ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR

Cilt • 18

Anıtkabir Derneği Yayınları
-I-

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR

"Altını Çizdiği Satırları, Özel İşaretleri, Uyarıları, Düştüğü Notlar ve Kitap İçerisindeki Özel Yazıları İle"

Cilt 18

Fransızca Kitaplar

Anıtkabir Derneği Yayınları
-I-

Başbakanlık Tanıtım Fonu Katkılarıyla

Yayın Koordinatörü
Recep Cengiz

Baskıya Hazırlayan
Aykut Tanıtım Danışmanlık - Ankara
Tel: 0.312. 495 02 25•26•27

Kapak
Murat Mutluoğlu

Sayfa Düzeni
Murat Mutluoğlu • Yeter Mutluoğlu
Hüseyin Kurt

Film
Candan Repro-Ankara
Tel: 0.312. 231 49 01

Baskı
Pelin Matbaası - Ankara
Tel: 0.312 418 70 93

Takım ISBN No:
975-95835-2-6

Cilt ISBN No:
975-8563-10-6

ANKARA • 2001

Orijinal metinlerde Atatürk'ün altını ve yanını çizdiği satırların Türkçeleri koyu harflerle dizilmiştir.

TERCÜMELER

Osmanlıca Tercüme
Bekir Koç • Haldun Eroğlu
Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Fransızca tercümelerin bir kısmı ile İngilizce, Almanca, İtalyanca ve Yunanca tercümelerin tamamı Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından yapılmıştır.

TÖMER Tercüme Editörü
Dr. Gülser Akdoğan • Tülin Yalman • Emel Zeytin

Fransızca Tercüme
Ali Osman Durmuş • Dilşad Özdamar • Özkan Güngör
Nurhayat Atan • Çelebi Akdaş • Şebnem Sunengin Çakır
Bayram Köse • Sebahat Alan

İngilizce Tercüme
Özlem Kitapçı Kara • Önay Çokluk • Fatih Ekinci

Almanca Tercüme
Ayşe Bahşi • Özmen Kara

İtalyanca Tercüme
Suna Ertekin

Yunanca Tercüme
Özge Ceylan

İçindekiler

KİTABIN HAZIRLANIŞI HAKKINDA BİLGİ

Mustafa Kemal ATATÜRK kısa süren yaşamı boyunca, bir insan ömrüne kolay kolay sığmayacak kadar büyük işler başarmıştır. Başarıyla sonuçlandırdığı Kurtuluş Savaşı ve Türk Devrimi ile dünya tarihi içerisindeki onurlu yerini çoktan almıştır.

ATATÜRK'ün yaşamı ve yaptığı işlerle ilgili yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından kütüphaneler dolusu eser yazılmıştır. Çeşitli dillere çevrilen bu eserler sayesinde ATATÜRK dünyanın her tarafındaki entelektüel, asker, bilim ve siyaset adamları tarafından çok iyi tanınmaktadır. Eylem ve düşünceleriyle bütün insanlığı etkileyen ATATÜRK'ün, düşünce yapısını tarihi süreç içerisinde hangi olaylar, düşünürler ve yazarlar etkilemiştir? İşte, bu sorunun yanıtlanmasına katkı niteliği taşıyan ve Gürbüz Tüfekçi tarafından hazırlanan "ATATÜRK'ün Okuduğu Kitaplar" adlı eser istisna tutulursa bu amaca yönelik ayrıntılı bir çalışma henüz yapılmamıştır.

O'nun düşünsel alt yapısını araştırmak isteyenler için, satırlarının altını çizdiği, özel işaretler, uyarılar koyduğu, notlar düştüğü veya bazı açıklamalarda bulunduğu eserleri Türkçe'ye çevirerek 20 cilt halinde sunmayı planladığımız bu çalışma da yukarıdaki sorunun yanıtlanması amacına yönelik küçük bir katkı olarak algılanmalıdır.

Bu çalışmanın ortaya çıkarılabilmesi için ATATÜRK'ün okuduğu kitapların hepsine ulaşılmaya çalışılmışsa da, bu ana kadar ANITKABİR ve Çankaya'daki ATATÜRK Kitaplığı ile İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi ve Samsun Gazi İl Halk Kütüphanesi dışındakilere henüz ulaşılamamıştır. Ulaşılamayan kitapların sayısı mevcut kitap sayısı içerisinde çok önemli bir miktar olmamakla birlikte, yapılacak çalışmaya bütünlük sağlaması açısından önemlidir.

ATATÜRK'ün Askerî Ataşe olarak Sofya'da görev yaptığı sırada okuduğu kitapların Sofya Büyükelçiliği'mizde olduğu konusunda alınan duyum üzerine elçilik görevlileri ve orada olduğu söylenen kitapların uzmanlar tarafından araştırılması için ATATÜRK Araştırma Merkezi Başkanlığı ile gerek-

li koordineler yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucu daha sonra basılacak ciltlere yansıtılacaktır.

Ankara Halkevi'ndeki kitapların bir kısmının ANITKABİR'e verildiğini biliyoruz. Verilenler dışında ATATÜRK'e ait kitap olup olmadığının araştırılması amacıyla Kültür Bakanlığı ile gerekli yazışmalar yapılmıştır. Bu çalışmanın da sonucu beklenmektedir.

Bu güne kadar tespit edilen ATATÜRK'ün okuduğu kitapların sayısı; 1741'i Çankaya'da, 2151'i ANITKABİR'de, 102'si İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde ve 3'ü Samsun Gazi İl Halk Kütüphanesi'nde olmak üzere 3997'dir. Cilt sayıları ile, dergi, harita, atlas ve nota albümleri bu sayının dışındadır.

Hazırlanan 20 ciltlik eserde; ATATÜRK'ün okuyup satır altlarını çizdiği, sayfa kenarlarına notlar aldığı, özel işaretler koyduğu, açıklamalar yaptığı kitap ve dergilerin bu bölümlerinin tamamına yer verdik.

Yalnız bu işaretli yerlerin çok az bir kısmının ATATÜRK dışındaki kişiler tarafından çizilmiş olması olasılığı üzerinde duranlar da vardır. Başkalarının işaretlediği birkaç eser, diğerlerinden, bu konuda araştırma yapan kişiler tarafından kolaylıkla ayırt edilebilir.

Yabancı dilden tercüme edilen metinlerin bugünkü dile aktarılışında özgün niteliklerinin korunmasına özen gösterilmiştir. Ancak; bu yapılırken yazım kurallarında ve noktalama işaretlerinin kullanımında özellikle Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı "İmlâ Kılavuzu" ve Milli Eğitim Bakanlığı'nca benimsenen ilkeler esas alınmıştır.

Eserlerin Türkçe'ye çevrilmesinde şöyle bir yöntem izlenmiştir.

• Çeviride ATATÜRK'ün altını çizdiği, işaret koyduğu veya bir açıklama yaptığı cümle, paragraf ve sayfalar dikkate alınmıştır.

• Aynı konuya ilişkin iki yer işaretlenmiş ya da çizilmişse daha ayrıntılı olana öncelik verilmiştir.

• Bütünlüğü ve anlamayı kolaylaştırmak için bir veya iki kelimesi çizili cümlelerin tamamı, bazen de bütün paragraf çevrilmiştir.

• Altı çizili sözcük, cümle ve paragraflar koyu olarak gösterilmiştir.

• ATATÜRK'ün el yazılarının çevirisi orijinal sayfanın yanına verilmiştir.

• Kitap ve dergilerdeki Önsöz, Giriş, Özelsöz ve Açıklamalar planlanan

cilt sayısını aşmaması için çoğunlukla özet halinde verilmiştir.

• Köşeli parentezler çevirenlerin müdahalelerinde kullanılmıştır.

• Özellikle Osmanlıca çevirilerde okumayı ve anlamayı zorlaştıracak kelimelerin bugünkü kullanılışları tercih edilmiş ve daha çok okuyucu kitlesine hitap edebilmek amacıyla da o dönem kurum ve kuruluşlarına günümüz terminolojisine yakın bir karşılık verilmiştir.

• Değişik konulardaki yüzlerce özel isim doğrusuna ulaşıldığı ölçüde güncelleştirilmiş, ulaşılamıyanlar da ise Osmanlıca okunuşları esas alınmıştır.

• Yine Osmanlıca çevirilerde metnin dili sadeyse kesinlikle müdahale edilmemiş yazarın ifade şekli esas alınmıştır.

• Kitap ve dergiler konularına göre [Tarih, Edebiyat, Hukuk vb.] ayrılmış ve her cilt aynı konuda fakat farklı alanlarda yazılmış ve okuyucuyu sıkmıyacak hacimde ve konu yelpazesi dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Ayrıca kitabın teknik özelliklerini açıklayan bir bölüm hazırlanmıştır. Eserin, bu konuda çalışma yapacak araştırmacılar için temel kaynak olacağı inancındayız.

Recep Cengiz
Yayın Koordinatörü

GÉOGRAPHIE UNIVERSELLE

publiée sous la direction de

P. VIDAL DE LA BLACHE

ET

L. GALLOIS

TOME VIII

ASIE OCCIDENTALE

par R. BLANCHARD
Professeur à l'Université de Grenoble

HAUTE ASIE

par F. GRENARD
Ministre plénipotentiaire

LIBRAIRIE ARMAND COLIN
103, BOULEVARD SAINT-MICHEL, PARIS

1929

EVRENSEL COĞRAFYA

P. VIDAL DE LA BLACHE ve L. GALLOIS yönetiminde basılmıştır.

CİLT VIII

BATI ASYA

Raoul BLANCHARD tarafından hazırlanmıştır (Grenoble Üniversitesi'nde Profesör)

YUKARI ASYA

Fernand GRENARD tarafından hazırlanmıştır
Orta Elçi

ARMAND COLLIN KİTABEVI

106, BOULEVARD SAINT-MICHEL PARIS

-

1929

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 1444		
Yazar	: Prof. Raoul Blanchard		
Cild	: Yeşil		
Ebadı	:		
	En	: 19 cm.	
	Boy	: 28 cm.	
Sayfa Adedi	: 394		
Not	: Kitabın ilgili bolumleri Ebru Genç tarafından tercüme edilmiştir.		

EVRENSEL COĞRAFYA
BİRİNCİ BÖLÜM
BATI ASYA
BATI ASYA ÜNİTESİ [Özet]

Batı Asya, Ege Denizi'nden Indus'e kadar, Touran [Turan] Ovalarından Kızıl Deniz'e ve Aden Denizi'ne kadar, çölsü tabanı, alüvyonlu çöküntüleri, taç şeklindeki büyük kanalları, steplerin hâkim olduğu yüksek platoları ile 45 dereceli enlem ve 30 dereceli boylamlar arasında yer alır: Kafkasya, Taurus, Elbourz, Hindou-kouch, Zagros'daki kanal ve kemerler, Anadolu, Ermenistan, İran platoları, Koura ve Rion Vadileri, Mezopotamya Ovaları, Suriye ve Arap sahanlığı burada yer almaktadır. Batı Asya veya Ön Asya şeklindeki bu ortak alanda hiçbir şey yüksek ve alçak toprakların, kimi zaman çok yaşlı, kimi zaman ise son derece genç oluşumların, içine girilebilir bölgelerle kapalı ülkelerin yan yana yer aldığı bu kümeden daha değişik görünmemektedir. Bu büyük ve doğal alan bu kontrastların ortasında bulunmaktadır.

Ancak başka bir faktör bunu eski hâline getirmektedir. İklimin müdahalesi uyumu ortadan kaldırmakta ve bu uyumsuz unsurlara benzer bir hava vermektedir. Batı Asya'nın tamamında çöl etkileri görülmektedir, bu etkiler kuzeybatıya gidildikçe Akdeniz'in komşuluğu sayesinde biraz yumuşamaktadır. Tropikal etkinin yaz yağmurlarına öncülük ettiği Arabistan'ın güneybatısı ve ılık bir rejimin nerdeyse yılın her ayı boyunca yağışları standart hale getirdiği Ponto-Hazar kıyıları hariç, Batı Asya sıcak ve kuru yazların ve nemli ve kimi zaman sert kışların yaşandığı bir bölgedir. Arabistan'da olduğu gibi İran'da da, Ermenistan ve Anadolu platolarında olduğu gibi Koura steplerinde de kışlar çetin geçerken aşırı yaz sıcakları yaşanır, aşırılıklar her yerde büyüktür, hem farklı mevsimler arasında hem de aynı günün anları arasındaki farklılıklar son derece büyüktür, bu bölgenin her yerinde yaz aylarında bitkilerin büyümesi durur, soğuk mevsimdeki yağış-

lar bu bitkilere yeni bir aktivite sağlar. Engebe eşitsizlikleri, sıcaklıkla ilgili aşırılıkları daha duyarlı hale getirerek, düşen su miktarını azaltarak veya artırarak ve yağmuru kara dönüştürerek bu genel belirtileri ancak belirginleştirmektedir.

Smyrne [Smirne]'den Kandahar'a, Mekke'den Meched'e kadar aynı iklim hüküm sürer ve bu iklim beraberinde aynı bitki örtüsü dağları ve ovaları kaplar, seyrek, uzu, kuru ve buharlaşmaya karşı silahlı aynı oluşumlar, aynı ince, ufak, grimsi ve çalılıklı ağaçlar mevcuttur. Böylece iklimin etkisi, bu birbirinden farklı unsurları birleştirir, böylece doğuda musonların birbirini izleyen döngüsü, muson yağışlarını alan bütün bölgelerde, bu bölgelerin birbirinden böylesine değişik olmalarına rağmen farklılıklarını maskelemeye yardımcı olur.

Ancak iklim ve engebenin bir araya gelmesi çeşitliliğe yol açmakta ve Batı Asya'daki unsurlar arasında yeni bir bağlantı teşkil etmektedir. Belirgin olarak ise, iklimi bozan yükseklik kontrastlarının şiddeti böylesine farklılıklara sahip olan bölgeler arasında nüfusun düzenli olarak yer değiştirmesiyle ortaya çıkan gerçek bir dayanışma sağlamaktadır. Yükseklik farklarını kullanarak, kontrastlardan faydalanarak, insanoğlu dağlarda yazın sertliğine ve kuraklıklarına karşı bir barınak bulabilmiştir ve kış boyunca ise ısının daha yumuşak ve toprağın çalışmaları için daha elverişli olduğu çukur bölgelere çekilmektedir. Dolayısıyla, her sene ilkbaharda eğimlere doğru düzenli bir ritm tırmanır ve sonbaharda ise uzun insan ve hayvan alayları tekrar aşağı inerler. Tüm Batı Asya boyunca, senede iki kez bu genel bir tören şeklinde gerçekleşir. Arka Asya'nın kapalı havzaları ve batı platosunu V biçiminde oyan çöküntü vadilerinde, yörükler dağlardaki yaylalara çıkarlar. Ermenistan Platosu'nun eteklerinden iki insan seli yükselir. Kuzeyde Koura [Kura] Ovalarından yola çıkan Tatarlar ve güneyde ise kışı Mezopotamya'da geçiren Kürtler söz konusudur. Bu ve bunun gibi gezgin dalgaları platoların kenarlarına akarken, daha iç kesimlerde bitmek bilmez bir gel-git hareketi dağlar ve çukur bölgeleri birleştirmektedir.

Böylece, her yerde aynı şekilde etkisini gösteren iklim ve bu aynı

lığı duzelten farklı engebeler tum Batı Asya'ya ortak bır nıtelık kazandırmaktadır bu bolge goçebelığın hâkım olduğu bır alandır, bu goçebelık sadece bır eyaletın ardından dığerını tuketmeye dayalı seyahatlerden ıbaret değıldır Bunun yanı sıra, kışlık otlaklar yaşanmaz hale geldığınde yazlık otlaklara gıtmek veya tam tersıne dayalı olarak yaylaya çıkmak söz konusudur.

Eğer bu ınsanlar ıklımın gereklılıklerıne adapte olmak ıçın daha cıddî bır çaba sarf etselerdı, ozellıkle de yaz sıcaklarındakı doğal muttefıklerı olan su ıçın mucadelede daha ıstıkrarlı bır başarı elde etselerdı ınsanları her sene yola döken bu buyuk hareketler daha seyrek hale gelebılırdı Ancak hıçbır zaman tam olarak ortadan kalkmayacaktır, çunku yaylaya çıkma amaçlı gezgınlık ve gezgınlık kültürü dağdakı ınsanların hayatlarının temelını oluşturur Bu hareketler geçmışte daıma, kımı zaman gunumuze nazaran daha yoğun kımı zaman ıse daha seyrek şekılde mevcut olmuşturl Bu durum Batı Asya'nın tarıhtekı en buyuk orıjınalliğıdır Burası, daıma ve hâlen, yıllık seyahatlerın goç akımlarına ve fetıhlere donuştuğu bır bolge olmuştur Batı Asya buyuk ıstılaların, büyuk ve geçıcı ımparatorlukların, sadece bır buyuk geçış bolgesı olduğu ıçın değıl aynı zamanda yapısının çeşıtlılığınden, yukseklık ve kaynak kontrastlarının çeşıtlılığının goçebelığe yatkın olmasından dolayı da halkların ve medenıyetlerın seyahat bölgesı olmuştur.

Boylece, çolle ılgılı unsurların ve yarı çolsu unsurların neredeyse tum bolgeye yayılmış olmasından kaynaklanan gerçek bır ıklım bırlığı soz konusudur, bu durum tum bolgede, sezonluk goçlerın son derece guçlu rıtmıyle belırgınlık arzeden ve ınsan hayatının şartlarından kaynaklanan bır kımlıktır Bu durum, soz konusu buyuk doğal coğrafyada homojen bır gruplaşma ıçın yeterlıdır Bununla bırlıkte, farklılıklar da mevcuttur Iklım bırlığını duzelten yapı ve yukseltı çeşıtlılığı oldukça farklı bolgesel çeşıtlılıklere neden olmaktadır Buna, buyuk Batı Asya'yı tanımak ve detaylara ınmek ıçın oncelıkle onemlı bır unsur olan engebeyı ıncelemekle başlamak gerekır

Bu çukurda birçok kıvrılma meydana gelmiştir. Neredeyse her yerde, Paleozoik Çağ'a ait son derece eski kıvrımların izlerine rastlanır. Şu anki engebenin ilk başlangıcı Eogen [Eojen] dönemde (eski üçüncü zamana ait) oluşmuştur, ancak bence en azından batıda bu Eogen kıvrımlar düzleşmiş gibi görünmektedir. Miocen'de [Miosen] tüm Ön Asya düz ve büyük bir tabandı. Neojen esnasında (Yeni Üçüncü Zaman), daha ziyade ise Pliocen [Pliosen] esnasında meydana gelen kitlesel hareketler bu düzleşmiş kıvrımları ortaya çıkarmıştır ve eski kıvrımların köklerinin çizdiği istikamet doğrultusundaki katı kuşakları engebe haline getirerek yumuşak katmanları kazan bir erozyonun ardından bunlar kıvrımlı dağlar şeklini almıştır.

Sayfa :5

Plusieurs plissements se sont produits sur l'emplacement de cette fosse. Presque partout, on retrouve la trace de plis très anciens, d'âge paléozoïque. Une première ébauche du relief actuel s'est dessinée pendant l'Éogène (Tertiaire ancien) ; mais il semble bien que, au moins dans l'Ouest, ces plis éogènes aient été nivelés, toute l'Asie Mineure était, au Miocène, une vaste plate-forme aplanie. C'est au Néogène (Tertiaire récent), et plus particulièrement au Pliocène, que des mouvements massifs ont relevé ces plis arasés, auxquels une érosion rajeunie a rendu la forme de montagnes plissées, en creusant à travers les couches tendres, en mettant en relief les bandes dures, le long des directions indiquées par les racines des anciens plis.

Sayfa 5

Bu çukurda birçok kıvrılma meydana gelmiştir. Neredeyse her yerde, Paleozoik Çağ'a ait son derece eski kıvrımların izlerine rastlanır. Şu anki engebenin ilk başlangıcı Eogen [Eojen] **dönemde (eski üçüncü zamana ait) oluşmuştur; ancak bence en azından batıda bu Eogen kıvrımlar düzleşmiş gibi görünmektedir; Miocen'de** [Miosen] **tüm Ön Asya düz ve büyük bir tabandı. Neojen esnasında (Yeni Üçüncü Zaman), daha ziyade ise Pliocen** [Pliosen] **esnasında meydana gelen kitlesel hareketler bu düzleşmiş kıvrımları ortaya çıkarmıştır ve eski kıvrımların köklerinin çizdiği istikamet doğrultusundaki katı kuşakları engebe haline getirerek yumuşak katmanları kazan bir erozyonun ardından bunlar kıvrımlı dağlar şeklini almıştır.**

Sayfa :19

LES GLACIERS — Cette haute chaine doit au climat pontique une véritable abondance de glaciers ce qui entraine pour sa morphologie d importantes conséquences. Tout d abord, la limite des neiges éternelles est ici très basse. Nous avons vu qu'elle descend à 2 650 mètres dans le massif du Ficht, ce qui s'explique par la position excentrique de ce groupe montagneux, elle remonte peu à peu vers l'Est, avec l accroissement progressif de la masse montagneuse et à mesure qu'on s'éloigne du réservoir d'humidité qu'est la mer Noire, jusque vers l altitude de 3 000 mètres, en se tenant d ailleurs un peu plus relevée sur le versant Nord, moins abondamment arrosé. Elle est ainsi suffisamment basse pour que de nombreux glaciers puissent s établir sous la crête, dès le groupe du Ficht, ou apparaissent quelques petits appareils de cirques.

Sayfa 19

BUZULLAR Bu uzun zincir, büyüklüğünü gerçek anlamda pontik iklime borçludur; bu da morfolojik açıdan önemli sonuçlara neden olmaktadır. Öncelikle, buradaki kalıcı kar sınırı son derece düşüktür. Ficht dağ çemberinde 2.650 metreye düştüğünü gördük, bu durum bu dağı grubun doğuya doğru azar azar artış gösteren egzantrik pozisyonuyla açıklanabilir; bu esnada dağsı kütle de büyümektedir ve Karadeniz'in nem deposundan uzaklaşıldıkça, 3000 metrelik yüksekliğe kadar, kuzey yamacında biraz daha yükselerek ve daha az yağış alarak devam eder. Böylece çok sayıda buzulun doruk üzerinde yerleşebilmesi için yeterince alçak bir yapı teşkil eder.

Sayfa :20

LE RÔLE DE BARRIÈRE — Cette jeunesse de formes indique assez que l'érosion a encore ici fort à faire et que, malgré les violentes attaques qu'elle dirige contre la montagne, surtout du côté Sud, la crête reste une vraie muraille Cette muraille est rigide presque nulle part il n'y a de saillants ni de rentrants bien prononcés dans la ligne de faite, l'axe tectonique est resté l axe orographique et hydrographique D'autre part, elle est à peine ébréchée · la chaine, à l'Est du Ficht, ne présente pas d'entailles profondes Grosse différence avec les Alpes, ou les passages de moins de 2 000 mètres sont nombreux, au cœur même de la chaine C'est déjà là une indication importante de ce fait que l'évolution du relief au Caucase est moins avancée que dans les Alpes

Sayfa :20

Donc, à l'Est du Ficht, la chaine forme deja une vraie barriere entre Nord et Sud. Les cols, peu nombreux, peu accessibles, sont tres peu frequentes ; on n'utilise plus le Gondaraï (3 025 m.), ni le Maroukh (2 769 m.), dont les abords sont semés d'obstacles. Seul le col Kloukhor, malgre sa hauteur (2 816 m.), est employé, parce qu'il met en relation deux grandes vallees, Teberda, affluent du Kouban, au Nord, Kodor au Sud ;

Sayfa 20

BARİYERİN İŞLEVİ Oluşumların genç oluşu burada halen büyük miktarda erozyon olacağını ve doruğun doğa karşı, özellikle güney tarafından yöneltilen şiddetli erozyon saldırılarına rağmen halen gerçek bir duvar oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu sert bir duvardır: doruk çizgisinde neredeyse hiçbir yerde ne çıkıntı ne de belirgin bir çukurluk mevcut değildir; tektonik eksen orografik ve hidrografik eksen olarak kalmıştır. Öte yandan, biraz aşınmıştır: Ficht'in doğudaki zinciri derin yarıklara sahip değildir. Zincirin ortasında dahi, 2000 metrenin altında çok sayıda geçidin yer aldığı Alpler'e nazaran büyük farklılıklar mevcuttur. Bu durum bile, Kafkas engebesinin geçirdiği evrimin Alpler'dekinden daha az ilerlemiş olduğuna dair bir gösterge teşkil etmektedir.

Dolayısıyla, Ficht'in doğusundaki zincir, kuzey ve güney arasında önemli bir bariyer oluşturmaktadır. Girilmesi güç geçitler son derece az sayıdadır; Çevresi engellerle dolu olan Gandarai [Gandaray] (3025m.) ve Maroukh (2769 m.) [Maruk] Geçitleri kullanılmamaktadır. Yüksekliğine rağmen (2816 m.) sadece Kloukhor [Klukor] geçidi kullanılmaktadır çünkü kuzeyde Kouban'ın [Kuban] kolu olan Teberda ve güneyde Kodor olmak üzere iki vadiyi birbirine bağlamaktadır.

Sayfa :50

Les Géorgiens occupent cette région depuis une très haute antiquité, partagés en plusieurs groupements qui, politiquement, vivaient à part. Leur langue

Sayfa :51

D.

se rattache au type indo-européen, mais avec des affinités fino-ougriennes ou turques.

Sayfa 50-51

Gürcüler çok uzun zamandan beri, siyasî olarak birbirinden ayrı gruplara bölünmüş şekilde bu bölgede bulunmaktadırlar. Dilleri Hint-Avrupa tipine uymaktadır ancak Fin-Ugor grubu veya Türkçe ile benzerlikleri bulunmaktadır.

Sayfa :59

CHAPITRE III

L'ASIE MINEURE

Au Sud du Caucase, un peu extérieur, les chaînes plissées d'Anatolie, d'Arménie et d'Iran sont comme l'armature de l'Asie Occidentale. On pourrait être tenté d'étudier d'abord l'Arménie, vrai massif, moins différent du Caucase que le reste, et ensuite les deux plateaux, évoquant déjà l'Arabie. Pourtant il y a intérêt à attaquer les chaînes plissées par l'Asie Mineure, plus européenne, et à suivre vers l'Est la décroissance régulière des traits européens et l'influence sans cesse plus énergique de la nature asiatique

Il faut d'abord s'entendre sur les limites de l'Asie Mineure. Elles sont singulièrement précises au Nord et au Sud, où des mers sans îles forment ses rivages :

Sayfa 59

BÖLÜM III

ÖN ASYA

Kafkasların güneyinde, biraz dışında, Anadolu'nun, Ermenistan'ın ve İran'ın kıvrımlı zincirleri âdeta Batı Asya'nın çatısı gibidir. Öncelikle, gerçek bir dağ çemberi olan ve geri kalan bölüme nazaran Kafkaslardan daha az farklılığa sahip olan Ermenistan'dan, daha sonra ise, Arabistan'ı anımsatan iki platodan bahsetmek uygun gibi görünebilir. Oysa, daha Avrupai olan ve **Ön Asya** tarafından kıvrılan zincirleri ele almak ve **Avrupai çizgilerin** düzenli şekilde azalışını ve **Asya doğasının sürekli ve daha enerjik etkisini** doğuya doğru izlemek daha uygun olacaktır.

Öncelikle, **Ön Asya'nın** sınırlarına kadar yayılmak gereklidir. Bu sınırlar sadece kuzey ve güneyde belirgindir, buradaki denizlerde ada bulunmamaktadır.

Sayfa :59

Au Sud-Est, c'est à l'Anatolie plus qu'à la Syrie qu'appartient la plaine cilicienne. Ainsi se délimite une sorte de quadrilatère imparfait, moins étendu que la France, maigrement peuplé, mais d'une extrême variété, haut plateau asiatique dans l'ensemble, quoique passant vers l'Ouest à l'Europe méditerranéenne, jonction et champ de bataille de l'Europe et de l'Asie (fig. 10)

Sayfa 59

Güneydoğuda, Kilikya Ovası Suriye'den ziyade Anadolu'ya aittir. Böylece, Fransa'dan daha küçük alana yayılan, nüfusu az fakat büyük bir çeşitliliğe sahip bir nevi dörtgenin sınırları çizilmektedir. Ancak, Avrupa ve Asya'nın birleşme noktası ve savaş alanı olan bu dörtgen, batıdan Akdeniz Avrupası'na doğru geçmesine karşın bütün olarak ele alındığında yüksek bir Asya platosudur (Şekil 1).

Sayfa :59

A l'Ouest, ces hautes chaînes disparaissent ; mais à leur place apparaît un désordre de

Sayfa :60

montagnes et de vallees, fragments de masses cristallines, debris de plis éogènes (Tertiaire ancien), accumulations volcaniques masquant des plis récents, larges fosses d'effondrement pays bouleverse, à erosion active, de ressources variees, s'ouvrant sur une côte magnifiquement articulee et faite pour la vie maritime Enfin, derriere, c'est le plateau, avec ses plis rares et tranquilles, ses bassins fermes, ses grandes etendues de roches neogènes (Tertiaire recent), restees horizontales, vastes tables d'ou des sommets eruptifs et des débris de plissement émergent comme des iles Le climat aggrave ces differences : les montagnes bordieres accaparent pour elles seules les précipitations qui se condensent à leur approche, elles y gagnent leur parure de forêts et de prairies. L'Ouest, ouvert aux influences marines, y trouve la douceur du climat et le regime des pluies de la Mediterranee, tandis que le plateau, condamné par son altitude aux brusques et violentes variations de temperature, sevré par les montagnes de l'influence adoucissante de la mer, réduit aux rares pluies que les chaînes bordieres ont laisse passer, est voué à la vie steppique, au nomadisme des hommes et des bêtes.

Ainsi se detachent clairement de l'ensemble des differenciations que les hommes ont connues et soulignees de toute antiquite. Il y a en Asie Mineure deux mondes celui de l'intérieur et celui du pourtour, mais dans celui-ci il faudra encore distinguer les montagnes du Nord et du Sud, plus rudes, de la zone plus compliquée, mais plus accueillante, de l'Ouest.

Sayfa 59-60

Batıda, yüksek zincirler ortadan kaybolmaktadır; ancak bunların yerine düzensiz dağlar ve vadiler, billur kitleleri kalıntıları, Eojen (Eski Üçüncü Zaman) kıvrım kalıntıları, yeni kıvrımları gizleyen volkanik birikimler, büyük çöküntü çukurları ortaya çıkmaktadır: bölge altak bullak olmuştur ve erozyon faal durumdadır; çeşitli kaynaklara sahip bulunan ve muhteşem bir kıyıya açılan bu bölge deniz hayatı için çok uygun bir yapıdadır. Sonuç olarak, arka kısımda seyrek ve yumuşak kıvrımları, kapalı havzaları, yatay durumda olan ve Neojen (Yeni Üçüncü Zaman) kayalardan oluşan büyük sahaları, püskürük zirvelerin ve kıvrım kalıntılarının

adalar gibi ortaya çıktığı geniş yüzeyleri ile plato yer almaktadır. İklim bu farklılıkları arttırmaktadır: Ortakçı dağlar, yaklaştıkça yoğunlaşan yağışları sadece kendileri için toplamaktadır; bu yağmurlar bu dağlara orman ve çayırlardan ibaret süslemeleri kazandırmaktadır. Deniz etkilerine açık olan batı kesiminde iklim ve Akdeniz yağmurları yumuşaktır, yüksekliğinden dolayı ani ve şiddetli ısı farklılıklarına maruz kalmaya mahkûm olan plato ise, dağlardan dolayı denizin yumuşatıcı etkisinden mahrum kalmaktadır; denizin yumuşatıcı etkisi bu nedenden dolayı, ortak zincirlerin geçişine müsaade ettiği seyrek yağmurlara indirgenmiştir ve dolayısıyla bozkır hayatına ve insan ve hayvanların göçebeliğine mahkûmdur.

Böylece, insanların Antik Çağ boyunca farkına vardığı ve vurguladığı farklılıklar tamamen ortaya çıkmaktadır. Ön Asya'da iki dünya mevcuttur: iç dünya ve bunun çevresindeki dünya; ancak bu çevrede yer alan dünyada yine Kuzey ve Güneydeki dağları, Batının daha sert, daha karmaşık bir alanda yer alan ancak daha konuksever dağlarından ayırt etmek gereklidir.

Sayfa :235

*

DEUXIÈME PARTIE

—

LA HAUTE ASIE

*Asya'nın bugünkü coğrafyası + Avrupa + Afrika

Sayfa :235

CHAPITRE PREMIER

TRAITS GÉNÉRAUX. LA STRUCTURE
ET LA FORMATION DU RELIEF

Le continent asiatique tout entier, de la mer Égée a la mer d'Okhotsk, est traversé par une levée large et continue de hautes terres, qui, dans sa partie centrale, prend des dimensions colossales en altitude et en surface Du lac Baikal à l'Himalaya, entre Krasnoiarsk, le Pamir, le Yun-nan et l'extrémité septentrionale du Grand Khingan, elle forme, dressé sur de vastes terrasses de hauteurs diverses et couvrant plus de 8 millions de kilomètres carrés, un édifice composite de plis montagneux, le plus puissant du Globe (fig 37). C'est la Haute Asie, sorte de noyau du continent, autour duquel se rangent les plaines et les vallées fertiles de l'Inde et de la Chine, les forêts et les champs de blé de la Sibérie, les steppes des Turcs Kazaks, les oasis de Transoxiane et le plateau également montagneux, mais beaucoup plus accessible et hospitalier, de l'Iran

Sayfa 235

İKİNCİ BÖLÜM

YUKARI ASYA

BİRİNCİ KISIM

GENEL İŞARETLER – ENGEBENİN YAPISI VE OLUŞUMU

Asya Kıtası genel olarak, Ege Denizi'nden Okhotsk (Okhotsk) **Denizi'ne kadar geniş bir alana yayılan yükseklik ile belirginlik arzeder ve merkezinde hem yükseklik hem de yüzölçümü açısından devasa boyutlar alan yüksek topraklar kıta boyunca devam eder. Baykal Gölü'nden Himalayalar'a kadar, Krasnoiarsk** (Krasnoyarsk), **Pamir, Yun-nan ve Büyük Kingan'ın kuzey ucu arasında, farklı yüksekliklerde geniş teraslar üzerinde yayılmış bulunan ve 8 milyondan fazla bir alanı kaplayan dağsı kıvrımların karması olan büyük bir yapı oluşturur; bu, yerkürenin en güçlü yapısıdır**

(Şekil 37). Kıtanın âdeta çekirdeği sayılan Yukarı Asya'nın çevresinde Hindistan ve Çin'in verimli ova ve vadileri, Sibirya'nın orman ve buğday tarlaları, Kazak Türklerinin bozkırları, Transokiya'nın vahaları ve dağlık olmasına rağmen daha kolay geçit veren bir yapıya sahip olan İran Platosu yer almaktadır.

Sayfa :237

Aplanie dès l'époque précambrienne et à peine plissée dans la suite, abandonnée par la mer depuis l'âge silurien, recouverte aux temps jurassiques de lambeaux horizontaux de terrains à lignites formés en eau douce, dits de l'Angara, elle constitue un des blocs primordiaux de la terre ferme, l'un des plus homogènes et des plus résistants

Sayfa 237

Prekambriyen Çağ'dan bu yana düz durumda olan ve ardından bir miktar kıvrılmış olan, **Silüryen** Çağ'dan beri denizle ilişkisi kesilmiş olan, Jurasik dönemlerde **tatlı suda oluşmuş** linyit sahalarının yatay parçalarıyla, diğer bir deyişle **Angara** ile kaplanmış olan bu bölge, anakaranın en önemli, en homojen ve dayanıklı bloklarından birini teşkil etmektedir

Sayfa :238

En même temps, les plissements relativement étroits de l'arc de Yarkend, dont les débuts remontent à une ère antérieure, s'achevaient et commençaient à combler le bras méridional de la Téthys le long du bord Ouest et Sud de la Sérinde. Ils forment les monts de Kachgar, l'Altyn, l'Oustour et l'Arka-tagh qui à l'Est se raccordent au Nan-chan et au Tsin-ling

Enfin, les mouvements orogéniques de la période tertiaire firent disparaître le dernier vestige de la Méditerranée asiatique et complétèrent la construction du continent actuel en donnant naissance aux plus hauts reliefs du Globe, qui sillonnent de courbes parallèles, convexes au Sud-Sud-Ouest, une grande partie du Tibet et culminent dans l'Himalaya à la limite méridionale de la région décrite dans ces pages.

Sayfa 238

Aynı zamanda, Yarkent arkının nispeten daha dar olan ve başlangıcı önceki bir zamana kadar uzanan kıvrımları tamamlanmakta ve Serinde'in [Serend] batı ve güneyi boyunca, Tetis'in güney kolunu doldurmaya başlamaktaydı. Bunlar, doğuda Nanchan ve Tsinn-ling'le birleşen Kaşgar, Altın, Üstün ve Arka Dağ Tepelerini oluşturmaktadırlar.

Sonuçta, Üçüncü Dönem'in orojenik hareketleri, Asya Akdenizi'nin son kalıntısını da ortadan kaldırmış ve yeryüzündeki daha yüksek engebelerin oluşmasına neden olarak mevcut kıtanın oluşumunu tamamlamıştır; bu engebeler Tibet'in büyük bir bölümünde yani güney – güneybatıya doğru dışbükey, paralel eğriler çizmektedir ve Himalayalar'da ise bahsedilen bölgenin güney sınırında en yüksek noktaya ulaşmışlardır.

Sayfa :239

Les Altaides s'allongent a l'Ouest, parfois invisibles, pour se relier a l'Oural et aux ruines des monts hercyniens de l'Europe. L'Himalaya et les chaînes tertiaires du Tibet ne sont qu'une suite des plis alpins, qui les rejoignent par les arcs d'Anatolie et d'Iran L'un et l'autre système se continuent au Sud-Est à travers l'Indochine et vont, en décrivant des courbes très amples, former les îles rangées en festons au flanc de l'Asie orientale. La houle montagneuse, comprimée et arrêtée par le bloc solide de l'Inde, le déborde des deux côtés et s'enfonce profondément au Sud dans les espaces qu'il laisse ouverts à l'Ouest et à l'Est.

Sayfa 239

Altaylar **kimi zaman görünmez olarak** batıya doğru uzanırlar ve **Ural ve Avrupa'nın herkiniyen tepelerinin kalıntılarıyla birleşirler.** Himalayalar ve Tibet'in üçüncü zincirleri, **Alp kıvrımlarının bir** devamıdır ve **Anadolu ve İran arklarıyla** Alper'le birleşirler. Bu sistemler, Hindiçini boyunca güneydoğuda devam ederler ve çok geniş eğriler

çizerek, **Doğu Asya'nın** yamaçlarında **çiçek zincirleri** şeklinde dizilmiş adalar oluştururlar. Hindistan'ın bloğu tarafından sıkıştırılmış ve durdurulmuş olan dağların çalkantısı, her iki taraftan da bu bloğun ötesine taşmakta ve **güneyde, doğu ve batıda yer alan boş sahalarda** oldukça derine gömülmektedir.

Sayfa :239

La Haute Asie embrasse toute l'étendue, relativement flexible et en quelque mesure fluide, qui est soumise aux actions opposées du promontoire d'Irkoutsk

Sayfa 239

Yukarı Asya, nispeten esnek ve belli ölçüde akışkan olan ve Irkoutsk (Irkutsk) **Burnu'nun zıt hareketlerine maruz kalan tüm alanı kapsamaktadır.**

Sayfa :243

III. — LES DERNIERS SOULÈVEMENTS. LES BASSINS FERMÉS ET LES DÉSERTS

Ces soulèvements datent du Pléistocène ou du Pliocène au plus, et ce sont eux qui sont responsables du relief tel que nous le voyons. Tous les reliefs précédents, même tertiaires, avaient été rasés. Partout apparaissent au pied des monts des lits épais de débris continentaux. Ils enterrent en grande partie les hauts sommets du Tibet et du Pamir, aussi bien que les collines basses de la Mongolie, ils noient presque entièrement les avant-chaînes du Tien-chan, s'amassent en vastes glacis de cailloutis et de gravier à la base des monts de Kachgar, de l'Altyn-tagh, du Nan-chan, du Pe-chan, de l'Altaï, couvrent le sous-sol ancien du Turkestan chinois d'un manteau de sable apporté des monts environnants par les rivières et le vent. L'Himalaya a amassé à la lisière de la plaine du Gange une

Sayfa :244

couche énorme de conglomérats fluviatiles actuels, résultat de sa propre décomposition.

Sayfa 243-244

III. – SON YÜKSELMELER – KAPALI HAVZALAR VE ÇÖLLER

Bu yükselme hareketleri Pleistosen veya Pliosen Çağı'na aittir ve ayrıca mevcut engebe de bu iki dönemde meydana gelmiştir. Daha önceki tüm engebeler, üçüncü döneme ait olanlar dahi yerle bir olmuştur. Her yerde, tepelerin ayağında kıtasal kalıntılardan meydana gelen kalın katmanlar ortaya çıkmıştır. Bunlar, Tibet ve Pamir'in yüksek zirvelerini ve Moğolistan'ın alçak kayalıklarını büyük ölçüde toprak altında bırakmışlardır; Tien-chan ön zincirlerini neredeyse tamamen boğmuşlar ve Kaşgar, Altındağ, Nan-chan, Pechan, Altay tepelerinin temelinde büyük çakıl ve kumdan meydana gelen eğimler şeklinde birikmişler ve Çin'deki eski Türkistan'ın altını ise nehirler ve rüzgarın çevredeki tepelerden getirdiği kum örtüsüyle kaplamışlardır. Himalaya, Ganj Ovası'nın sınırında, ırmaklarda yetişen yığışımdan meydana gelen son derece büyük bir tabaka toplamıştır; bu da kendi ayrışmasının sonucudur.

Sayfa :273

VI — LE PEUPLE MONGOL

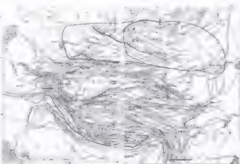
FORMATION DU PEUPLE MONGOL — Les habitants de la Mongolie sont devenus mongols de nom et de langue depuis leur réunion à l'autorité de Tchinghiz-khan au début du XIIIe siècle. Auparavant ils étaient turcs, sauf sur les bords du Kheroulon et de l'Onon, qui appartenaient aux Mongols, et sur les deux versants du Khingan qu'occupaient les Toungouses. Les Turcs proprement dits avaient fondé au milieu du VIe siècle un empire qui, divisé en deux parties, s'étendit de la Mantchourie à la Caspienne. Ils ont laissé le récit de leurs exploits gravé sur deux grands monolithes de marbre gris, les plus anciens monuments de leur langue (732 et 735), qu'on voit encore, entourés chacun de sept statues de guerriers sans tête, dans la steppe déserte de Kocho-tsaidam, sur la rive droite du Kokchin-Orkhon, à 40 kilomètres au Nord du monastère Erdenitsou. Les Ouïgours les remplacèrent en 745, et furent renversés à leur tour en 840 par les Kyrghyz. Au XIe siècle, l'hégemonie appartenait aux Kéraïts, chrétiens nestoriens, dont le chef, le Ouang Khan, était vaguement connu en Europe sous le nom légendaire de Prêtre Jean. Tous, Turcs, Ouïgours, Kyrghyz, Kéraïts, ne sont que des groupes différents du même peuple. Les Turcs eux-mêmes étaient les successeurs des

Sayfa :273

Jeou-Jan, de souche toungouse-mantchoue, les Avares des écrivains grecs et latins, qui, vers l'an 400, avaient substitué leur domination à celle des Huns. Ceux-ci sont mentionnés par les écrivains chinois dès le VIIIe siècle avant notre ère, terme ultime de notre science historique. Les Jeou-Jan, les Turcs et les Ouïgours les réclamaient également pour ancêtres. En réalité, ces noms de peuples représentent des confédérations successives dont la tête change et dont les éléments demeurent. Les nouveaux maîtres imposent leur pouvoir, ils ne chassent pas leurs prédécesseurs en masse. On se fait communément une idée fausse des migrations dont l'histoire de l'antiquité et du moyen âge est remplie. Seuls les irréductibles lèvent le camp et vont chercher fortune plus loin. Les mémoires du sultan Baber montrent admirablement comment une poignée d'hommes peut, au sein d'une société mal organisée, partir au hasard, grossir en route de tous les mécontents et curieux d'aventures et fonder au loin un grand empire. Il n'en fut guère autrement des Mongols, sauf qu'ils restèrent étroitement liés à leur base d'opérations.

C'était à l'origine un petit peuple nomadisant autour du lac Baïkal, dans les vallées de l'Onon et du Kheroulon. Il est mentionné pour la première fois dans les Annales chinoises du Xe siècle. Leurs voisins de l'Est, au contraire, les Tatars, Toungouses habitant le Nord-Ouest de la Mantchourie, paraissent déjà dans les inscriptions de Kocho-tsaïdam, et, une fois soumis à Tchinghiz-Khan, leur célébrité plus ancienne fit donner leur nom à tous les Mongols. Chose curieuse, ces Toungouses confondus avec les Mongols devinrent plus tard purement turcs de langue. Toungouses, Mongols, Turcs parlent des idiomes très différents, quoique de la même famille, mais la communauté des mœurs, des coutumes, du genre de vie les rapprochait, leur inspirait le sentiment d'une origine commune, les rendait

Sayfa :274 - 275

Sayfa :276

furent tolérants pour toutes les confessions religieuses, la chrétienne, la musulmane et la bouddhiste leur paraissant aussi bonnes l'une que l'autre. Ils permirent à chacun des peuples soumis de s'administrer à son goût ; ils ne souffrirent point que les routes fussent troublées ni le commerce inquiété. Par eux l'Occident et la Chine se rapprochèrent malgré les barrières physiques. L'imprimerie en caractères mobiles pénétra en Égypte et de là en Europe. Après eux, le fanatisme musulman à l'Ouest, la prudence et le dédain chinois à l'Est fermèrent de nouveau la porte.

Cependant la chute de la dynastie de Tchinghiz en Chine ne mit pas fin à la fortune de sa nation. Dès le début de leur entreprise et avant d'avoir pris Pékin, les Mantchous eurent des alliés mongols, qu'ils organisèrent sur le modèle des bannières mantchoues. C'est la Mongolie intérieure d'aujourd'hui. Mais les Mongols Djoungars refusèrent le nouveau maître, tinrent un moment la balance douteuse, et il fallut plus d'un siècle pour les réduire (1758).

Les Mongols avaient été battus et soumis par leurs cousins mantchous, comme ils avaient battu et soumis leurs cousins turcs. Depuis, ils furent inoffensifs. La politique de Pékin y mit bon ordre. Leurs princes furent surveillés par des garnisons mantchoues, liés par des honneurs, des subventions, des mariages dans la famille impériale. Le bouddhisme soutenu, réglementé, imposé à tous, absorba dans son clergé la moitié des mâles, désormais condamnée au célibat, enlevée au métier des armes, enfermée dans les couvents et la prière. L'influence des grands lamas riches et vénérés tint en échec les ambitions des chefs laïques.

Échappant à cette action débilitante, les Turcs musulmans, Kazaks de la tribu des Kireïs (nom dont Kéraït est la forme plurielle en mongol), empiètent à l'Ouest sur les Mongols. Plus prospères, plus actifs et plus vivants, ils contrastent avec leurs voisins misérables et les repoussent lentement vers l'Est. Ils campent en été sur l'Altaï occidental, en hiver sur le Kobdo-gol supérieur ou sur l'Irtych noir à l'abri des grands roseaux et des bosquets de peupliers et de saules. Ils ont la face moins large et moins plate que les Mongols, les pommettes moins saillantes, les yeux moins bridés, plus de poils, une taille assez haute (1 m 64-1 m 68). On les reconnaît aux couleurs gaies de leurs vêtements, au vaste pantalon de cuir jaune des cavaliers, au haut turban blanc des femmes. Ils sont pâtres soigneux, hardis brigands, chasseurs intrépides qui tuent les loups à coups de fouet.

Sayfa 273

VI- MOĞOL HALKI

MOĞOL HALKININ OLUŞUMU – Moğolistan'da yaşayanlar XI-II. yüzyılın başında Cengizhan'ın yetkisi altında bir araya gelmelerinden bu yana Moğol ismini almışlardır ve dilleri de Moğolca ismini almıştır. Daha önce, Moğollara ait olan Kheroulan (Kerulan) ve Onon kıyıları ve Tunguzların yaşadığı Kingan'ın iki yama-

cındakiler hariç buradakiler Türklerden ibaretti. Türkler VI. yüzyılın ortasında, kelimenin tam anlamıyla, Mançurya'dan Hazar Denizi'ne kadar uzanan, ikiye bölünmüş bir imparatorluk kurmuşlardır. Kahramanlıklarını gri mermerden iki büyük yekpare taşa yazmışlardır; bunlar Türkçe yazılmış en eski anıtlardır (732 ve 735). Bu anıtlar halen, her biri başı olmayan yedi savaşçıyla çevrili olmak üzere, Kokchin-Orhun'un [Kokşın Orhun] sağ yakasında, Kocho-tsaidam'ın [Koço-Saydam] çölsü bozkırlarında, Erdenitsu Manastırı'nın 40 kilometre kuzeyinde yer almaktadır. 745 yılında bunların yerine Uygurlar geçmiş ve bunlar ise 840 yılında Kırgızlar tarafından devrilmiştir. XI. yüzyılda egemenlik, Hristiyan Nestoryalılar olan Keraitlere geçmiştir. Keraitlerin lideri Ouang [Uang] Han Avrupa'da genel olarak Papaz Jean efsanevi ismiyle tanınmaktaydı. Hepsi Türk olan Uygur, Kırgız, Keraitler aynı halkın farklı gruplarıdır. Türkler bizzat Tunguz-Mançu kökeninden gelen Jeou-Jan'ın devamıdır; bunlar Latin ve Yunan yazarlara göre daha sonra, 400 yılına doğru Hunlar'ın egemenliğine giren Avarlar'dır. Bunlar çağımızdan önce, VIII. yüzyıldan itibaren Çinli yazarlar tarafından kaleme alınmıştır. Jeou-Jan'lar, Türkler ve Uygurlar da bunları atalan olarak göstermişlerdir. Aslında, bu halk, başlarındaki şahısların isimleri değişen ancak unsurların aynen devam ettiği, birbirini izleyen konfederasyonları ifade etmektedir. Yeni liderler iktidarlarını empoze etmekte ve kendilerinden öncekileri kitlesel olarak öldürmemekteydiler. İlk Çağ ve Orta Çağ tarihinde çok rastlanan göçlerle ilgili olarak yanlış fikirlere sahip bulunmaktayız. Sadece yenilmez olanlar yola çıkıp uzaklarda servet aramaya gitmemekteydiler. Sultan Baber'in hatıraları bir avuç insanın nasıl kötü organize edilmiş bir toplumda, rastgele yola çıkabileceğini, yolda tüm mutsuz ve macera meraklısı insanlarla büyüyebileceğini ve uzakta büyük bir imparatorluk kurabileceklerini güzel şekilde göstermektedir. Moğollarda da, üstlerine sıkı

sıkıya bağlı kalmaları hariç durum aynı şekilde cereyan etmiştir.

Kökeninde Baykal Gölü'nün etrafında, Onon ve Kheroulan [Kerulan] Vadileri'nde göçebe bir yaşam süren küçük bir toplum söz konusuydu. Bu toplumdan ilk olarak X. yüzyıla ait Çin yıllıklarında bahsedilmektedir. Doğudaki komşuları ise aksine, Mançurya'nın kuzeydoğusunda yaşayan Tunguzlar yani Tatarlardır ve daha önce bunlardan Koço-Saydam kayıtlarında bahsedilmiştir ve bunlar Cengiz Han'a tâbi olduktan sonra daha eskiye dayanan şöhretleri isimlerini tüm Moğollara vermiştir. Burada ilginç olan, Moğollarla karıştırılan Tunguzların daha sonra sadece Türkçe konuşmalarıdır. Tunguzlar, Moğollar, Türkler, aynı aileden gelmekle birlikte birbirinden çok farklı lehçeler kullanmaktadırlar ancak gelenek-görenek, örf-adet, ve hayat tarzları bunları birbirine yaklaştırmakta ve ortak köken duygusunu hissettirmekte, [sayfa 276] bunları ister Hıristiyan, ister Müslüman, ister Budist olsun, tüm dinler açısından birbirlerine toleranslı davranmışlardır. Bunlar, kendilerine bağlı olan halkların her birine kendilerini istedikleri gibi idare etme olanağı tanımışlardır; bu halklar yolların kesilmesinden muzdarip olmamışlar, ticari endişeler duymamışlardır. Bunlar, fiziksel engellere rağmen Batı ve Çin'i birbirine yakınlaştırmıştır böylece hareketli karakterlerin kullanıldığı matbaa Mısır'a, buradan ise Avrupa'ya girmiştir. Bunların ardından, batıdaki Müslüman fanatikliği ve Çin'in batıya karşı duyduğu ihtiyat ve küçümseme kapıları yeniden kapatmıştır.

Bununla birlikte, Çin'deki Cengiz hükümdarlığının düşmesi, ulusunun yazgısına son vermemiştir. Tanıştıklarından bu yana ve Pekin'i almadan önce, Mançuryalılar Moğollarla ittifak halinde olmuşlar ve Moğol müttefiklerini Mançurya düşüncesi modeline göre organize etmişlerdir. Bu, bugünün iç Moğolistanıdır. Ancak Cungar Moğolları yeni lideri reddetmiş ve şüpheli bir denge dönemi geçirmişlerdir. Bunları yatıştırmak için bir yüzyılın geçmesi

gerekmiştir (1758).

Moğollar, Türk kuzenlerini bastırdıkları ve egemenlik altına aldıkları gibi, Mançuryalı kuzenleri tarafından bastırılmış ve egemenlik altına alınmıştır. Bu dönemden sonra zararsız hale gelmişlerdir. Pekin'in politikası bunu düzene sokmuştur. Onur, yardım, evlilik gibi bağlarla kraliyet ailesine bağlı olan prensler, Mançurya garnizonları tarafından gözetim altında tutulmuştur. Desteklenen, düzenlenen ve herkese empoze edilen Budizm, bundan böyle erkeklerin yarısını din adamları saflarına katmıştır; bunlar böylece bekar kalmaya mahkûm edilmişler ve silâhçılık mesleğini sürdürmüşlerdir ayrıca ibadet amacıyla manastırlara kapanmışlardır. Zengin ve saygın büyük lamaların [illegible] etkisi laik liderlerin ihtiraslarını başarısızlığa sürüklemiştir.

Bu zayıflatıcı hareketten kurtulan Müslüman Türkler, yani Kireis (Kerait ismi bu kelimenin Moğolca'daki çoğul halidir) Kabilesi'ne mensup Kazaklar batıda Moğollar üzerinde egemenlik kurmuşlardır. Daha müreffeh, faal ve hayat dolu olan Kazaklar sefil durumda bulunan komşularıyla zıtlaşmışlar ve bunları yavaş yavaş doğuya doğru itmişlerdir. Bunlar, yazın Batı Altaylar'da, kışın ise büyük sazlar ile kavak ve söğüt koruluklarına sığınarak Kobdo-gol'ün (Kobdogol) üst kısmında veya Kara Irtych [illegible] üstünde kamp yapmaktaydılar. Yüzleri Moğollar kadar geniş ve yassı değildir, elmacık kemikleri Moğollarınki kadar çıkık, gözleri ise bunlar kadar çekik değildir; daha tüylü olup, boyları ise yeterince uzundur (1.64m - 1.68m). Giysilerinin renkleri canlıdır, geniş sarı deriden süvari pantolonları ve kadınları ise uzun beyaz bir başörtüsü kullanmaktadırlar. İyi birer çoban, yürekli, eşkıya ve kurtları kamçılarla öldüren gözüpek avcılardır

[sayfa 274-275] Yukarı Asya'nın [illegible] rımların istikameti) – Ölçek 1 18 000 000

Sayfa :278

TYPE ETHNIQUE. — Les Mongols ne sont pas une race, c'est un groupe né des remous de la vie nomade. Il ne faut donc pas s'attendre à trouver chez eux un type uniforme En général cependant on s'accorde a leur reconnaître une plus petite taille qu'aux Turcs et aux Mantchous (1 m 63 - 1 m 64), la face large, le nez écrasé à la racine, les pommettes saillantes, l'œil bridé, les lèvres épaisses, les oreilles énormes très détachees de la tête, les sourcils et la barbe rares, les cheveux noirs et roides Ils different nettement des Chinois ils ont la face plus large, la brachycéphalie plus accusee , leur peau est plutôt basanée que jaune D'autre part on rencontre parmi eux des visages plus ovales, des nez moins épates, des pommettes moins saillantes, très exceptionnellement des yeux bleus et des cheveux blonds ou roux Ces caractères ne sont pas très rares chez les Turcs de l'Altai russe Les Annales chinoises rapportent qu'au IIIe siècle de notre ère les Kyrghyz du haut Ienissei qu'elles appellent Kien-koun avaient les yeux gris-vert et les cheveux roux A mi-chemin entre Kiakhta et Ourga, Kozlov a recemment découvert des tombeaux de chefs huns du IIe siècle avant J C , contenant des objets semblables à ceux qui ont été extraits des tombes scythes de la Russie méridionale Les ossements denotent une race différente de la population actuelle, et dans les monuments identiques de la Transbaikalie et de la région de Minoussinsk les masques moulés des defunts trahissent un type dolichocéphale caucasien. On a conclu de ces faits que les Scythes europeens s'étendaient autrefois jusqu'au cœur de la Mongolie.

Sayfa 278

ETNİK TİP

Moğollar bir ırk değil, göçebe hayatın çalkantılarından doğmuş bir gruptur. Dolayısıyla bunlarda tek bir tip bulmayı beklememek gerekir. Bununla birlikte, genel olarak, Moğollar Türkler'den ve Mançular'dan biraz daha kısa boylu olarak tanınırlar (1.63m - 1.64 m). Yüzleri geniş, burunları kökten basık, elmacık kemikleri çıkık, gözleri çekik, dudakları kalın, kulakları son derece büyük ve başlarından oldukça ayrı, kirpik ve sakalları seyrek, saçları ise siyah ve serttir. Çinlilerden de belirgin olarak ayrılırlar: yüzleri daha geniş, brakisefal yapıları daha belirgin; ciltleri ise sarıdan ziyade esmerdir. Öte yandan, içlerinden yüzleri daha oval,

burunları daha az yassı, elmacık kemikleri daha az çıkık, çok olağan dışı olarak ise gözleri mavi ve saçları sarı veya kızıl olanlara da rastlanmaktadır. Bu özellikler, Rusya'daki Altay Türkleri'nde de nadir sayılmaz. Çin yıllıkları, Kien-koun [Kien-Kun] olarak adlandırdıkları ve Yukarı Iyenissey [Iven sey] Kırgızları'nı ancak çağımızın II. yüzyılına dayandırmaktadırlar ve bunların gri-yeşil gözlü ve kızıl saçlı olduklarını raporlarına geçirmişlerdir. Kiakthta [Kıakta] ve Ourga [Urga] arasındaki yolun yarısında, Kozlov yakın zaman önce İsa'dan önce II. yüzyıla ait Hun liderlerinin mezarlarını ortaya çıkarmıştır; bu mezarlardan çıkan objeler Güney Rusya'daki Şit mezarlarından çıkarılan objelerle benzerlik göstermektedir. Kemikler şu anki toplumdan farklı bir ırka aittir ve Transbaykal ve Minoussinsk [Minussinsk] bölgesindekilerle aynı olan anıtlardaki ölülerden kalıbı alınan maskeler, Kafkasyalı dolikosefal kafa yapısına uygun değildir. Bu olgulardan, Avrupalı Şitlerin daha önce Moğolistan'ın ortalarına kadar yayılmış olduğu sonucuna varılmaktadır.

Sayfa :315

En ces temps la secheresse de l'atmosphere était comptee pour un avantage : l'arrosage artificiel est plus sûr, et l'abondance des precipitations prive le terrain d'une partie de ses facultés que les hommes ne savaient alors comment lui rendre. Loin de les rebuter, l'etroitesse des terres propres à la culture convenait a leurs moyens économiques et surtout a leur mode d'organisation sociale. Les plus anciens établissements sedentaires, que ce fût en Égypte, en Mésopotamie, en Chine, dans l'Inde ou dans le domaine mediterraneen, ont ete l'œuvre de petites communautes separees. Mais, tandis que tous les autres se pressaient près du rivage des mers, ceux du Turkestan ont eu l'originalite de pénetrer très loin dans l'intérieur du continent.

Dès les débuts de l'histoire, nous trouvons le pays occupé par un peuple agricole. Un envoyé de l'empereur Wou-ti, Tchang-Kien, le visita entre 139 et 125 avant J.-C., et le rapport officiel qu'il fit de sa mission montre un état de choses, alors très ancien deja, qui s'ecarte bien peu du present. A quelle epoque remonte l'installation de ces cultivateurs, nous l'ignorons. C'etait un rameau de ces

Sayfa :316

> Touraniens dont les [illegible] remplissent le poème national de la Perse, le *Chah-nameh*. [illegible] les indigènes se rattachent à Afrassiab, [illegible] mythique de la [illegible] représentant les Turcs et les Mongols. [illegible] des anciens [illegible] de Transoxiane. [illegible] proprement dits. Les uns étaient sédentaires comme les [illegible] de Samarkand et du Ferghana, les autres nomades, comme les Saces [illegible] et du Pamir.

Sayfa 315

O dönemlerde atmosferdeki kuraklık beraberinde bir avantaj getirmiştir: yapay sulama daha güvenlidir ve yağışların durması toprakta insanların nasıl geri kazandıracaklarını bilmedikleri bazı özellikleri yok etmiştir. Bunları yıldırmaktan uzak olan tarıma elverişli alanların darlığı insanların ekonomik imkanları ile özellikle de sosyal organizasyon tarzlarıyla uyumluydu. En eski yerleşik kuruluşların hepsi, ister Mısır'da, Mezopotamya'da, Çin'de veya Hindistan'da ister Akdeniz sahasında olsun, ayrı ve küçük topluluklarn eseridir. Ancak diğerleri denizlerin kıyısında yığılırken, Türkistan'da yaşayanlar kıtanın içine doğru, son derece uzağa girmek gibi ilginç bir davranış göstermişlerdir.

Tarihin ilk günlerinden itibaren, kıtanın tarımla uğraşan bir halk tarafından işgal edilmiş olduğunu görmekteyiz. İmparator Wou-ti'nin bir elçisi olan Tchang-Kien, burayı İ.Ö 139 – 125 yılları arasında ziyaret etmiştir ve misyonu ile ilgili olarak hazırlamış olduğu resmi rapor, olayların şimdiki zamanla büyük farklılıklar gösteren çok eski haline ışık tutmaktadır. Tarımla ilgilenenlerin hangi dönemde yerleştiklerini bilmemekteyiz. [sayfa 316] Iran'la yaptıkları mücadelenin Ulusal Fars Şiiri Chah-nameh'in içeriğini teşkil ettiği, Turanların bir kolu söz konusuydu. Bugün, yerliler halen Tour [Tur] soyunun efsanevi kralı Afrassiab'a [Afrasyab] bağlıdır. Turan'ın uzun süre boyunca Türkleri ve Moğolları ifade ettiği düşünülmüş-

tür. Ancak gerçekte bu kelime eski Transoxine [Transoksin] **Hint-Avrupalıların tamamını kapsar; bunlar tam anlamıyla İranlıların düşman kardeşleridir. Bir kısmı Semerkant ve Fergana Sogdienleri gibi yerleşik yaşam sürmekteyken, Batı Tien-chan ve Pamir'de yaşalan Saces'lar** [Saslar] **gibi göçebe hayat sürmekteydiler.**

Sayfa :317

A la fin du IXe siècle toutefois elle subit deux dominations turques plus étroites A l'Est, les Ouigours créèrent le royaume des cinq villes (Bech-balygh), la capitale en était Pei-ting 30 kilomètres Ouest de Koutcheng, et il s'étendait de Koutcha à Koumoul A l'Ouest, le khan des Karlouks, descendant des Turcs proprement dits des inscriptions de l'Orkhon, annexa Kachgar, Aksou, Yarkend, et plus tard Khotan, à ses possessions dont Balassaghoun (Tokmak) était le centre Cette fois il ne s'agit plus de protectorat, ce fut un gouvernement direct, et le turc devint la seule langue des sujets Mais de part et d'autre, quelques grands fonctionnaires et les troupes de confiance furent à peu près seuls à représenter les nouveaux maîtres dans les oasis La turquisation se borna à la langue, sauf sur les pentes du Pamir et dans les vallées du Tien-chan où l'ancien élément nomade céda la place aux conquérants Jusqu'à nos jours, malgré un certain métissage dû au voisinage beaucoup plus qu'à l'invasion, la population sédentaire a conservé les traits principaux de son type primitif, celui de l'*homo alpinus* cheveux et barbe abondants et bruns, peau blanc-rosé quand elle n'est pas bronzée par l'exposition à l'air et au soleil taille au-dessus de la moyenne (166-171 cm), face longue et ovale, nez fin et proéminent, souvent droit, yeux bruns, non obliques, crâne court (indice céphalique, 83-85) L'adjonction de sang turc, plus marquée dans l'Est que dans l'Ouest, dans le Nord que dans le Sud, se discerne à l'absence presque totale de poils et d'yeux clairs, à la fréquence des cheveux lisses, gros et raides, aux exemples non très rares de pommettes larges et saillantes, au nez quelquefois élarg. à la base et aplati Stein souligne justement la ressemblance frappante, qu'avaient déjà remarquée les Annales des Tang, du type des Khotanais avec celui des Tadjiks du Pamir (pl. LVI, D, et LVII, A).

Au moral, le peuple du Turkestan chinois n'a pas changé plus qu'au physique Tels les a peints au VIIe siècle le pèlerin bouddhiste Hiouen-Tsang, tels nous voyons encore ces hommes dont l'allure dégingandée, la haute taille affaissée, le corps projeté en avant annoncent le laisser-aller et la nonchalance Le défaut d'énergie est leur trait dominant Pratiques, intéressés, laborieux autant que leur condition de cultivateurs l'exige, mais au plus juste, heureux des loisirs que leur fait une terre débonnaire, toujours prêts aux divertissements oisifs, « ils semblent, dit Marco Polo, avoir été mis au monde à la seule fin de s'amuser, chanter, baller, jouer des instruments et se livrer au plaisir » Leur gaieté facile, leur bonhomie familière, l'aisance et la simplicité de leurs mœurs leur permettent de résoudre à peu de frais les difficultés de l'existence.

sayfa 317

ÇİN TÜRKİSTANI

Bununla birlikte, IX. yüzyılın sonunda daha yoğun şekilde Türklerin egemenliğine girmiştir [Doğu Türkistan] **Doğuda Uygurlar beş şehirden meydana gelen (Bech-balygh)** [Beş Balig] **bir krallık kurmuşlardır; başkent Kou-tcheng'in 30 kilometre batısında yer alan Pei-ting'di ve Koutcha'dan** [Kuça] **Koumolu'a** [Kumolu] **kadar uzanmaktaydı. Batıda, soyu tıpkı Orhun kayıtlarında da belirtildiği gibi Türklerden gelen Karlukların Hanı, Kaşgar, Aksu, Yarkent ve daha sonra ise Kotan'ı ekledi; bunların merkezi Balasagun'du (Tokmak). Bu kez protektora** [güçlü devletin güçsüz devleti koruma altına alması] **söz konusu değildir, doğrudan bir hükümet kurulmuş ve Türkçe burada yaşayanların tek dili haline gelmiştir. Ancak, birkaç üst düzey memur ve güveni sağlayan birlikler dışında vahalarda yeni liderleri temsil eden kimse mevcut değildi. Türkleştirme, eski göçebe unsurların yerini fetihçilere bıraktığı Pamir Yamaçları ve Tien-chan Vadileri dışında sadece dille sınırlanmıştır. Günümüze kadar, işgalden ziyade komşuluktan kaynaklanan belli bir melezleşmeye rağmen, yerleşik toplum ilkel tipinin temel çizgilerini muhafaza etmiştir; bu tip homo alpinus'tur: gür ve koyu renk saç ve sakallar, hava ve güneşten dolayı bronzlaşmadığı sürece pembe-beyaz bir cilt, ortanın üstünde bir boy (1.66 m .- 1.71 m.), uzun ve oval bir yüz, ince ve çıkıntılı, çoğu zaman dik bir burun, kahverengi ve düz gözler, kısa bir kafatası (kafatası göstergesi, 83-85) söz konusudur. Türk kanının eklenmesi, doğuda batıya nazaran ve kuzeyde ise güneye nazaran daha belirgindir ve açık renk saç ve gözlerin neredeyse tamamen ortadan kalkması, düz, kalın telli ve sert saçların daha sık hale gelmesi, geniş ve çıkık elmacık kemiklerinin artması, kimi zaman temelde genişleyen ve yassılaşan bir burunla belirginlik**

arzetmektedir. Stein, daha önce Tang yıllıklarında da belirtilen, Kotanlı tipi ile Pamir Tacikleri arasındaki çarpıcı benzerliği de vurgulamaktadır.

Çin Türkistanı'nın halkı geçirdiği fiziksel değişime nazaran manevî açıdan fazla değişiklik geçirmemiştir. Budist gezgin Hiouen-Tsang'ın VII. yüzyılda resmettiği gibi, sarsak yürüyüşleri, çökkün, uzun boylu, bedeni önce doğru eğik olan bu insanları hala kendini salıvermeyi ve gevşekliği anımsatmaktadır. Enerji azlığı bunların en önemli özelliğidir. Tarımcılık koşullarının gerektirdiği ölçüde pratik, ilgili, çalışkan olan ancak yumuşak bir toprağın kendilerine sağladığı rahatlıktan memnuniyet duyan, her zaman aylak eğlencelere hazır olan bu insanlar "Marco Polo'ya göre, dünyaya sadece eğlenmek, şarkı söylemek, dansetmek, çalgı aletleri çalmak ve zevke teslim olmak amacıyla gelmiş gibilerdir". Kolayca mutlu olabilen yapılan, alışılmış saflıkları, göreneklerinin rahatlığı ve sadeliği bu insanlara varoluşun güçlüklerini düşük bir ücret ödeyerek çözme imkanı tanımaktadır.

Sayfa :330

GROUPES ETHNIQUES – La dernière occupation chinoise n'a pas plus que les précédentes modifié la population du bassin du Tarim. Il n'y a pas eu de tentative de colonisation. Les Chinois sont rares ils n'amènent pas leurs familles et se tiennent généralement à l'écart, fonctionnaires, employés, soldats, marchands, exilés, et quelques aventuriers qui vivotent de jeu, de brocante, d'occasions. Dans toutes les oasis qui s'alignent sur 700 lieues au pied du Tien-chan, du Tsoung-ling et de l'Altyn-tagh, de Koumoul à Kachgar et Khotan on rencontre le même peuple avec le même type, la même langue, la même religion, les mêmes coutumes, le même vêtement, la même maison, le même genre de vie. Cependant les indigènes ne se donnent aucune dénomination ethnique commune. Chacun porte le nom de sa ville. Ils n'ont pas davantage de mot pour désigner la contrée qu'ils habitent, ce sont les Européens qui l'appellent Turkestan. Les indigènes n'appliquent le mot *turc* qu'à leur langue qui, avec quelques nuances est celle des Sartes de Tachkent et de Samarkand, c'est-à-dire le turc oriental ou ***djagataï***, **tel à peu près qu'il fut fixé à la cour** des descendants de Tamerlan. Ce peuple, auquel on pourrait donner le nom de Sartes orientaux, comprend environ 1 800 000 individus, dont 1 100 000 sont concentrés entre Kachgar et Khotan, 1 600 000 à l'Ouest de Koutcha et de Kera (fig. 42, p. 275

Sayfa 330
ETNİK GRUPLAR

Çin'in son işgali, Tarım havzasında yaşayan halkta daha önceki işgallerden daha fazla değişikliğe neden olmamıştır. Burada sömürgecilik girişimi olmamıştır. Burada Çinliler nadirdir, aileleri-ni getirmemekte ve genelde mesafeli durmaktadırlar. Genellikle buraya sürülen memur, asker, tüccarlar veya oyunla, değersiz işlerle veya fırsatlarla güç belâ ayakta duran birkaç maceraperest söz konusuydu. Tien-chan'ın, Tsoung-ling, Altındağ, Kaşgar'da Kumul ve Khotan'ın ayağındaki 700 yerleşim yerinde uzanan tüm vahalarda aynı tipe sahip olan, aynı dili konuşan, aynı dini, aynı alışkanlıkları, giysilere, evlere, hayat tarzına sahip aynı halk mevcuttur. Bununla birlikte, yerli halk kendine hiçbir şekilde etnik ortak bir isim takmamakta ve hepsi yaşadığı şehri isim olarak kullanmaktadır. İkamet ettikleri bölgeyi belirtmek için daha fazla kelimeye sahip değillerdir. Buraya Türkistan ismini verenler Avrupalılardır. Yerli halk Türk kelimesini sadece kendi dilinde kullanmaktadır; kullandıkları bu dil birkaç nüans hariç Taşkent ve Semerkant'taki Sartların kullandığı dildir. Söz konusu olan, başka bir deyişle Doğu Türkçesi yani Tamerlan'ın torunlarında da kullanıldığı gibi djagatai'dır (Çağatayca). Doğu Sartlar olarak adlandırılabilecek olan bu halk, yaklaşık 1.800.000 kişiden meydana gelmektedir; bunların 1.100.000'i Kaşgar ve Khotan'da (Kotan) yoğunlaşmıştır; Batı Koutcha (Kutça) ve Keria'da ise 1.600.000 kişi yaşamaktadır.

Bernard Maineaux

H. 349

HENRY BINDER

AU KURDISTAN

EN MÉSOPOTAMIE ET EN PERSE

PARIS

MAISON QUANTIN

7, RUE SAINT-BENOIT

KÜRDİSTAN'DA

İRAN'DA VE MEZOPOTAMYA'DA

Yazar: HENRY BINDER

PARİS
MAISON QUANTIN
7, rue Saint-Benoit

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 1448
Yazar	: Henry Binder
Cild	: Kahverengi
Ebadı	:
	En : 18 cm.
	Boy : 27 cm.
Sayfa Adedi	: 453
Not	: Kitabın ilgili bolumleri Ankara U TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından tercume edilmiştir.

Sayfa :3

Vous avez plus de chances de réussir en agissant par vous-mêmes; le bakchich est souverain maître en ce pays et vous obtiendrez plus par lui que par un ordre du sultan. »

Les paroles de M. de Noailles n'étaient pas encourageantes, mais elles nous évitaient une perte de temps dans des démarches inutiles. Il ne nous restait plus désormais qu'à nous embarquer le plus tôt possible pour Batoum.

Sayfa 3

"Kendi başınıza davranırsanız başarma şansınız daha fazla olur; bu ülkede bahşiş, en büyük efendidir ve siz onun sayesinde sultanın emrinde olduğunuzdan çok daha fazla kazanırsınız."

M. de Noalis'in sözleri cesaret verici değildi, fakat bizim gereksiz girişimlerle zaman kaybetmekten kaçınmamızı sağlıyordu. Bundan böyle yapmamız gereken tek şey, mümkün olduğunca çabuk bir şekilde Batum'a gitmekti.

Sayfa :6

Pendant une heure, le paysage du Bosphore se déroule devant nous avec ses rives verdoyantes si accidentées, bordées de somptueux palais élevés par les princes lors de leur folie fastueuse, semées de villages rustiques et de châteaux en ruine. A l'heure du dîner, nous sommes en pleine mer.

Sayfa 6

Şehzadelerin gösteriş budalası oldukları dönemde yaptırdığı, görkemli saraylarla ve yıkılmış şatolarla çevrilmiş, oldukça engebeli yeşil kıyılarıyla Boğazın manzarası, bir saattir gözümüzün önünden akıp gidiyor. Akşam yemeği vaktinde, denizin tam ortasındayız.

Sayfa :7

CHAPITRE III

DE DJOULFA A TAURIS. — TAURIS

DU 4 AU 11 SEPTEMBRE

La poste persane. — Le voyage en tchapar et le voyage en caravane. — Le kran et le farstak. — Rencontre d'une caravane. — Erreurs d'appréciation de distances. — Airandild. — Un tchaparkhaneh. — Le télégraphe anglo-indien. — Marand. — Les lenets. — Sofian. — Tauris. — M. Bernay. — Le Consulat de France. — Les Mekhitaristes. — M. Malpertuy. Les terrasses. — Les fêtes du Moharem. — Les Chiites et les Sunnites, les sectes musulmanes, les Babis; les Guebres. — Galons verts. — La mosquée bleue. — Une malle chrétienne. — Le Consul de Turquie et le brigandage. — Les bains persans. — Visite au Saad-el-Moulk. — Les soldats bouchers. — Présentation au Velyed Mozaffer-ed-dine-Mirza, fils du Shah. — Préparatifs de départ. — Engagement d'un cuisinier. — Dangers du voyage. — Complicité du gouvernement turc. — M. Bernay tâche de nous détourner.

Sayfa 7

III. BÖLÜM

DJOULFA'DAN TEBRİZ'E KADAR-TEBRİZ

4 EYLÜL'DEN 11 EYLÜL'E KADAR

İran Postahanesi –Çapar ve karavanla gezi- Kran ve farstak – Bir karavanla karşılaşma – Görmeden beğenmenin getirdiği yanılgılar – Ayrandıbı – Bir çaparkhanş – İngilizce – Hintçe bir telgraf – Marand - Kanolar – Sofian – Tebriz – Mösyö Bernay – Fransız Konsolosluğu – [Sivas'ta Katolik Mezhebinden olan Ermeniler] Mekhitharistler – Mösyö Malpertuy - Teraslar – Muharrem ayı kutlamaları – Şiiler ve Sünniler - Müslüman mezhepler – [Bir Şİ doktrinine inanan] Babiler ve Zerdüştler – Yeşil Rütbe Şeritleri – Sultanahmet Camii – Bir Hristiyan sandığı – Türk Konsolosu ve Haydutluk – İran Hamamları – Sa-

ıd – el – Mouk Ziyareti – Kasap Askerler – Şah'ın oğlu Velyed Muzaffer – ed – dın – Mırza'yla tanışma – Dönuş hazırlıkları – Aşçının rehın alınması – Yolculuğun tehlikeleri – Turk Hükumetının suç ortaklığı – Mösyo Bernay bızı kurtarmayı denıyor,

Sayfa :8

CHAPITRE IV

DE TAURIS A OURMIAH. — OURMIAH

DU 11 AU 16 SEPTEMBRE

Depart de Tauris. — Les *Katcheré*. — Le lac d'Ourmiah. — Un tchaparkhaneh fondu. — Notes sur le lac : sa densite, ses îles, la navigation — Rareté des sources potables. — Alma Serai — Une nuit sous un hangar. — La vallée de Salmas ; le Tchartchal. — Diliman. — L'intérieur du caravansérail — Le défilé d'Issi-Son — Gulavilen — Plaines de sel sur les bords du lac. — Le télégraphe local. — Arrivée à Ourmiah. — Les R. P. Lazaristes. — M. Reynard — Les écoles et les établissements religieux. — La police en Orient. — Une expédition militaire. — Organisation de notre caravane. — Peu d'utilité des escortes. — Visite au gouverneur. — La chasse au faucon. — Costume des femmes. — Le lavash — Craintes qu'inspirent les Mollahs aux gouverneurs — Maragha. — Les prêtres mariés. Nestoriens et Chaldéens. — Mar-Simoun. — Départ d'Ourmiah.

Sayfa 8

IV. BÖLÜM

TEBRİZ'DEN URMİYE'YE KADAR – URMİYE

11 EYLÜL'DEN 16 EYLÜL'E KADAR

Tebriz'den hareket – Ketchere'ler – Urmıye Gölü – Yok olan çaparkhaneh – Göl üzerıne notlar, Gemı seferlerı, Gölün yoğunluğu, Adaları – İçılebılır su kaynaklarının azlığı – Alma Saray – Hangarda bir gece – Salmas Vadısı, Tchartchaı – Dılıman – Kervansarayın ıçı – Issı – Su geçıdı – Gulavılen – Göl çevresındekı tuz alanları – Yerel

telgraf – Urmiye'ye varış – [R.P. Katolik Misyonerleri] Lazaristler – Mosyö Reynard – Dinî okul ve kurumlar – Doğudaki polis – Bir askeri sefer – Karavanımızın düzenlenmesi – Muhafız takımının gereksizliği – Valiliğe ziyaret – Şahin avı – Kadınların giysisi – Lavaş – Mollaların valilerde uyandırdığı endişeler – Maragha – Evli Papazlar – Nestorienler ve Chaldeenler- Mar – Simoun – Urmiye'den ayrılış

Sayfa :85

Vers sept heures, quand nous nous préparons à monter à cheval, tout le village est sur la petite place pour nous voir partir. Le maître de poste exagère le prix de ses chevaux de deux farstacks[1] par cheval; comme nous avons sept chevaux, la différence est assez importante; il soutient d'abord que le gouvernement a augmenté la distance mal estimée; je le préviens que je le réglerai chez le gouverneur à Ourmiah, et comme il sait que j'ai une lettre de recommandation, il se garde d'insister.

Sayfa 85

Saat yediye doğru, atlara binmeye hazırlandığımız sırada bütün köy, bizi uğurlamak için küçük meydanda toplanmıştı. Posta müdürü, iyice abartıp ücreti at başına 2 farstak yapmıştı. Bize yedi at gerektiğinden, bu fark bizim için oldukça önemliydi. Önce o, bu artışın hükümetin mesafeye yanlış fiyat biçmesinden kaynaklandığını iddia etti. Ben, bu durumu Urmiye valisine düzelttireceğimi söyleyince, benim elimde bir tavsiye mektubu olduğunu bildiği için, ısrar etmekten kaçındı.

Sayfa :104

On ne paraît pas disposé à nous bien recevoir ; le premier individu auquel nous demandons un renseignement nous tourne le dos. On ne veut pas nous donner l'hospitalité, même avec promesse de rémunération. Nous voulons camper, on refuse de l'orge pour les chevaux. Enfin quel qu'un semble se raviser et vient nous en offrir

Sayfa 104

Pek hoş karşılanacak gibi değiliz; kendisinden bilgi almak istediğimiz ilk kişi, bize sırtını dönüyor. Ücret ödemeye söz verdiğimiz hâlde, bize misafirperver davranmak istemiyorlar. Konaklamak istiyoruz, atlara arpa vermeyi kabul etmiyorlar. Sonunda biri fikrini değiştirip arpa vermeyi kabul ediyor.

Sayfa :107

18 septembre

La nuit a été très fraiche encore. A quatre heures et demie, nous faisons lever tout notre monde. A six heures, nous nous mettons en route. Sachant par expérience combien nos hommes connaissent peu le chemin que nous devons suivre, je demande à notre hôte s'il n'y a pas dans le village quelqu'un qui pourrait nous guider jusqu'à Bashkalah ; dix individus se présentent

Sayfa 107

18 Eylül

Gece hâlâ çok soğuktu. Saat dört buçukta bizimkilerin hepsini uyandırıyoruz. Saat altıda yola koyuluyoruz. İzleyeceğimiz güzergâhı adamlarımızın ne kadar az tanıdığını, tecrübelerimize dayanarak bildiğimizden ev sahibimize, Başkalalı'ya kadar köyden bize rehberlik edebilecek birinin olup olmadığını soruyorum; on kişi çıkıyor.

Sayfa :123

Un petit village est an pied, séparé du rocher par le ruisseau ; les maisons sont [illegible] et n'abritent peut-être pas cent habitants ; le gouvernement turc a toutefois

* MANTEAU KURDE * Kürt Mantosu

un représentant qui a sous ses ordres quelques soldats

Sayfa 123

Şatonun eteğinde, kayalıktan ırmakla ayrılan küçük bir köy bulunuyor; yıkık dökük bu evlerde belki yüz kişi bile yaşamıyor. Yine de Türk hükümetinin orada, emrinde birkaç asker bulunan bir temsilcisi var.

Sayfa :134

La vie pour ces messieurs est fort pénible, les autorités turques n'interdisent pas positivement aux riches marchands et principaux habitants d'avoir avec eux des rapports d'amitié, mais c'est une mauvaise note et en tout cas une position officielle en serait fort compromise, témoin le fait suivant : un procureur turc va voir un Arménien de ses amis dont la demeure est en face de celle du consul de Russie ; pendant que son maître fait sa visite, le domestique se met avec le cheval à l'ombre du mur du

Sayfa :137

consulat, près de la porte. Le chef de police passe, remarque le domestique et le cheval ; il rentre chez lui, fait un rapport et dénonce le procureur comme ayant des rapports avec le consul. Le gouverneur, sans prendre d'informations, dénonce à son tour le procureur qui ne se doute de rien, et le fait destituer. Le malheureux réclama, prouva son innocence ; on lui donna raison, mais sa place ne lui fût pas rendue.

Sayfa 134

Bu yabancı insanlar için yaşam oldukça zordur. Türk yetkililer, onlara zengin tüccarlar ve oranın ileri gelenleriyle dostluk kurmalarını kesinlikle yasaklamıyordu, ama bu durum, kötü bir puan olup onların makamlarına her halükârda epeyce zarar verebilirdi. **Aşağıdaki olay, bunu destekler niteliktedir: Bir Türk savcısı, Rus konsolosunun evinin karşısında oturan bir Ermeni arkadaşını görmeye gider. Efendisinin ziyareti sırasında hizmetkân, atıyla birlikte konsolosluk duvarının yanında, kapının kenarında bekler. Polis müdürü oradan geçerken uşağı ve atı görür; evine dönüp bir rapor yazar ve savcının konsolosla ahlâk dışı bir ilişki içinde olduğunu ihbar eder. Vali, araştırma yapmadan hiçbir şeyden haberi olmayan savcıyı görevden alır. Zavallı savcının ısrarları sonucunda suçsuzluğu ispatlanır; savcı haklı bulunur, ama makamı kendisine iade edilmez.**

Sayfa :140

M. Kolubakine fit voir à l'entrepreneur son erreur et le pria de refaire cet ouvrage manqué. L'entrepreneur s'y refusa, prétendant que le contrat disait bien qu'il devait bâtir une remise et une porte, mais qu'il ne disait pas que la voiture devait passer par la porte.

Sayfa 140

M. Kolubakine, taşerona hatasını gösterip eksiğini tamamlamasını rica etti. Taşeron, **anlaşmanın bir garaj ve bir kapı inşası üzerine olduğunu, arabanın kapıdan geçmesinin şart olarak bulunmadığını öne sürerek bunu reddetti.**

Sayfa :143

Le consul d'Angleterre trouve moyen de lui faire aussi visite, juste pendant les quelques minutes que nous passons chez lui

Sayfa 143

Tam da bizim onun (bir Ermeni olan Papa Maggian) **evine birkaç dakikalığına uğradığımız sırada, İngiltere Konsolosu onu ziyarete gelir.**

Sayfa :146

En revanche, on prend des précautions de prudence exagérée contre les étrangers qui viennent à Van[1]. On nous surveille comme des espions ; on nous refuse l'autorisation de visiter la citadelle, comme si la sûreté de toute la Turquie dépendait de ses secrets et qu'il fût nécessaire d'en avoir les plans pour la détruire

Sayfa 146

Buna karşılık Van'a gelen yabancılar için, sıkı güvenlik önlemleri alınmaktadır. Muhbirmişiz gibi izleniyoruz; sanki bütün Türkiye'nin güvenliği, kalenin sırlarına bağlıymış ve Türkiye'yi yıkmak için kalenin plânlarını ele geçirmek gerekiyormuş gibi, bizim kaleyi ziyaret etmemize izin vermiyorlar.

Sayfa :150

Nous pensons que c'est un simple malentendu qui sera bien vite expliqué. Nous comptions sans la lenteur et la paresse des fonctionnaires turcs ; il fallut faire mille démarches.

Sayfa 150

Çabucak açıklığa kavuşan bu olayın, basit bir yanlış anlaşılma olduğunu düşünüyoruz. Türk memurlarının tembelliği ve yavaşlığını hesaba katmamıştık. Bin kez müracaat etmek zorunda kaldık.

Sayfa :158

Un misérable marmot a crié toute la nuit et nous a empêché de dormir. A six heures, une faible lueur arrive par le trou du plafond, par où sort la fumée. Nous nous réveillons ; les hommes sont déjà partis. De tous les coins, de tous les tas de couvertures on voit sortir des femmes, des vieillards, des enfants ; nous devions être plus de quarante, sans compter les animaux, dans cette chambre,

Sayfa 158

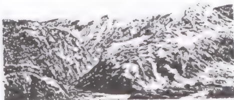
Zavallı bir yavrucak, bütün gece ağlayıp uyumamızı engelledi. Saat altıda, dumanın çıktığı baca deliğinden zayıf bir ışık giriyor içeri, uyanıyoruz; erkekler çoktan gitmişlerdi bile. Dört bir yandan, her bir yorgan yığınının altından kadınların, yaşlıların, çocukların çıktığını görüyoruz; bu odada hayvanları saymazsak kırk kişiden daha fazla olmalıyız.

Sayfa :168

Les zapetiés viennent demander un bakchich ; ils ont été serviables, je leur remets un plus fort pourboire que d'habitude, mais comme tou-

Sayfa :171

jours ils ne sont pas contents et le rendent en disant qu'ils préfèrent ne rien recevoir. Nous sommes accoutumés à ce petit manège : ils reviennent demander la somme quelque temps après. Ces hommes ne sont pourtant pas habitués à être traités d'une façon aussi généreuse : les Turcs qui voyagent sont pingres au delà de toute idée et ne payent ces pauvres diables qu'à coups de bâton. Il est vrai que c'est une manière meilleure

* GORGES SUD DE LA VALLÉE DE DJOULAMERG DÉBOUCHANT SUR LE GRAND-ZAB

que la nôtre, car ce ne sont pas les pourboires que nous donnons de temps à autre, mais les coups de fouet et les coups de bâton, qui nous font le mieux obéir et respecter.

* Büyük Zap Suyu'nda sona eren Djoulamerg Vadisi'nin güney boğazları

Sayfa 168-171

Zaptiyeler, rüşvet almaya geliyorlar; çok yardımseverler. Onlara her zamankinden daha fazla bahşiş veriyorum, ama her zamanki gibi memnun olmuyorlar ve hiçbir şey almamayı tercih ettiklerini söyleyerek parayı iade ediyorlar. Bu küçük oyuna alışığız. Bir süre sonra parayı istemek için geri dönüyorlar. Bununla birlikte bu adamlar, her yerde bu denli cömert bir davranışa alışkın değiller. Seyahat eden Türkler, düşünüldüğünden çok daha fazla cimriler ve bu zavallı şeytanlara birkaç sopa darbesinden başka bir şey vermiyorlar. Doğrusu bu, bizim davranış biçimimizden daha iyi, çünkü bize daha fazla itaat etmelerini ve saygı duymalarını sağlayan şey, onlara zaman zaman verdiğimiz bahşişler değil, [yedikleri] kamçı ve sopa darbeleridir.

Sayfa :197

Une arcade voûtée, avec une solide porte en fer rouillée, et un corps de garde où sont de misérables soldats forment l'entrée; l'officier, ne sachant à qui il a à faire, et craignant sans doute l'arrivée d'autorités importantes, nous fait présenter les armes.

Sayfa 197

Paslı demirden sağlam bir kapıyla kubbeli bir kemer ve girişte zavallı askerlerin olduğu bir karakol. Subay, kime nasıl davranması gerektiğini bilmeden ve kuşkusuz üst düzey yetkililerden çekinerek bize silâhları tanıtıyor.

SOIRÉES

DE

CONSTANTINOPLE

PAR

Ch. MISMER.

La vérité seule est fécondé.
(LAMARTINE.)

PRÉFACE
PROLÉGOMÈNES : ENTRETIENS AVEC UN DIPLOMATE.
CHRISTIANISME ET ISLAMISME.—ENTRETIENS AVEC IZZET MOLLAH.
L'ISLAMISME DANS LE PASSÉ.— L'ISLAMISME DANS L'AVENIR.
CAUSE DE L'IMMOBILITÉ ORIENTALE.
APPENDICE.

PARIS
LIBRAIRIE INTERNATIONALE
15—Boulevard Montmartre—15

A. LACROIX VERBOECKHOVEN ET Cie., ÉDITEURS
A BRUXELLES, A LEIPZIG ET A LIVOURNE

CONSTANTINOPLE
S. H. WEISS.

1870

İSTANBUL AKŞAMLARI

Yazar: Ch. MISMER

Sadece gerçek verimlidir.
(LAMARTINE)

ON SÖZ
PROLEGOMEN'LER BIR DIPLOMATLA SOYLEŞILER HRISTIYANLIK VE ISLMIYET-
MOLLA IZZET'LE SOYLEŞILER GEÇMIŞTE ISLMIYET-GELECEKTE ISLMIYET-
DOĞU'NUN HAREKETSIZLIĞININ NEDENI-EKLER

PARİS

ULUSLAR ARASI KITAP EVİ
15-Boulevard Montmartre-15
Yayımcılar: A. LACROİX VERBOECKHOVEN ve ORTAKLARI
Brüksel'de, Leipzig'de ve Livourne'de
İSTANBUL
S.H. Weiss
Yayın yılı: 1870

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 1450
Yazar	: Ch [arles] Mismer
Cild	: Kahverengı
Ebadı	:
	En : 16 cm.
	Boy : 24 cm.
Sayfa Adedi	: 380
Not	Kıtabın ılgılı bolumler Ankara U TÖMER Dil Öğretım Merkezı tarafından tercume edılmıştır

Ön Söz [Özet]

Kalemleri, tıpkı var olmanın tüm gereklerine değindiği gibi, rahatça düşüncenin en ince ayrıntılarına değinen yazarları kıskanıyorum.

Uzlaşılmazı, uzlaşılır yapan bu sanata tapıyorum. Benim kalemim kaba bir kalemdir, vahşi bir kazın kanadından çıkmıştır. Tüm ilimlerden geçmiştir. Tecrübesi bilgisidir. Vahşi hayvanları gözlemleyerek uygar insanları tanıdı. Büyüklerin küçüklüğünü, küçüklerin büyüklüğü ile ölçtü. Kapalı kapılar ardındaki sırlarla hayrete düştü ve kapalı dudakların arasındaki gerçekleri gayet iyi tahmin etti. Ölü insanların yaşayan eserlerini, yaşayan insanların ölü söyleşilerine tercih etti.

İnsanlığın, gökyüzünde olup bitenleri daha iyi anlamak için kendini yücelttiğini ve böylelikle de dünyada olup bitenleri yeterli algılayamadığını iddia eder.

Kalemim, doğanın onlara bahşettiği unsurlarla türlerinin idealini gerçekleştirmeye çalışan hayvanların, düşünmekten ve eyleme geçmekten yoksun cahil insandan daha üstün olduğunu söylemekten korkmaz.

Hiç şüphesiz, gazetecilik kariyerime Türkiye'de başlayacağım. Yakın zamana kadar gazeteciliği, zorla ele geçirmeye karşı mükemmelce korunan Hesperidelerin bir bahçesi gibi düşünüyordum.

Ortalıktaki söylentilere göre bana, sanki Avrupa'da fikirler sadece düz bir çizgi biçiminde ve sadece yasal bir uzunluğa sahip olmak şartıyla üretiliyormuş gibi geliyordu. Ama Türkiye'de sert bir kalemle başlamak! Evrende hoşgörüsüzlüğüyle ünlü ülke!

İşte olağanüstü denilen şey. 18 ay boyunca kalemim her konuda kendini özgür hissetti, bundan hiç şüpheniz olmasın. Hatta Türkler benim zırvalıklarımdan zevk alıyor gibiydiler. Kalemimin, zırvalıkları pozitif anlamda yazdığını bilmelisiniz.

Avrupa'da özgürlük, ülkeden ülkeye şekil alan aşırı maddesel bir değerdir.

Sayfa :69

Il y a eu, en Asie, des milliers de Zoroastre, de Confucius, de Jésus et de Mahomet.

A l'heure où nous écrivons ces lignes, il n'y a pas en Asie-Mineure, en Perse et dans l'Asie centrale une seule agglomération d'hommes qui n'ait son *fils de Dieu.*

La différence des notoriétés vient du nombre de disciples que chacun groupe autour de sa doctrine.

??

Sayfa 69

Asya'da binlerce Zerdüşt, Konfuçyus, İsa ve Muhammet var olmuştur.

Bu satırları yazdığımız sırada, Anadolu'da, İran'da ve Orta Asya'da **Allah'ın oğlu olmayan tek bir insan topluluğu yoktur.**

Tanınmışlık farkı, her biri kendi öğretisi etrafında grup oluşturan yandaşların sayısından kaynaklanır.

Sayfa :71

En général, la doctrine ne survit point au *Maître* qui l'a enseignée. Le verbe qu'il a émis ne fructifie que s'il a la fortune de rencontrer des interprètes de génie. Mais il ne se trouve pas toujours des St. Paul et des ... mar. (*)

* Okunamadı

Sayfa 71

Genellikle öğreti, onu öğreten peygamberden sonra hiç yaşamaz. Dile getirdiği söz, ancak dâhi yorumculara rastlama şansı yakalarsa meyve verir. Ancak Aziz Paul'ler ve **Ömerlere** her zaman rastlanmıyor.

Sayfa :78

Ezéchiel dit que les fils ne seront pas punis de l'iniquité des pères.

Puis, Moïse était en Egypte à une époque ou l'on ne connaissait que les hiéroglyphes.

Où donc Moïse a-t-il appris à écrire et à graver?

Deuxième question : Si Moïse a existé, pourquoi fait-il double emploi avec le Bachus indien? Tous deux sont nés en Egypte. Tous deux sont exposés sur le Nil. Tous deux séjournent sur une montagne d'Arabie. Tous deux reçoivent la mission de détruire une nation barbare. Tous deux passent la Mer Rouge à sec. Tous deux dardent de leurs fronts des rayons lumineux.

Sayfa 78

Ezéchiel, çocukların babalarının günahlarından dolayı cezalandırılmayacaklarını söyler.

Sonra Musa, sadece hiyeroglif yazısının bilindiği bir dönemde Mısır'daydı.

O hâlde Musa, yazı yazmayı ve gravür yapmayı nerede öğrendi?

Ikıncı soru Eğer Musa var olduysa neden Hıntlı Bachus ile aynı ışı yapsın? Her ıkısı de Mısır'da dunyaya geldı Her ıkısı de Nıl'de ortaya çıktılar Her ıkısı de bır Arap dağında oturuyordu Her ıkısı de bır Barbar ulusu yok etme goreviyle yukumluydu Her ıkısı de Kızıl Denız'ı ayakları ıslanmadan geçmıştır Her ıkısı de alınlarından ışıklar saçardı.

Sayfa :78

Il est vrai que les savants prétendent que Bachus est antérieur à Moïse.....

* Selon toute apparence, Moïse est, comme Homère, un personnage mythique inventé après coup pour marquer de son nom une

Sayfa :79

des grandes étapes de l'humanité. Voilà quant à l'homme.

Quant au livre, la science n'en saurait dire plus de mal que n'en ont dit St. Augustin et Orig...e.

St. Augustin (de Genesi contra Manicheos) declare qu'on ne saurait conserver les trois premiers chapitres de la bible.

Origène, à propos de la création, accuse la bible d'être un tissu d'absurdités.

Or, que reste-t-il de la bible si l'on rejette la création ?

* Okunamadı.

Sayfa 79

Bilim adamlarının Bachus'un Musa'dan önce gelmiş olduğunu ileri sürdükleri doğrudur...

Görünüşe göre Musa, Homeros gibi iş işten geçtikten sonra insanlığın en önemli evrelerinden birinde, adını ön plâna çıkarmak için yaratılan efsanevî bir kahramandır. [sayfa 79] **İşte insanın yorumu bu.**

Kitaba gelince, bilim bu konuda Aziz Augustin ve Origène'nin söylediğinden daha kötü bir şey söylememiştir.

Aziz Augustin (Manicheos'a karşı Genesi konusunda), İncil'in sadece ilk üç bölümünü koruyabildiklerini bildirir.

Orijen, yaratılış konusunda İncil'i bir saçmalıklar yığını olmakla suçlar.

Oysa yaratılış bölümü çıkarılırsa İncil'den geriye ne kalır?

Musa'ya hak vermek gerek. Musa asla yaratılıştan bahsetmedi. Yahudi sözcüğü "barrah" yoluna koymak, düzenlemek anlamına gelir. Oysa hiçlik yoluna konulamaz ve düzenlenemez. O hâlde madde vardır.

Sayfa :83

Odin était mort sur un bûcher victime volontaire dévouée au salut des siens.

La mission du Christ consiste à racheter par sa mort le genre humain du péché originel. « Dieu faisant mourir Dieu pour demander pardon à Dieu » comme dit Voltaire.

Sayfa 83

Kendini ummetinin kurtuluşuna adayan gonullu kurban olan Odin, yakılan bir odun yığını uzerinde olmuştu

İsa'nın gorevi, insan soyunu olumuyle ilk gunahtan kurtarmaktır Voltaire'nin dediği gibi, "Tanrı, Tanrıdan af dilemek için Tanrıyı öldurtür."

Sayfa :83

Le dieu des Juifs est un dieu très-positif : « Si vous suivez la loi, vous aurez des satisfactions temporelles ; si vous ne la suivez pas, vous eprouverez la famine, la misère, la gale, la peste, etc. »

De paradis, d'enfer, de purgatoire, nulle question.

Un pareil oubli de la part du Dieu qui a dicté la loi de Moïse étonnerait moins si le Christ, son fils, l'avait réparé.

Sayfa 83

Yahudilerin Tanrısı, çok yapıcı bir Tanrıdır

"Eğer kurala uyarsanız dunyevî mutluluklara sahip olursunuz, eğer uymazsanız açlık, sefalet, uyuz, veba vb kotuluklere maruz kalırsınız."

Cennetten, cehennemden, Araf'tan (Hnstiyanlarca gunahtan arınmak uzere ruhlarının bir sure kaldığı yer) hiç soz etmez

Musa'ya kuralları yazdıran Tanrı tarafından boylesi bir şeyin unutulması, şayet **Tanrının oğlu** İsa onu duzelttiyse fazla şaşırtıcı olmasa gerek.

Sayfa :86

La vérité est qu'on ne songea à faire de Jésus un Dieu que 325 ans apres sa mort, sous Constantin, au Concile de Nicée. Encore

Sayfa :87

se trouva-t-il dix-huit évêques qui ne furent pas de cet avis. Trente-quatre ans plus tard, nouveau concile à Rimini : quatre cents évêques se prononcent contre la divinité-du Christ. Le Christ n'est plus Dieu. Cela dura vingt-deux ans, jusqu'au concile de Constantinople en 381. Le Christ redevint Dieu. Cette fois, ce fut pour toujours. *

* Okunamadı

Sayfa 86

İsa'nın tanrılaştırılmasının, olumunden sadece 325 yıl sonra, Constantin yonetiminde İznik Konsili'nde (Din Bilginleri Toplantısı) duşunulduğu bir gerçektir **[sayfa 87]** Ayrıca bu fikirde olmayan 18 başpiskopos vardı. 34 yıl sonra Rimini'deki yeni konsilde 400 başpiskopos İsa'nın tanrısallığına karşı çıkar İsa artık Tanrı değildir **Bu, 381 yılındaki İstanbul Konsili'ne kadar 22 yıl sürmüştür. İsa tekrar Tanrı olmuştur. Bu kez sonsuza kadar.**

Sayfa :97

Aujourd'hui même, les colonies espagnoles et le Brésil, pays catholiques, entretiennent, seuls dans le monde, la plaie de l'esclavage antique. +

Du detroit de Behring au cap Horn, les descendants des aborigènes sont condamnés à mourir dans la misère et l'abrutissement ; pas assez vite toutefois au gré de la civilisation issue du christianisme, car, chaque jour les balles chrétiennes activent l'œuvre du temps !

* [illegible]

* Okunamadı

Sayfa 97

Bugün bile Hristiyan olan Brezilya ve İspanyol sömürgeleri, dünyada tek başına eski köleliğin yaralarını barındırmaktadır.

Bering Boğazı'ndan Horn Burnu'na kadar olan kesimde, yerli soyundan gelenler sefalet ve şaşkınlık içinde ölüme mahküm edilmişlerdi, yine de Hristiyanlıktan doğmuş bir uygarlığa göre çok da hızlı değil, çünkü her gün Hristiyanlık mermileri zamanın akışını hızlandırıyor.

LE DANEMARK

PUBLIÉ PAR LE MINISTÈRE
DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES ET LE DÉPARTEMENT
DES STATISTIQUES DU DANEMARK

COPENHAGUE 1929

Imprimerie Bianco Luno

DANİMARKA

DANİMARKA DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI ve İSTATİSTİK BÖLÜMÜ
TARAFINDAN YAYIMLANMIŞTIR

KOPENHAG 1929
Blanco Luno Yayınevi

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri		
Envanter No	: 1461	
Yazar	: [Yayımlayan: Danimarka Dışişleri Bakanlığı]	
Cild	: Kırmızı	
Ebadı	:	
	En	: 12 cm.
	Boy	: 18 cm.
Sayfa Adedi	: 418	
Not	Kitabın ilgili bölümler Ankara Ü. TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından tercüme edilmiştir.	

Sayfa :I

TABLE DES MATIERES

Sayfa :II

Sayfa I

İÇİNDEKİLER

Sayfa :II

Sayfa II

Sayfa :III

Sayfa III

Yağ	250
Peynir	253
Et ve domuz yağı	254
Yumurta	255

Sayfa :51

FINANCES PUBLIQUES

La majeure partie des dépenses publiques diffèrent pour l'État et les communes, en ce sens que seule une partie peu considérable des recettes des communes provient de subventions versées par l'État ou par d'autres communes.

Les tableaux statistiques sont généralement élaborés sur la base de données nettes, c'est-à-dire que les subventions reçues par les communes sont déduites du montant des dépenses au chapitre correspondant des comptes; on peut donc additionner les chiffres donnés pour l'État et pour les communes, et l'on constate ainsi, d'après les comptes des recettes et des dépenses courantes, que les dépenses publiques s'élèvent, à l'heure actuelle, à une somme d'environ 750 millions de couronnes, dont la moitié incombe à l'État et l'autre moitié aux communes.

Les dépenses ont à peu près triplé depuis 1914; non seulement certaines dépenses ont subi une majoration qui a dépassé de beaucoup celle de l'indice du coût de la vie, mais encore l'État et les communes ont assumé de nouvelles tâches, dont un certain nombre ont un caractère social.

L'augmentation des recettes nécessaires pour faire face à ces dépenses croissantes a été obtenue, d'une part, par la hausse du niveau des prix et des revenus qui a entraîné une hausse des recettes publiques, d'autre part, par une majoration des impôts et des taxes, tandis que de nouvelles sources de contributions étaient trouvées.

Sayfa :51

La dette publique s'élève à l'heure actuelle à environ 2.100 millions de couronnes au total, dont une bonne moitié incombe à l'État. De même que les dépenses publiques, la dette a beaucoup augmenté depuis le début de la guerre mondiale; toutefois cette hausse n'a pas été aussi forte que celle des dépenses.

Sayfa 51

KAMU MALİYESİ

Kamu giderlerinin büyük bir bölümü devlet ve topluluklar arasında farklılıklar göstermektedir. Bu anlamda topluluk gelirlerinin sadece çok az kayda değer görülen bir bölümünün kaynağı, devlet ya da diğer başka topluluklar tarafından mali desteklerle karşılanmaktadır.

İstatistiksel tablolar, genellikle net verilerin dayandırıldığı temeller üzerinde sunulmaktadır. Yani topluluklardan alınan mali destekler, hesaplara karşılık gelen kalem altında toplanan giderlerin tutarından düşülmektedir. O hâlde, devlet ve topluluklar için verilmiş olan sayıları toplayabiliriz. Böylelikle, gelir hesaplarına ve cari giderlere göre, yarısının devlete, diğer yarısının ise topluluklara düşen pay ile günümüzde kamu giderlerinin yaklaşık olarak 750 milyon kronluk bir tutara yükselmiş olduğu fark edilmektedir.

1914 yılından bu yana giderler aşağı yukarı üç kat artmıştır. Bazı giderler, sadece pahalılık belirtisinin çok artmasının önüne geçen bir artışa uğramakla kalmamış, aynı zamanda devlet ve toplulukların sosyal özelliğe sahip belli bir sayıdaki yeni görevleri de üstlenmesine neden olmuştur.

Katkı sağlayan yeni kaynaklar bulunmuş olmasına rağmen, büyüyen bu giderlerin karşısında durabilmek için gerekli gelir artışı, bir yandan kamu gelirlerinin yükselmesine neden olan gelirler ve fiyatların seviyesinin artışı, diğer yandan katma değer vergileri ve vergilerin artışıyla sağlanmıştır.

Yarısından fazlası devlete ait olan kamu borcu, bugün yaklaşık 2.100 milyon krona yükselmiştir. I. Dünya savaşının başından itibaren kamu giderlerindeki borçla birlikte diğer borçlarda da artış olmuştur. Bununla birlikte bu yükseliş, giderlerin yükselişi kadar çok büyük boyutlarda olmamıştır.

Sayfa :273

* Bulletin de l'Institut International d'agriculture ... Bon...

* Uluslararası Tarım Enstitüsü Bülteni A. Bon..]

Sayfa :273

Le pays et la population.

Superficie du Danemark, 1906. *La population du Danemark pendant le XIXe siècle. Recensement général de la population du Danemark 1921.* Publiés par le Département de Statistique.

Sayfa 273

Danimarka'nın yüz ölçümü, 1906. 19. yüzyıl boyunca Danimarka'nın nüfusu. Danimarka'nın genel nüfus sayımı, 1921. İstatistik Bölümü tarafından yayımlanmıştır.

Sayfa :273

Histoire

Danmarks Riges Historie — Histoire du Royaume de Danemark par Joh. Steenstrup, etc. Vol. I—VI 1897—1907 (3857 p.)

Sayfa 273
Danmarks Riges Historie - Danimarka Krallığının Tarihi - Joh. Steenstrup tarafından, vs. I-VI cilt 1897 - 1907 (3857 s.)

Sayfa :275

Vor Folkeskoles Oprindelse og Udvikling — Origines et développement de nos écoles primaires — par K. Ottosen, 1925 (179 p.). — Décrit le développement de l'instruction primaire danoise depuis son origine et donne un aperçu de l'organisation actuelle de l'enseignement au Danemark.

L'école supérieure populaire en Danemark, publié par l'Association des écoles supérieures et d'agriculture, 1928 (186 p.). Il existe également une édition anglaise et allemande — Donne une description succincte de l'histoire et du travail de la haute école populaire danoise et de son importance pour le développement social en Danemark.

Quelques traits de l'hygiène scolaire en Danemark, par Schlanbusch, publié par la Ligue pour le développement de l'hygiène scolaire en Danemark, 1923 (27 p.).

Sayfa 275

- Vor Folkeskoles Oprindelse og Uduikling - İlköğretim okullanmızın kökeni ve gelişimi - K. Ottosen, 1925 (179 s.) - İlk kuruluşundan bu yana Danimarka İlköğretiminin gelişimini betimlemekte ve Danimarka'da bugünkü eğitim düzenine bir bakış sunmaktadır.

- Danimarka Yüksek Okulu, Yüksek Okullar ve Tarımcılık Kuruluşu tarafından yayımlanmıştır, 1928 (186 s.). İngilizce ve Almanca basımı vardır. Danimarka Yüksek Halk Okulu'nun tarihi ve görevi. Bu yüksek okulun Danimarka'nın sosyal gelişimindeki önemini belirten detaylı bir betimlemedir.

- Danimarka'da okul temizliğinden (hijyeninden) birkaç özellik, Schlanbusch, Danimarka'da okul temizliğinin (hijyeninin) gelişimi için Dernek tarafından yayımlanmıştır, 1923 (27 s.)

Sayfa :276

Agriculture.

L'agriculture en Danemark depuis le milieu du XIXe siècle (1911). *Propriétés territoriales en Danemark 1850—1905. Emploi de la terre* (annuel) .*Statistique des récoltes* (annuel). *Recensement du bétail* (annuel). *Laiteries en Danemark* (1914). *Les Unions coopératives de l'agriculture* (1923). *L'emploi de machines dans l'agriculture* (1923). Publiés par le Département de Statistique.

Sayfa 276

- 19. yüzyılın ortasından beri Danimarka'da tarım (1911). Danimarka toprak alanları 1850-1905. Toprağın kullanımı (yıllık). Ürünlerin istatistiği (yıllık). Büyük baş hayvanların sayımı (yıllık). Danimarka'da süt ve süt ürünleri (1914). Tarım Kooperatif Birliği (1923). Tarımda makinaların kullanımı (1923). İstatistik Bölümü tarafından yayımlanmıştır.

Sayfa :276

Det Danske Landbrugs Historie — Histoire de l'Agriculture danoise, par K. Hansen, publié par les soins de la société danoise d'économie rurale (en cours de publication). — Donne un tableau complet et détaillé de l'histoire de l'agriculture danoise, surtout en ce qui concerne sa technique et son exploitation.

Sayfa 276

Det Danske Landbrugs Historie – Danimarka Tarımcılık Tarihi, K. Hansen tarafından, Danimarka Kırsal Ekonomi Derneği'nin katkılarıyla yayımlanmıştır (baskıda). - Özellikle teknik ve işleyiş açısından Danimarka tarımcılığının detaylı bir tarihçesi ve tam bir tablosu sunulmaktadır.

Sayfa :277

Aperçu sommaire de l'agriculture en Danemark, par H. Hertel, publié par la société royale d'agriculture du Danemark, 1925 (81 p.). — (Il existe également des éditions en danois, en allemand et en anglais.)

Sayfa 277

Kısa özet şeklinde Danimarka'da tarımcılığa bakış, H. Hertel, Danimarka Kraliyet Tarım Kuruluşu tarafından yayımlanmıştır, 1925 (81 s.). – (İngilizce, Almanca ve Danois dilinde basımı vardır.)

Sayfa :277

La production laitière en Danemark, par Pierre Coche, Paris 1928 (172 p.)

Sayfa 277

Danimarka'da süt ve süt ürünlerinin üretimi, Pierre Coche, Paris 1928 (172 s.).

Sayfa :278

Le mouvement coopératif dans l'agriculture danoise, par A. Axelsen-Dreyer. (Conférence Internationale d'Agriculture. 1927).

Sayfa 278

Danimarka tarımcılığında kooperatif hareketi, A. Axelsen-Dreyer. (Uluslararası Tarımcılık Konferansı – 1927).

Sayfa :279

Commerce.

Importation et exportation du Danemark (annuel). *Communications de statistique commerciale* (mensuel). *Echange interscandinave* 1920—26. Publiés par le Département de Statistique.

Sayfa 279

Ticaret

Danimarka'nın ithalâtı ve ihracatı (yıllık). Ticarî İstatistik Bülteni (aylık). Skandinav ülkeleri arasında değiş tokuş 1920-26. İstatistik Bölümü tarafından yayımlanmıştır.

Sayfa :280

Caisses d'épargne 1906/07—1915/16, publié par le Département de Statistique.

Sayfa 280

Emekli Sandığı 1906/07 – 1915/16, İstatistik Bölümü tarafından yayımlanmıştır.

Sayfa :281

Navigation et autres communications.

Marine marchande et navigation du Danemark (annuel), publié par le Département de Statistique.

Sayfa 281

Denizcilik ve diğer ulaşım yolları

Danimarka'nın tecim filosu ve denizciliği (yıllık), İstatistik Bölümü tarafından yayımlanmıştır.

Sayfa :282

Questions sociales.

Salaires des ouvriers industriels en Danemark 1914—25. Salaires des ouvriers de l'agriculture 1921. Employés privés en 1923. Chômage 1920—24. Grèves et lock-outs 1921—25 Assistance et prévoyance sociale 1920—21 Publiés par le Département de Statistique

Sayfa 282

Sosyal Sorunlar

Danimarka'da sanayi işçilerinin maaşları 1914-25. Tarım işçilerinin maaşları 1921. 1923'de özel sektör çalışanları. İşsizlik 1920-24. Grev ve Lokavtlar 1921-25. Sosyal sigorta ve yardım sandığı 1920-21. İstatistik Bölümü tarafından yayımlanmıştır.

Sayfa :282

Assistance et prévoyance sociale en Danemark, publié par A. Krieger, 1910 (681 p.). — Ce livre est suranné en ce qui concerne la législation

Sayfa :283

social, mais il peut servir à l'étude de l'histoire de cette législation et donne par ailleurs un excellent tableau d'ensemble des œuvres philanthropiques privées.

Sayfa 282

Danimarka'da sosyal sigorta ve yardım sandığı, A. Krieger tarafından yayımlanmıştır, 1910 (681 s.) – Bu kitap sosyal yasaların oluşturulması konusunda geri kalmıştır. [sayfa 283] Ancak bu, yasama döneminin tarihçesinin incelenmesinde yararlı olabilir. Bu kitap, diğer bir açıdan özel çıkarların gözetilmediği eserlerin bütününü gösteren mükemmel bir tablo sunmaktadır.

Sayfa :283

Législation sociale en Danemark, par F. Zeuthen, publié par le Ministère des Affaires sociales, 1924 (17 p.). Il existe également une édition anglaise. — Aperçu d'ensemble très succinct.

Législation sociale en Danemark, par E. Dreyer, publié par le Ministère de l'Intérieur, 1928 (46 p.). — Bref résumé de l'historique et des principes de la législation sociale considérés pour chaque section spéciale.

Sayfa 283

Danimarka'da sosyal yasama, F. Zeuthen, Sosyal İşler Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır, 1924 (17 s.) İngilizce baskısı da vardır.

Danimarka'da sosyal yasama, E. Dreyer, İç İşleri Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır, 1928 (46 s.). – Her bir özel birim için düşünülmüş olan sosyal yasamanın ilkelerine ve tarihçesine ait kısa bir özet.

Sayfa :283

L'organisation sanitaire du Danemark, Genève 1924, Suppl. 1927. Publié par la Société des Nations.

Sayfa 283

Danimarka'nın sağlık organizasyonu, Cenevre 1924, Ek 1927. Uluslar Topluluğu tarafından yayımlanmıştır.

GÉOGRAPHIE UNIVERSELLE

publiée sous la direction de

P. VIDAL DE LA BLACHE

ET

L. GALLOIS

TOME IV

EUROPE CENTRALE

par

EMM. DE MARTONNE
Professeur à l'Université de Paris

DEUXIÈME PARTIE

SUISSE — AUTRICHE — HONGRIE
TCHÉCOSLOVAQUIE — POLOGNE — ROUMANIE

1471

LIBRAIRIE ARMAND COLIN
103, BOULEVARD SAINT-MICHEL, PARIS

1931

EVRENSEL COĞRAFYA

P. VIDAL DE LA BLACHE
VE
L. GALLOIS yönetiminde yayınlanmıştır

CİLT IV

ORTA AVRUPA

EMM. DE MARTONNE (Paris Üniversitesi'nde Profesör)
tarafından hazırlanmıştır

İKİNCİ BÖLÜM

İSVİÇRE-AVUSTURYA-MACARİSTAN-ÇEKOSLOVAKYA
POLONYA-ROMANYA

ARMAND COLIN KİTABEVİ
103, BOULEVARD SAINT-MICHEL, PARIS
1931

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 1471
Yazar	: Prof. Emm.[anuel] Martonne
Cild	: Kırmızı
Ebadı	:
	En : 19 cm.
	Boy : 28 cm.
Sayfa Adedi	: 381-845
Not	Kitabın ilgili bölümler Ebru Genç tarafından tercüme edilmiştir.

Sayfa :56

CHAPITRE XXVI

LA VIE ÉCONOMIQUE LE COMMERCE

La structure économique de la Suisse en fait l'État commercial par excellence

Sayfa 56

BÖLÜM XXVI

EKONOMİK HAYAT – TİCARET

Isviçre'nin ekonomik yapısı, **bu ülkeyi üstün bir ticari devlete dönüştürmektedir.**

Sayfa :56

I. — BILAN AGRICOLE ET INDUSTRIEL

L'AGRICULTURE. — Comme l'Allemagne, comme l'Angleterre, la Suisse se tourne de plus en plus vers l'industrie, aux dépens de l'agriculture. Dès le milieu du XIXe siècle, la population vouée aux travaux des champs était en minorité ; elle ne représente même plus le tiers en 1900, à peine le quart en 1920.

Sayfa 56

TARIMSAL VE ENDUSTRİYEL BİLANÇO

TARIM – Almanya ve İngiltere gibi, İsviçre de tarımı arka plana alarak giderek **endüstriye** yönelmektedir. XIX. yüzyılın ortalarından bu yana, tarla çalışmalarını yapanların sayısı azınlıkta olmuştur, bu sayı 1900 yılında nufusun ancak uçte birine, 1920 yılında ise güçlük le dörtte birine tekabul etmekteydi.

Sayfa :383

Le territoire et ses frontières. — Avec 41 295 kilomètres carrés, la Suisse est le plus petit des États de l'Europe centrale. Et la nature y restreint encore à plaisir l'étendue habitable, car les Alpes y figurent pour 58 p. 100 de la surface, le Jura, pour 12 p. 100 ; il reste à peine 30 p. 100 pour les collines (fig. 94).

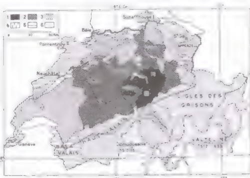

Fig. 94. — Formation territoriale de la Suisse.

1. Les trois cantons primitifs (S. Schwyz ; U. Uri ; Unt. Unterwalden, en 1291). 2. Les cinq cantons qui s'y ajoutèrent dans la première moitié du XIVe siècle. 3. Autres adhésions composant les treize cantons [illegible]. 4. Pays sujets ou alliés des treize cantons. 5. Acquisitions de 1815. 6. Acquisitions temporaires. — Échelle [illegible] 2 500 000.

* İsviçre'nin idari bölgeleri

1. B[illegible] Schwyz [illegible] 1315 tek [illegible] On üç kanton [illegible] zanımlar. – Ölçek, 1: 2.500.000.

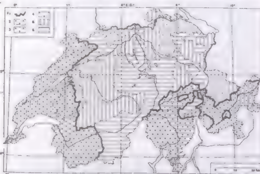
Sayfa 383

İSVİÇRE HALKI VE DEVLETİ

TOPRAĞI VE SINIRLARI: 41.295 km2'lik alanıyla İsviçre, Orta Avrupa devletlerinin en küçüğüdür. Tabiat ise yaşam sahalarını daha da sınırlamaktadır çünkü bu ülkede Alpler yüzölçümünün **%'de 58'ini** Jura ise %'de 12'sini kaplamaktadır, geriye ise ancak tepelerin yer aldığı % 30'luk bir bölüm kalmaktadır (şekil 94)

Sayfa :385

La Suisse, malgré ses montagnes, tient donc un rang très honorable parmi les États les plus peuplés de l'Europe centrale, bien avant l'Autriche, à côté de la Tchécoslovaquie, pas loin de l'Allemagne elle-même. C'est encore, ici, l'industrie moderne qui a permis un accroissement rapide à partir du milieu du XIXe siècle. En soixante ans, de 1870 à 1930, la Suisse a gagné 1 427 510 habitants, soit plus de 53 p. 100. Pourtant les montagnes se sont plutôt dépeuplées ; mais les districts industriels du Nord-Est ont plus que doublé leur population

* Fig. 93. — Langues et religions en Suisse. — Échelle. 1 : 2 500 000.
1. Limites de l'allemand. 2. Français. 3. Italien. 4. Romanche. — 5. Protestants. 6. Catholiques.

Sayfa :385

L'ensemble des villes de plus de 10 000 habitants est passe de 400 000 a 1 275 000
Cette augmentation n'est pas due seulement a une natalite restee longtemps très forte, mais en partie a une immigration dont l'importance est presque sans exemple dans l'Europe centrale Le nombre des etrangers fixes en Suisse atteint 400 000, soit près de 10 p 100 de la population

Sayfa 385

İsviçre, dağlarına rağmen Orta Avrupa'nın en kalabalık devletleri arasında yer almaktadır. Nüfusu Çekoslovakya kadardır hatta Almanya'ya yakındır ve Avusturya nın ise oldukça üstünde bir nüfusa sahiptir **Bu ülkede, modern sanayi XIX. yüzyılın ortasından itibaren hızlı bir gelişmeye olanak tanımıştır.** Altmış yılda, 1870'ten 1930'a kadar, İsviçre'nin nüfusu 1 427 510 artmıştır bu rakam ise yüzde 53'e karşılık gelmektedir Ancak, dağlardaki nüfus daha da azalmıştır, bununla birlikte, kuzeydoğudaki sanayi bölgelerinin nüfusları iki katından fazla artış göstermiştir

10 000'den fazla nüfusa sahip olan şehirlerde yaşayanların sayısı 400 000'den 1 275 000'e çıkmıştır Bu artış sadece doğum oranının uzun süre oldukça yüksek seyretmesinden değil **aynı zamanda kısmen, Orta Avrupa'da neredeyse benzeri görülmemiş bir göçten de kaynaklanmaktadır.** İsviçre'de tespit edilen yabancı sayısı 400 000'e ulaşmıştır, bu rakam ise nüfusun yüzde 10'una tekabül etmektedir

---

* İsviçre'deki dil ve dinler – Ölçek. 1: 2.500.000

1 Almanca konuşular [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible] 4 Romanche [C. N. Romans [illegible] bir dil]. – 5. Protestanlar, 6. Katolikler

Sayfa :413

II. — LES VOIES DE COMMUNICATION

Le bilan de la production agricole et industrielle montre dans la Suisse un pays dont l'activité déborde partout au delà de ses frontières, tributaire de l'étranger pour l'alimentation de sa population, pour le charbon et les matières premières de ses industries, incapable de vivre sans vendre ses produits manufacturés,

Sayfa 413

II. İLETİŞİM YOLLARI

İsviçre'nin tarımsal ve endüstriyel üretim bilançosuna bakıldığında, bu alandaki faaliyetlerinin sınırlarının dışına taştığı görülmektedir. Nüfusunun beslenmesi, kömür ve sanayide kullanılan hammaddeler açısından dışa bağımlı olan İsviçre, imal ettiği ürünleri satmadan ayakta durma kapasitesine sahip değildir; normal şartlar altında gelirini sürekli olarak ticaret ve turist akınıyla arttırmaktadır. Bu ülkede her şey insanların ve malların dolaşımını sağlamak amacıyla organize edilmiştir.

Sayfa :413

ROUTES ET VOIES NAVIGABLES. — L'organisation d'un bon réseau routier était, dans les montagnes surtout, un travail aussi long que coûteux

Sayfa 413

KARAYOLLARI VE DENİZ YOLLARI

İyi bir yol şebekesinin düzenlenmesi, özellikle dağlık bölgelerde masraflı olduğu kadar uzun da bir çalışma gerektirmiştir.

Sayfa :438

CONDITIONS GÉNÉRALES DES INDUSTRIES. — On comprend plus facilement l'essor industriel de l'Angleterre, de la Belgique ou de l'Allemagne que celui de la Suisse. Ici, ni houille, ni fer ; seule l'énergie hydraulique soutient les traditions d'activité d'une population de plus en plus nombreuse. Les industries extractives se réduisent à l'exploitation du sel dans le Bas-Valais et sur le Rhin, à celle des calcaires à ciment dans le Jura, des pierres d'appareil dans le Tessin, enfin du minerai de fer qui alimente, à Choindrez sur la Birse, le seul haut fourneau de la Suisse, donnant 22 000 tonnes de fonte.

La houille blanche représente, dans ce pays de montagnes et de climat humide, [illegible] 3 millions de CV.

Sayfa 438

(İSVİÇRE)

SANAYİNİN GENEL KOŞULLARI

İngiltere'nin, Belçika'nın veya Almanya'nın sanayi hamlesini İsviçre'ninkinden daha kolay anlaşılmaktadır. Çünkü **bu ülkede** giderek daha da kalabalık hale gelen nüfusun faaliyet geleneklerini destekleyen **ne maden kömürü, ne de demir** mevcut değildir, **sadece hidrolik enerji mevcuttur**. Maden çıkarma sanayi Bas Valais'de ve Ren'de tuz işlemeyle, Jura'da çimentolük kalker, Tessin'de yapı taşı ve nihayet Choindrez'de 22 000 ton dökme demir sağlayarak Birse üzerinden İsviçre'nin tek yüksek fırınını besleyen demir cevheri ile sınırlıdır.

Dağların ve tepelerin hakim olduğu iklimi nemli olan bu engebeli ülkede **beyaz kömür,** yarısından çoğu kullanıma yönlendirilen 3 milyon kilovatlık bir enerji potansiyeli teşkil etmektedir (çevirmen notu: bugün bu miktar 60 milyon kilovat saattir).

Sayfa :440

TEXTILES ET VÊTEMENTS. — Presque tout est sorti des textiles, qui ont longtemps occupé le plus grand nombre d'ouvriers. Le machinisme réduit la main-d'œuvre de 168 000 en 1888 à 143 000 en 1920.

Sayfa 440

TEKSTİL SEKTÖRÜ VE GİYİM: Neredeyse her şey uzun süre boyunca en büyük sayıda işçiye istihdam sağlayan tekstil sektöründen yola çıkmıştır. Makineleşme, 1888 yılında 168 000 olan el emeğini 1920 yılında 143 000'e düşürmüştür.

Sayfa :441

MACHINES ET HORLOGERIE. — Le travail des métaux a, dans l'ensemble, moins souffert de la crise provoquée par l'isolement. Sa branche principale, la fabrication des machines, est en progrès constant depuis 1870. En 1910, elle réclamait autant de bras que les textiles ; en 1920, elle a pris l'avantage, fait d'autant plus important que la main-d'œuvre féminine est ici très réduite, le travail en usine dominant, et que les capitaux investis sont considérables.

Sayfa 441

MAKİNALAR VE SAATÇİLİK: Maden çalışmaları, genel olarak ülkenin izole olmasının yol açtığı krizden daha az etkilenmiştir. Bu sektörün ana branşı olan makine imalatı 1870'ten bu yana sürekli gelişme halindedir. 1910 yılında tekstil sektörü kadar işçiye ihtiyaç duymaktaydı, bu sektörde bayan işgücü oranının son derece düşük olmasından, çalışmanın ağırlıklı olarak fabrikada yapılmasından ve yatırılan sermayelerin büyük olmasından dolayı 1920 yılında ise tekstilden daha fazla işçiye istihdam sağlar hale gelmiştir.

Sayfa :442

INDUSTRIES AGRICOLES. INDUSTRIE HÔTELIÈRE. — On retrouve cette sensibilité aux conditions extérieures même dans les industries à base agricole, qui occupent 71 000 personnes, y compris l'industrie du tabac. Si grande est la quantité de lait absorbée par les fromageries, les fabriques de lait condensé et de chocolat, que la Suisse doit importer une partie de sa ration alimentaire, surtout pendant la période d'afflux touristique.

Sayfa 442
TARIM SANAYİİ – OTELCİLİK SEKTÖRÜ

Tütün sanayıı de dahil olmak üzere 71.000 kişiye istihdam sağlayan tarıma dayalı endüstrilerde dahi bu dış koşullu duyarlılık hissedilmektedir. Mandıralar, kondanse süt ve çikolata fabrikaları tarafından kullanılan süt miktarı o denli büyüktür ki, İsviçre özellikle turist akını döneminde günlük gıda tüketiminin bir kısmını ithal etmek zorundadır.

Sayfa :444

LES CHEMINS DE FER. — C'est presque exclusivement par le rail que la Suisse assure et assurera sans doute longtemps encore les relations nécessaires entre ses centres de production, l'afflux des matières premières de l'étranger et l'écoulement des produits ouvrés, enfin le mouvement de transit pour lequel l'Europe compte sur elle.

Sayfa 444
DEMİRYOLLARI

İsviçre, üretim merkezleri arasında kurulması gerekli ilişkileri, yurtdışından gelen hammadde akışını, işlenen ürünlerin piyasaya sürülmesini ve de Avrupa'nın da yararlandığı transit giriş-çıkışını neredeyse sadece demiryoluyla sağlamaktadır ve şüphesiz uzun süre bu şekilde sağlamaya devam edecektir.

Sayfa :446

III — LES ÉCHANGES INTERNATIONAUX

L'ÉMIGRATION. — Au premier rang des échanges internationaux de la Suisse, il faut placer les échanges d'hommes. L'afflux des étrangers sur le territoire de la Confédération a été extraordinaire pendant la période de formation des grandes industries modernes, de 1870 à 1900, ralenti dans la suite, il entretient cependant une proportion singulièrement élevée d'éléments allogènes (10 p. 100)

Sayfa 446
ULUSLARARASI ALIŞVERİŞLER
GÖÇ

İsviçre'nin uluslar arası mübadelelerindeki ilk sırayı insan mübadelesine ayırmak gerekir. Konfederasyon topraklarına yabancıların akını 1870'ten 1900'e kadar, yani büyük modern sanayilerin kurulduğu dönemde olağanüstü düzeyde olmuştur, ardından göç akınının yavaşlamasına karşın ülkeye sonradan yerleşenlerin düzeyi oldukça yüksektir (% 10).

Sayfa :446

IMPORTATIONS ET EXPORTATIONS. — La production est tellement liée aux achats de matières premières et aux ventes à l'étranger que nous n'avons pu en décrire les conditions, locales ou générales, sans entrer déjà dans le mécanisme des échanges. Il s'agit maintenant de grouper l'ensemble des faits et de noter l'orientation que semblent prendre importations et exportations après la crise économique provoquée par la guerre.

Sayfa 446
İTHALAT VE İHRACAT

Üretim, hammaddelerin alımına ve yurtdışına yapılan satışlara öylesine bağlıdır ki, öncelikle alışveriş mekanizmasından bahsetmeden yerel veya genel koşullardan bahsetmek mümkün değildir. Olguların tamamını gruplar halinde ele almak ve savaşın neden olduğu ekonomik krizin ardından ihracat – ithalat sektöründe gerçekleşen yönelimi tespit etmek söz konusudur.

Sayfa :448

CLIENTS ET ACHETEURS. — Il semble donc que l'économie suisse tende vers un équilibre général qui ne diffère pas sensiblement de l'équilibre réalisé dans les premières années du xxe siècle. La nature commande, en effet, les relations entre importations et exportations, la prédominance des premières sur les secondes en poids et même en valeur. A partir du moment où la population s'est tournée vers l'industrie, en se concentrant dans les villes, rien ne pouvait empêcher l'abandon, dans les campagnes, de la culture pour l'élevage, l'achat des matières premières et la vente des produits ouvrés devenaient une nécessité ineluctable.

Sayfa 448

MÜŞTERİLER VE ALICILAR

Isviçre ekonomisi, XX. yüzyılın ilk yıllarında gerçekleşen dengeden çok da farklı olmayan genel bir dengeye doğru yöneliyor gibi görünmektedir. **Bunun tabiatı, ithâlat ve ihracat arasındaki ilişkiler açısından** ithalatın ihracata miktar olarak, hatta değer olarak daha ağır basmasını **gerekli kılmaktadır**. Nüfusun şehirlerde yoğunlaşarak endüstriye yönelmesinden itibaren, köylerde hayvan yetiştiriciliğinin terk edilmesini engelleyecek hiçbir şey kalmamıştır; hammaddelerin satın alınması ve imal edilen ürünlerin satışı **kaçınılmaz** bir gereklilik haline gelmiştir.

Sayfa :448

On doit constater que les liens très étroits de la Suisse avec l'Allemagne n'ont pas été relâchés (fig. 109), l'ensemble des relations avec les États successeurs de l'Autriche Hongrie ne correspond pas au chiffre des échanges avec cet empire avant sa dislocation. Par contre, les relations avec les États-Unis se sont resserrées, et surtout la France est devenue un des plus gros fournisseurs de la Suisse, à laquelle elle vend presque autant que l'Allemagne.

Sayfa 448

İsviçre ve Almanya arasındaki son derece sıkı ilişkiler bozulmamıştır (şekil 109). Isviçre'nin **Avusturya-Macaristan'ın** halefi olan

Devletler ile ilişkileri, sayı olarak bu İmparatorluğun parçalanmasından önceki ilişkilere tekabül etmemektedir. Buna karşın, **Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkiler yakınlaşmıştır. Fransa** ise İsviçre'nin en çok alım yaptığı ülkelerden biri haline gelmiştir, bu ülke İsviçre'ye neredeyse Almanya kadar satış yapmaktadır.

Sayfa :449

La France est maintenant le principal fournisseur de fers et de charbon de la Suisse ; elle livre aussi des automobiles, des confections et, parmi les produits de son sol, des légumes et des fruits. Elle n'achète pas le tiers de ce qu'elle vend : principalement des machines, des montres et des colorants.

Sayfa 449

Fransa şu anda İsviçre'ye en çok demir ve kömür sağlayan ülkedir; bunların yanı sıra otomobil, konfeksiyon ürünleri ve kendi toprağında yetişen ürünlerden meyve ve sebze satmaktadır. Fransa bu ülkeden, sattığının üçte birini dahi almamaktadır: temel olarak satın aldığı ürünler makine, saat ve renklendiricilerdir.

Sayfa :449

Les achats de la Suisse aux États-Unis seraient plus importants encore, si le Canada ne fournissait la plus grande masse du blé (83 millions), l'Égypte, les deux tiers du coton.

L'Angleterre a repris elle-même avec la Suisse les relations interrompues par la guerre. C'est elle qui a, jadis, fourni les premières machines textiles, les fils et les fonds à broder.

Sayfa 449

Kanada en büyük miktarda buğdayı (83 milyon) ve Mısır pamuğun üçte ikisini sağlamasaydı, İsviçre'nin Amerika Birleşik Dev-

letleri'nden yaptığı alımların daha da büyük olacağı değerlendirilmektedir.

İngiltere bizzat, İsviçre ile savaş esnasında kesintiye uğramış olan ilişkilerini yeniden başlatmıştır. Vaktiyle ilk tekstil makinelerini, ipleri ve nakış işlenecek malzemeyi İngiltere sağlamıştır.

Sayfa :449

Parmi les nouveaux Etats, la Tchécoslovaquie a noué avec la Suisse des relations assez étroites ; elle lui fournit la plus grande partie de son sucre, du fer et du charbon. C'est à peu près aussi le rôle de la Pologne, qui achète, d'autre part, volontiers des machines. Mais c'est vers des pays plus lointains que se tournent maintenant les exportateurs suisses pour trouver de nouveaux débouchés. L'Extrême-Orient absorbe déjà pour 40 millions de montres, 17 millions de machines, des colorants et même des textiles (cotonnades;

Sayfa 449

Yeni Devletlerden **Çekoslovakya,** İsviçre ile son derece yakın ilişkiler kurmuştur. Şeker, demir ve kömürün büyük bir bölümünü sağlamıştır. Bu malzemeleri, diğer taraftan genel olarak makine satın alan **Polonya** da satmaktadır. Ancak şu anda **İsviçreli ihracatçılar yeni açılma noktaları bulmak amacıyla** daha uzak ülkelere yönelmiştir. **Uzakdoğu şimdiden 40 milyon saat, 17 milyon makine,** boya ve hatta tekstil ürünü (pamuklular) satın almaktadır.

GÉOGRAPHIE UNIVERSELLE

publiée sous la direction de

P. VIDAL DE LA BLACHE

ET

L. GALLOIS

TOME X

OCÉANIE

par PAUL PRIVAT-DESCHANEL
Professeur à l'École Coloniale

RÉGIONS POLAIRES AUSTRALES

par MAURICE ZIMMERMANN
Chargé de Cours à l'Université de Lyon

1477

LIBRAIRIE ARMAND COLIN
103, BOULEVARD SAINT-MICHEL, PARIS
—
1930

EVRENSEL COĞRAFYA

P. VIDAL DE LA BLACHE VE L. GALLOIS yönetiminde basılmıştır.

CİLT X

OKYANUSYA

PAUL PRIVAT-DESCHANEL tarafından hazırlanmıştır (Coloniale Okulu'nda Profesör)

GÜNEY KUTUP BÖLGELERİ

Lyon Üniversitesi'nden MAURICE ZIMMERMANN tarafından hazırlanmıştır

ARMAND COLLIN KİTABEVİ
106, BOULEVARD SAINT-MICHEL PARIS

-

1930

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 1477		
Yazar	: Paul Privat -Deschanel, Maurice Zimmermann		
Cild	: Kahve		
Ebadı	:		
	En	: 18 cm.	
	Boy	: 27 cm.	
Sayfa Adedi	: 368		
Not	Kitabın ilgili bölümleri Ebru Genç tarafından tercüme edilmiştir.		

Sayfa :1

GÉOGRAPHIE UNIVERSELLE

PREMIÈRE PARTIE

LE GRAND OCÉAN

CHAPITRE PREMIER

L'EXPLORATION DE L'OCÉAN

I. — LA PREMIÈRE TRAVERSÉE

L'antiquité et le moyen âge n'ont ni connu ni même soupçonné l'existence du Pacifique. Le premier Européen qui l'ait vu, le 25 septembre 1513, du haut des collines de l'isthme de Darien, est Vasco Nuñez de Balboa, et le premier qui l'ait traversé est Fernão de Magalhães (Magellan), dans l'intention d'aller aux Moluques que, d'après le traité de partage de Tordesillas (1494), signé entre l'Espagne, au service de laquelle il était, et le Portugal, il croyait se trouver dans la zone espagnole. Il mit près de quatre mois à franchir l'Océan, du 13 novembre 1520 au 6 mars 1521. La route qu'il suivit, parallèle aux alignements insulaires de la Polynésie, explique qu'il n'ait rencontré que deux îlots déserts avant d'arriver aux îles des Larrons (Mariannes), puis aux Philippines où il fut tué le 27 avril 1521. Son lieutenant, Sebastien del Cano, après trois ans d'absence, ramena en Espagne en 1522, par le cap de Bonne Espérance, les débris de l'expédition, un navire sur cinq, la *Victoria* au nom symbolique, et 21 hommes sur 239 (fig. 3).

Sayfa 1

EVRENSEL COĞRAFYA

BIRINCI KISIM

BÜYÜK OKYANUS

BİRINCI BOLUM

OKYANUSUN KEŞFI

I – OKYANUSUN ILK KEZ GEÇILMESI

Ilkçağ ve Ortaçağ'da Pasifik Okyanusu bilinmemekteydi hatta insanlar bu Okyanusun varlığından bile haberdar değildi. Bu Okyanusu goren ılk Avrupalı Vasco Nunez de **Balboa** dır. Balboa Okyanusu 25 Eylul **1513** tarihinde **Isthme de Darien** kayalıkları'nın tepesinden gormuştur. Okyanusu ılk geçen şahıs ise hizmet ettiği Ispanya ile Portekiz arasında ımzalanan Tordesillas Paylaşım Anlaşması'na (1494) gore Moluques'e (Molukler) gitmek amacıyla yola çıkan ve Ispanyol bolgesine bulunduğunu zanneden Fernao de Magalhaes'dır **(Macellan)**. Okyanusu aşması 13 Kasım 1520'den 6 Mart 1521'e kadar, yaklaşık 4 ay surmuştur. Polinezya Adaları'nın dizilişine paralel bir rota izlemiştir ve **Larron** Adaları'na (Marrianlar) ve 27 Nisan 1521 tarihinde oldurulduğu Filipinler'e ulaşmadan once sadece iki ıssız ada gorduğunden bahsetmektedir. Vekili Sebastien del Cano, uç yıl sonra, 1522 yılında **Ümit Burnu'ndan** geçerek gezi ile ılgili kalıntıları Ispanya'ya goturmuştur. Bu kalıntılar beş gemiden geriye kalan tek gemi olan ve Victoria gibi sembolik bir ısme sahip bir gemiden ve **239** kişiden hayatta kalan **21** kişiden ibarettir. (Şekil 3)

Sayfa :2

Au XVIIe siècle les Hollandais, établis dans l'Insulinde a la place des Portugais, commencent l'exploration des côtes australiennes, dont il sera parle plus loin.

Sayfa 2

XVII. yüzyılda Insulindes'de [Ensülend] Portekizliler'in yerine yerleşen Hollandalılar, daha ileriki bölümlerde yer alan Avustralya kıyılarının keşfine başlamışlardır.

Sayfa :2

Mais le plus illustre des navigateurs néerlandais est Abel Janszoon Tasman, dont le voyage de 1642-1643 se montre, dans son objet comme dans ses méthodes, un véritable voyage de découvertes scientifiques (fig. 3).

Sayfa 2

Ancak Hollandalı denizcilerin en meşhuru **Abel Janszoon Tasman**'dır. Bu şahsın **1642 – 1643 yıllarında yaptığı yolculuk,** gerek hedefi gerek metodu açısından gerçek bir bilimsel keşif seyahati olarak ortaya çıkmaktadır.

Sayfa :2

III. — ANGLAIS, FRANÇAIS, RUSSES ET AMÉRICAINS

La période qui s'ouvre en 1764 par le voyage de Byron est celle des grands voyages de découvertes, inspirés par des préoccupations scientifiques. Des états-majors de savants accompagnent les expéditions. C'est le moment ou Anglais et Français rivalisent brillamment.

Sayfa 2

III- İNGİLİZLER, FRANSIZLAR, RUSLAR VE AMERİKALILAR

Byron'un 1764 yılında yaptığı seyahatle başlayan dönem, **bilimsel kaygılardan** kaynaklanan büyük keşif seyahatlerinin dönemidir.

Bılginlerin kurmayları gezilere eşlik etmişlerdir. Bu dönemde, **İngilizler ve Fransızlar parlak bir rekabete girişmişlerdir.**

Sayfa :3

De 1764 à 1770, Byron, Wallis, Carteret et Bougainville découvrent Tahiti et les Samoa ou Iles des Navigateurs, et retrouvent les Nouvelles-Hébrides et les Salomon. Mais ils ne s'écartaient pas beaucoup des routes connues, ils pas saient souvent trop vite, traversant les archipels sans relever toutes les îles qui les composent, plus préoccupés, semble-t-il, de découvrir que de bien connaître.

Sayfa 3

1764 – 1770 yılları arasında, **Byron, Wallis, Carteret ve Bougainville,** Tahiti ve Samoa Adaları'nı keşfetmişlerdir. Bunlar **Denizciler** Adaları şeklinde de adlandırılmaktadır ve Yeni Hebridler ile Salomonları da keşfetmişlerdir. Ancak bilinen yollardan fazla ayrılmamışlardır, takımadalardan çoğu zaman, bunları teşkil eden tüm adaları ortaya çıkarmadan, iyi tanımaktan ziyade keşfetmek kaygısıyla geçmişlerdir.

Sayfa :4

Le grand nom de cette période est celui de James Cook, le « rassembleur des terres océaniennes ». Moins savant qu'observateur, mais observateur minutieux et méthodique, il n'explore pas au hasard, il ne découvre pas par accident ; il cherche à découvrir, suivant des routes inconnues et fouillant l'Océan dans tous les coins. Où il a passé, il ne reste qu'à compléter, car il relève méticuleusement chaque terre et dresse des cartes dont l'exactitude étonne (fig. 2).

Sayfa 4

[BÜYÜK OKYANUS]

Bu dönem [1764 – 1770], **James Cook'un** dönemidir. Bu şahıs **Okyanusya topraklarının toparlayıcısıdır."** Bu şahıs bilginden ziyade **sağlam yöntemler kullanan ve son derece titiz bir gözlemcidir.** Rastgele ve tesadüfen keşif yapmamıştır. Bilinmeyen yolları izleyerek ve Okyanusun her köşesini aşındırarak keşiflerde bulunmaya çalışmıştır. Geçtiği yerlerden geriye sadece bu keşifleri tamamlamak kalmıştır. Toprak parçalarını dikkatle ortaya çıkarmıştır ve doğruluğu şaşırtıcı düzeyde olan haritalar çizmiştir.

Sayfa :4

Fig. 2. — Itinéraire de Cook dans les Nouvelles-Hébrides (1774). — Dans le carton, les Grandes Cyclades, d'après Bougainville (1768).

Sayfa 4

ŞEKİL 2 – Cook'un Yeni Hebridler'de izlediği rota **(1774)** – Bougainville'e (Bugenvil) göre büyük sıkladlar [siklad: bir çember şeklinde dizilmiş ada grubu] yer almaktadır (1768).

Sayfa :4

Restait à explorer le Nord du Grand Océan. Cook y consacra son dernier voyage, fait à partir de 1776 avec l'*Adventure* et la *Discovery*. Après avoir revu les Tonga et reconnu l'archipel qui porte son nom, il s'employa à relever la côte Nord-Ouest de l'Amérique et découvrit les îles Sandwich (Hawaii), peut-être déjà vues en 1555 par Juan Gaetano. C'est là qu'il fut tué, le 14 février 1779.

La France peut opposer un rival à Cook : La Pérouse, son égal par le désin-

Sayfa :6

téressement, son semblable dans une destinée tragique. Parti en 1785 avec la *Boussole* et l'*Astrolabe*, il fit l'hydrographie des rivages septentrionaux du Pacifique, tant en Amérique qu'en Asie ; mais il périt avec tous ses compagnons à Vanikoro, dans l'archipel Santa Cruz, où Dumont d'Urville retrouva plus tard les épaves de son naufrage.

Sayfa 4

Geriye sadece Buyuk Okyanus'un kuzeyini keşfetmek kalıyordu Cook, 1776 yılında başladığı ve Adventure ve Discovery ile birlikte çıktığı son yolculuğunu buna adamıştır. Tongaları tekrar gördukten ve ismini taşıyan adayı keşfettikten sonra, Amerika'nın kuzeybatısını keşfetmeye girişmiş ve Sandviç Adaları'nı (Havai) keşfetmiştir. Bu adaların daha önce, 1555 yılında Juan Gaetano tarafından görulmüş olması muhtemeldir. Cook **14 Şubat 1779** tarihinde burada öldurulmuştur. Fransa Cook'a bir rakip çıkarabilir (sayfa 6) **Perouse** isimli bu şahıs çıkar gutmeme ve trajik yazgısı açısından Cook'a benzemektedir. 1785 yılında pusula ve usturlapla yola çıkan ve Amerika ve Asya'nın olduğu gibi Guney Pasifik'in de kıyı hidrografyasını çizen bu şahıs Santa Cruz Takımadası'ndaki Vanikoro'da tum arkadaşlarıyla birlikte hayatını kaybetmiştir. Dumont d'Urville daha sonra batığının kalıntılarını bulmuştur.

Sayfa :6

Au reste, avant de pouvoir dresser une carte exacte, il fallait identifier et parfois refaire les decouvertes deja faites. Ce recommencement perpetuel tenait a l'incertitude des positions astronomiques. Les latitudes se determinaient presque exactement avec l'octant de Halley, mais, pour les longitudes, on commettait au XVIe siecle des erreurs de 20 a 30 degres, c'est-a-dire de 2 000 a 3 000 kilometres. L'impossibilite, pendant deux siecles, de retrouver les Salomon est une consequence fameuse de ces incertitudes.

Sayfa 6

Bununla birlikte, kesin bir harita çizmeden evvel daha önce yapılmış olan keşifleri tespit etmek bazen de bunları yeniden yapmak gerekmekteydi. Bu şekilde aralıksız olarak yeniden başlanmasının sebebi astronomik konumların belirsizliğiydi. Enlemler neredeyse kesin olarak, Halley Takımyıldızıyla belirlenmekteydi, ancak **boy-**

lamlar için, XVI. yüzyılda 20 ila 30 derecelik hatalar yapılmaktaydı, bu hatalar ise 2000 ila 3000 km'ye karşılık gelmekteydi, **iki yüz yıl boyunca Salomon'un bulunmasının mümkün olmaması** bu belirsizliklerin neden olduğu önemli bir sonucudur.

Sayfa :7

A partir de 1840, la période des découvertes est terminée. Les etudes locales continuent, de jour en jour plus actives ; la première place est prise par l'océanographie, l'étude de l'Océan lui-même, de ses profondeurs, de la nature de ses fonds, des caractères physiques et chimiques de ses eaux, de ses courants, de sa flore et de sa faune, de ses récifs coralliens

Sayfa 7

OKYANUS SEYAHATLERİ

Keşifler dönemi, 1840 yılından itibaren sona ermiştir. Yerel incelemeler ise gün geçtikçe daha aktif şekilde devam etmiştir; ilk sırayı ise Oşinografi yani bizzat okyanusun incelenmesi almıştır. Okyanusların derinlikleri, taban nitelikleri, suların fiziksel ve kimyasal nitelikleri, akıntıları, flora ve faunası, mercan kayalıkları incelenmeye başlanmıştır.

Sayfa :9 CHAPITRE II

LA FORMATION DU PACIFIQUE

I. — LE GRAND OCÉAN

Appelé mer du Sud au temps où les navigateurs ne fréquentaient guère que la zone tropicale et l'hémisphère austral, nommé par Bougainville mer Occidentale et, par Guillaume Delisle et Buache, Grand Océan, parce que sa grandeur

Sayfa :9

même explique ses caractères physiques et humains, l'océan Pacifique a fini par garder le nom, *El Mar Pacifico*, que lui a donné Magellan, à qui il fut clément.

Sayfa 9

BÖLÜM II

I – BUYUK OKYANUS

Denizcilerin tropikal bolgeye ve guney yarıküreye hiç gitmedikleri donemde Guney Denizi olarak adlandırılan ve Bugenvil tarafından Batı Denizi, Guillaume Delisle ve Buache tarafından büyüklüğünü, fiziksel ve beşeri niteliklerini açıklamaya uygun olduğu için Buyuk Okyanus şeklinde adlandırılan Pasifik Okyanusu nihayet **Macellan'ın ılık bulduğu bu okyanusa verdiği isim olan el Mar Pacifico ismini almıştır.**

Sayfa :9

Ainsi délimité, le Pacifique couvre environ, avec les mers bordières, 150 millions de kilomètres carrés, presque le double de l'Atlantique, un peu plus du double de l'océan Indien, quinze fois la superficie de l'Europe.

Sayfa 9

Pasifik Okyanusu ortalama olarak, kıyısında bulunan denizlerle birlikte, 150 milyon km2'lik bir alanı kaplar, bu alan Atlantik Okyanusu'nun neredeyse iki katı, Hint Okyanusu'nun iki katından biraz daha fazlası ve **Avrupa'nın yüzölçümünün ise on beş katına tekabül etmektedir.**

Sayfa :14

LES VOLCANS. — L'histoire mouvementée du Pacifique se continue aujourd'hui encore : volcans et coraux modifient peu à peu cette face de notre planète, plus instable, plus vivante, pourrait-on dire, que la face atlantique (fig. 6). Cet

Sayfa 14

VOLKANLAR

Pasifik'in hareketli tarihi bugün de devam etmektedir. Volkanlar ve mercanlar gezegenimizin bu bölümünü giderek değiştirmektedirler, bu kıyının Atlantik kıyısından daha istikrarsız bir başka deyişle daha canlı olduğunu söylemek mümkündür.

Sayfa :14

Il est entouré d'un cercle d'évents éruptifs, le « Cercle de feu » (plus de 200 volcans historiquement connus comme actifs), et parsemé d'appareils volcaniques insulaires et sous-marins ; ceux-ci, d'après une exploration récente entre l'Amérique et les Hawaii, paraissent très nombreux.

Sayfa 14

Okyanusun etrafı, püskürük deliklerden meydana gelmiş bir çemberle, **"ateş çemberiyle"** (tarihi olarak aktif oldukları bilinen 200'den fazla volkan) çevrilidir ve volkanik sualtı adaları serpilmiştir, Amerika ve Havai Adaları arasında son zamanlarda yapılan yeni bir keşfe göre, bu yapıların sayısının son derece fazla olduğu sanılmaktadır.

Sayfa :19

La plupart des petites îles de l'Océanie sont des atolls, anneaux de corail continus ou morcelés en îlots appelés *motus* en Polynésie, autour d'un bassin intérieur peu profond, le *lagon*, à l'eau tranquille et verte (fig. 7).

Sayfa 19

Okyanusya'daki küçük adaların çoğu mercan adasıdır. Bunlar, Polinezya dilinde motus (motus) olarak adlandırılan sürekli veya parçalanmış mercan halkalarıdır, yeşil ve durgun bir suda sığ bir iç havzanın çevresinde (lagün) yer alırlar (şekil 7).

Sayfa :19

En général les atolls sont petits et mesurent quelques kilomètres seulement ; mais il y en a de très grands comme Fakarava et Rangiroa (60 et 70 km. de longueur), Malden, dans les Sporades anglaises, où les terres émergées couvrent 91 kilomètres carrés, plus que la superficie de Paris, Christmas (Océanie centrale, 161 km. de tour), Ongtong Java, à l'Est des Salomon, dont la circonférence dépasse 200 kilomètres, et Truk, dans les Carolines, qui a 240 kilomètres de circuit.

Sayfa 19

Mercan adaları genellikle küçüktür ve sadece birkaç kilometre yüzölçümüne sahiplerdir ancak Fakarava ve Rangiroa (uzunlukları 60 ve 70 km 'dir), suyun üstünde kalan kısmı 91 km2 'lik bir alanı kap-

layan ve Paris'in yüzölçümünden daha büyük bir alana sahip olan İngiliz Sporadlar'ındaki Malden, Christmas (çevresi 161 km , Merkez Okyanusya'dadır), Salomonlar'ın doğusunda yer alan ve çevresi 200 km'yi aşan Ongtong Java ve Caroline'ler'de (Karolinler) yer alan ve çevresi 240 km olan **Truk** gibi çok büyükleri de mevcuttur

Sayfa :21

V. — LES MOUVEMENTS DU SOL

LES TREMBLEMENTS DE TERRE Le Pacifique est encore dans un état d'équilibre instable Les tremblements de terre y sont fréquents, surtout, comme l'a montré Montessus de Ballore, sur le pourtour, qui a été le siège de mouvements orogéniques récents. Il suffit de rappeler les cataclysmes du Chili en 1922 et du Japon en 1923.

Sayfa 21

V – TOPRAK HAREKETLERİ

DEPREMLER

Pasifik hâlâ istikrarsız bir dengeye sahiptir. Burada, özellikle de son zamanlarda meydana gelen orojenik hareketlerin merkezi olan Montessus de Ballore ve çevresinin ortaya koyduğu gibi depremler sık olarak meydana gelmektedir **1922 yılında Şili'de** ve **1923'te** Japonya'da meydana gelen felaketleri hatırlamak yeterlidir

Sayfa :22

L'évolution présente du Pacifique reste incertaine.

Sayfa 22

Pasifik'in şu andaki evrimi halen belirsizlik bir görünüm arz etmektedir.

Sayfa :25

II. — LA CIRCULATION ATMOSPHÉRIQUE

LA PRESSION BAROMETRIQUE — Si la Terre etait une sphere liquide, les pressions seraient distribuées regulierement par zones Vers l'equateur, ou l'air chaud et humide, tres leger, tend a s'elever il y aurait une bande de basses pressions, de minima barometriques, attirant du Nord et du Sud les vents alizes

Sayfa 25

II- ATMOSFER DOLAŞIMI

BAROMETRE BASINCI

Yeryuzu sıvı bır kure olsaydı basınçlar duzenlı olarak kuşaklar tarafından dağıtılırdı Havanın sıcak, nemlı, son derece hafif ve yukselmeye meyıllı olduğu ekvatora doğru barometrenin en duşuk duzeyınde seyreden ve Alıze Ruzgarlarını kuzeyden ve guneyden çeken bır alçak basınç kuşağı mevcut olurdu

Sayfa :25

LA DIRECTION DES VENTS — La bande des minima equatoriaux, large de 500 à 1 000 kilomètres, se maintient au Nord de l'equateur, approximativement de 2° à 8° latitude en janvier et, en juillet, de 6° a 12° C'est une region de calmes de vents legers et variables, de folles brises

Sayfa 25

RÜZGARLARIN YÖNÜ

Ekvatoral minimalar kuşağı 500 km ila 1000 km genişliğe sahip

tır ve Ekvatorun kuzeyinde, yaklaşık olarak Ocak ayında 2° ila 4°, Temmuz ayında ise 6° ila 12° enlemlerinde yer almaktadır. Bu sakin bölgede rüzgarlar şiddetsiz ve değişken, meltemler ise sert esmektedir.

Sayfa :28

Un des cyclones les plus typiques est celui qui a dévasté la Nouvelle-Calédonie au mois de mars 1910 et qui a duré à Nouméa 26 heures (fig. 10). Sa marche a été très régulière. La courbe qu'il a décrite était une parabole convexe vers

Sayfa 28

En tipik siklonlardan biri, 1910 yılı Mart ayında Yeni Kaledonya'yı tahrip eden ve Noumea'da (Numea) 26 saat sürmüş olan siklondur (Şekil 10). Bu siklonun ilerleyişi son derece düzenli olmuştur. **Dışbükey parabol şeklinde bir eğri çizmiştir.**

Sayfa :33

IV. — LES PLUIES

Dans les archipels océaniens, tous intertropicaux en dehors de la Nouvelle-Zélande, qui sera étudiée en même temps que l'Australie, ce ne sont pas les températures, peu variables, mais les pluies qui, par leur quantité et surtout par leur répartition dans l'année, différencient en quelque mesure les climats

Sayfa 33

IV – YAĞMURLAR

Avustralya ile beraber ele alınacak olan Yeni Zelanda hariç hepsi tropikler arası olan Okyanusya takımadalarında, iklimleri belli ölçüde birbirinden ayıran unsur fazla değişken olmayan sıcaklıklar değil, miktarları ve özellikle de yıl içindeki dağılımları nedeniyle yağmurlardır.

Sayfa :37

CHAPITRE IV

LA VIE VÉGÉTALE ET LA VIE ANIMALE

I. — LA FLORE

ORIGINE DE LA FLORE. — Comment l'Océanie, avec ses îles parfois distantes de plusieurs milliers de kilomètres, s'est-elle peuplée d'êtres vivants, végétaux et animaux ? Il a pu y avoir un continent méridional, unissant l'Australasie à l'Amérique du Sud et peut-être à l'Afrique ; cette hypothèse, formulée par Huxley en 1868, a été admise par la plupart des naturalistes, surtout pour des raisons zoologiques.

Sayfa 37

BÖLÜM IV

HAYVAN VE BİTKİLERİN YAŞAMI

I – FLORA (BİTKİ ÖRTÜSÜ)

FLORANIN KÖKENİ

Kimi zaman birbirinden binlerce kilometre uzaklıkta bulunan adalara sahip olan Okyanusya'da bitkiler ve hayvanlar nasıl ortaya çıkmıştır? **Avustralazi** (Avustralya ve Yeni Zelanda'nın yer aldığı bölge) **Güney Amerika'ya ve belki de Afrika'ya bağlayan ve güneyde yer alan bir kıtanın varolma ihtimali düşünülmüştür; 1868 yılında Huxley** tarafından dile getirilen bu hipotez özellikle zoolojik nedenlerden dolayı doğabilimcilerin çoğu tarafından kabul görmüştür.

Sayfa :38

La mer charrie des graines, comme celles des légumineuses, et des fruits qui résistent bien à l'action de l'eau salée. C'est de la sorte que le tamanou (*Calophyllum inophyllum*) se rencontre dans tout le Pacifique et l'océan Indien, et que tous les atolls du Grand Océan ont été envahis par un liseron, l'*Ipomea*

Sayfa 38

Deniz, baklagil parçaları ve tuzlu suya dayanıklı meyveler gibi **taneleri sürüklemektedir.** Bu nedenle, tamanou'ya (tamanu) (Calophyllum inophyllum) tüm Pasifik'te ve Hint Okyanusunda rastlanır ve Büyük Okyanus'taki tüm mercan adaları Ipomea isimli bir gündüz sefası tarafından işgal edilmiştir.

Sayfa :38

L'homme, lui aussi, a introduit beaucoup de plantes, mais nous sommes mal renseignés sur l'œuvre des anciens indigènes. En Polynésie française, un grand nombre de cocotiers ont été plantés dans les îles basses. Au XIXe siècle, les Européens ont repandu largement diverses plantes océaniennes ou même totalement étrangères.

Sayfa 38

Bu bölgede **insanlar da bizzat pek çok bitki yetiştirmişlerdir,** ancak eski yerlilerin yaptıkları hakkında fazla bilgiye sahip bulunmamaktayız. Fransız Polinezyası'ndaki sığ adalarda çok sayıda hindistancevizi ağacı dikilmiştir. XIX. yüzyılda Avrupalılar, çeşitli Okyanusya bitkilerini hatta bölgeye tamamen yabancı bitkileri geniş bir bölgeye yaymışlardır.

Sayfa :38

LA RÉPARTITION DES PLANTES. C'est le climat qui joue le rôle capital dans la répartition des plantes, dont beaucoup occupent des domaines approximativement disposés suivant les zones de latitude[1]

Sayfa 38

BİTKİLERİN DAĞILIMI

Bitkilerin dağılımında en önemli rolü iklim oynamaktadır. Bu bitkilerden pek çoğu, yaklaşık olarak enlem kuşaklarına göre tanzim edilmiş olan alanlara yayılmaktadır.

Sayfa :39

Pour Wallace, des les temps [illegible]. Australie etait [illegible] de l Ancien Continent. A coup sûr, il y a [illegible] des [illegible] tempo-raires.

Sayfa 39

Wallace'e gore, Avustralya Uçuncu Zaman'da eski kıtadan ayrılmıştır. **Üçüncü zamanda bir birleşme ve bunun yanı sıra geçirci birleşmelerin olduğu kesindir.**

Sayfa :39

LE PEUPLEMENT VEGETAL. — Les terres [illegible] toujours ete dans l'etat fragmentaire [illegible] pourtant peuplees. Il suffit des vents, des [illegible] pour apporter aux iles les plus lointaines un [illegible] plantes.

Sayfa 39
BİTKİ ÖRTÜSÜ

Okyanusya toprakları daima parçalar halinde olmasına karşın yuksek bir nufusa sahiptir. Ruzgarlar, deniz akıntıları ve kuşlar tarafından en uzakta bulunan adalara dahi çok sayıda bitki getirilmesi bunun için yeterlidir.

Sayfa :40

II. — LE PAYSAGE VEGETAL

LA FORÊT VIERGE – La forêt equatoriale ou tropicale il n'y a pas lieu de distinguer les deux types en Océanie - est l'association vegetale dominante en Nouvelle-Guinee, aux Salomon et aux Hebrides,

Sayfa 40

II- BİTKİ ÖRTÜSÜNÜN GÖRÜNÜMÜ

BAKİR ORMAN

Katı ve yoğun bir kutle olan ekvatoral ve tropikal orman – Okyanusya'da bu iki tip ormanı birbirinden ayırmaya gerek yoktur – Yeni Gine'de, Salomonlar'da ve Hebridler'de egemen olan bir bitki örtüsüdür.

Sayfa :43

LES ILES BASSES. – Dans les îles coralliennes, en dehors des plantes introduites par les indigenes pour leur alimentation, bananier (*Musa*, particulièrement *M. sapientum*), arbre à pain, igname (*Dioscorea alata*), taro (*Colocasia esculenta*, *C. antiquorum*), petit taro (*Arum cordifolium*), - il n'existe plus que la monotone forêt de cocotiers, mêles a des pandanus aux feuilles lancéolées et bruissantes

Sayfa 43

SIĞ ADALAR

Mercan adalarında, yerlilerin beslenme amacıyla getirdikleri bitkilerin – muz ağacı (Musa, özellikle M. Sapientum), ekmek ağacı, igname (Dioscorea alata), taro (Colocasia esculenta, C. Antiquorum), küçuk taro (Arum cordifolium) – dışında, sadece hışırtılı ve temrensi yapraklı pandanuslarla karışmış tek tip hindistancevizi ormanları vardır.

Sayfa :44

III. — LA FAUNE MARINE

ORIGINES DE LA FAUNE MARINE. — Evoluant dans un milieu continu et peu changeant, les animaux marins sont à un haut degré sous la dépendance des lois naturelles, et leur répartition traduit d'une façon saisissante les conditions géographiques : température, vents, courants.

Sayfa 44

III – DENİZ FAUNASI (HAYVAN TOPLULUĞU)

DENİZ FAUNASININ MENŞEİ

Süreklilik arz eden ve fazla değişken olmayan bir ortamda evrim gösteren deniz hayvanları, doğal kurallara bağımlı olarak yüksek bir düzeye ulaşmışlardır ve bunların dağılımı coğrafi koşulları çarpıcı şekilde ortaya koymaktadır: ısı, rüzgarlar, akıntılar.

Sayfa :51

CHAPITRE V

LE PEUPLEMENT DU PACIFIQUE

I. — LES POPULATIONS

ORIGINE DES OCÉANIENS. — Comme les plantes et les animaux, les hommes ont peuplé le Grand Océan, et cette occupation d'un territoire plus vaste que tous les continents réunis a donné lieu à de nombreuses études aux conclusions souvent contradictoires.

Sayfa 51

BÖLÜM V

PASİFİK OKYANUSU'NUN NÜFUS DURUMU

Bitkiler ve hayvanlar gibi insanlar da Büyük Okyanus'ta yaşa-

mışlardır ve tüm kıtaların toplam yüzölçümünden daha büyük bir alanın bu şekilde ışgal edilmesi çoğu zaman çelişkili sonuçlar veren çok sayıda araştırmanın yapılmasına neden olmuştur

Sayfa :51

On admet généralement aujourd'hui que les Océaniens sont venus de l'Ouest. D'après les travaux de Keane, de Percy Smith, de J. Danes et de P. Rivet, on peut se représenter, sous toutes réserves, la succession des faits de la manière suivante.

Groupe de races diverses et d'ailleurs mélangées, mais qui ont une parenté linguistique, les Océaniens seraient originaires de l'Asie Sud-orientale d'où ils auraient essaimé, d'une part, vers le Pacifique et, d'autre part, vers Madagascar. Il y aurait eu six vagues d'invasion successives.

TASMANIENS ET AUSTRALIENS. — Les premières migrations remontant sans doute au Pleistocène, seraient celles des Tasmaniens et des Australiens, races négroïdes dont il sera parlé ultérieurement, et qui sont restées au stade paléolithique.

Sayfa 51

Günümüzde genel olarak, Okyanusyalıların **batıdan** gelmiş olduklan kabul edilmektedir. Keane, de Percy Smith, J. Danes ve P. Rivet'in çalışmalarına göre, her türlü ihtiyat göz önünde bulundurularak, olayların aşağıda yer aldığı şekilde birbirini takip ettiği tasarlanabilir.

Birbirine karışmış farklı ırklara mensup gruplardan meydana gelen **ancak bir dil akrabalığına sahip olan Okyanusyalıların, Güneydoğu Asya kökenli oldukları ve bir kısmının Pasifik, diğer kısmının ise Madagaskar üzerinden buraya gelmiş oldukları sanılmaktadır.** Bu şekilde altı işgal dalgasının yaşandığı tahmin edilmektedir.

TAZMANYALILAR VE AVUSTRALYALILAR

İlk göçler şüphesiz Pleistosen'e kadar dayanmaktadır. Bunlar

daha sonra bahsedilecek olan siyah ırklardan ve Paleolitik aşamada kalmış bulunan Tazmanyalılar ve Avustralyalılardır.

Sayfa :51

D'apres P. Rivet, il existe d'étroites affinités entre les langues australiennes et le groupe linguistique Sud-américain des Tson, qui comprend les Patagons et leur branche fuégienne les Ona. Si vraiment les Australiens, qui ne sont aucunement marins, ont été en Amérique,

Sayfa 51

P. Rivet'e göre, **Patagonyalıları ve bunların fuegien** (fuelı Ma-cellan takımadasındaki en büyük adada yaşayan [illegible] tamamı) **kolu olan Ona'ları** kapsayan Tsonların Güney Amerika Dil Grubu ile Avustralya dilleri arasında büyük benzerlikler mevcuttur.

Sayfa :52

MÉLANÉSIENS. — Après les Tasmaniens et les Australiens, seraient venus les Malayo-Polynésiens ; on appelle ainsi les Mélanésiens, les Polynésiens et les Indonésiens, tous plus évolués que leurs prédécesseurs et de civilisation néolithique

Sayfa 52

MELANEZYALILAR

Tazmanyalılar ve Avustralyalılardan sonra Malayo-Polinezyalıların geldiği sanılmaktadır. Bu yerde Melanezyalılar, Polinezyalılar ve Endonezyalıların hepsi seleflerinden daha fazla evrimleşmişlerdi ve neolitik uygarlıkta daha ileri gitmişlerdi.

Sayfa :52

Les Mélanésiens sont peut-être allés jusqu'en Amérique. Ils sont apparentés par la langue, aux peuples Hoka, qui s'étendent de l'Oregon à l'isthme de Tehuantepec.

Sayfa 52

Melanezyalılar belki Amerika'ya kadar gitmişlerdir. **Bunların dilleri,** isthme de Tehuantepec'den (Tehuantepec Kıstakı) Oregon'a kadar yayılmış bulunan **Hoka halklarının** dilleriyle akrabadır.

Sayfa :53

POLYNÉSIENS ET INDONÉSIENS. — Les Polynésiens auraient formé la quatrième vague d'invasion du Pacifique. Ce sont des populations au teint clair et aux cheveux lisses, les « sauvages blancs » dont parlaient avec étonnement les anciens navigateurs. Comme leur civilisation et leur langue sont assez uniformes, leur race a été regardée par beaucoup comme homogène, ou à peu près. Cette idée, déjà combattue par A. de Quatrefages, n'est plus admise aujourd'hui : nous avons affaire à une race nettement mélangée.

Sayfa 53

POLİNEZYALILAR VE ENDONEZYALILAR

Polinezyalıların Pasifik'teki dördüncü göç dalgasını teşkil ettikleri sanılmaktadır. Eski denizcilerin **"beyaz vahşiler"** olarak bahsettiği bu insanlar **açık tenli,** düz saçlı insanlardır. Bunların uygarlıkları ve dilleri aynı olduğundan, ırkları çok kişi tarafından türdeş veya türdeşe yakın olarak kabul edilir. Daha önce A. De Quatrefages tarafından savunulan bu fikir bugün artık kabul görmemektedir. Belirgin şekilde karışmış bir ırkla karşı karşıya bulunmaktayız.

Sayfa :53

L'element blanc se rattacherait à la race caucasique orientale, et l'element jaune serait essentiellement malais.

Sayfa 53

Beyaz tenin Doğu Kafkas ırkına ait olduğu sanılmaktadır; sarı benizliliğin ise temel olarak Malezya'dan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sayfa :53

Dans les îles de la Société [illegible] population, descendant [illegible] type nègre [illegible] nomme, à Tahiti, les Manahune. La question des races du Pacifique est encore obscure (pl. IX, A, B et C).

Sayfa 53

Societe (Sosyete) Adaları'nda ve Havai'de [illegible] torunları oldukları sanılan [illegible] anımsatmaktadır. Tahiti'de bu insanlar [illegible] şekilde adlandırılmaktadırlar. **Pasifik ırkları meselesi halen aydınlanmamıştır.**

Sayfa :53

INDONESIENS ET MALAIS. — Les Indonesiens, frères des Polynesiens, seraient venus en cinquième ligne. En Polynésie occidentale et Micronésie, les

Sayfa 53

ENDONEZYALILAR VE MALEZYALILAR

Polinezyalıların kardeşleri olan Endonezyalıların beşinci elleme geldikleri tahmin edilmektedir

Sayfa :57

III. — LES ANCIENNES CIVILISATIONS

RESTES D'UNE CIVILISATION ANCIENNE. — On s'est demandé si une race supérieure aux indigènes actuels n'a pas occupé avant eux l'Océanie ou si eux-mêmes n'auraient pas dégénéré. On trouve dans certaines îles des monuments que les habitants d'aujourd'hui n'élèvent plus et ne seraient plus capables d'élever. Des menhirs se dressent à Rapa, et, à Hawaii comme aux Tonga, il y a de véritables dolmens.

Sayfa 57

III – ESKİ UYGARLIKLAR

ESKİ BİR UYGARLIĞIN KALINTILARI

Günümüzdeki yerlilerden daha üstün bir ırkın, bu yerlilerden önce Okyanusya'da yaşayıp yaşamadıklarını veya bugünkü yerlilerin dejenere olarak bu hale gelip gelmedikleri merak konusudur. Bazı adalarda, şu anda orada yaşayanların nasıl yapıldığını bilmedikleri ve artık o tip eserler ortaya koyma kapasitesine sahip olmadıkları anıtlar mevcuttur. **Rapa'da ve Hawai'de menhirler** (tek parça taştan tarih öncesi anıt, taş anıt) **mevcuttur; Tongalar'da ise gerçek dolmenler** (iki tanesi dikili, üçüncüsü de bunların üzerine kapak gibi yatırılmış üç kocaman taştan oluşan taş devri mezarı) **bulunmaktadır.**

Sayfa :57

A Pitcairn (Polynesie orientale anglaise), à Tubuai et à [illegible]
Marquises, de [illegible]
temps [illegible]
des Mariannes [illegible]
tres et surm[illegible]
anciens [illegible]
general, des [illegible]
poriques de [illegible]
ne mesurant [illegible]
mide d[illegible]
des constr[illegible]
de grosses [illegible]
sommet des [illegible]
croix simples [illegible]
dessinees, [illegible]

Sayfa :58

pour les indigènes [illegible]
gigantesque page [illegible]
les anciens [illegible]
[illegible]
de Pâques sur l'antique histoire du Pacifique

LE « MYSTÈRE » DE L'ÎLE DE PÂQUES. — [illegible]
tout surprend et [illegible]
superficie de [illegible]
isolée, 1 850 kilomètres [illegible]
Quand [illegible]
de longues [illegible]
elles sont aujourd'hui en ruines, et [illegible]
brisées. On a retrouvé les res[illegible]
des tombeaux. 113 sont [illegible]
ciment, longs [illegible]
précédés d'une [illegible]

Sayfa 57

Pitcairn'de İngiliz Doğu Polinezyası, Tubuai'de ve Raivavae'de Fransız güney adalarında **Hiva-Oa'da, Markizlerde bilinmeyen**

zamanlara ait heykeller taştan gözleriyle ufka bakmaktadırlar; Marian Adalarından biri olan Tinian'daki sıra sutunlar uzun zamandan beri bilinmektedir. **4 ile 5 metre yüksekliğe sahip ve yatık pozisyondaki yarıkürelerin üzerinde duran iki simetrik kare direk dizisi** söz konusudur, bunlar şüphesiz eski Chamorros'lara uzanmaktadır. Bazı Polinezyalı marae'ler eski gibi görünmektedirler. Bunlar genellikle kaldırım döşeli ve 1 ila 2 m. yüksekliğe sahip madreporlu taşlardan örülmüş bir duvarla çevrili dikdörgen alanlardır. **Cook tarafından bahsedilen Tahiti'deki Oama ise her iki istikamette de 100 metre uzunluğunda dizilmiştir ve temeli 80 m. uzunluğa ve 26 m. genişliğe sahip bir piramidi çevrelemektedir.** Büyük dörtgen yapılar da mevcuttur. Nihayet, Marius Archambault, Yeni Kaledonya'da sel köpükleriyle yıkanan ve çıplak tepelerin zirvesinde güneşin yaktığı büyük taşların üstünde basit veya çift haçlar, spiraller, yıldızlar, balıklar, kabaca çizilmiş insan kafalarından ibaret garip işaretler görmüştür. Bu **belki de bugün yerliler için anlamını yitirmiş olan bir çeşit ideografik** (ideografi: düşünce yazısı) **yazıdır.** (sayfa 58) Canala yakınlarında bulunan bir falez bu karakterlerle doludur, bu falez adeta **300 m. uzunluğa sahip olan ve eski Perslerin gelecek kuşaklar için zafer ve fetih yıllıklarını kazıdıkları, kayalıkları anımsatan büyük bir yazı sayfasıdır.** Pasifik'in İlk Çağ tarihi ile ilgili olarak Mikronezya'dan Paskalya Adaları'na kadar büyük bir gizem hüküm sürmektedir.

PASKALYA ADASININ ESRARI

Paskalya Adası (Easter Island) şaşırtıcı ve kafa karıştırıcıdır. Son derece küçük (120 km2, Paris'in yüzölçümünden birbuçuk kez daha küçüktür) bir ada olup sadece **250 kişilik** bir nüfusu barındırmaktadır ve şaşılacak derecede izole bir konuma sahiptir **(Pitcairn'den 1850 km., Gambier Adaları'ndan 2400 km. ve Şili'den ise 3700 km.** uzakta bulunmaktadır).

Roggeveene **1722'de** Paskalya gününde buraya geldiğinde

üzerlerinde 2 ile 10 m. yüksekliğinde heykellerin yükseldiği uzun duvarları yani ahu'leri (ahu) gördüğünde şaşkınlığa düşmüştür. Bunlar bugün kalıntı halindedir, heykeller ise taşları kırılmış durumda yerde yatmaktadır. Burada **263** anıtın kalıntıları yer almaktadır; bunların mezar kalıntıları olduğu sanılmaktadır. Bunların 113'ü çimento kullanılmaksızın birleştirilmiş devasa taşlarla örülmüş duvarlardır. Bu duvarların uzunlukları kimi zaman yüzlerce metreyi bulmaktadır; **uzunlukları 5m., genişlikleri ise 3 m.**dir ve çoğu zaman bunlardan önce taş döşeli bir alan yer almaktadır.

Sayfa :58

[illegible] qui ne sont pas entièrement dégagées de la roche [illegible] On ramasse sur le sol les ciseaux [illegible] (pl. X, A [illegible]).

L'île de Pâques réserve [illegible] les Rapa Nuis d'aujourd'hui [illegible] **découvrit des tablettes** et des bâtons [illegible] et d'images d'animaux et de plantes [illegible] on ne trouve plus guère d'exemplaires [illegible] Musée de Santiago [illegible] rapproche ces signes des hiéroglyphes [illegible] tan. D'autre part, [illegible]

Sayfa 58

Bazı heykeller tamamlanmamıştır; hatta üzerlerinde yontuldukları kayadan tam olarak ayrılmamış olanlar dahi mevcuttur. Toprakta eski heykeltıraşlara ait obsidien (çabuk katılaşan bir çeşit lav, doğal cam) yontma kalemleri bulunmuştur.

Paskalya adalarında bir başka sürpriz daha mevcuttur. Adada bugünkü Rapa Nuisler'in **okuyamadıkları** bir yazının kalıntıları mevcuttur. Eugene Eyraud, **1864 yılında, bilinmeyen işaretler, bitki ve hayvan şekilleriyle kaplı tablet ve çubuklar bulmuştur.** Bunlar meşhur "konuşan hibiskus levhaları" ve **Şili'deki Santiago Müzesi'**ndeki örnekleri dışında hiçbir yerde bulunmamaktadırlar. Bunlar

la, Perulu hiyerogliflerin işaretleri ve **Yucatan'daki Mayalara** ait işaretler arasında benzerlik kurulmuştur. Öte yandan, Celebes'de (Seleb) de buna benzer işaretlere rastlanmıştır.

Sayfa :58

celles

Sayfa :59

de la côte Sud étaient intactes, le plus grand nombre ne serait donc tombé qu'au cours du XIXe siècle. D'après les traditions locales, la population a été assez forte autrefois, puisqu'une partie des habitants aurait dû émigrer.

Sayfa 58-59

Güney kıyısında yer alan heykeller zarar görmemiştir, bu heykellerden büyük çoğunun **XIX. yüzyılda** devrildikleri sanılmaktadır. Yerel geleneklerden anlaşıldığı kadarıyla, nüfus daha önce oldukça fazladır, burada yaşayanların bir kısmı göç etmek durumunda kaldıkları sanılmaktadır.

Sayfa :59

Quant à l'écriture mystérieuse, les chefs enlevés par des pirates péruviens en 1862 la lisaient couramment, à ce que prétendent les indigènes, ce qui ne plaide pas en faveur de son antiquité.

Sayfa 59

Esrarengiz yazı ile ilgili olarak ise, yerliler, Perulu korsanlar tarafından 1862 yılında kaçırılan liderlerin bu yazıları akıcı şekilde okuduklarını sürmektedirler.

Sayfa :59

En resume, il y aurait eu tout simplement une decadence de la race, causée par l'anarchie et la misère progressive de la population.

Sayfa 59

Özet olarak, anarşi ve halkın giderek sefalete maruz kalmasından dolayı buradaki ırkın çöküntüye uğradığı sanılmaktadır.

Sayfa :59

Il y a aussi une énigme ethnographique [illegible] ne peut insister sur la difficulté de rouler les statues, de les dresser et de leur mettre un lourd chapeau de pierre dans un pays qui ne produit pas de bois pour faire des échafaudages et à peine ce qu'il faut pour tresser des cordes [illegible] aujourd'hui.

Sayfa 59

Bu heykellerin yuvarlanmasının, dikilmesinin ve yapıları için **odun** bile üretmeyen ve güçlükle kumaş dokuyan bir ülkede **bunların başına ağır bir taş şapka geçirmenin** zorluğu göz önüne alındığında etnografik bir bilmece daha ortaya çıkmaktadır. Çünkü Roggeveen bugün ortadan kaldırılmış olan ormanlardan bahsetmektedir.

Sayfa :59

De là on conclut qu'un [illegible] Pâques est volcanique [illegible] J. Thoulet, sillonnés de fosses [illegible] Le travail des statues paraît [illegible] une tradition vivante dans le pays [illegible] siège d'un empire puissant. [illegible]

Aucune conclusion [illegible]

Sayfa :59

LE DEPEUPLEMENT DE L'OCEANIE - Les Oceaniens disparaissent peu a peu. Il faut sans doute se defier des evaluations des premiers navigateurs : ils ne voyaient guere que les rivages, c'est-à-dire la region la plus peuplee des îles et où, à la nouvelle de leur arrivee, on accourait de toutes parts. Cook attribuait 200 000 habitants a Tahiti et 300.000 a 400 000 aux Sandwich : ce sont la des **chiffres inadmissibles**

Sayfa 59

1687 ve 1722 yılları arasında bir felaketin meydana gelmiş olabileceği tahmin edilmektedir. Paskalya volkanik bir yapıya sahiptir ve bunu çevreleyen deniz tabanı da J. Thoulet'e gore derin, uzun, dar çukurlarla ve tehlikeli gazlarla doludur. Heykellerin uzerinde yapılan çalışma anı şekilde sona ermiş gibi gorunmektedir. **Ülkede eskiden bir takımadanın mevcut olduğuna ve bunun kuzeybatısında ise güçlü bir imparatorluğun merkezinin yer aldığına inanılması halen yaşayan bir gelenektir.** Inanışa gore, takımadanın yok olmasının ardından geriye sadece mezarlık olarak kullanılan bir ada kalmıştır. Hiçbir kesin sonuca varılamamakta ve durum **esrarını** korumaktadır.

OKYANUSYANIN NÜFUS DURUMU

Okyanusyalılar giderek yok olmaktadırlar. Şuphesiz ilk denizcilerin değerlendirmelerine guvenmemek gerekir: bunlar sadece kıyıları, yani adaların en kalabalık bolgelerini gormuşlerdir ve zaten bu denizcilerin gelişi uzerine halk kıyılara uşuşmuştur. Cook, Tahiti'de 200 000, Sandwich Adalarında ise **300.000** ila 400 000 kişinin yaşadığını ifade etmiştir, bunlar bu adalar için kabul edilebilir nitelikte rakamlar değildir.

Sayfa :60

Des causes de la depopulation, certaines sont anterieures a l'arrivee des Europeens, qui en ont parfois attenue l'effet : hygiene lamentable de l'habitation, du vêtement et de l'alimentation, polygamie des chefs, qui diminuait le nombre des femmes disponibles dans une societe où elles font deja defaut, debauche, avortements, infanticides, sans compter les guerres incessantes de **tribu à tribu, d'île à** île, d'archipel à archipel. Il y a, en outre, des maladies specifiquement indigenes, comme la lepre et l'elephantiasis.

Sayfa 60

[Okyunusya'da] Nufus seyrelmesine neden olan sebeplerden bir kısmı şuphesiz Avrupalıların gelişinden sonra ortaya çıkmıştır, ancak yine Avrupalılar kimi zaman bu sebeplerin doğurduğu etkileri azaltmışlardır. kabileden kabileye ve adadan adaya bitmek bilmeden süren kabile savaşlarının dışında, ikamet yerlerindeki hijyen koşullarının, giyim ve beslenme ile ilgili hijyenik koşulların içler acısı durumda olması, zaten kadınların az sayıda bulunduğu bir toplumda evlenme çağındaki kadın sayısının azalmasına neden olan liderlerin çok eşliliği, ahlaksızlık, **kürtajlar, çocuk cinayetleri** söz konusudur. Bunun dışında yerlilerde görülen cüzzam ve fil hastalığı gibi hastalıklar da mevcuttur.

Sayfa :60

Les Blancs ont des responsabilités plus directes encore. Ils ont vendu des armes, qui rendent les guerres plus meurtrières, et de l'alcool, dont pourtant l'action nefaste est contestée, au moins pour certaines régions, par des hommes compétents ;

Sayfa 60

Beyazların sorumluluğu ise daha doğrudan olmuştur. Yerlilere silâh satarak savaşların daha **ölümcül** hale gelmesine sebep olmuşlardır. **Alkol** satmışlardır, ancak yetkililer tarafından alkolün en azından bazı bölgelerde zararlı etkiler doğurup doğurmadığı tartışılmaktadır.

Sayfa :60

On s'est demandé si [illegible] dans le monde végétal et dans le monde animal [illegible] d'une race inférieure ne suffit pas à [illegible] psychologique, [illegible] W. H. Rivers et J. Danks [illegible] l'industrie des indigènes et [illegible] d'existence

Sayfa 60

Bitkiler ve hayvanlar âleminde çoğu zaman gozlemlendiği gibi, ustun bir ırkın daha duşuk duzeyde bir ırkla en ufak temasının üstün ırkı bozmaya yeterli olup olmadığı sorusu sorulmaktadır. Burada, son derece ileri goruşlu bir şahıs olan **Elisee Reclus,** W. H. Rivers ve J. Danes **tarafından ışığa çıkanlan psikolojik nitelikte bir düzen durum** soz konusudur. Avrupa sanayısı, ucuz mallarıyla, yerlilerin sanayisini oldurmuş ve bunları ilgi alanı olmayan ve **varoluş amacını** kaybetmiş insanlar haline getirmiştir.

Sayfa :61

A. FICHELLE, Les populations indigenes de l'Australasie, d'après J. Danes (*Annales de Géogr.*, XXXIV, 1925, p. 179-180).

ANCIENNES CIVILISATIONS, ILE DE PAQUES. — A. PINART, Voyage à l'île de Pâques (*Tour du Monde*, XXXVI, 1878, p. 225-240). — MARIUS ARCHAMBAULT, Traces d'une ancienne civilisation en Nouvelle-Calédonie (*Dépêche coloniale illustrée*, 15 juin 1909, p. 143-152). — MAURICE ZIMMERMANN, L'île de Pâques et l'ethnographie du Pacifique (*Annales de Géogr.*, XXVI, 1917, p. 392-395).

Sayfa 61

[KAYNAKÇA]

A. FICHELLE, J. Danes'e gore **Avustralazi'de** [Avustralya ve Yeni Zelanda'da] yerli hakları (Coğrafya Yıllıkları, XXXIV, 1925, sf. 179-180.

ESKİ UYGARLIKLAR - PASKALYA ADASI

A. PINART, Paskalya Adası'na seyahat (Dunya Turu, XXXVI, 1878, sf. 225-240).

MARIUS ARCHAMBAULT, Yeni Kaledonya'da eski Bir uygarlığın izleri (somurgelerle ilgili resimli bir yazı, 15 Haziran 1909, sf. 143 – 152).

MAURICE ZIMMERMANN, **Paskalya Adası ve Pasifik Etnografyası** (Coğrafya Yıllıkları, XXVI, 1917, sf. 392 – 395).

Sayfa :62

LE PARTAGE DE L'OCÉANIE

I. — LES RIVALITÉS COLONIALES ET LES ANNEXIONS

L'ÉPOQUE DES MISSIONS (1797-1840) — L'action religieuse a précédé et préparé l'action politique ; la « géographie des missions » a été l'ébauche de la géographie politique de l'Océanie. Les protestants se sont partagé le Pacifique

Sayfa 62

BÖLÜM VI

OKYANUSYANIN PAYLAŞILMASI

I- YERLİ HALK VE SONRADAN GELEN YERLEŞİMCİLER ARASINDAKİ REKABET

MİSYONERLER DÖNEMİ (1797 – 1840)

Dinî eylem, siyasî eylemden önce gelmiş ve bunun ortamını hazırlamıştır. **"Misyonerlik faaliyetlerinin yürütüldüğü coğrafya"**, Okyanusya'nın siyasî coğrafyasının başlangıcını teşkil etmiştir. **Protestanlar Pasifik'i aralarında paylaşmışlardır**.

Sayfa :62

L'ÈRE DES CONFLITS ET DES ANNEXIONS (1840-1870). - En Nouvelle-Zélande, où, comme ailleurs, les missionnaires réclamaient l'annexion

Sayfa 62

ÇATIŞMALAR VE İLHAKLAR DÖNEMİ (1840 – 1870)

Diğer yerlerde olduğu gibi, Yeni Zelanda'da da misyonerler bu yerlerin ilhak edilmesini istemekteydiler.

Sayfa :63

LA PÉRIODE DE L'IMPERIALISME — Vers 1870, les peuples entrent en scène Pour des raisons économiques et politiques, la conquête devient un besoin, et le besoin de conquerir, une theorie l'impérialisme Alors les annexions se multiplient et se précipitent , elles ne cesseront que faute de terres a annexer

L'imperialisme europeen est ne en Angleterre. Son acte de naissance est le livre célèbre de Sir Charles Dilke, *Greater Britain*, paru en 1868 et suivi, la même annee, de la fondation du *Royal Colonial Institute*

Sayfa 63

EMPERYALİZM DÖNEMİ

1870 yılına doğru halklar sahneye girmiştir Ekonomik ve siyasî sebeplerden dolayı fetih bir ihtiyaç haline gelmiş, fethetme ihtiyacı ise bir teori halini almıştır, emperyalizm Ilhaklar artmış ve hızlanmıştır Bu durum, ancak ilhak edilecek yer kalmadığında sona erecektir.

Avrupa Emperyalizmi İngiltere'de doğmuştur. Sir Charles Dilke'nin Greater Britain isimli ve 1868 yılında basılmış olan meşhur kitabı ve aynı yıl Royal Colonial Institute'un [Kraliyet Koloni Enstitüsü] kurulması bu hareketin ilk adımını teşkil etmiştir

Sayfa :64

Les États-Unis ont été les derniers à pratiquer la politique d'annexion. C'est aux Hawaii qu'ils se sont fait la main. Les residents américains avaient repris leur influence sous David Kalakaua, élu roi en 1872 .

Sayfa 64

Amerika Birleşik Devletleri, toprak ilhak etme politikasını en son uygulayanlardan biri olmuştur. Havai'ye el atmıştır Burada yaşayan Amerikalılar, 1872 yılında Kral Seçilen David Kalakaua'yı nüfuzları altına almışlardır

Sayfa :64

Après 1880, on a vu entrer dans la lice coloniale un peuple nouveau, les Allemands, ces « tard-venus de la colonisation »

Sayfa 64

1880'den sonra, yeni bir halkın somurgeciler arasına katıldığına şahit olunmuştur **"Sömürgeciliğin bu geç kalmış"** ulusu Alman lar'dır

Sayfa :65

II. — LES PARTAGES INTERNATIONAUX ET LES CONDOMINIUMS

L'histoire de la colonisation allemande présente un caractère international: l'Allemagne a surtout pratiqué la politique des partages. Autrefois, en cas de compétitions, on neutralisait l'archipel contesté ou bien l'un des concurrents se retirait contre une compensation dans d'autres régions. Il n'en fut plus ainsi vers la fin du XIXe siècle: chacun voulait avoir sa part de tout. Ainsi commence l'ère des partages territoriaux et des partages de souveraineté, les *condominiums*

Sayfa 65

II - ULUSLAR ARASI PAYLAŞIMLAR VE ORTAKLAŞA EGEMENLİKLER

Alman somurgecilik tarihi uluslar arası bir nitelik taşımaktadır Almanya, ozellikle paylaşma politikasını uygulamıştır. Daha eski donemlerde, herhangi bir rekabetin gundeme gelmesi halinde tartışmalı takım ada tarafsızlaştırılmakta veya rekabet halinde olanlardan biri başka bolgelerdeki bir telâfi karşılığında geri çekilmekteydi Ancak XIX yuzyılın sonuna doğru bu uygulamaya son verilmiştir herkes her şeyi almak istemiştir Boylece toprakların ve egemenliklerin paylaşımının birinci safhası yani ortaklaşa egemenlikler donemi başlamıştır.

Sayfa :66

III. — L'OCÉANIE ACTUELLE

Le partage du Pacifique entre les puissances européennes et l'Amerique était un fait accompli avant la Grande guerre Le traite de Versailles (28 juin 1919) a fait disparaître les possessions allemandes, passees aux mains de la Societe des Nations, qui a confie le mandat de les administrer a l'Australie pour la Nouvelle-Guinee, l'archipel Bismarck et les Salomon, à la Nouvelle-Zelande pour les Samoa, au Japon pour les iles situees au Nord de l'équateur, les Mariannes, les Palau, les Carolines et les Marshall Nauru dépend à la fois de l'Angleterre, de l'Australie et de la Nouvelle-Zelande (fig. 18)

Sayfa 66

III – OKYANUSYANIN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Pasifik'in Avrupalı güçler ve Amerika arasında paylaşılması Dünya Savaşı'ndan once tamamlanmıştır Versailles (Versay) Anlaşması (28 Haziran 1919), Almanların kazanımlarını ortadan kaldırmıştır, bu kazanımlar Birleşmiş Milletler'e devredilmiş, BM ise bunların idare edilmesi görevini, Bismarck Takımadası ve Salomonları Avustralya ve Yeni Gine'ye, Samoaları Yeni Zelanda'ya, **ekvatorun kuzeyinde bulunan adaları, Marian, Palau, Carolines ve Marshall Adalarını ise Japonya'ya** vermiştir Nauru ise aynı zamanda İngiltere, Avustralya ve Yeni Zelanda'ya bağlıdır (Şekil 18)

Sayfa :68

DIVISIONS GÉOGRAPHIQUES DE L'OCÉANIE — On a longtemps distingué dans l'Océanie, dont on faisait une des classiques « parties du monde », cinq régions : la Malaisie, l'Australasie (Australie et Nouvelle-Zélande), la Mélanésie, pays des Noirs, la Polynésie aux îles nombreuses et la Micronésie aux très petites îles. **Les auteurs** modernes ont modifie cette division du Pacifique

La Malaisie, plus justement nommée Insulinde ou Indonésie, l'Inde insulaire, ne fait pas partie de l'Oceanie, mais bien de l'Asie, à laquelle la rattachent la nature, l'histoire et les relations économiques Cette « Méditerranée australasienne », comme l'a appelée Augustin Bernard, est bien en effet une Asie australe, **la véritable Australasie.**

Sayfa :68

Toutefois, « Australasie » est le nom officiel de l'Australie et de la Nouvelle-Zelande. Ni l'une ni l'autre ne sont asiatiques par leur origine ou par leurs traits geographiques L'Australie n'est pas davantage oceanienne ; au contraire, sa masse annihile en partie le caractere oceanique du Pacifique occidental La Nouvelle-Zélande, oceanienne par sa position, se rattache à l Australie en tant que pays de peuplement et de civilisation britanniques, et on ne peut l en separer **Il y a là un monde à part**

Il reste, pour l'Oceanie, la Melanesie, la Polynesie et la Micronesie

Sayfa 68

OKYANUSYA'NIN COĞRAFİ BOLUMLERİ

Okyanusya uzun zaman klasik olarak 5 bolumde ele alınmıştır **Malezya, Avustralazi** (Avustralya ve Yeni Zelanda) siyahiların yaşadığı bolge olan **Melanezya**, çok sayıda adaya sahip bulunan **Polinezya** ve çok kuçuk adaları olan Mikronezya Çağdaş yazarlar Pasifik'in bu bolumlenmesini değiştirmişlerdir

Daha doğrusu **Insulinde** (Ensulind, Endonezya, Ada Hindistanı **olarak adlandırılan Malezya,** Okyanusya'nın değil, doğa, tarih ve ekonomik ilişkiler açısından da bağlı bulunduğu Asya'nın bir parçasıdır Augustin Bernard'ın Avustralazi Akdeniz, şeklinde adlandırdığı bu bolge aslında Asya'nın guneyinde yer alır yani gerçek Avustralazi'dir

Bununla birlikte, **"Avustralazi"** Avustralya ve **Yeni Zelanda'nın** resmî ısmıdır Bunlardan hiçbirinin koken veya coğrafi özellikler açısından Asya ile bağlantısı bulunmamaktadır Bunun yanı sıra, Avustralya Okyanusya'ya da ait değildir, aksine kütlesi, Batı Pasifik'teki okyanus niteliğini kısmen **etkisiz hale getirmektedir**. Konumu açısından Okyanusya'da yer alan Yeni Zelanda İngiliz nufusu ve uygarlığı açısından Avustralya'ya bağlıdir ve Yeni Zelanda'yı bu nedenle Avustralya'dan ayırmak mumkun değildir Orada ayrı bir dunya mevcuttur

Okyanusya için geriye **Melanezya, Polinezya ve Mikronezya** kalmaktadır

Sayfa :102

Les Tasmaniens. On rapprochait volontiers jadis les Tasmaniens des Australiens, par suite de la proximite de leur habitat. En realite, ils different sensiblement les uns des autres. Les Tasmaniens, dont le dernier representant a disparu en 1876, avaient la peau d'une couleur terne, d'un noir bleuatre, comme les Negres d'Afrique, mais ils s'en distinguaient par leur systeme pileux très développé

Sayfa 102

TAZMANYALILAR

Eskiden Tazmanyalıların genel olarak Avustralyalılar ile bağlantılarının bulunduğu duşunulmekteydı, daha sonra ıse yaşam yerlerının yakınlığından dolayı bu duşunce devam etmıştır. Aslında bunlar bırbırlerınden belirgın şeklıde ayrılmaktadırlar. Son temsilcileri **1876 yılında kaybolmuş** olan Tazmanyalıların cıltlerı Afrıka zencılerını andıran mavımsı sıyah ve **donuk** renklıdır ancak çok daha tuylu olmalarından dolayı bunlardan ayrılmaktadırlar.

Sayfa :102

On en a fait un peuple tout a fait inferieur, mais c'est sans doute une injustice. A vrai dire, les Tasmaniens allaient nus ou couverts d'une simple peau ils ne cultivaient pas la terre, ils n'elevaient pas d'animaux domestiques, ils ne possedaient aucun art, ils ne savaient compter que jusqu'a cinq, ils se servaient d'outils de pierre non polie, du type paleolithique, et ils n'avaient pour demeures que de petites paillotes en forme de ruches ou, plus souvent, de simples écrans de branchages. Mais il est possible que leur isolement les ait degradés a la longue ; leurs tribus, comptant de trente a deux cents personnes, vivaient tres a part les unes des autres et ne parlaient pas moins de treize langues, réparties en quatre groupes tres différents. Leur inferiorite aurait ete ainsi d'ordre geographique. En outre, les Europeens ne les ont guere connus qu'en état de guerre : ce sont la de mauvaises conditions d'observation impartiale. Ceux qui ont pratique de

Sayfa :103

près les Tasmaniens, comme J. Bonwick, ont porte sur eux des jugements favorables. J. Bonwick, qui etait inspecteur des écoles, a souvent été frappé de l'intelligence des enfants tasmaniens ; ils n'échouaient que dans les matiéres qui exigent un raisonnement abstrait, la grammaire et le calcul.

Sayfa :103

L'AVENIR DE LA RACE AUSTRALIENNE — C'est un lieu commun de dire que les indigènes australiens sont en voie de disparition, et on a écrit bien des pages émues sur la fin prochaine de cette malheureuse race. La vérité est que nous ne savons absolument pas si les Australiens diminuent ou augmentent

Sayfa 102

[Tazmanyalıların] **son derece düşük düzeyli bir halk olduğu düşünülmüştür; ancak şüphesiz bu bir haksızlıktır. Doğruyu söylemek gerekirse, Tazmanyalılar çıplak veya tek bir deri parçasını giysi olarak kullanarak yaşamakta, tarımla ilgilenmemekte, evcil hayvan yetiştirmemekte, hiçbir sana icra etmemekte, sadece beşe kadar sayabilmekte, cilasız ve paleolitik tipte taş aletler kullanmaktaydılar. Kaldıkları yerler ise kovan şeklinde sazdan kulübeler veya daha sık olmak üzere ise dal yığınlarından meydana gelmiş basit siperlerden ibaretti. Ancak birbirlerinden izole şekilde yaşıyor olmalarının da düzeylerini düşürmüş olması mümkündür; 35 ila 200 kişilik kabileler halinde birbirinden oldukça uzakta yaşayan Tazmanyalılar en az on üç dil kullanmaktaydılar ve birbirinden son derece farklı dört gruba bölünmüşlerdi. Düzeylerinin bu denli düşük olmasının coğrafi sebeplerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Öte yandan, Avrupalılar bu insanları sadece savaş halinde tanımışlardır: bunlar tarafsız bir gözlem için uygun koşullar değildir. J. Banwick gibi, Tazmanyalıları yakından incelemiş olanlar bu insanlar hakkında daha olumlu kanaatlerde bulunmuşlardır. Eğitim müfettişi olan** (sayfa 103) , Bonwick, **Tazmanyalı çocukların zekâsından** dolayı çoğu zaman şaşkınlığa düşmüştür, sadece soyut bir mantık gerektiren konularda, **dilbilgisi ve hesap yapmada** başarısız olmaktaydılar

AVUSTRALYA IRKININ GELECEĞİ

Avustralya'da yaşayan yerlilerin yok olmakta olduklarına dair sayfalarca heyecan dolu yazı yazılmıştır. Aslında Avustralyalıların gerçekten azalıp azalmadıklarını veya sayılarının artıp artmadığını bilmemekteyiz

LA

TURQUIE D'ASIE

GÉOGRAPHIE ADMINISTRATIVE

STATISTIQUE
DESCRIPTIVE ET RAISONNÉE DE CHAQUE PROVINCE
DE L'ASIE-MINEURE

PAR

VITAL CUINET

TOME QUATRIÈME

PARIS
ERNEST LEROUX, ÉDITEUR
28, RUE BONAPARTE, 28

1895

ASYA TÜRKİYESİ İDARÎ COĞRAFYASI

Anadolu'nun Her Bölgesinin Açıklamalı ve Tasvirî İstatistiği

Yazar: VİTAL CUINET

4. CİLT

PARIS

28, ERNEST LEROUX
RUE BONAPARTE

Yayın yılı: 1895

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri		
Envanter No	: 1481	
Yazar	: Vital Cuinet	
Cild	: Kahve	
Ebadı	:	
	En	: 20 cm.
	Boy	: 28 cm.
Sayfa Adedi	: 716	
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Ankara Ü. TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından tercüme edilmiştir	

Sayfa :320

Un service de bateaux à vapeur entre Constantinople et Yalova et un service de voitures entre ce dernier port et Dagh-Hammâm, régulièrement organisés, permettent de faire ce trajet en quatre heures environ.

Sayfa 320

Düzenli olarak yapılan İstanbul-Yalova arasındaki buharlı vapur seferleri ile Yalova-Dağhamam (Termal) arasında yapılan araba seferi, **bu yolu yaklaşık dört saatte alabilmeyi sağlar.**

BIBLIOTHÈQUE GÉOGRAPHIQUE

ANDRÉ BERTHELOT

L'ASIE ANCIENNE
CENTRALE ET SUD-ORIENTALE
D'APRÈS PTOLÉMÉE

Avec 23 cartes en noir et 1 en couleur

PAYOT, PARIS
106, Boulevard Saint-Germain

[illegible]

COĞRAFYA KÜTÜPHANESİ

ANDRÉ BERTHELOT

PTOLÉMÉE'YE GÖRE
ORTA VE GÜNEY DOĞU

ESKİ ASYA

23 SİYAH BEYAZ VE 1 RENKLİ HARİTA İLE

PAYOT - PARİS
106 - BOULEVARD SAINT - GERMAIN
1950

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No : 1546
Yazar : André Berthelot
Cild : Kahverengi
Ebadı :
En : 16.8 cm.
Boy : 23.8 cm.
Sayfa Adedi : 426 + 1
Not : Kitabın ilgili bölümleri Ankara Ü. TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından tercüme edilmiştir.

Sayfa :69

Alexandre, entré en Asie au printemps de l'an 334 av. J.-C., avait dès sa victoire d'Issus (nov. 333) revendiqué le titre de roi d'Asie; il le prit officiellement après la victoire de Gaugamèla (octobre 331). Après avoir occupé les capitales, soumis la Perse, mis la main sur les trésors royaux, incendié le palais des Grands rois, il se porta vers la Caspienne, poursuivant Darius afin de s'emparer de la personne du roi déchu dont il prenait la place. Le dernier des Achéménides fuyant par le défilé des Portes Caspiennes vers la Bactriane fut assassiné par ses satrapes (juillet 330). Alexandre, après avoir assuré la soumission des pays montagneux du sud de la Caspienne (satrapie de Parthie[1] et Hyrcanie[2], satrapie des Tapuriens[3] et Mardes[4]) avait encore à conquérir l'Iran oriental et l'Iran septentrional. Il concentra ses forces à Zadracarta[5] en Hyrcanie et se dirigea vers l'est, probablement par les vallées de l'Atrek et du Kechef-roud, aborda l'Aria[6] par Sousia, enleva la capitale Artacoana[7] et fonda une colonie à une cinquantaine de kilomètres en amont, au débouché de la route naturelle que la vallée de l'Adrakend ouvre vers le grand lac ou chott intérieur de l'Iran oriental[8]. Cette colonie, Alexandrie en Arie, restée la ville principale de cette

1. Khorassan occidental
2. Province d'Asterabad
3. Mazanderan.
4. Ghilan.
5. Du côté d'Asterabad (?)
6. L'Arie occupait la vallée moyenne de l'Héri-roud.
7. Probablement l'Artikaudna de l'Inlérinte, vers Gourian.
8. Appelé Hamoun de l'Hilmend, du nom de son principal tributaire.

Sayfa :70

région, est notre Hérat. Descendant l'Adrakend le conquérant reçut la soumission de la Drangiane[1] où vivaient les pacifiques Ariaspes, et celle de l'Arachosie[2] où il fonda une seconde grande colonie commandant les passages vers l'Indus; cette Alexandrie d'Arachosie (Kandahar) conserve le nom de son fondateur. De là, il remonta vers le nord, franchit en novembre les plateaux enneigés de Ghazni et prit ses quartiers d'hiver dans la vallée de Caboul (alt. 1760 m.), sorte d'Engadine iranienne au pied des hautes montagnes du Paropamise ou Caucase indien. Il établit au nord, dans la vallée du Pandjchir, sans doute vers Tcharikar, une forte colonie militaire, Alexandrie sous le Caucase, destinée comme Hérat et Kandahar à servir de point d'appui à la domination macédonienne. Elle a moins duré que les deux autres et son emplacement demeure incertain. Dès le début du printemps de 329, il traversa

Sayfa :70

l'Hindou-Kouch (Paropanise) par un col oriental, celui de Khaouak (alt. 3.550 m.) au sommet du val du Pandjchir et descendit en Bactriane sur la ville d'Adrapsa[3] puis par Aornos, où il établit une place d'armes, se rendit à Bactres. De là, il passa l'Oxus (vers Kelif) et vint à Nautaca (Karchi?), puis à Maracanda, capitale de la Sogdiane. Il convoqua ensuite à Zariaspa, en Bactriane, une réunion des « hyparques de la région bactrienne », c'est-à-dire des seigneurs féodaux, on admet qu'ils étaient surtout possessionnés dans les monts et les vallées orientales, dominant la plaine de Bactriane et de Sogdiane, comme le Piémont et la Lombardie sont dominés par les cimes et les vallées alpestres renfermant les comtés de Savoie et du Tirol, les marquisats d'Ivrée, de Saluces, de Montferrat. Il eut au cours les campagnes de 329 et 328, dont la chronologie est douteuse[4], à combattre tour à tour les gens de la plaine et ceux de la montagne. Dans la plaine, des soulèvements des Sogdiens furent appuyés par des incursions des nomades des steppes, Sakas, Massagètes et Dahes. Il commença par réduire les sept villes bâties dans la belle plaine du Ferghana: la principale était Cyropolis, fondée par Cyrus pour garder la frontière; il les saccagea, puis édifia, proche du coude du Iaxarte une Alexandrie, colonie militaire. En Sogdiane, 120.000 hommes furent massacrés.

Sayfa 69

M.Ö. 334 yılının ilkbaharında Asya'ya giren Alexandre (İskender), **İssus zaferinden hemen sonra (Kasım 333) Asya Kralı unvanını hak ettiğini ileri sürdü; bu unvanı Gaugamèle zaferinden sonra resmen elde etti (Ekim 331). Büyük kentleri işgal ettikten sonra İran'ı egemenliği altına aldı, kraliyet hazinelerine el koydu, Büyük Krallar'ın sarayını yaktı, yerine geçtiği yenik kralın** [sadık] **adamını yakalamak için Darius'u takip ederek Hazar Denizi'ne doğru yöneldi. Achéménid'lerin sonuncusu, Hazar Kapıları geçidinden Bactriane'ye kaçarken il boyları tarafından öldürüldü (Temmuz 330). Hazar Denizi'nin güneyindeki dağlık yerleri (Parthie[1] ve Hyrcanie[2] satraplığı** [valiliği] **ve Tapurya'lılar[3] ve Mard'lar[4] satraplığı) egemenliği altına aldıktan sonra İskender'in Doğu ve**

Kuzey İran'ı da elde etmesi gerekiyordu. Birliklerini Hyrcanié'nin Zadracarta[5] bölgesine yığdıktan sonra doğuya doğru yöneldi. Muhtemelen Atrek ve Kechef-roud vadilerinden geçerek Sousia taraflarından Arié'yi[6] ele geçirdi. Başkent Artacoana'yı[7] ortadan kaldırıp Adrakend Vadisi'nin, Doğu İran'daki[8] Tuzlu Göl'e veya büyük göle doğru açtığı doğal yolun bittiği yerden 50 kilometre yukarıda bir koloni kurdu. Bu bölgenin en önemli kenti olarak kalan bu koloni, Airé'deki İskenderiye, [sayfa 70] bizim Hératımızdır. Adrakend'den inerken Fatih [İskender], barışçı Ariasp'ların yaşadığı Drangione'nin[1] ve Arachosie[2]'nin bağlılığını kabul etti ve İndus'a doğru geçişlerin zorunlu olduğu Arachosie'de ikinci büyük koloniyi kurdu. Bu Arachosie'nin İskenderiyesi, kurucusunun adını taşır. Buradan kuzeye doğru çıktı. Kasımda Ghazni'nin [Gazne] karlı ovalarını aşarak, Hint Kafkası veya Paropanise'nin yüksek dağlarının eteklerindeki İran Engadinesi çıkışında bulunan Cabo-ul Vadisi'nde (rakım 1760 metre) kışlık karargâhlarını kurdu. Kuzeyde Pandjehir Vadisi'nde, kuşkusuz Tcharikar civarlarında, Kafkasya yönetiminde güçlü bir askeri koloni olan İskenderiye'yi kurdu. Burası Hérat ve Kandahar gibi, Makedonya hâkimiyetine destek noktası oluşturacaktı. [Bu koloni], diğer ikisine göre daha kısa ömürlü olmuştur ve yeri hâlâ belirsizdir. 329 yılının ilkbaharıyla birlikte İskender, Doğu Geçidi ve Pandjehir Vadisi'nin en tepesindeki Khaouak Geçidi'ni (Rakım 3550 metre) kullanarak Hindou-Kouch [Hindukuş]'u (Paropanise) geçti ve Adrapsa[3] şehri üzerinden Bactriane'ye indi. Daha sonra da ordu karargâhının bulunduğu Aornos üzerinden Bactres'e geldi. Buradan Oxus [Amu Derya] (Kelif civarında)'a geçti ve Nautaca (Karchi?)'ya, ardından da Sogdiane'nin başkenti Maracanda'ya geldi. Daha sonra Bactriane'deki Bactrian bölgesinde bulunan "hypark"ları, yani derebey soylularını Zariaspa'daki bir toplantıya çağırdı. On-

ların özellikle Bactriane ve Sogdiane ovalarına hâkim olan doğu vadileri ve tepelerine sahip oldukları kabul ediliyordu. Savoie ve Tirol kontluklarının tamamen kapladığı Alp Dağları'nın vadileri ve doruklarının egemen olduğu Lombardiya ve Piémont bölgelerine tıpkı Ivrée, Saluces ve Montferrat Markileri'nin sahip olmaları gibi. Kronolojik sırası tam olarak bilinmemekle birlikte 329 ve 328 yılları boyunca ova insanları ve dağ insanları, dönüşümlü olarak savaş seferleri düzenlemek zorunda kalmışlardır[4]. Ovada, Sogdien'lerin ayaklanmaları Saka'lar, Massagét'ler ve Dah'ların bozkırlarında yaşayan göçmenlerin akınlarıyla desteklenmiştir.

[Iskender] Fergana'nın güzel ovasında kurulmuş olan yedi şehre boyun eğdirmekle işe başladı. [Bu şehirlerden] başlıcası, sınırı korumak için Cyrus tarafından kurulmuş olan Cyropolis'ti [iskenderin ordusu] bu şehirleri yağmaladı, sonra da Iaxarte dönemecinin yakınında bir İskenderiye askeri kolonisi kurdu. Sogdiane'de 120.000 kişiyi katletti.

1 Batı Horasan
2 Asterabad'ın eyaleti
3 Mazanderan
4 Ghilan.
5 Asterabad'ın yanında (?)
6 [illegible]
7 Muhtemelen [illegible]
8 Başlıca [illegible]

1 [illegible]
2 Hilmend'in orta havzası
3 [illegible] metre) olduğu varsayılmaktadır
4 [illegible] ları çok daha mantık[illegible]

Sayfa :71

Après deux années employées à établir solidement son pouvoir en Bactriane et Sogdiane, Alexandre en consacra deux autres à l'Inde. Au commencement de la bonne saison de l'an 327, il franchit le Paropanise par un chemin direct (col de Shibar ?) et en dix jours atteignait Alexandrie, puis mit son camp à Nikaia. La campagne de 327 fut consacrée à dompter les redoutables montagnards du Gandara, bassin du Koas ou Kophèn, Il y fallut de durs combats : les uns après les autres, il réduisit les riverains du Choaspes (Kounar) les belliqueux Aspasiens, puis ceux du Sonastos (Pandjkora), enlevant dans les alpages 230.000 bœufs, ceux du Gouraios (Souat), les Assakéniens fortifiés dans Massaga, Ora et Bazira, le prince de Peukèla[3] et enfin la formidable place d'Aornos qui commandait le cours de l'Indus.

Après avoir hiverné sur les bords du grand fleuve, il le franchit à Ohind, à 26 kilomètres nord d'Attock, entrant dans le royaume de Taxila[3], dont le chef lui avait d'avance porté son hommage. Mais les deux rois voisins, Abisarès[4] et Porus, le déclinèrent; ce dernier régnait sur le Pendjab central (notamment sur les territoires des districts actuels de Jhelam, Gujrat et Shahpur). Vaincu et pris, il fut confirmé dans ses Etats à titre de vassal; de même Abisarès qui se soumit alors. Alexandre, après avoir fondé en face du champ de bataille les villes jumelles de Nikaia et Boukephala (auj. Jhelam) franchit l'Akesinès puis l'Hudraotès (Ravi) et pénétra chez les peuples libres du Pendjab, où toujours se sont formés et maintenus sous des noms changeants des Etats républicains. Les Adraistes se soumirent. Les Cathéens combattirent et leur place forte Sangala fut rasée après l'égorgement des défenseurs; on la place du côté de Gurdaspur. Peu après le conquérant parvint au bord de l'Hyphase (Bias), et ses troupes refusèrent de s'enfoncer plus avant dans l'Inde (septembre 326). On était en pleine saison des pluies, les rivières s'étalaient dans leur lit majeur et l'état sanitaire devait laisser à désirer. Alexandre entreprit alors de descendre l'Indus jusqu'à la mer.

Sayfa 71

İskender, Bactriane ve Sogdiane'de iktidarını sağlam bir şekilde kurmak için harcadığı iki yıldan sonra, iki yılını daha Hindistan'a harcadı. 327 yılının ilkbaharının başında, direkt bir yoldan

(Shıbar geçidi) ve 10 günde Paropanise'yi aşıp İskenderiye'ye ulaştı. Ardından Nikaia'ya kamp kurdu. **327 seferi, Koas ya da Kophèn havzasındaki Gandara'nın vahşi dağlılarını alt etmek üzere yapıldı.** Zorlu çarpışmalar oldu. İskender birer birer önce Choaspes **(Kounar)**'teki kıyı halklarından Aspasien savaşçılarını, sonra 230 000 sığırı dağ otlağına kaldıran **Souastos (Pandjkora)'lılan, Gouraios (Souat)'lılan, Massaga, Ora ve Bazira'da güçlenen Assaken'lileri, Peukèla[2] prensini ve son olarak da İndus'un akışının zorunlu olduğu muhteşem Aornos bölgesini ele geçirdi.** Büyük nehrin kıyılarında kışı geçirdikten sonra kendisine daha önceden bağlılığını bildiren **Taxila[3] komutanının kraliyetine girerek,** Attock'un 26 kilometre kuzeyindeki Ohind'de nehri **geçti. Ama iki komşu devlet kralı olan Abisarès[4] ve Porus** onu reddettiler. **Porus,** özellikle bugünkü **Jhelam, Gujrat ve Shahpur** kazalarının toprakları üzerindeki merkez **Pencap'a egemendir.** Porus yenik ve esir düştüğü için kendi devletlerinde kul (köle) olarak ilân edildi. Ayrıca Abisares de bu duruma boyun eğdi. İskender, savaş alanının karşısına iki şehirleri Nikaia ve Boukephala (bugünkü Jhelam)'yı kurduktan sonra Akesines'i ve ardından da Hudraotes (Ravi)'i aşıp cumhuriyetçi devletlerin sürekli değişen adları altında kurulup ayakta kalan Pendjab'ın [Pencap] özgür halkları arasına girmiştir. **Adraist'ler** boyun eğdiler. **Cathéen'ler savaştılar ve güçlü merkezleri Sangala, orayı savunan askerlerin kılıçtan geçirilmesinden sonra yerle bir edildi.** Burası Gurdaspur'un yanında yer alır. **Kısa bir süre sonra Fatih Hyphase (Bias) kıyısına ulaştı ve birlikleri Hindistan'a bu kadar erken girmeyi reddetti (Eylül 326).** Tam yağmurların yağdığı mevsimde ırmaklar geniş yataklarına yayılmıştı ve [ordunun] sağlık durumu da Allaha kalmıştı. **İskender bu nedenle İndus'tan denize kadar inmeye karar verdi.**

---

2 Pechaves'in kuzeyinde

3 Saray Kale'nin doğusuna ve Rawalpindi'nin kuzey batısına 32 km uzaklıktaki alanı kapsayan Taxila harabelerinde [illegible] Berk[illegible]

de o tarihlerde Benares kıyı kentinden daha önce gelen Hindistan'ın en büyük eğitim merkeziydi.

4 Yani Akesines (Chinab) ve Hydapse (Vitasta Jhelam) arasından oluşan dağlık kazalardaki Abhisara ülkesinin kralı. Bugünkü Naoshera kazası, merkezi oluşturuyordu, ancak Kaşmir'i de dahil etmek gerekebilir. Smith onun Taxila'nın kuzeyindeki (bugünkü Hazara) Ousara ülkesinin hükümdarı olduğunu kabul etmektedir.

Sayfa :72

La flotte avec laquelle il descendait jusqu'à l'océan Indien avait été construite sur l'Hydaspe (Jhelum ou Jihlam); la grande armée suivait par terre.

Sayfa 72

[İskender'in] **Hint Okyanusu'na kadar indiği donanma, Hydaspe (Jhelum ya da Jihlam)'de yapılmıştı;** büyük ordu ise karadan yoluna devam ediyordu.

Sayfa :72

Strabon note les divergences des auteurs, mais en affirmant la contiguité des pays de Sopeithès et des Cathéens; les uns les placent entre l'Hydaspe et l'Akésinès, d'autres au delà de l'Hudraotès; par contre, Arrien semble mettre ce prince au voisinage de l'Hydaspe

Sayfa 72

Strabon, yazarlar arasındaki farklılıkları **Sopeithès ve Cathéen'lerin** ülkelerindeki yakınlığı doğrulayarak belirtiyor. Kimileri bu ülkelerin Hydaspe ve Akesines arasında yer aldığını, kimileri ise Hudraotès'in ötelerinde yer aldığını söylemektedir. Buna karşın, Arrien bu prensi Hydaspe'nin komşusu olarak görüyor.

Sayfa :73

Après une résistance acharnée et de grands massacres, les Malles (Malava) sont réduits; ils habitaient les bords de l'Hudraotès (Ravi); dans leurs villes on distingue toujours la ville et le fort ou citadelle; cette distinction se retrouve dans l'Inde contemporaine, mais les Anglais y ont ajouté le camp ou cantonnement, quartier européen.

Sayfa 73

Zorlu bir direniş ve büyük katliamlardan sonra Malli'lar (Malava) boyun eğdiler. Onlar Hudraotès (Ravi) kıyılarında oturuyorlardı. Şehirlerinde daima mahalle, kale ve küçük kale göze çarpmaktadır. Bu ayrıma çağdaş Hindistan'da da rastlanır, ancak İngilizler oraya ordugâhı veya kışlayı ve Avrupa Mahallesi'ni de eklemişlerdir.

Sayfa :73

Le Pendjab méridional forma une satrapie de l'Indus, administrée directement, tandis que le Pendjab septentrional, ce que les Anglais dénomment le pays des collines, y compris les vallées himalayennes était divisé entre les principautés vassales de Taxila, d'Abisarès, des deux Porus, de Sopeithès, de Phégée.

Sayfa 73

Güney Pencap, doğrudan yönetilen İndus satraplığını oluşturmuştur. Buna karşın İngilizlerin Himalaya vadilerinin de içinde bulunduğu "tepeler ülkesi" olarak adlandırdığı Kuzey Pencap **Taxila ve Abisarès'e bağlı prenslikler arasında paylaşılan Porus, Sopeithès, Phégée prensliklerinden oluşmaktadır.**

Sayfa :77

En pays indien, la suprématie gréco-macédonienne ne se maintint pas longtemps.

Le bassin du Gange était alors dominé par des peuples qui associaient à la langue et à la culture aryenne l'énergie tenace des mongoloïdes himalayens. On range parmi ceux-ci le puissant clan des Licchavis qui tenait le pays au nord du Gange, le long et à l'est du Gandak, sur lequel était sa capitale Vaisali (auj. Besar, district de Muzzaffarpur); il était fédéré avec les peuplades voisines des Videhas et des Mallas; à son ouest sur la Rapti, le royaume de Koçala s'étendait jusqu'au pied de l'Himalaya et vers le Gange supérieur, sur l'Oude actuel[a]; il annexa le royaume de Kasi (Bénarès). Plus à l'ouest, entre Gange et Djemna (Yamouna) étaient les Vamsas et à leur midi les Courasenas maîtres de Mathoura (Moutra); au sud-ouest le royaume d'Avanti, capitale Oujjein; au sud du Gange et à l'est du Son, le royaume de Magadha; plus loin dans le Bengale actuel, un Etat qui préserva longtemps son existence particulière. Plus loin encore, sur la mer, la Kalinga, entre la Mahanadi et le Godavéry. Ajoutant les royaumes ou républiques subjugués par Alexandre dans le bassin de l'Indus, on aura un tableau sommaire de la géographie politique de l'Inde septentrionale entre la fin du VIe et la fin du IVe siècle. Les deux grands réformateurs religieux

Sayfa 77

Hint ülkesinde Yunan – Makendonyalı üstünlüğü çok uzun sürmedi.

O sıralarda Gange Havzası'na, Himalayalı Moğolların inatçı enerjisini Ari kültürü ve diliyle bütünleştiren halklar egemendi. Bu halklar arasında, başkenti **Vaisali** (bugün Muzaffarpur'un kazası olan Besar)'nin bulunduğu Gandak'ın doğusunda uzanan Gange'nin kuzeyindeki ülkeyi ellerinde tutan **Liechavis**'lerin güçlü boyunu sayabiliriz. Bu boy, **Videhas ve Mallas'lı** komşu halklarla federe durumdaydı. Batısında **Rapti üzerinde Koçala** Krallığı Himalaya'nın eteklerine kadar uzanıyordu ve **İskender yukarı Gange civarında bugünkü Oude3 üzerindeki Kasi (Bénarès) Krallığı'nı kendi ülkesine kattı.** Ayrıca batıda Gange ve Djemna (Yamouna) arasında

Vamsas'lar ve onların güneyinde **Mathoura (Moutra)'nın sahipleri olan Courasena'lar** vardı. Güneybatıda **başkenti Oujjein olan Avanti Krallığı, Gange'nin güneyinde ve Son'un doğusunda Magadha Krallığı** vardı. Daha uzaklarda ise bugünkü Bengal'de bir devlet ayrıcalıklı varlığını uzun süre sürdürmüştür. Daha da uzaklarda denizde Mahanadı ve Godavéri arasında **Kalinga** yer almaktadır. Indus havzasında İskender tarafından egemenlik altına alınan krallıklar ve cumhuriyetleri de ekleyerek **VI. yüzyıl ve IV. yüzyılın sonu arasında kuzey Hindistan'ın siyasi coğrafyası hakkında** açıklayıcı bir tablo oluşturacağız.

Sayfa :78

Mahavira, fondateur du Jaïnisme et Gautama Bouddha[1] vécurent dans la seconde moitié du VIe et le premier quart du Ve siècle; c'est l'époque où Ajatasatrou, roi du Magadha, incorpora à son Etat le pays des Licchavis et fonda en aval du confluent de la Son et du Gange la cité impériale de Pataliputra (grec Palimbothra, auj. Patna). Vers la fin du Ve siècle, prévalut au Magadha la dynastie des Nandas, adversaire des brahmanes qui agrandit le royaume et s'avança dans le sud peut-être jusqu'au Maïssour. Elle fut supplantée par celle des Mauryas dont Tchandragoupta (Sandracottos des Grecs) fut l'initiateur, vers le temps où mourut Alexandre (323), [illegible] connu.

Sayfa 78

Jainisme'nin kurucusu Mahavira ve Gautam'a Bouddha1, VI. yüzyılın ikinci yarısıyla V. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamışlardır. Bu dönemde, Magadha Kralı Ajatasatrou, Licchavis'lerin ülkesini devletine katmış ve Gange ve Son'un sularının birbirine kavuştuğu yerin aşağısında Pataliputra (Yunanca Palimbothra, bugünkü Patna) imparatorluk kentini kurmuştur. İskender'in öldüğü dönemde (323) kurucusu olduğu söylenen Tchandragoupta'nın (Yu-

nanlıların Sandracottos'u) Hanedanlığı Mauryas, bu hanedanlığın yerini almıştır.

Sayfa :78

1. L'opinion la plus accréditée place sa mort en 483.

2. On ne saurait toutefois considérer l'empire Maurya comme une imitation de l'empire macédonien; il s'inspira de l'exemple des Achéménides, comme d'ailleurs les monarchies hellénistiques issues de celle d'Alexandre. Ce dernier ne semble pas du côté de l'Inde avoir fait plus que Darius ni sur terre, ni sur mer. La parenté de race, le souvenir peut-être encore présent de l'origine commune, la proximité des énergiques populations iraniennes de la Bactriane et de la Pactuike semblent avoir à moitié iranisé le bassin du Haut-Indus, on mangeait des bœufs à Taxila, on y laissait les corps se décomposer à l'air libre. L'écriture Karosthi, d'origine araméenne, fut certainement importée dans l'Inde par les Perses, alors même qu'elle ne l'aurait été qu'à la fin du IVe siècle. La route royale de l'Inde est une copie, presque un prolongement de la route royale des Perses. Les ruines du palais royal de Pataliputra montrent une salle de cent colonnes imitée de celui de Persépolis (*Ann. report Arch. Survey of India*, E. C., 1912-3.

Sayfa 78

1 En yaygın kanıya göre 483'te öldü.

2 Yine de Maurya İmparatorluğu'nu Makedonya İmparatorluğu'nun bir taklidi olarak kabul edemeyiz. İskender'in monarşisinden kaynaklanan Helenistik monarşiler gibi o da Achéménid'lerin örneğinden etkilendi. İskender ne karada ne de denizde Darius'un yaptığından daha fazla şeyi Hindistan kıyısında yapmamıştır. Irk benzerliği ortak kökenin hâlâ mevcut olduğunu anımsatabilir. Bactriane ve Pactuike'deki İranlı halkların enerjik benzerliği, Yukarı İndus havzasını yarı yarıya İranlaştırmış oldukları izlenimini uyandırıyor. Taxila'da sığır eti yeniyor ve atıkları açık havada çürümeye bırakılıyordu. Yazı Hindistan'da IV. yüzyıl sonlarında ortaya çıkmış olsa bile, Araméen kökenli Karosthi yazısı oraya kesinlikle İranlılar tarafından götürülmüştü. Hindistan kraliyet yolu İranlıların kraliyet yolunun hemen hemen bir uzantısı olan bir kopyasıdır. Patolipoutra kral sarayının harabeleri, Persépolis sarayındaki 100 sütunlu bir salonun kopyası olduğunu gösterir. (Ann. Report Arch. Survey of India, E.C., 1912-3)

Sayfa :79

Menacé à l'occident, il lui était plus nécessaire encore qu'aux satrapes de 318 d'y porter toutes ses forces.

Le tracé de la frontière nouvelle entre l'Etat séleucide et l'Inde à peu près unifiée, soulève un problème de géographie politique. Bon nombre d'historiens admettent que Séleucos aurait cédé les satrapies de l'Iran oriental, Arachosie, Drangiane, Arie. Les textes ont été groupés par Smith (appendice F, p. 158-160 de la 4e édit. d'*Early history of India*), à l'exception de celui d'Arrien qui nous paraît décisif contre la thèse.

Appien, Plutarque et Justin ne disent rien d'une cession de territoires, Pline écrit que « la plupart ne tracent pas la frontière occidentale de l'Inde au fleuve Indus, mais y englobent quatre satrapies, Gédrosie, Arachosie, Arisne, Paropamisades; la limite extrême au fleuve Cophès, tous pays qu'il plaît à d'autres d'attribuer aux Ariens ». Le désaccord constaté par Pline tient à ce que les contrées envisagées ont fait partie du royaume indo scythe ou indo-parthe et cette note s'applique à une situation postérieure de deux ou trois siècles aux règnes de Séleucos et de Tchandragoupta.

Strabon (XV, 1, 10) après avoir rappelé ses réserves antérieures, déclare s'en référer à ce qu'Eratosthène a rapporté au livre III de sa Géographie[1] « touchant ce qui était alors dénommé Inde quand Alexandre l'envahit; l'Indus était alors frontière entre elle et l'Ariane sise au couchant et possédée par les Perses, car plus tard les Indiens possédèrent une grande partie de l'Ariane, l'ayant reçue des Macédoniens Telles sont les choses que dit Eratosthène. »

Un peu plus loin, dans le chapitre consacré à l'Ariane, c'est-à-dire à l'Iran oriental, Strabon s'explique très clairement (XV, 2, 9). « L'ordre des peuples est le suivant : auprès de l'Indus sont les Paropamisades que domine le mont Paropamise; puis les Arachotes vers le sud, ensuite, vers le sud, les Gédrosiens et les autres qui habitent le rivage; le long de tous ceux-ci suivant la latitude de leurs territoires est situé l'Indus. De ces territoires une partie confinant à l'Indus appartient aux Indiens, les Perses l'ayant eue auparavant. Alexandre la détacha de l'Ariane et y constitua des colonies particulières; Seleucos Nicator les donna à Sandracottos, s'étant allié à lui par mariage et obtenant en échange cinq cents éléphants. »

Ce que Séleucos a cédé ce sont des cantons de la rive droite de l'Indus, sur lesquels Alexandre avait établi les colonies militaires délaissées par leurs garnisons en 318; il s'agit d'une bande de territoire confinant à l'Indus et où il est raisonnable d'inclure les pays indiens du Gandara et l'ancien royaume de Mousikanos, mais pas du tout l'Arie qui est à 900 kilomètres de l'Indus.

Sayfa 79

Batıda tehdit edildiğinden dolayı 318 satraplığındaki tüm güçlerini oraya taşımak Séleucos için oldukça gerekli bir hâle gelmiştir.

Hemen hemen birleşmiş durumdaki Hindistan ve Séleucide Devleti arasında yeni sınırın belirlenmesi siyasi – coğrafi bir sorun yaratır. Çok sayıda tarihçi, Séleucos'un Doğu İran, Arachosie, Drangiane, Arie satraplıklarını bırakmış olabileceğini kabul etmektedir. Metinler Smith tarafından gruplandırılmıştır. (Ek, F, s. 158-160, 4. Basım Early history of India) ve kendi tezine karşı bize daha güvenilir gibi görünen Arrien'in metnini kullanmamıştır.

Appien, Plutarque ve Justin, toprakların bırakılması konusunda hiçbir şey söylememektedir. Pline, birçok tarihçinin Hindistan'ın doğu sınırını İndus Nehri'yle çizmediğini, fakat Gédrosie, Arachosie, Ariane ve Paropamisades [olmak üzere] dört satraplığın orayı kapsadığını yazmaktadır. Üç sınır Cophès Nehri'dir. Diğer ülkelere nazaran kendi hoşuna gidenleri Ari'lere atfetmektedirler. Pline tarafından saptanan anlaşmazlık, Hint – İskit veya Hint – Parthe Krallığı'nin bir parçasını oluşturan söz konusu bölgeleri konu almaktadır ve bu not Séleucos ve Tchandragoupta saltanatlarının iki ya da üç yüzyıl sonrasındaki bir durumuna da uyarlanır.

Strabon (XV, 1, 10) önceki kaynaklarını hatırlattıktan sonra coğrafya kitabının üçüncüsüne göndermede bulunarak Eratosthène'nin, İskender'in orayı kuşattığında Hindistan olarak adlandırdığını söylediğinden bahseder. İndus o sıralarda Hindistan'la İranlılara ait olan ve batıda bulunan Ariane arasında sınırdı, çünkü daha sonra Hintliler Makedonya'yı ele geçirdikten sonra Ariane'nin büyük bir bölümüne sahip oldular. Eratosthène'nin söylediği şeyler bu yöndeydi.

Biraz daha ötede [kitabın] Ariane'ye yani Doğu İran'a ayrılan

bölümünde, Strabon açıkça anlatıyor (XV,2,9). Halkların sıralanışı şu şekildedir: Öncelikle İndus yakınlarında Paropamise tepesine egemen olan Paropamisod'lar, sonra güneye doğru Arachot'lar, ardından güneye doğru Gédros'lular ve kıyı şeridinde oturan diğerleri. Tüm bu halkların toprakları aynı enlem üzerinde İndus'ta bulunmaktadır. Hintlilere ait olup İndus'a sınır olan bu topraklar arasından bir kısmı bir zamanlar İranlılara ait. İskender burayı Ariane'ye bağladı ve orada önemli koloniler kurdu. Séleucos Nicator bunları evlilik yoluyla ittifak yaparak ve 500 fil karşılığında Sandracottos'a verdi.

Seleucos'un bıraktığı yerler, İndus'un sağ kıyısındaki kantonlardı. Buralarda İskender 318 yılında garnizonları tarafından terk edilen askeri koloniler kurmuştu. İndus'a sınır olan bir toprak şeridi söz konusuydu. Buna Gandara'nın Hintli ülkeleriyle eski Mousikanos Kraliyeti'ni de dâhil etmek gerekir, ancak İndus'tan 900 km uzaklıktaki Arie'yi hiçbir şekilde dâhil edemeyiz.

Sayfa :83

Depuis la mort de Démétrios, sinon plus tôt, le royaume gréco bactrien était divisé entre des princes qui battaient monnaie chacun pour soi L'un d'entre eux, Menandre, roi de Caboul, s avança jusqu'auprès de Palibothra (155-153)*

Sayfa 83

Démetrios'un ölümünden itibaren-, belki de daha önce Yunan–Bactrien Krallıyeti, her biri para derdine düşmüş prensler arasında bölünmüştü. **Bunlardan biri olan Caboul Kralı Ménandre,** Palibothra yakınlarına kadar ilerlemişti 155-153

Sayfa :87

Après la mort de son roi, tué par celui des Hioung-nou, le gros de la nation yué-tchi émigra vers le couchant (200).

Sayfa 87

Kralları, Hioung-nou Kralı tarafından öldürüldükten sonra Yué-tchi ulusunun büyük bir bölümü batıya doğru göç etti (200).

Sayfa :89

Au bout d'un siècle environ, le prince des Kouei-chouang (Kouchan) défit les quatre autres et fonda un grand royaume qui absorba ceux des Indo-Grecs et des Indo Parthes. On lui donna le nom d'Indo-Scythe. La dynastie des Kouchans, dont la capitale fut à Pourousapoura (Pechaver), régna sur la Transoxiane, le bassin de l'Indus et les contrées jusqu'aux monts Vindhya et à la Djemna; elle remplaça les Chinois dans la région dite Sérinde (Khotan, Yarkand, Kachgar), entra en relations officielles avec l'empire romain (99 ap. J.-C.)[1] favorisa les relations commerciales entre cet empire, l'Asie centrale et l'Inde;

Sayfa 89

Yaklaşık bir asır sonra, **Kouei-Chouang'ların (Kouchan) prensi diğer dört prensle çarpışıp, Hint-Yunan ve Hint-Parth krallıklarını da içine alan bir krallık kurdu. Bu krallığa Hint-İskit adı verildi. Başkenti Pourousapoura (Pechaver) olan Kouchan'lar Hanedanlığı; Transoxiane, İndus Havzası ve Vindhya ve Djemna tepelerine kadar olan bölgeler egemendi. Hanedanlık, Sérinde adı verilen bölgede (Khotan, Yarkand** (Yarkent), **Kachgar** (Kaşkar) **Çinliler'in yerini aldı,** Roma İmparatorluğu'yla resmi ilişkilere girdi (yaklaşık M.O 99 yılı).1 bu imparatorlukla, Orta Asya'yla ve Hindistan'la ticari ilişkileri destekledi

Sayfa :199

La division des Sakas en deux groupes sur l'inscription de Naksch-i-Roustan pourrait correspondre à une division ethnique entre nomades iraniens et hunniques. Il parait certain que sous ce vocable collectif de Sakas, équivalent aux Scythes grecs, aux Gimirri babyloniens, les Perses comprenaient des individus ou des tribus appartenant à deux races humaines. Cela résulte des représentations semi caricaturales conservées à Memphis et publiées par Flinders Petrie, reproduites par Minns, p. 37. Elles s'appliquent à un corps de Sakas tenant garnison en Egypte vers la fin du VIe siècle.

Sayfa 199

VI. BÖLÜM

SAKALARIN ÜLKESİ

Naksch-i-Roustan'ın kayıtlarında Sakaların iki gruba bölünmesi, İran ve Hun göçmenleri arasındaki etnik bir bölünmeye tekabül edebilir. İskitli-Yunanlılara ve Babilli Gimirri'lere karşılık gelen Sakalar ortak adı altında toplanan İranlıların, iki ırka ait bireyler veya kabilelerden oluştuğu kesin gibi görünüyor. Bu durum, Memphis'te korunmuş, Flinders Petrie tarafından yayınlanmış ve Minns tarafından yeniden resmedilmiş yarı karikatürümsü tasvirlerde ortaya konulur. Bu tasvirler, VI. yüzyılın sonuna doğru Mısır'da karargâh kuran bir Saka grubuna uymaktadır.

Sayfa :200

Il est probable que l'affaiblissement de la monarchie achéménide en détacha ces sujets lointains, car il n'en est pas question dans le récit des conquêtes d'Alexandre, où d'ailleurs les Sakas sont désignés par le nom grec collectif de Scythes, appliqué aussi aux nomades de la steppe basse du nord (Abiens, Massagètes, etc.)

Sayfa 200

Achéménide monarşısının zayıflaması, bu uzak konularla bağıntılı değildir, çunku Iskender'in fetihlerinin anlatımında **zaten Sakalarda, kuzeydeki aşağı bozkır göçmenlerinin (Abien'ler Massaget'ler vb. gibi) adlandırıldığı şekilde "İskitler"** (olarak) **Yunan adıyla adlandırılmışlardır.**

Sayfa :207

La fin du chapitre consacré au pays des Sakas énumère les peuples qui l'habitent. Les riverains du Iaxarte sont dénommés Karatos et Komares; ceux qui occupent toute la région montagneuse (intérieure), Comèdes; ceux qui jouxtent l'Askatagkas, Massagètes; dans l'intervalle, les Scythes Grinéos et Toornes; au-dessous de ceux-ci, vers l'Imaos, les Bultes (Byltes).

Le nom des Carates ou Karates a l'air turc, de même que celui de l'Askatagkas;

Sayfa 207

Sakaların ülkesine ayrılmış bölümün sonunda orada oturanların dökümü yapılıyor. Iaxarte kıyıları Karates ve Komares olarak adlandırılmaktadır. Tumuyle (iç) dağlık bolgede yaşayanlar **Comed'lerdir.** Bu arada Askatagkas, **Massagètes** yakınında bulunanlar **İskitli-Grinée'ler ve Toorn'lardır.** Bunların aşağısında Imaos civarlarında **Bult'ler** (Byltes) bulunmaktadır.

Carat'lar ya da Karat'ların adı Askatagka'lannki gibi Türk adına benziyor.

Sayfa :208

Les Massagètes furent une des grandes nations de l'antiquité classique

Sayfa 208

Masssaget'ler klasik Eskı Çağ'ın en büyük uluslarından biri olmuştur.

Sayfa :208

Nous manquons au surplus d'informations sur les rapports des Massagètes et des Issédons; les uns et les autres étaient des peuples considérables dont les noms s'effacent lors de la décadence des Empires des Antonins et des Han et des grands remous des IIIe, IVe et Ve siècles. Strabon décrit les Massagètes comme adorateurs du soleil, monogames, employant des armes de bronze, bons cavaliers et fantassins, abondants en or, pauvres en argent. Ils habitent, dit il, les monts, les plaines et les marais formés par les fleuves

Sayfa 208

Massaget'ler Issédon'lar arasındaki ilişkiler konusunda, daha fazla bilgiye sahip değiliz. **Tüm bu toplumlar, III.IV. ve V. yüzyılda büyük çalkantıların yaşandığı Hun ve Antonin İmparatorlukları'nın gerileme dönemlerinde adları silinen önemli toplumlardı. Strabon, Massaget'leri güneşe tapan, tek eşli, bronz silâhlar kullanan, iyi silâhşör ve piyade erleri, altından yana zengin, gümüşten yana fakir insanlar olarak tanımlar. Bu halkın dağlarda, ovalarda ve nehirlerden oluşmuş bataklık alanlarda yaşadıklarını söyler.**

Sayfa :208

Les Scythes Grinées et Tournes occupaient les pâturages des monts Alaï et de l'est du Pamir, du côté de la Tour de Pierre. A leur midi les Bultes devaient être les gens du Baltistan ou Petit Tibet, au pied du Karakoroum

Sayfa 208

İskitli-Grinée'ler ve Tom'lar Taş Kule'nin yakınındaki Pamir'in doğusunda ve Alai Dağları'nda bulunan otlaklara sahiptiler. Güneylerindeki Bulti'lar da Karakoroum Dağı'nın eteklerindeki küçuk Tibet ya da Baltıstan halkı olmalıydılar

Sayfa :209

Elle n'a plus à partir du IIIe siècle av. J.-C. de sens ethnique ou national, et désigne seulement l'ensemble des populations nomades du Nord.

Sayfa 209

[VI. BÖLÜM

İSKİTLER ve SARMATYALILAR

AVRUPA SARMATYASI ve ASYA SARMATYASI]

Bu adlandırma [Yunanlılar'ın Iskitler'e verdiği ad] **M.Ö III. yüzyıldan itibaren milli ve etnik anlamını kaybeder ve sadece kuzeydeki göçmen halkların tümünü ifade eder.**

Sayfa :210

Au temps de Strabon ils sont à l'ouest du Dniéper[1], la steppe septentrionale entre ce fleuve et le Don est occupée par les Roxolans (Alains blonds ?). Du Don à la Caspienne nomadisent les Aorses et les Sirakes, iraniens à en juger par les noms de leurs chefs.

Sayfa 210

Strabon döneminde İskitler, Dinyeper'in batısında Roxolan'lar (Sarışın Alain'ler) tarafından işgal edilen Don Nehri'yle Dinyeper Nehri arasındaki kuzey bozkırda bulunuyorlardı. İranlı şeflerinin adlarıyla anılan Aors'lar ve Sirak'lar Don'dan Hazar Denizi'ne göç ederler.

Sayfa : 210

La Sarmatie européenne comprise entre la Vistule et le Don, la mer Baltique et la mer Noire, présente dans la mesure ou nous pouvons le contrôler et réserve faite des erreurs ci-dessus notées, un tableau assez exact de la géographie de ces régions. La valeur du degré de longitude est 275 stades, 43 km. 300.

Sayfa 210

(Avrupa Sarmatya'sı)

Vistule ve Don ile Baltık Denizi ve Karadeniz'den meydana gelen Avrupa Sarmatyası kontrol edebildiğimiz ölçüde ve aşağıda not edilen hata payı verilerek bu bölgelerin oldukça doğru bir coğrafi tablosunu oluştururlar. Boylam derecesinin değeri 275 stad (180 metrelik bir uzunluk ölçüsü) 43 300 m'dir.

Sayfa :213

Des nations habitant la Sarmatie, les plus grandes sont les Venèdes, bordant le golfe Venédique dont les limites ne sont pas définies; les Peukins et les Basternes au nord de la Dacie; les Iazugues (Iazyges) et les Roxolans occupant toute la côte (ouest) du Palus Méotide; dans l'intérieur des terres, les Hamaxobies et les Scythes Alains.

Sayfa 213

Sarmatya'da yaşayan ulusların en büyükleri Venedik Körfezi'ni çevreleyen ve sınırları belirlenmiş **Venedler'dir. Dacie'nin kuzeyinde Peukin'ler ve Bastern'ler vardır. Iazugn'lar (Iazyges) ve Roxolan'lar Palus Méotide'nin tüm** (batı) kıyısını ellerinde bulunduruyorlardı ve ülkenin iç kısımlarında ise **Hamaxobi'ler** ve İskitli-Alain'ler bulunuyordu.

Sayfa :214

Depuis le temps d'Homère et d Hésiode, les mœurs n'ont pas changé; comme les Scythes, les Alains se classent parmi les Iraniens septentrionaux. Leur nom peut avoir pris un sens collectif analogue à celui des anciens Scythes

Sayfa 214

Homeros ve Hésiode döneminden beri örf ve âdetler değişmedi. İskitler de Alain'ler gibi Kuzey İranlılardan sayılırlar. Adları eski İskitlerinkine benzer ortak bir anlam kazanmış olabilir

Sayfa :220

Peuples. — La liste des peuples ou pays comprend 45 noms; nous laisserons de côté tout ce qui concerne la région du Caucase et noterons simplement dans le reste :

1° diverses tribus de Sarmates (Hyperboréens, Royaux, Hippophages) sur le Moyen-Volga;

2° le grand peuple des Périerbides, au nord du coude du Don,

3° au sud de ce coude, les Iaxamates, puis les Sirakènes, et à leur midi, la contrée de Mithridate et une fraction des Mélanchlènes; un peu plus loin les Amazones.

Sayfa 220

Halklar – Halkların ve ülkelerin listesi 45 addan oluşmaktadır. Biz Kafkas bölgesini bir yana bırakarak sadece geriye kalan bölümü belirteceğiz;

1. Orta Volga üzerindeki farklı Sarmat boyları (Hyperboréen'ler, Royaux, Hippophag'lar);

2. Don Nehri dönemecinin kuzeyinde büyük Périerbèdes halkı;

3. Bu dönemecin güneyinde **Iaxamat'lar,** ve sonra da **Siraken'ler** ve onların güneyinde Mithridate bölgesi ve **Amazon'ların** biraz uzağında **Mélanchlaen'lerin** bir kolu.

Sayfa :225

Peuples. — L'énumération porte sur 37 noms, ce qui confirme l'obser-

Sayfa :226

vation faite plus haut que les pays desservis par la route du Nord de la Caspienne étaient relativement bien connus, du moins jusqu'aux limites de la forêt mouillée de Sibérie occidentale, c'est-à-dire dans la steppe et dans les montagnes

Ces peuples sont classés de l'ouest à l'est et du nord au sud, dans le même sens que les montagnes. La première série embrasse le groupe septentrional de la Kama à l'Altaï

Les Scythes Alains correspondent aux Zirianes de la Haute-Kama, proche de l'Oural septentrional (Monts Alains). Les Suobiens auraient occupé les pays du bas Irtych, vers son confluent avec l'Ob. Les Agathurses, ceux du Moyen-Irtych.

Sayfa 225

Halklar. Bu döküm 37 adı içeriyor; (sayfa 226) bu da gözlemin, Hazar Denizi'nin kuzey yolunu ulaşım amacıyla kullanan ülkelerin daha yukarı kısmı için yapıldığını doğruluyor, en azından bu gözlem,

Batı Sibirya'nın yağışlı ormanlarının sınırına kadar, yanı bozkırlarda ve dağlarda yapılmıştır.

Bu halklar batıdan doğuya ve kuzeyden güneye doğru dağlarla aynı doğrultuda sınıflandırılmıştır İlk kısım Kama'dan Altay'a kadar kuzey grubunu kapsamaktadır:

İskitli Alain'ler Kuzey Ural yakınlarındaki **Haute – Kama'lı Ziri-an'lara karşılık gelmektedir. Susobien'ler** Ob ile su kavşağının cıvarında, Irtych'ın aşağı bölgesinde yaşıyor olmalılar **Agathurs'lar** Orta-Irtych halklarıdır.

Sayfa :226

Au-dessous, c'est-à-dire au midi : les Satianes, vers l'Oural central; les Massées, vers Irbit et Tioumen, entre Oural et Tobol; les Suebes, au nord d'Akmolinsk, peut-être dans la steppe de Baraba; et touchant au mont Imaos, les Thakes.

Sayfa 226

Aşağıda, yanı güneyde Orta Ural'a doğru **Satian'lar;** Irbit ve Tıoumen'e doğru Ural ve Tobol arasında **Massé'ler;** Akmolinsk'ın kuzeyinde belki de Baraba bozkırında Suèb'ler Imaos tepesının çok yakınında ise **Thak'lar** bulunmaktadır

Sayfa :226

La seconde série comprend les habitants du bassin du Volga. Vers les sources du Rha oriental (Kama), les Rhobakes; au-dessous les Aznaces (vers Perm); plus en arrière (à l'ouest ?), sur la Viatka, les Iordanes; au-dessous, vers le fleuve, la région Conadipsa (vers le confluent du côté de Kazan ?). Au-dessous les Coraspbes (vers Samara); puis les Orgizes vers Saratov; après ceux-ci, sur la mer, jusqu'à l'est des Rhummiens; les Iotées, puis les Aorses. Après ceux-ci les Iaxartes, grand peuple, du fleuve de ce nom, jusqu'au coude proche des monts Tapourées;

Sayfa 226

İkinci kısım, Volga Havzasındaki halklardan oluşmaktadır. Doğu Rha su kaynaklarına doğru (Kama) Rhobak'lar, aşağıda Perm'e doğru) **Azan'lar;** daha gerilerde (batıda) Vatka üzerinde Iordan'lar, aşağıda nehre (Kazan yakınındaki kıvrıma) doğru Conadıpsa aşağıda (Samara'ya doğru) **Corasph'lar;** sonra Saratov'a doğru **Orgiz'ler;** bunlardan sonra Rhummien'lerin doğusuna kadar olan denizde Iote'ler ve Ardından **Aoes'ler;** bunlardan sonra adını bu nehirden alan ve Tapourees Dağlarının yakınındaki dönemece kadar bölümde oturan Iaxart'lar bulunmaktadır.

Sayfa :226

La troisième série se place apparemment à l'est des monts Oural. De nouveau, au-dessous des Satianes, les Mologènes; au-dessous jusqu'aux monts Rhummiques, les Sammites; au-dessous des Massées et des monts Alains (donc vers la rivière Isset et Tcheliabinsk) les Zarètes et les Sasones; et à l'est des monts Rhummiques, les Tubiakes, vers les sources du Tobol.

Après ceux ci, au-dessous des Zarètes, les Tabiènes, les Iastes et les Machagères (ou Machaitèges), près du mont Norossos, c'est-à-dire au voisinage de l'Emba. A l'ouest des monts Aspisiens, les Scythes Aspisiens, vers Tourgaï. Plus à l'est, les Scythes Galactophages, du côté du Sari-sou.

De même, à l'est des monts Tapourées, et des Scythes Suèbes, sont les Tapourées

Sayfa 226

Üçüncü kısım görünüşe bakılırsa Ural Dağları'nın doğusunda yer almaktadır. Tekrar Satian'ların aşağısında **Mologen'ler;** aşağıda Rhummique Dağları'na kadar **Samiler;** Massee'ler ve Alain Dağları'nın (O hâlde Isset ve Tcheliabinsk ırmağına doğru) **Zaret'ler, Sa-**

son'lar ve Tobol kaynaklarına doğru Rhummique Dağları'nın doğusunda Tubiak'lar yer almaktadır.

Bunların ardından Zaret'lerin aşağısında Norosios Dağı'nın yakınında, yanı Emba'ya komşu olarak **Tabien'ler, Iast'lar ve** Machager'ler (ya da Machaiteg'ler) yer alır. Aspirien Dağları'nın batısında **Tourgai'ye** doğru **İskitli Aspirien'ler;** daha doğuda Sarı-sou (Sarı su) yakınında **İskitli Galactophag'lar,** ayrıca Taqourées Dağları'nın ve İskitli Sueb'lerin doğusunda **Tapouré'ler** vardır.

Sayfa :227

Au-dessous des Agathurses et près des monts Anarées, les Scythes Anarées se placent au nord-est du lac Balkach. A l'est des Tapourées, les Askatagkes, vers les monts de ce nom, s'étendent jusqu'à l'Imaos : ce sont les riverains du lac Issyk-Koul, prédécesseurs des Kankli.

Sayfa 227

Agathurs'ların aşağısında ve Anarees Dağları'nın yakınında Balkaş Gölü'nün kuzey doğusunda **İskitli Anaré'ler** yer alır. Tapouré'lerin doğusunda bu adı taşıyan dağlara doğru Imaos'a kadar olan bölgeye **Askatagk'lar** yayılır. Bunlar **Konki'lerden** önce gelen Issık Göl'ün kıyı halklarıdır.

Sayfa :227

les Ariaques, riverains du Iaxarte, donc à la hauteur de la baie du Césarevitch; au-dessous les Nomastes; puis les Sagarauques; et, proches de l'Oxus, les Rhibiens, qui ont une ville Dauaba;

Sayfa 227

Cesarevitch Koyu'nun yukarısında oturan Iaxarte kıyı halklarından olan **Ariak'lar;** aşağısında **Nomast'lar;** sonra **Sagarauk'lar** ve Dauaba'nın bir şehrine sahip olan Oxus (Amu-Derya) yakınlarındaki **Rhibien'ler.**

Sayfa :230

Ainsi défini, le territoire de la Scythie orientale ou Scythie au delà du mont Imaos, comprend les districts de l'Altaï, l'angle occidental de la Mongolie, la Dzoungarie, les Thianchan orientaux, tout le bassin du Tarim, le Tsaïdam presque entier, une grande partie du Tibet. Tout ce que les récents explorateurs ou historiens ont dénommé la Sérinde s'y trouve inclus.

Sayfa 230

Imaos Dağı'nın ötesinde bulunan İskit veya Doğu İskit toprakları olarak tanımlanan bu bölge Altay'ın kazaları, Moğolistan'ın batı köşesi, Dzoungarie, Batı Trianchan'ları, bütün Tarim Havzası, Tsaidam'ın hemen hemen tamamı ve Tibet'in büyük bir bölümünden oluşur. Tüm yeni kâşifler ve tarihçilerin Sérinde olarak adlandırdığı kısım buraya dâhil değildir.

Sayfa :232

Peuples. — La Scythie orientale est habitée par les Scythes Abiens; au-dessous, les Scythes Hippophages; après lesquels s'étend la région Auzakite et au-dessous, près de la Place d'Armes, ci-dessus désignée, la région Kasia.

Sayfa 232

Halklar – **Doğu İskit'te İskitli Abien'ler oturmaktadır.** Aşağıda ise **İskitli Hippophag'lar** bulunmaktadır. Bunlardan sonra Auzakite bölgesi uzanmaktadır. Aşağıda Savaş Meydanı yakınında yukarıda belirtilen **Kasia** bolgesi bulunur.

Sayfa :232

Du nord au sud se succèdent les Abiens, peut-être riverains de la Biva; les « mangeurs de chevaux » sur l'Irtych noir; puis au sud des monts Auzakiens la région Auzakite qui est la Dzoungarie. Le compartiment suivant, isolé de celui-ci par la masse des Thian-chan (que Ptolémée absorbe dans son Imaos) est la région Kasia, voisine de la Place d'Armes de Bougour.

Sayfa 232

Kuzeyden guneye doğru belki de **Biya** kıyı halkları olan **Abien'ler** birbirini izler. "At yiyenler" siyah Irtych üzerinde, sonra Auzakien Dağları'nın guneyinde **Dzoungarie olan Auzakite bölgesi bulunur.** Bundan sonraki bolum, Thianchan grubundan ayrı (Ptolémée, Imaos'a dahil eder) Bougour Savaş Meydanı'na komşu olan **Kasia bölgesidir.**

Sayfa :233

Au-dessous de la région Kasia, sont les Scythes Chaites, puis la région Achasa; au-dessous de celle-ci, vers les monts Emôda, les Scythes Khaurauées.

Sayfa 233

Kasıa bolgesinin aşağısında **İskitli Chait'ler,** ardından da **Achasa** bolgesi ve bu bolgenin aşağısında Emoda Dağları'na doğru **İskitli Khauranė'ler** bulunur

NOELLE ROGER

EN
ASIE MINEURE

— LA TURQUIE DU GHAZI —

PRÉFACE DE GABRIEL HANOTAUX
DE L'ACADÉMIE FRANÇAISE

ILLUSTRÉ DE PLANCHES HORS TEXTE

PARIS
FASQUELLE ÉDITEURS
11, RUE DE GRENELLE, 11

1930

NOËLLE ROGER

ANADOLU'DA GAZİ'NİN TÜRKİYESİ

Fransız Akademisi'nden GABRIEL HANOTAUX'un Ön Sözüyle

Metin dışı resimlerle süslenmiştir.

PARİS

FASQUELLE ÉDITEURS
11, Rue de Grenelle, 11

1930

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 1566		
Yazar	: Noelle Roger		
Cild	: Yeşil		
Ebadı	:		
	En	: 13.9 cm.	
	Boy	: 18.8 cm.	
Sayfa Adedi	: 263 + 1		
Not	Kitabın ilgili bölümleri Ankara Ü. TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından tercüme edilmiştir.		

Sayfa :giriş kapağı

A Son Excellence,
Mustapha Kemal Pacha
-le Victorieux, ce livre où l'auteur essaie
d'évoquer les multiples et diverses victoi
-l'effort de la Turquie moderne.

EN ASIE MINEURE

— LA TURQUIE DU GHAZI —

avec le souvenir
et les respectueux complim
de Noëlle Roger

İç Kapak

Ekselansları Kahraman Mustafa Kemal Paşa'ya.

Bu kitapta yazar, Modern Türkiye'nin sayısız ve çeşitli zaferlerini ve çabasını anımsatmayı denemektedir.

ANADOLU'DA
GAZİ'NİN TÜRKİYESİ

En derin sevgi ve saygılarımla
Noëlle Roger
Mart, 1930

Sayfa :8

« Ces yeux du Ghazi, d'un bleu

Sayfa :9

ardoise sous les grands sourcils blonds, on ne peut plus les oublier quand, une fois, ils ont croisé les vôtres; un regard droit et clairvoyant qui pénètre les intentions secrètes, et si chargé de volonté que toute résistance paraîtrait une folie. Caressant ou hautain, distant ou brillant d'ironie, il peut devenir implacable. J'ai vu des gens bouleversés par ce regard. Déjà ils étaient à la merci de Kémal, livrés tout entiers à ce dominateur qui n'avait pas prononcé un mot. »

Sayfa 8-9

Gazi'nin uzun sarı kirpiklerinin altındaki koyu gri-mavi gözleri, sizinkilerle bir kez kesiştiğinde artık o gözler unutulamaz. Gizli niyetleri kavrayan sağlam ve ileriyi gören bu bakış, öylesine istek yüklü bir bakıştır ki her türlü karşı koyma, [bu gözler karşısında] bir çılgınlık gibi gözükecektir. Okşar [gibi] veya kibirle, mesafeli veya alayla parlayan bu bakış, şiddetli de olabilir. Bu bakış karşısında, altüst olan insanlar gördüm. Onlar, tek bir kelime bile söylememiş olan bu üstün kişiye, kendilerini tamamen teslim ederek çoktan Kemal'in hizmetindeydiler."

Sayfa :10

Chef, équipe, élite, tout cela ne suffit pas : en plus, il faut un peuple. Or, le peuple turc, outre ses qualités de courage et de dignité incontestables, a des dons naturels qui laissent la porte grande ouverte à l'espoir : l'esprit de sacrifice et la

Sayfa : 10

ténacité patiente : — « Nous n'avons pas d'argent », disent-ils, « c'est vrai, mais nous vivons de rien. » — « Tout nous manque », disent-ils encore, « mais nous avons un compagnon de route qui ne nous a jamais manqué : le temps ». — « La Turquie a tenu, elle tiendra. »

L'auteur du présent ouvrage dégage, chez ce vieux peuple, soudain rajeuni, ces traits frappants, et, par-dessus tout, cette originalité suprême : « La civilisation du caractère ».

Sayfa 10

Lider, ekip, seçkin topluluk, yeterli değildir, bir de ulus gereklidir. Oysa Türk ulusu, **hiç kuşkusuz onur ve cesaret konusundaki niteliklerinden** başka, umuda açılan **kapıyı ardına kadar açan,** kendini feda etme düşüncesi ve sabırlı olma konusunda sebat etmek gibi **doğal yeteneklere** de sahiptir. "Paramız yok, diyorlar, bu doğru, ancak bizler hiçbir şey olmadan da yaşıyoruz." "Bizim her şeyimiz eksik diyorlar, ama bizim asla eksik olmayan bir yol arkadaşımız var, o da zaman." "Türkiye dayandı, [bundan sonra da] dayanacaktır."

Kitabın yazarı, aniden gençleşen **bu yaşlı toplumda,** şu çarpıcı izleri ve her şeyin ötesinde **"Karakterin uygarlığı"** olan yüce özgünlüğü açığa çıkarmaktadır.

Sayfa . 11

« Un peuple qui n'a pas voulu mourir », tel est, en vérité, ce peuple turc. Comment ne pas admettre qu'il fera le nécessaire pour vivre et survivre?

Sayfa 11

"Ölmek istemeyen bir halk", işte gerçekte bu, Türk halkının ta kendisidir. Bu halkın yaşamak ve hayatta kalmak için gerekeni yapacağı nasıl olur da kabul edilmez?

Sayfa :11

Rien de plus touchant que le tableau de cette classe où le grand-père ânonne et épelle l'alphabet latin près de ses petits-enfants que ce grimoire n'étonne déjà

Sayfa :12

plus, tous également inclinés sur la page où se lit la parole qui infusera une vie nouvelle à un peuple sans fez et sans voile.

Sayfa 11

Hiçbir şey, bir büyük babanın torunlarının yanında Lâtin alfabesini tutuk tutuk ve heceleyerek okuduğu bu sınıf görüntüsünden daha dokunaklı olamaz [sayfa 12] Bu okunması zor olan yazı, aynı zamanda her şeyin peçesiz ve fessiz bir topluma yeni bir hayat verecek olan bu sayfaya bağlı olması nedeniyle artık şaşırtıcı gelmiyor.

Sayfa :12

Aujourd'hui, on affirme qu'il appartient au maître d'école de fonder des Empires... en Orient.

Sayfa 12

Bugün onun (Gazi'nin), **Doğu'da imparatorluklar kuran okulun öğretmeni sıfatına lâyık olduğu söylenmektedir.**

Sayfa :13

Soyons attentifs à la parole du Ghazi qui nous est ici répétée : « Les Turcs sont résolus à regagner en quelques années les siècles que leurs pères ont perdus. »

Sayfa 13

Burada bize tekrar edilmiş olan Gazi'nin sözüne dikkat edelim **"Türkler, atalarının kaybetmiş olduğu yüzyılları, birkaç yılda geri kazanmak konusunda azimli ve kararlıdır."**

Sayfa :15

EN ASIE MINEURE

— LA TURQUIE DU GHAZI —

PREMIÈRE PARTIE

I

LA TERRE OU LE SOLEIL SE LÈVE

Sayfa :15

Et cependant l'Europe la renvoie sans cesse à l'Asie, négligeant d'observer que les Turcs appartiennent aux mêmes ascendances primitives que les races européennes, oubliant que son histoire fut à tel point mêlée à celle de l'Asie Mineure qu'il faut aujourd'hui toute la patience des savants pour démêler l'inextricable écheveau des peuples et des migrations.

L'Anatolie, « la terre où le soleil se lève », n'a pas fini de livrer ses secrets : d'année en année, de jour en jour, elle se révèle davantage une des éducatrices de l'humanité primitive. Des industries entre les plus anciennes se développèrent non loin des sources du Tigre. Elle connut un art parfait au temps où l'Occident s'attardait dans les demi-ténèbres des âges protohistoriques. Vingt siècles avant qu'Homère ne chantât la prise de Troie, elle cultivait sur ses hauts plateaux une civilisation raffinée, attestant de longues et nobles traditions, devançant la civilisation assyrienne, et qu'il serait peut-être équitable de confronter avec la civilisation égyptienne, — trois foyers rayonnants dont la lumière devait plus tard éveiller la Grèce.

Les Romains, essayant d'assujettir l'Anatolie, y portèrent leurs méthodes, édifièrent des aqueducs et des murailles. Elle participa un moment à la grandeur de Byzance, puis se ressaisit. Elle trouva des maîtres dans sa population autochtone.

Sayfa 15

ANADOLU'DA
GAZİ'NİN TÜRKİYESİ
BİRİNCİ BÖLÜM
I
GÜNEŞİN DOĞDUĞU ÜLKE

Bununla birlikte Avrupa **Türklerin** Avrupa ırklarıyla aynı soya **ait olduğunu** görmezden gelerek, toplumlarla ve göçlerle arapsaçına dönen yumağı çözmek için, bugün bilginlerin tam bir sabır göstermesini gerektiren Anadolu tarihiyle tamamen karışmış olan kendi tarihini unutarak [Türkiye'yi] durmadan Asya'lı gibi görür **[sayfa 16]** Anadolu, "Güneşin doğduğu ülke", kendi gizemini açığa çıkarmayı [henüz] tamamladı. Yıldan yıla, günden güne **onun, ilkel insanlığın eğitmenlerinden biri olduğu daha fazla ortaya çıkmaktadır. En eskileri arasında yer alan zanaatlar, Dicle Irmağı kaynaklarının yakınlarında gelişmiştir. Maden Çağı'nın yarı cehaleti içinde kalan Batı dünyasının geciktiği dönemde** [Anadolu] **mükemmel bir sanatı tanımaktaydı. Truva'nın ele geçirilişini anlatan Homeros'tan yirmi yüzyıl önce** [Anadolu], **yüksek yaylaları üzerinde soylu ve kalıcı geleneklere erişen, Asur uygarlığını geride bırakan ve belki de Mısır uygarlığı ile karşılaştırılması yerinde olabilecek ileri düzeyde bir uygarlığı geliştirmekteydi.** [Anadolu], **ışığının daha sonraları Yunanistan'ı aydınlatacağı üç parlak evi barındırmaktaydı.**

Anadolu'yu boyunduruğu altına almayı deneyen Romalılar, kendi yöntemlerini oraya taşımışlar, su kemerleri ve surlar inşa etmişlerdi. [Anadolu], bir süre Bizans'ın ilerlemesine katkıda bulunmuş, daha sonraları kendini yeniden toparlamış ve **kendi yerli nüfusu için den liderler bulmuştu.**

Sayfa :17

A cet art, à cette culture, l'Europe, qui avait tremblé devant l'invasion turque, demeura désormais étrangère

Sayfa 17

Türk istilâsı karşısında titremiş olan Avrupa, bundan böyle bu sanata, bu kültüre yabancı kalmıştı.

Sayfa :65

Aussitôt quelqu'un cite la parole qu'il prononça un jour qu'il avait échappé à la mort :

— Il y a deux Mustapha Kémal, l'un, moi-même, qui est périssable et qui disparaîtra, ce qui n'importe pas, et l'autre, dont je dois parler en disant nous, qui incarne la nation et qui vivra en elle éternellement.

Sayfa 65

Ölümden döndüğü bir gün O'nun (Gazi Mustafa Kemal'in) söylemiş olduğu sözü biri derhal not alır

–İki Mustafa Kemal var; biri bir gün yitip gidecek ve ortadan kaybolacak olan ben -ki bunun hiçbir önemi yoktur- diğeri, biz diyerek hakkında konuşmam gereken ulusu içine alan ve o ulusun içinde sonsuza dek yaşayacak olan Ben'dir.

EMILE FAGUET

De l'Académie Française

Le

Libéralisme

La République a ses origines dans les conceptions les plus hautes de la conscience et elle ne peut pas démentir ses origines. Tolérante, respectueuse de toutes les croyances, amie de la libre discussion et de la libre pensée, passionnée pour la justice et la liberté, gardienne inflexible de la loi et de l'ordre public, elle est le gouvernement du pays par tous et pour tous.

EMILE LOUBET.

19 octobre 1902.

1903

137

PARIS

SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'IMPRIMERIE ET DE LIBRAIRIE

ANCIENNE LIBRAIRIE LECÈNE, OUDIN ET Cie

15, Rue de Cluny, 15

1903

Fransız Akademisi'nden
EMILE FAGUET

LİBERALİZM

Bunun en derin noktalarında [illegible] kökler vardır ve bu kökler [illegible] edemez. Tüm [illegible] sevgi, toleransı, serbest [illegible] ve [illegible] ve adalete [illegible] olan cumhuriyet ülkenin her kesiminden herkes tarafından yönetilmesi demektir.

EMILE LOUBET

12 Ekim 1902
(İmza var)

PARİS
FRANSIZ MATBAACILIK VE KİTAPÇILIK ŞİRKETİ
ANCIENNE LIBRAIRIE LECÈNE, OUDIN VE ORTAKLARI
Rue de Cluny, 15

Yayın Yılı: 1903

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 137	
Yazar	: Emile Faguet	
Cild	: Kırmızı	
Ebadı	:	
	En	: 12.2 cm.
	Boy	: 18.6 cm.
Sayfa Adedi	: XVII + 340	
Not	Kitabın ilgili bölümleri Ankara Ü. TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından tercüme edilmiştir	

Giriş

INTRODUCTION

—

LA DÉCLARATION DES DROITS DE L'HOMME

DE 1789

Les représentants du peuple français, constitués en Assemblée nationale, considérant que l'ignorance, l'oubli ou le mépris des Droits de l'homme sont les seules causes des malheurs publics et de la corruption des gouvernements, ont résolu d'exposer, dans une déclaration solennelle, les droits naturels, inaliénables et sacrés de l'homme

* 15 Ağustos 1907

Giriş

1789 İNSAN HAKLARI BİLDİRGESİ

Millet meclisinde bir araya gelen Fransız halkının temsilcileri, insan haklarının bilinmezliğinin, unutulmuşluğunun veya hor görülmesinin kamu felâketlerinin ve hükümetlerin kokuşmasının yegâne nedeni olduğunu dikkate alarak gösterişli bir bildirgede, insanın kutsal ve başkasına devredilemez doğal haklarını sunmaya karar verdiler.

Sayfa :VIII

ART. X. — *Nul ne doit être inquiété pour ses opinions, même religieuses, pourvu que leur manifestation ne trouble pas l'ordre public établi par la loi.*

ART. XI. — *La libre communication des pensées et des opinions est un des droits les plus précieux de l'homme; tout citoyen peut donc parler, écrire, imprimer librement, sauf à répondre de l'abus de cette liberté dans les cas déterminés par la loi.*

Sayfa VIII

X. Madde – Hiç kimse, dinsel bile olsa, düşüncelerinden dolayı endişe etmemelidir, yeter ki ortaya koyma biçimleri, yasayla oluşturulmuş kamu düzenini bozmasın.

XI. Madde – Düşünce ve görüşlerin serbest iletişimi, insanın en temel haklarından biridir. O hâlde her vatandaş, özgürce konuşabilir, yazabilir, yazdıklarını yayınlayabilir, yeter ki yasanın belirttiği durumlarda bu özgürlüğü kötüye kullanmaya yönelik olmasın.

Sayfa :XVIII

ART. XXXV. — *Quand le gouvernement viole les droits du peuple, l'insurrection est pour le peuple, et pour chaque portion du peuple, le plus sacré des droits et le plus indispensable des devoirs.*

Sayfa XVII

XXXV. Madde – Hükümet toplumun haklarına tecavüz ettiğinde, halk için ve toplumun her bir bölümü için isyan, hakların en kutsalı ve ödevlerin en kaçınılmaz olanıdır.

Sayfa 1

LE LIBÉRALISME

CHAPITRE PREMIER

LES DROITS DE L'HOMME

« L'homme est né libre, et partout il est dans les fers. » Cet axiome, qui est à peu près aussi juste que le serait celui-ci : « Le mouton est né carnivore et partout il mange de l'herbe », est, comme on sait, la première ligne du *Contrat social*, ouvrage destiné à prouver que l'homme est né libre, à montrer qu'il ne l'est nulle part, à assurer qu'il doit le redevenir et à organiser une société où il serait plus opprimé qu'en Turquie.

Sayfa 1

LİBERALİZM

BİRİNCİ BÖLÜM

İNSAN HAKLARI

1- "İnsan özgür doğmuştur, ama her yerde zincire vurulmuştur."

Bu aksiyom, şu aksiyom kadar doğrudur: "Kaplan etobur olarak doğar, ama her yerde et yer." Bildiği gibi bu, insanın özgür doğduğunu kanıtlamaya ve hiçbir yerde özgür olmadığını göstermeye, tekrar özgür olması gerektiğini temin etmeye ve Türkiye'dekinden daha fazla baskı **göreceği bir toplum oluşturmaya yönelik eser olan Sosyal Sözleşme'nin ilk satırıdır.**

Sayfa : 4

il a le « droit » d'exprimer sa pensée par la parole et par la plume sans être entravé ou molesté ; il a le « droit » d'avoir de la religion et de pratiquer la religion qui lui plaît ; il a le « droit » **d'enseigner ; il a le « droit » de s'associer à d'autres hommes pour une œuvre non immorale ou non criminelle ; il a le « droit » de posséder quelque chose ; et tous ces droits, non seulement l'Etat doit les respecter, mais il doit en protéger l'exercice et protéger et défendre les citoyens dans l'exercice qu'ils en font.**

Au fond, l'on verra que je suis, en pratique, parfaitement de cet avis. Seulement je ne crois pas que les libertés et les activités, individuelles et collectives, soient des « droits »; et je trouve que la question ainsi posée est mal posée, et qu'à la poser ainsi on risque d'arriver à des conséquences qui seraient très fausses et très dangereuses.

Sayfa 4

İnsan, engellenmeden ve hırpalanmadan düşüncesini sözle veya yazılı olarak ifade etme "hakkı"na sahiptir. Bir dine sahip olma ve istediği dinde ibadet etme "hakkı"na sahiptir. Öğrenme

"hakkı" vardır; ahlâk dışı veya cinayetle ilgisi bulunmayan bir iş için diğer insanlarla iş birliği yapma "hakkı"na sahiptir; bir şeye sahip olma "hakkı" vardır ve devlet, bütün bu haklara sadece uymakla yükümlü değildir, aynı zamanda bunların uygulanmasına yardımcı olmalı, vatandaşlar da bu hakları kullanırken devlet, onları savunmalı ve korumalıdır.

Aslında uygulamada benim de tamamen bu fikirde olduğum görülecektir. Yalnız, bireysel veya ortak eylemlerin ve özgürlüklerin "haklar" olduğunu zannetmiyorum. Bu tarzda sorulmuş bir sorunun yanlış sorulmuş olduğunu ve bu şekilde sormanın çok yanlış ve tehlikeli sonuçlar doğuracağını düşünüyorum.

Sayfa :5

LES DROITS DE L'HOMME

Pour moi l'homme n'a pas de droits.

Un droit ! Qu'est-ce qu'un droit ? C'est, ce ne peut être que le résultat d'un contrat. Je me suis engagé à piocher ce champ et vous vous êtes engagé à me donner soixante livres. Le champ pioché, j'ai droit sur soixante livres de votre bourse. Elles sont exactement ma propriété.

* Okunamadı

Sayfa 5

Bana göre insanın hakkı yoktur.

Hak! Hak nedir? Hak belki de bir sözleşme sonucu ortaya çıkar. Ben bir tarlayı kazmaya söz verdim, siz de bunun karşılığı olarak bana 60 lira vermeye söz verdiniz. Tarla kazıldı. Bu durumda sizin sahip olduğunuz paranın 60 lirası üzerinde benim hakkım vardır. Bu para bana aittir. İşte hak budur. Burada hak vardır, çünkü bir sözleşme söz konusudur.

Sayfa :7

Mais les droits de l'homme et le droit du peuple ne sont point la même chose, à tel point même que le

Sayfa :8

droit du peuple peut être en conflit avec les droits de l'homme. Si le droit du peuple, c'est la souveraineté, ce que précisément ont dit les rédacteurs des *Declarations*, le peuple a le droit, en sa souveraineté, de supprimer tous les droits de l'individu.

Sayfa 7-8

Ancak insan haklarıyla toplum hakları hiç de aynı şey değildir, hatta o derece ki toplum hakları ile insan hakları çatışma içerisinde olabilir. Bildirgelerin yazarlarının belirttiği gibi, eğer toplumun hakkı bir egemenlikse halk, kendi egemenliğine dayanarak bireyin tüm haklarını ortadan kaldırma hakkına sahiptir.

Sayfa : 11

« Tous les hommes sont égaux par la nature et devant la loi. — La loi est la même pour tous, soit qu'elle protège, soit qu'elle punisse. — Tous les citoyens sont également admissibles aux emplois publics. » Voilà à quoi se réduit le droit de l'homme à l'égalité. Je n'ai pas besoin de dire que les rédacteurs n'ont pu ainsi faire passer l'égalité comme un droit de l'homme qu'en le réduisant à quasi rien. « Egaux par la nature » n'est qu'une phrase, d'une fausseté ridicule du reste. « Devant la loi » est le fond de la pensée des rédacteurs;

Sayfa 11

"Tüm insanlar doğuştan ve yasa önünde eşittir. -Yasa, ister korusun, ister cezalandırsın herkes için aynıdır.- Tüm vatandaşlar kamu görevlerine eşit olarak kabul edilirler. İşte eşitlikçi insan hakkının neden ibaret olduğu görülüyor. İnsan hakları yazarlarının, eşitliği neredeyse bir hiç durumuna getirerek onu insanın bir hakkıymış gibi kabul ettirdiklerini söyleme ihtiyacı duymuyorum. "Doğuştan eşittirler." Sadece bir tümcedir, gerisi komik bir aldatmacadır. "Kanun önünde" ibaresi ise yazarların düşüncelerinin temelidir.

Sayfa : 12

De tout cela il faut conclure que l'égalité *n'est pas un droit*, étant irréalisable, étant quelque chose dont on peut se rapprocher, mais non point qu'on peut atteindre, et un droit devant être quelque chose qu'on puisse donner tout entier et maintenir tout entier à celui qui le possède. La sûreté peut être considérée comme un droit ; j'ai le droit d'être

Sayfa 12

en sécurité. L'égalité n'est pas un droit. J'ai le droit d'être égal à tout le monde ? Je l'ai, si je peux. C'est comme si l'on me disait : « Vous avez le droit d'être aussi intelligent que Renan. » Je l'ai si je le suis. On ne met pas de pareilles niaiseries dans un texte destiné à être immortel.

Ainsi, pour avoir mal posé la question, pour

Sayfa :13

l'avoir posée sur cette conception des droits de l'homme antérieurs à tout contrat, sur cette conception des droits divins de l'homme, les rédacteurs des *Déclarations* allaient au hasard et traçaient une liste des droits de l'homme parfaitement arbitraire, parce qu'elle ne pouvait pas être autre.

Sayfa 12

Tum bunlardan yola çıkarak eşitliğin bir hak olmadığı sonucuna varılmalıdır. Çunku bu eşitlik hakkı gerçek eşitlemez yanına yaklaşılabilir, ama ulaşılamaz bir şeydir. **Hak, ona sahip olan kişiye tamamıyla verebildiğimiz ve bu hakkın onda kalmasını sağlayabileceğimiz bir şeydir. Guvenlik ıse bir hak olarak gorulebilir, guvende olma hakkım vardır. Eşitlik bir hak değildir. Herkesle eşit olma hakkım var mı? Eğer herkesle eşit olabilirsem bu hakka sahip olurum.** Bu bana şoyle soylenmiş gibi olur: "Renan kadar akıllı olma hakkınız vardır." Eğer ben Renansam buna sahip olurum. Olumsuz olmaya yonelik olarak hazırlanmış bir metinde bu tür saçmalıklara yer verilmez

[sayfa 13] Şu hâlde soru kötü sorulduğundan, ayrıca her türlü sözleşmeden önceki insan hakları ve insanın kutsal haklarının kavramı konusunda sorgulama yapıldığından, bildirgenin yazarları tesadüfi olarak yol almış ve tamamen keyfi bir insan hakları listesi hazırlamışlardır. Çünkü bu liste başka türlü yapılamazdı.

Sayfa :32

L'état rationnel de la société, c'est donc l'esclavage; mais non pas l'esclavage social tel que l'Antiquité et l'Amérique l'ont connu; mais l'esclavage physiologique. Nous devons obéir, non pas comme l'esclave à son maître, mais bien comme le bras, la main, la jambe, le pied obéissent au cerveau qui leur commande et qui les dirige. Vous vous croyez un homme; vous êtes un pied. Vous avez, si vous voulez, la compensation et la consolation qui consiste à vous dire que cependant, si vous n'existiez pas, le cerveau ne pourrait rien faire et qu'il vous doit de la reconnaissance, autant qu'on en doit à un bon outil. Quant à de l'indépendance, c'est un non-sens que de prétendre en avoir ou en exiger ou en demander. Une goutte de sève révoltée, ce serait une haute bouffonnerie.

Sayfa 32

Öyleyse toplumun mantıksal durumu köleliktir. Ama bu, İlk Çağ'ın ve Amerika'nın yaşadığı gibi sosyal bir kölelik değil, fizyolojik bir köleliktir. Kölenin efendisine itaat ettiği gibi değil, kolun, elin ba-

cağın ve ayağın onları kumanda eden ve onları yöneten beyne itaat ettiği gibi itaat etmeliyiz. Kendinizi bir insan zannediyorsunuz, siz bir ayaksınız. **Eğer isterseniz sizin teselli bulacağınız bir nokta da var. Bununla birlikte, eğer siz olmasaydınız beynin hiçbir şey yapamayacağını ve iyi bir alete duyulan minnettarlık kadar, onun size minnettar olduğunu söylemekten ibaret olan bir teselli bu. Özgürlüğe gelince, ona sahip olma, onda ısrar etme ve onu isteme savında bulunmak bir saçmalıktır. En ufak bir isyan, büyük bir maskaralık olacaktır.**

Sayfa :51

Il y avait deux administrations coercitives et pénales : la justice et la police, ce qui est proprement monstrueux. Selon ses besoins et ses désirs, le pouvoir central s'adressait à l'une ou à l'autre.

Sayfa 51

İki zorlayıcı ve ceza veren yönetim vardır: Adalet ve kelimenin tam anlamıyla korkunç olan güvenlik güçleri. Merkezi güç, arzularına ve ihtiyaçlarına göre bunlardan birine başvuruyordu.

Sayfa :71

CHAPITRE V

DU DROIT DE PROPRIÉTÉ

Faut-il dire : « du droit de propriété », ou : « du

Sayfa :71

droit à la propriété » ?

Ce n'est pas une différence insignifiante. Si la propriété est un droit de l'homme, comme il semble résulter de ce fait qu'elle est inscrite dans *les deux « Déclarations des Droits de l'homme »*, il faut dire : « Du droit à la propriété », et entendre que l'homme, par cela seul qu'il est homme, que l'homme, en naissant, a droit à être propriétaire.

Sayfa 71

5. BÖLÜM

MÜLKİYET HAKKI ÜZERİNE

"Mülkiyet hakkı üzerine" mı, yoksa "mülkiyete hak üzerine" mı demek gerekir?

Eğer mülkiyet bir insan hakkıysa bundan bu hakkın her iki "İnsan Hakları Beyannamesi"nde yazılı olduğu sonucu çıkıyor göründüğünden, "mülkiyete hak üzerine" demek ve insanın ancak bundan dolayı insan olduğunu ve doğarken mal sahibi olmaya hakkı olduğunu anlamak gerekir.

Sayfa :91

Il fallait ajouter un mot essentiel ; il fallait écrire : «... l'objet de sa mission *et la limite de ses pouvoirs.* »

Sayfa 91

Önemli (1793 tarihli İnsan Hakları Beyannamesi'nin bir maddesine) **bir sözcüğü eklemek gerekiyordu; "... görevinin amacını ve güçlerinin sınırını" yazmak gerekiyordu.**

Sayfa : 118

Napoléon III avait pour dessein de faire de l'Italie une confédération sous la présidence du Souverain Pontife. C'était une idée stupide, comme, du reste, toutes les idées de Napoléon III. Il ne faut pas qu'un chef spirituel soit souverain temporel (si ce n'est d'un très petit Etat, et le Pape serait souverain de Monaco ou même de Grèce, je n'y verrais aucun inconvénient,.

Sayfa 118

III. Napolyon, İtalya'yı papanın başkanlığında bir konfederasyon yapma amacındaydı. Bu, III. Napolyon'un diğer tüm fikirleri gibi saçma bir fikirdi. Dini bir liderin dünyevi bir hükümdar olması gerekmez. Eğer papa, çok küçük bir devletten olmasaydı ve Monako'nun, hatta Yunanistan'ın hükümdarı olsaydı, bunda bir sakınca görmezdim.

EDOUARD HERRIOT

EUROPE

LES ÉDITIONS RIEDER
PARIS
MCMXXX

EDOUARD HERRIOT

AVRUPA

RIEDER YAYINLARI

PARIS
MCMXXX

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 468
Yazar	: Édouard Herriot
Cild	: Yeşil
Ebadı	:
	En : 13 cm.
	Boy : 18.3 cm.
Sayfa Adedi	: 278 + 1
Not	Kitabın ilgili bölümleri Ankara Ü. TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından tercüme edilmiştir

Sayfa :13

Par bonheur, pourrions-nous dire, le Mont-Blanc n'a que 4.807 mètres. Il me semble même qu'il a quelque peu perdu de son altitude depuis que j'étais enfant. Le pic Everest, dans l'Himalaya, avec ses 8.840 mètres; l'Acongogua, avec ses 6 953 mètres, dans la Cordillere des Andes; le Kilima-Ndjaro, en Afrique, avec ses 6 010 mètres, constituent des obstacles terriblement plus redoutables pour la civilisation humaine. « Il y en a trop », selon la parole de Kipling. Nos Alpes nous donnent l'eau nécessaire, mais se prêtent aux passages des peuples et des marchands.

Sayfa 13

Mont Blanc'ın ancak 4.807 m olduğunu söyleyebiliriz. Bana öyle geliyor ki çocukluğumdan bu yana yüksekliğinden biraz kaybetti. Himalaya'da 8.840 metrelik Everest Tepesi, And Sıradağları'nda 6.953 metrelik Akongagua; Afrika'da 6 010 metrelik Kilimancaro insanlık için daha korkunç engeller teşkil etmektedir. Kipling'e göre daha niceleri var. Alplerimiz bize gerekli suyu sağlamakla birlikte, halkların ve tüccarların geçişlerine de elverişlidir

Sayfa :13

Gaulois, Germains, Slaves se déplacent incessamment acquièrent ou perdent des provinces ; des États, comme la Pologne, se constituent ou se détruisent

Sayfa 13

Galya'lılar, Germenler ve Slavlar durmadan yer değiştirdiler toprak ele geçirdiler veya kaybettiler, Polonya gibi bazı devletler kuruldu veya yıkıldı

Sayfa :14

Sans doute, l'Europe nous apparaît assez mal pourvue de gisements miniers, si on la compare à des pays comme les États-Unis ou la Chine. Mais, dans l'ordre humain, les invasions même dont elle fut le théâtre ont mêlé tous les éléments ethniques primitifs, aboli en grande partie les distinctions physiques des races, créé un trésor commun de traditions, de culture et d'éducation. Ce mariage a réparé pour partie, les insanités de la guerre. « En Europe, écrit M. Gallouédec, on ne trouve plus à proprement parler de races distinctes; on trouve principalement des nationalités, groupées plus ou moins logiquement par les événements politiques. »

Sayfa 14

Avrupa maden yatağı bakımından Amerika veya Çin'e karşılaştırıldığında pek de zengin sayılmaz. Ancak insan açısından, tiyatro görev üstlendiği istilalar bütün **ilkel etnik** unsurları karıştırmış, ırkların fiziki ayrımlarını büyük ölçüde kaldırmış ve geleneklerin, kültür ve eğitimin ortak hazinesini yaratmıştır. Bu evlilik savaşların sağduyu aykırılıklarını da bir nebze onarmıştır. **M. Gallouédec, "Avrupa'da belli ırklardan bahsedildiğini görmüyoruz, daha ziyade, siyasi olaylar yüzünden az veya çok mantıklı bir şekilde gruplaşmış uluslar görüyoruz."** şeklinde yazmıştır.

Sayfa :15

L'Europe peut tirer un parti merveilleux du destin qui l'a soudée à l'Asie. Elle peut capter la soie chinoise comme le coton de Tachkent et la laine du Turkestan.

Sayfa 15

Avrupa **kendisini Doğu'ya bağlayan kaderden olağanüstü bir kazanç sağlayabilir. Çin ipeğini alabileceği gibi, Taşkent pamuğunu ve Türkistan yününü de elde edebilir.**

Sayfa :16

Décadence et grandeur. Ces deux mots, si souvent rapprochés, conviennent expressément à l'Europe contemporaine. Elle a tout ce qui lui est nécessaire pour jouer encore un rôle immense. Mais il faut qu'elle se hâte.

Dès maintenant, au seuil de l'étude que nous allons entreprendre, nous voulons mettre le lecteur en garde contre une mauvaise interprétation de nos intentions et de notre programme. Le sénateur français Henry Bérenger qui fut notre ambassadeur à Washington, a protesté par avance contre ce qu'il a dénommé le *Continentalisme*[1]. Surtout, déclare-t-il, ne créons pas de conflits entre les Européens et les Américains. « La France est une nation non plus européenne, mais planétaire. Sur ses cent millions d'habitants, soixante millions vivent hors d'Europe. Cette Europe est non plus le centre d'un cercle, mais le foyer d'une ellipse, dont l'autre foyer est représenté par les États-Unis d'Amérique. » A merveille. Mais

Sayfa 16

Çöküş ve büyüklük. Çoğu zaman birlikte anılan bu iki kelime, günümüz Avrupası'na tam olarak uygun düşmektedir. Çok büyük bir rol üstlenmesi için kendisine gerekli her şeye sahiptir. Fakat elini çabuk tutması gerekir.

Ele alacağımız incelemede okuyucuyu, niyetlerimiz ve programımızın yanlış yorumlanmasına karşı korumak arzusundayız. Washington büyük elçimiz Fransız senatör Henry Berenger, Kıtacılık(1) diye adlandırdığı şeye, onceden karşı çıktı! Özellikle Avrupalılar ve Amerikalılar arasında çatışma yaratmayalım, diyor **"Fransa, artık Avrupalı bir ulus değil, bir dünya ulusudur. Yüz milyon vatandaşından altmış milyonu Avrupa dışında yaşamaktadır. Bu Avrupa, artık bir çemberin merkezi değil, diğer merkezini Amerika Birleşik Devletleri'nin temsil ettiği bir elipsin tam ortasıdır."**

Sayfa : 17

La Grèce est morte jadis, pour n'avoir pas su se fédérer à temps.

Sayfa 17

Yunanistan, zamanında federe olmayı başaramadığından, önceden ölmüştür.

Sayfa : 25

On peut se demander si le cours de l'histoire n'eût pas été complètement changé dans le cas où le roi de France eût accepté de former et de conduire cette première Fédération de l'Europe, unie contre un danger qui, à ce moment, part de l'Asie

Sayfa 25

Fransa kralı, Asya'dan gelecek bir tehlikeye karşı birleşen bu ilk Avrupa Federasyonu'nu olusturup yonlendirmeyi kabul ettiğinde, aklımıza tarih derslerinin tamamen değişip değişmediği sorusu geliyor.

Sayfa : 25

Ce fut le danger turc qui donna à l'Europe la première idée d'une organisation pour sa défense commune.

Sayfa 25

Avrupa'ya ilk ortak savunma organizasyonu fikrini veren, Türk tehlikesi olmuştur.

HISTOIRE

DES

DOCTRINES ÉCONOMIQUES

DEPUIS LES PHYSIOCRATES JUSQU'A NOS JOURS

PAR

CHARLES GIDE
PROFESSEUR D'ÉCONOMIE SOCIALE
A LA FACULTÉ DE DROIT DE L'UNIVERSITÉ
DE PARIS

CHARLES RIST
PROFESSEUR ADJOINT
A LA FACULTÉ DE DROIT DE L'UNIVERSITÉ
DE PARIS

TROISIÈME ÉDITION

Revue et corrigée

Ouvrage couronné par l'Académie des Sciences Morales et Politiques

LIBRAIRIE
DE LA SOCIÉTÉ DU
RECUEIL SIREY
ANCIENNE MAISON LAROSE ET FORCEL
LÉON TENIN, Directeur
22, Rue Soufflot, PARIS-5e

1920

TARİH

Fizyokratlardan günümüze kadar

EKONOMİK DOKTRİNLER

Charles GIDE
Paris Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Sosyal Ekonomi Profesörü

Charles RIST
Paris Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Yardımcı Profesör

Gözden geçirilmiş ve düzeltilmiş
ÜÇÜNCÜ BASKI
Bu eser Manevi ve Siyasal Bilimler Akademisi
tarafından ödüllendirilmiştir

RECUEIL SIREY
Şirketi Kitabevi
Anne Mson LAROSS ET FORCEL
LEON TENIN, Müdür
22, Rue Soufflet, Paris-5ème

1920

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 547
Yazar	: Prof. Charles Gide
Cild	: Kırmızı-Vişne Rengi
Ebadı	:
	En : 16.6 cm.
	Boy : 24.4 cm.
Sayfa Adedi	: XX + 806
Not	Kitabın ilgili bölümleri [illegible] tarafından tercüme edilmiştir

Sayfa :490

Enfin l'intérêt privé peut même se trouver souvent en contradiction avec l'intérêt général : ainsi dans les services publics d'eau et de gaz qui constituent des monopoles et où l'entrepreneur individuel poursuivra nécessairement le profit maximum.

Sayfa 490

Bununla birlikte, kişinin menfaati çok kez genel menfaatle bi-le çelişebilmektedir. Kamuya ait ve tekel niteliğinde olan su ve gaz idarelerinde bireysel işletmecinin asgari kâr elde etmeye çabalaması bunun bir örneğidir

Sayfa :491

A ses yeux, les personnes qui croient pouvoir établir l ordre économique uniquement à l'aide de la concurrence et de l intérêt personnel » se laissent abuser par un mirage » ou « tournent dans un cercle d'erreurs ». Le gouvernement, pour lui, est le « gérant de l'association nationale » Il lui appartient donc d intervenir » partout où l'intérêt général est en question » Il proteste contre ceux qui veulent réduire ses attributions à celles « d'un sergent de ville » (2). Et, faisant l'application de ces principes aux travaux publics, il montre que ceux-ci « ne sont ni plus ni moins que des affaires d État », et que les garanties d'une bonne exécution ne sont pas moins bien réalisées sous le contrôle de l'Etat que sous celui des compagnies privées

Sayfa 491

Onun nazarında, ekonomik düzeni sadece rekabet ve bireysel menfaate dayanarak tesis edeceğini zanneden kişiler, "kendilerini bir aldatmaca içinde bulmakta" veya "bir hatalar çemberi içinde dönmektedirler." Hükümet ise, ona göre, "bir ulusal ortaklığın yöneticisidir." Dolayısıyla, genel menfaatin söz konusu olduğu her yerde müdahale etmelidir. Yetkilerini bir "polis memurunun"kilere indirgemeye çalışanlara karşı çıkacaktır. Bu ilkeleri kamu işlerine uygulayarak, bunların sadece "devlet işlerinden ibaret olduğunu" ve bir işin iyi yapılması için, devlet kontrolünde gerçekleşmesinden ziyade özel şirketler tarafından yapılmasının gerekmediğini göstermektedir.

Sayfa :492

Tous ces auteurs admettent donc à des degrés divers l'intervention de l'État dans les relations économiques. Sans doute la liberté reste à leurs yeux le principe fondamental de la politique économique.

Sayfa 492

Bütün bu yazarlar, değişik ölçüde, devletin ekonomik ilişkilere müdahalesini kabul etmektedirler. Şüphesiz, onların nazarında özgürlük ekonomi politikanın temel ilkesidir.

Sayfa :493

Aussi, depuis Adam Smith, les progrès de la réflexion chez les meilleurs écrivains ont profondément modifié les conceptions relatives au rôle économique de l'État.

Sayfa 493

Böylece, Adam Smith'den bu yana, en iyi yazarların düşüncelerindeki gelişmeler devletin ekonomik rolüne ilişkin görüşleri derin bir şekilde etkilemiştir.

Sayfa :493

(1. Stuart Mill a essayé de le faire, mais dans une formule qui n'est pas très lumineuse : « L'individualité, dit-il, doit gouverner cette partie de la vie qui intéresse principalement l'individu, et la Société cette autre partie qui intéresse principalement la Société » *La Liberté*, ch. IV, trad. franç., p. 136.

Sayfa 493

1- Stuart Mill, çok dahice bir formülle olmasa da, bunu yapmaya çalışmıştır: "Bireysellik, hayatın sadece kişiyi ilgilendiren kısmını idare etmelidir, Toplum ise, sadece Toplumu ilgilendiren hayatın diğer kısmını yöne nelidir ." La liberté, IV.Bölüm, Fransızca çeviri, s.136.

Sayfa :523

Pour cela on insiste d'abord sur les infirmités des particuliers. On rappelle une fois de plus, après Sismondi et les socialistes, les inconvénients sociaux de la libre concurrence, confondue du reste presque toujours avec la liberté économique (1). On insiste, après eux, sur l'inégalité sociale (notée déjà par Adam Smith) des capitalistes et des ouvriers dans la discussion du contrat de travail, sur l'opposition universelle

Sayfa :523

entre les « faibles » et les « forts ». On signale enfin l'incapacité des individus à satisfaire certains grands intérêts collectifs

Sayfa 523

Bunun için, önce kişilerin zayıflıkları üzerinde durulmaktadır. Sismondi ve sosyalistlerden sonra genellikle ekonomik özgürlükle karıştırılan serbest rekabetin sosyal sakıncaları hatırlatılmaktadır. Onlardan sonra, iş sözleşmesi ile ilgili tartışmada kapitalistler ve işçilerin sosyal eşitsizliği, "zayıflar" ve "güçlüler" arasındaki evrensel karşıtlık üzerinde durulmuştur (Adam Smith bunu daha önce belirtmişti). Son olarak da, bireylerin bazı büyük toplu menfaatlerin karşılaması konusundaki yetersizliğine dikkat çekilmektedir.

Sayfa :523

il y a en toute société des choses vitales que l'individu ne fera jamais, *soit qu'elles passent ses forces, soit qu'elles le récompensent mal, soit qu'elles demandent le con-*

Sayfa :524

cours de tous qui ne peut être obtenu à l'amiable. L'État est l'entrepreneur, l'acteur né de ces choses » 1,

Sayfa 523-524

Her toplumda, bireyin hiçbir zaman yapmayacağı hayati şeyler vardır çünkü kendi gücünü aşmakta, yeterince karşılık olama-

makta veya uzlaşmayla temin edilmeyen ve herkesin katılımını gerektirmektedirler. Devlet bunlardan doğan müteşebbistir.

Sayfa :524

Là encore la coïncidence avec Dupont-White quoique peut-être fortuite n'en est pas moins curieuse, et il faut la signaler. Lui aussi réclamait pour l'État une fonction de « bienfaisance » et de « charité » (5). Lui aussi montrait l'État moderne étendant graduellement son domaine, se substituant aux gouvernements locaux, au despotisme des classes et de la famille, prenant successivement sous son égide la femme, l'enfant, l'esclave, accroissant ainsi le cercle de ses devoirs et de ses responsabilités, à mesure que s'étendent les progrès de la

Sayfa :525

civilisation et de la liberté. « A plus de vie, disait-il, il faut plus d'organes, à plus de forces il faut plus de règles. Or, la règle et l'organe d'une société, c'est l'État » (1). Dans un accès d'enthousiasme, il allait jusqu'à s'écrier : « L'État, c'est l'homme moins la passion, l'homme à une hauteur où il entre en commerce avec la vérité même, où il ne rencontre que Dieu et sa conscience... De quelque façon qu'il soit constitué, l'État vaut mieux que les individus » (2).

C'est presque du mysticisme.

Sans aller jusque-là, sans admettre non plus avec M. Wagner que la simple constatation d'une évolution historique suffise à légitimer une politique, on ne peut qu'approuver le socialisme d'État d'avoir combattu la défiance systématique du libéralisme à l'égard du gouvernement. On comprend difficilement en effet pourquoi, si l'on admet en principe l'action régulatrice d'un pouvoir central dans les rapports sociaux, seuls certains rapports économiques seraient *à priori* soustraits à cette action.

Sayfa :525

Seulement, le principe une fois admis, la vraie difficulté reste entière : comment marquer les domaines respectifs de l'État et de l'individu? Jusqu'où, dans quelles limites, en vertu de quelles règles l'État doit-il intervenir? Il faut à tout prix procéder à un partage d'attributions, puisque aussi bien il est impossible, déclare M. Wagner, à moins d'imaginer un changement radical de la psychologie humaine, de substituer *complètement* dans l'économie le mobile de l'intérêt public à celui de l'intérêt privé, comme le voudraient les collectivistes.

Dupont-White avait déclaré le problème insoluble (2). M. Wagner déclare également impossible de tracer une règle absolue. C'est à l'homme d'État à trancher chaque espèce suivant les circonstances de la cause. Néanmoins il fournit

Sayfa :526

quelques indications générales. En principe, l'État ne doit pas se substituer à l'individu (1), mais se préoccuper « seulement des conditions *générales* de son développement ». L'activité personnelle (Selbsttha tigkeit) de l'individu doit rester le ressort essentiel du progrès économique. En apparence, c'est le même principe général que formulait Stuart Mill. Cependant il y a entre celui-ci et M. Wagner une nuance très marquée. Stuart Mill désire enlever le moins possible à la sphère d'action de l'individu. M. Wagner désire étendre le plus possible celle du gouvernement. Stuart Mill insiste surtout sur le rôle négatif du gouvernement, M. Wagner surtout sur son rôle positif qui est, d'après lui, d' « élever une partie toujours plus grande de la population à participer aux biens de la civilisation ». Il ne verrait aucun inconvénient à ce qu'un peu plus de communisme pénétrât dans notre société. Il faut « faire passer de plus en plus l'économie nationale de l'organisation individualiste dans l'organisation communautaire » (2), dit-il, dans une phrase qui paraît

Sayfa :526

directement inspirée par Rodbertus. Cependant, pour lui comme pour Mill, le point où le développement de l'individualité commencerait à être entravé fixe la limite de l'action gouvernementale (3).

Sayfa 524

Burada yine Dupont-White ile, rastlantısal olsa da, ilginç bir benzerlik vardır ve bunu belirtmek gerekir. O da devlet için bir "iyilikseverlik" ve "yardımseverlik" görevi öngörmekteydi. O da, modern devleti, alanını gittikçe genişleten, yerel yönetimlerin, zorba aile ve sınıfların yerini alan, sırasıyla kadınları, çocukları, esirleri himayesine alan, böylece medeniyet ve özgürlükteki gelişmelere uygun olarak görev ve sorumluluklarını artıran bir devlet olarak görmektedir. "Daha uzun bir hayat için daha çok organ, daha çok güç için daha fazla kural gerekir" şeklinde ifade etmekteydi. Oysa, bir toplumun kuralı ve organı devlettir. Heyecanı artarak, şu cümleyi bile ifade etmiştir: " Devlet, ihtirası olmayan bir insan gibidir, insanın gerçeğin kendisiyle ticarete girdiği, sadece Tanrı ve vicdanının bulunduğu seviyedir... Her ne şekilde oluşturulsa oluşturulsun, devlet bireylerden iyidir".

Sayfa 525

Bu kadar ileriye gitmeden ve M.Wagner gibi sadece tarihi bir gelişmenin saptanması bir politikayı yasallaştırmaya yeteceğini de kabul etmemekle birlikte, Devlet sosyalizminin özgürlüğün sistematik bir biçimde meydan okumasına karşı mücadele ettiğini kabul edebiliriz. Gerçekten, sosyal ilişkilerde merkezi bir gücün düzenleyici etkisini ilke olarak kabul ediyorsak, neden sadece bazı ekonomik ilişkilerin bundan önsel olarak çıkarılacağını anlamakta zorlanıyoruz.

Ama, bu ilkeyi kabul ettikten sonra, gerçek zorluk tümüyle kalmaktadır: Devlet ve bireyin ilgili alanları nasıl saptanmalıdır? Nereye kadar, hangi ölçüde, hangi kurallara göre devlet müdahale etmelidir? Mutlaka bir görev dağılımı gerçekleştirilmelidir. Çünkü M.Wagner'e göre, insan psikolojisinde radikal bir değişiklik varsaymazsanız, kolektivistlerin istediği gibi, ekonomide kamu menfaati dürtüsü ile bireysel menfaat dürtüsünü tamamen ikame etmek imkânsızdır.

Dupont-White sorunu çözümsüz olarak ilân etmişti. M.Wagner kesin bir kural belirlemenin de imkânsız olduğunu belirtmiştir. Devlet adamı, davanın koşullarına göre her konu için karar vermelidir. Bununla birlikte, bazı genel belirlemeler yapmaktadır.

Sayfa 526

Prensip olarak, Devlet bireyin yerini almamalıdır, ancak gelişmesinin genel şartlarıyla ilgilenmelidir. Bireyin kendi faaliyetleri (Selbstthaetigkeit) ekonomik gelişmenin temel gücü olarak kalmalıdır. Görünüşte, Stuart Mill aynı genel prensibi dile getirmişti. Ancak, onun ve M.Wagner'in açıkladıkları ilke arasında çok belirgin bir fark vardır. Stuart Mill bireyin hareket alanından mümkün olan en azını çıkarmak istemektedir. M.Wagner de hükümetinkini mümkün olduğu kadar genişletmeyi arzu etmektedir. Stuart Mill özellikle hükümetin negatif rolü üzerinde durmaktadır. M.Wagner ise müspet rolü üzerinde ısrar etmektedir. Bu da ona göre, "nüfusun giderek daha büyük bir bölümünün medeniyetin iyiliklerine katılmasını sağlamaktır". Toplumumuza biraz daha fazla komünizmin girmesinde bir sakınca görmemektedir. Doğrudan Rodberthuıs'ten esinlenen bir cümlesinde "Ulusal ekonomide, giderek daha fazla bireysel teşkilâtlanmadan toplumsal teşkilâtlanmaya geçilmelidir" demektedir. Ancak, ona ve Mill'e göre, bireyin gelişmesinin tıkanmaya başlayacağı nokta hükümet icraatının sınırını belirlemektedir.

Sayfa :527

En thèse générale, l'État, d'après M. Wagner,

Sayfa :528

pourra se charger d'une industrie toutes les fois qu'elle présente un caractère particulier de permanence dans le temps ou l'espace, — toutes les fois qu'elle nécessite une direction uniforme ou même unique et risquerait ainsi de devenir un monopole aux mains des particuliers, — toutes les fois enfin qu'elle répond à un besoin très général, sans qu'il soit possible de déterminer exactement la part respective d'avantages que chaque consommateur en recueillera. Ainsi se justifie l'administration par l'État des eaux, des forêts, des routes, des canaux, la nationalisation des chemins de fer ou même des banques d'émission, l'entreprise par les communes des services publics d'eau, de gaz, etc.

On voit apparaître maintenant les caractères essentiels du socialisme d'État. Son point de départ n'est pas, comme pour les socialistes, une critique précise de la propriété et du revenu sans travail. Il est surtout moral et national. Une justice plus complète dans la répartition, un bien être supérieur des classes ouvrières lui apparaissent comme la condition du maintien de cette unité nationale dont l'État est le représentant. Mais il ne précise ni les règles de cette justice, ni les limites où doit s'arrêter cette amélioration. De même, la multiplication des institutions collectives d'intérêt public est pour lui un moyen de développer la solidarité morale en limitant le champ des actions purement égoïstes; mais le maintien de la propriété privée et de l'initiative individuelle lui paraît indispensable à l'accroissement de la production et le rend hostile au collectivisme. Ce caractère surtout moral explique le contraste entre la précision de certaines de ses revendications positives et le caractère un peu vague de ses principes généraux dont chacun, suivant son tempérament, pourra

Sayfa :528

pousser l'application plus ou moins loin. On ne saurait nier que ses critères ne soient essentiellement subjectifs. Ainsi s'expliquent les critiques très vives dont l'ont accablé les économistes soucieux surtout de rigueur théorique et le succès non moins vif qu'il a remporté auprès de tous les réformateurs pratiques. Il a été comme le carrefour où se croisent les chemins du christianisme social, du conservatisme averti, de la démocratie progressive et du socialisme opportuniste.

Sayfa 527-528

M.Wagner'e göre Devlet, genel olarak zaman veya mekânda süreklilik arz eden, - tek bir yönde gitmesi gereken ve kişilerin elinde tekel konumuna gelebilecek nitelikte olan- çok genel bir ihtiyaca cevap veren fakat her bir tüketicinin alacağı faydanın tespit edilmesi mümkün olmayan- bir sanayii üstlenebilir. Suların, ormanların, yolların, kanalların, demiryollarının veya hatta emisyon bankalarının devlet tarafından idare edilmesi, su, gaz, vs gibi kamu hizmetlerinin belediyeler tarafından yürütülmesinin gerekçesi budur.

Böylece Devlet sosyalizminin temel özellikleri ortaya çıkmaktadır. Çıkış noktası, sosyalistlerde olduğu gibi, mülkiyetin ve emeksiz gelirin belirgin bir eleştirisi değildir. Çıkış noktası özellikle manevi ve ulusaldır. Ona göre, devletin temsilcisi olduğu ulusal birliği korumanın şartı daha adil bir dağılım, işçi sınıflarının daha büyük bir refahıdır. Fakat, ne bu adaletin kuralları, ne de bu iyileştirmenin durocağı sınırları belirlemektedir. Yine ona göre, kamu kuruluşlarının çoğalması bencil eylemleri kısıtlayarak manevi dayanışmayı geliştirmek için bir araçtır, fakat özel mülkiyet

ve özel teşebbus üretimin artması icin vazgeçilmez unsurlardır ve bu düşünceyle kolektivizme karşı çıkmaktadır. Bu manevî ozellik, onun bazı muspet taleplerinin açıklığı ile herkesin kendine göre uygulamaya koyabileceği genel ilkelerindeki belirsizlik arasındaki çelişkiyi açıklamaktadır. Kıstaslarının tamamen subjektif olduğu inkâr edilemez. Bu yüzden, kesin teori yanlısı bazı ekonomistlerin hedefi olmustur ve reform yanlısı olanların takdirini kazanmıştır.Sosyal Hıristiyanlık ile bilgili tutucuların ilerleyici demokrasi ve eyyamcı sosyalizmin kesiştiği bir kavsak gibidir.

Sayfa :677

Pour lui, l'État et l'individu ne s'opposent pas l'un à l'autre, mais se complètent. Ils sont, suivant une expression très juste à notre avis, l'un et l'autre des *abstractions*, la seule réalité étant « l'homme social », c'est-à-dire l'homme vivant en société. L'homme réel, l'homme tel que nous le connaissons, a deux séries d'intérêts : ceux par où il s'oppose à ses semblables et qui lui sont personnels; ceux, d'autre part, qui lui sont communs avec ses semblables et dont la sauvegarde assure la vie de l'espèce. Ces deux ordres d'intérêts sont

Sayfa :678

équivalents, parce que leur satisfaction est également nécessaire à la vie de l'homme social. L'État et l'individu sont simplement les deux termes par où nous désignons l'homme social — suivant que nous l'envisageons dans la poursuite de ses intérêts collectifs ou de ses intérêts spéciaux et personnels. Ils ont chacun leur domaine, marqué par la nature des choses.

Sayfa :678

L'État est *chargé* d'assurer les *conditions générales* d'existence communes à tous les hommes. L'individu est chargé de réaliser, suivant ses aptitudes, son travail et sa persévérance propre, sa *position personnelle* dans la société. Pour que chacun d'eux, l'État comme l'individu, puisse accomplir sa tâche, il faut leur donner à chacun les ressources nécessaires : à l'individu les ressources provenant de son travail et de son épargne, à l'État le revenu provenant du progrès social général, c'est-à-dire la rente du sol. Ainsi pourvu, l'État n'aura plus besoin d'enlever aux particuliers par l'impôt une partie des fruits de leur travail. Propriété collective du sol et de son revenu, propriété privée du capital, du travail et de leurs revenus — telle est l'organisation sociale qui réalisera la formule de la justice selon M. Walras : *égalité des conditions, inégalité des positions* (1)

Sayfa 677

Onun için, Devlet ve birey birbirinin karşıtı değil tamamlayıcısıdır. Bize göre çok doğru olan bir ifadeyle, her ikisi de birer soyut kavramlardır ve "sosyal insan", yani toplumda yaşayan insan, tek gerçektir. Gerçek insanın, bizim tanıdığımız insanın, iki çeşit menfaati vardır: Benzerleriyle çatıştığı ve kişisel olanlar; benzerleriyle ortak olan ve bunların korunması yaşamlarını sağlayan menfaatlerdir. sayfa 678 Bu iki tür menfaat eşdeğerdir, çünkü her ikisinin de sağlanması sosyal insanın yaşaması için gereklidir. Devlet ve birey- toplu menfaatleri veya özel ve bireysel menfaatleri peşinde- sosyal insanı tanımladığımız iki terimdir. Her ikisinin de doğal olarak belirlenmiş alanları vardır.

Devlet, bütün insanların yaşaması için gerekli olan genel ko-

şulları sağlamakla görevlidir. Birey ise, yeteneklerine, işine ve sebatına uygun olarak toplumdaki konumunu belirlemekle yükümlüdür. Her ikisine de, devlet ve bireye, görevlerini yerine getirebilmeleri için gereken kaynaklar verilmelidir: bireye işinden, tasarrufundan gelen kaynaklar, devlete genel sosyal gelişmeden elde edilen kaynaklar, yani toprak rantı. Böylece, devlet bireylerden kazançlarını bir bölümünü vergi olarak istemek zorunda kalmaz. Toprağın ve ondan elde edilen gelirin ortak mülkiyeti, sermaye, iş ve bunlardan elde edilen gelirin ortak mülkiyeti- M.Walras'a göre adaleti sağlayacak olan sosyal organizasyon şeklidir: şartların eşitliği, konumların eşitsizliği.

Sayfa :693

CHAPITRE III

LES SOLIDARISTES

—

§ 1. — Les causes du développement du solidarisme.

Le mot de solidarité, qui autrefois n'était guère employé que dans la langue juridique (1), depuis une vingtaine d'années fait retentir tous les échos, en France tout au moins. Non seulement c'est le mot de la fin de toutes les harangues officielles, de toutes les conférences sociales, de tous les appels pour déclancher les grèves ou pour délier les bourses, mais il revient de plus en plus comme tête de chapitre dans les traités de morale et de pédagogie. Donc, dans une histoire des doctrines économiques françaises il réclame sa place (2).

Sayfa 693

III.BÖLÜM

DAYANIŞMA YANLILARI

1.- Dayanışmacılığın gelişmesinin nedenleri.

Eskiden sadece hukuk dilinde kullanılan dayanışma sözcüğü, yaklaşık yirmi yıldır, en azından Fransa'da büyük yankı uyandırmaktadır. Sadece tüm siyasî söylevlerin, tüm sosyal konferansların, grev veya para yardımı çağrılarında son söz olarak değil, aynı zamanda pedagoji ve ahlâk kitaplarında bölüm başlığı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. O halde, Fransız ekonomik doktrinler tarihinde yerini almalıdır.

Sayfa :803

TABLE ANALYTIQUE DES MATIÈRES

CHAPITRE PREMIER

Les Physiocrates 1-50

II. — La politique économique.

§ 1. Le commerce, 30; — La stérilité de l'échange, 31-32; — Conception physiocratique du libre échange, 32-37; — Les adversaires protectionnistes : Galiani et Necker, 36-37; — La liberté de l'intérêt : Turgot, 37.

§ 2. Du rôle de l'État, 38, — Théorie du despotisme, 39-41; — Les fonctions de l'État, 42

§ 3. De l'impôt, 43; — L'impôt unique sur le produit net, 44-47; — Réfutation des objections contre l'impôt unique, 48-50; — L'expérimentation de Margrave de Bade, 51

Sayfa 804

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EMILIO CASTELAR

LA

Politique Européenne

PARIS

Ancienne Librairie GERMER BAILLIÈRE & Cie

FÉLIX ALCAN, ÉDITEUR

108, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, 108

[illegible]

EMILIO CASTELAR

AVRUPA POLİTİKASI

PARİS

GERMER BAILLIERE & Cie Kitabevi
Yayıncı, FELIX ALCAN
108, Boulevard Saint-Germain

1897

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 237	
Yazar	: Emilio Castelar	
Cild	: Lacivert	
Ebadı	:	
	En	: 17 cm.
	Boy	: 25 cm.
Sayfa Adedi	: 144	
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Hülya Lüle tarafından tercüme edilmiştir	

Sayfa :3

I. — Il est un événement qui, par son intérêt, domine tous les autres : la prochaine arrivée à Paris, la vaste et tumultueuse cité, de Nicolas II accompagné de la jeune et belle impératrice de Russie. Il existe des raisons supérieures qui justifient cette déférence du Czar. Sans le secours de la France, il ne pourrait accomplir tout ce que son inclination personnelle lui suggère, soit à l'Orient de l'Asie, soit à l'Orient de l'Europe, ni se jouer à loisir de l'Angleterre, comme il le fait en Corée et en Arménie.

Sayfa 3

Bir olay vardır ki çektiği ilgi bakımından diğerlerinin üstündedir II Nikola'nın Rusya'nın genç ve güzel imparatoriçesi ile, büyük ve hareketli şehir, Paris'e gelişidir. [illegible] bu gelişinin önemli sebepleri vardır. Fransa'nın yardımı olmadan **Asya'nın doğusunda, Avrupa'nın doğusunda,** kişisel temayüllerinin ona emrettiklerini yapamazdı, Kore ve Ermenistan'da yaptığı gibi, İngiltere ile dilediği gibi oynayamazdı.

Sayfa :3

Mais ce sentiment étant reconnu et confessé, reconnaissons aussi et confessons que la Providence se joue autant de nous, les républicains, que le Czar se joue de l'Angleterre, en nous obligeant à confier l'espérance d'agrandir et de conserver la grande République à l'homme qui, pour notre continent, est l'incarnation du souvenir de la conquête, s'étendant des rivages de la mer Baltique, arrachés à la Suède, aux bords de la mer Noire, arrachés à la Turquie, à celui qui rappelle la perpétration de ce grand crime, que la conscience humaine ne pardonnera jamais au despotisme, le démembrement et le partage de la Pologne, et l'asservissement de

Sayfa :4

Ruskin, qui s'efforçait de mêler le beau à la vie, tant dans ses actions morales que dans ses œuvres industrielles et dans ses travaux créateurs, et qui [illegible] convaincu que deux villes seulement ont possédé [illegible] époques artistiques : Athènes, au siècle de Périclès et [illegible] des Médicis

Sayfa 3-4

Fakat kabul etmeliyiz ki Çar'ın İngiltere ile oynadığı gibi kader de bizimle oynamaktadır: büyük Cumhuriyetimizin büyümesi ve var olmasının ümidini, Baltık Denizi'nden, İsveç'ten koparılan, Karadeniz kıyılarından **Türkiye'den koparılan zaferleri, insanlığın hiçbir zaman affetmeyeceği zorbalığı, işlenen o büyük suçu,** Polonya'nın bölünmesini ve hem ahlâki eylemleri, hem yaratıcı çalışmaları, hem sınai eserleriyle hayata güzellik katmaya çalışan, tarihte sadece iki şehrin, Perikles zamanında Atina ve Medicis'ler zamanında Floransa, sanatsal dönemleri olduğuna inanan Ruskin'in hapsedilmesini **hatırlatan adama bağlıyoruz**

Sayfa :4

VI. — Mais en Angleterre, quelles que soient les difficultés internationales, la politique nationale ne peut changer, quant à présent, tandis qu'en France, quelles que soient les difficultés internationales, la politique nationale peut changer à chaque instant. Et, certes, cette différence entre la France et l'Angleterre est frappante, parce que dans l'une tout se décide

Sayfa :5

toujours par la volonté du pays entier, au sein des Comices et du Parlement tandis que, dans l'autre, tout se décide par la volonté d'une grande partie du pays, au moyen de la révolution et de la dictature.

De cet état de choses naissent en Angleterre de grandes agitations à la surface, mais avec une paix parfaite dans le fond, alors qu'en France grondent de violentes et profondes colères, la guerre civile même éclate entre les partis, très irrités les uns contre les autres, au milieu des fureurs de cet emportement universel.

Sayfa 4

VI. Fakat İngiltere'de, uluslararası alandaki zorluklar ne olursa olsun, ulusal politika şu anda değişemez; Fransa'da ise, uluslara-

rası sorunlar ne olursa olsun, ulusal politika her an değişebilir. Kuşkusuz, Fransa ile İngiltere arasındaki bu fark çarpıcıdır, çünkü birinde her şey tüm ülkenin iradesiyle parlamento ve halk meclislerinde kararlaştırılmaktadır, diğerinde ise her şey, devrim ve diktatörlükle ülkenin büyük bir bölümünün iradesiyle kararlaştırılmaktadır.

(sayfa 5) **Bu durumda İngiltere'de yüzeysel olarak büyük çalkantılar meydana gelmekte, fakat derinde tam bir sessizlik hakimdir; Fransa'da ise şiddetli ve derin fırtınalar esmekte; bu evrensel öfkeyle birbirine çok kızgın olan taraflar arasında iç savaş bile çıkmaktadır.**

Sayfa : 9

X. — L Europe s est constituée avec ces éléments : l'Empire romain, la religion chrétienne, l'individualisme germanique, le pontificat catholique, les croisades, le régime féodal, l'unité monarchique, la Renaissance artistique et littéraire, la religion luthérienne, les guerres religieuses, la paix de Westphalie, les revolutions. Il s'agit donc de demander à l'Histoire quel est celui de ces facteurs qui a coûte le plus de sang, et bien qu'il n'existe aucun instrument pour évaluer de te's déluges comme il en est pour évaluer les pluies — les pluviomètres — il est hors de doute que la Révolution française ne fut pas ensanglantée comme l'une ou l'autre des époques et des institutions qui la précédèrent et l'engendrèrent.

Sayfa 9

X - Avrupa bu unsurlarla oluşmuştur: Roma İmparatorluğu, Hıristiyan dini, Alman bireyciliği, Katolik Papalık, Haçlı Seferleri, feodal yönetim, monarşi, sanatsal ve edebi Ronesans, Luther dini, din savaşları, Vestfalia Barış Anlaşması, devrimler. Bunlardan hangisinin daha çok kan akmasına neden olduğunu tarihe sormak gerekmektedir ve yağmurları ölçmeye yarayan aletler – yağışölçerler- gibi böyle fırtınaları değerlendirecek alet olmamasına rağmen, şüphesiz

ki Fransız Devrimi, kendisinden önce meydana gelen ve onu oluşturan kurumlar ve devirlerin hiçbiri kadar kana bulanmamıştır.

Sayfa :10

C'est sur l'ordre supérieure *

Dans les rues de Constantinople, cinq mille victimes sont immolées par les rivalités qui divisent les Arméniens et les Turcs.

* Yüce düzen üzerine

Sayfa 10

İstanbul sokaklarında **Ermenilerle Türkler arasındaki** düşmanlık nedeniyle beş bin kişi öld[illegible]

Sayfa :13

Si la France s'était [illegible] conser-vatrice, personnifiée par un Thiers [illegible] pas aujourd'hui des tyrans. Les [illegible] sur le suprême modèle [illegible] Confédération occiden[illegible] à la liberté humaines.

Sayfa 13

Eğer Fransa, Thiers veya Gambetta gibi kişilerce temsil edilen tutucu bir cumhuriyet ile yetinseydi, bugün zorbalan alkışlarla karşılamazdı. Avrupa hükümetleri, onun oluşturduğu üstün modele uymuşlardı. Bütün dünyada barış ve özgürlük için gerekli olan Batı Konfederasyonunu kurma aşamasındaydık.

Sayfa :15

Balfour est loin d'avoir tenu les promesses qui avaient été fondées sur lui ; elles ont été rendues vaines en partie par ses idées personnelles et par la façon de les réaliser. D'abord, il n'a montré aucune capacité dans la direction des débats parlementaires et dans le groupement des facteurs politiques. Sa glaciale indifférence, son dédain d'hidalgo pour autrui, voisin du mépris, son irrégularité à assister aux débats, sa négligence à veiller sur les orateurs et à préparer les votes, tout cela a produit un résultat naturel, mais bien triste, qui a coûte très cher au Gouvernement . une dispersion de forces et une insuffisance de discours

Sayfa 15

Balfour, kendisinden beklenenleri yerine getirmedi, bu vaatler kendi fikirleri ve onları gerçekleştirme yöntemleri nedeniyle boşa çıkmıştır. Her şeyden önce, parlamento muzakerelerinin yönetiminde ve siyasî unsurların toplanmasında yeterli olamamıştır. Onun soğuk kayıtsızlığı, **İspanyol soylusu** gibi başkalarını küçümsemesi, muzakerelere düzenli olarak katılmaması, konuşmacıları takip etme ve oylamaları hazırlamada itina göstermemesi, tüm bunlar, hükümete pahalıya mal olan, doğal fakat üzücü bir sonuca yol açmıştır: güçlerin dağılması ve söylev yetersizliği

Sayfa :18

Cette princesse est une infante du Montenegro, petite principauté que le traité de Berlin a un peu agrandie en lui donnant Dulcigno, et beaucoup Alexandre III en appelant son prince ou monarque le meilleur ami des Czars. De religion grecque, la future reine d'Italie a peu d'efforts à faire pour échanger le dogme de Byzance contre celui de Rome, puisque, depuis le schisme, les deux dogmes ont été unis dans un commun symbole. Et le trône italien étant en butte à de grandes difficultés avec un roi nègre, sur lequel les Czars exercent une puissante influence, l'héritier de ce trône trouvera, parmi les joyaux de la dot de sa fiancée, une intervention morale considérable en faveur des prisonniers capturés dans les victoires du Negus et que l'Italie a le désir et le besoin de racheter. Pour toutes ces raisons, par amour et par politique, pour le bien particulier et pour le bien public, la main de la jeune infante a donc été demandée. Le mariage a été notifié, ces jours-ci, par les soins de la chancellerie italienne, aux chancelleries de l'Europe. L'empereur d'Allemagne, qui ne pouvait donner l'une des princesses de son sang au futur monarque, à cause de leur qualité de protestantes, et l'empereur d'Autriche, qui se trouvait dans le même cas, à cause de la qualité de catholiques des princesses de sa famille, se sont réjouis ensemble de cet heureux événement. Entre temps, la czarine et le czar ont envoyé aux fiancés leur bénédiction, comme s'il y avait deux pontifes ou deux divinités sur le trône de Russie.

Sayfa 18

Bu prenses, Berlin Anlaşması sayesinde Dulsinyo'nun eklenmesiyle biraz genişleyen küçük bir prenslik olan Montenegro çocuğudur. Yunan dinine mensup olan İtalya'nın müstakbel kraliçesinin Roma dogmasına karşılık Bizans dogmasını değiştirmek için çok fazla çaba sarf etmesi gerekmemiştir. Çünkü dinsel bölünmeden beri her ikisi de aynı simge altında toplanmıştır. İtalyan tahtı Çar'ın üzerinde çok etkili olduğu bir zenci kralla büyük sorunlar yaşadığından, bu tahtın varisi, nişanlısının çeyizindeki mücevherler arasında İtalya'nın geri almak istediği Negus zaferleriyle tutsak alınan mahkûmlar için önemli bir "manevi girişim" elde edecektir. Bütün bu sebeplerle, sevgi ve politika yüzünden, kamunun ve bireylerin yararı

için, genç kız istenmiştir. Bu evlilik, İtalyan kançılaryası vasıtasıyla, bugünlerde tüm Avrupa kançılaryalarına bildirilmiştir. Müstakbel krala, Protestan olması sebebiyle kızlarından birini veremeyen Alman İmparatoru ile ailesindeki prenseslerin Katolik olması sebebiyle aynı durumda olan Avusturya İmparatoru bu olaya sevinmişlerdir. Bu arada, Çariçe ve Çar, Rusya tahtı üzerinde iki papaz veya iki kutsal varlık varmış gibi nişanlılara kutsama dualarını iletmişlerdir.

Sayfa :21

Dans la nature règne la fatalité, mais la liberté est la reine de la société. Nous ne pouvons, dans la nature, demander compte au soleil de ce qu'il dessèche parfois la terre et embrase l'atmosphère, parce qu'il accomplit des lois inéluctables, tandis qu'il nous est possible, dans l'histoire, de demander compte à l'homme du bien ou du mal qu'il a fait, parce que l'homme est libre et, par cela même, responsable devant les lois morales et devant la conscience universelle

Sayfa 21

Doğada kader hakimdir, **fakat özgürlük toplumun kraliçesidir.** Bazen toprağı kuruttuğu, atmosferi kavurduğu, kaçınılmaz kanunlar koyduğu için güneşe hesap soramayız, fakat insan özgür olduğu için ve bundan dolayı evrensel vicdan ve ahlâki kanunlar karşısında sorumlu olduğu için, ona tarihte yaptığı iyilik ve kötülüklerin hesabı sorulabilir.

Sayfa :21

La partie méridionale de l'Orient européen est occupée par les Grecs, descendants des artistes, des philosophes et des tribuns du monde antique, chaque jour plus déchus de leur précédente splendeur, mais plus chéris des peuples et plus glorieux aux yeux de l'Histoire par le souvenir et par le culte que l'Univers garde à leurs ancêtres. Là aussi sont établis les Turcs, héritiers de

Sayfa :21

l'Empire grec, qu'ils ont conquis par le cimeterre, et qui, ne lui ayant pas donné la liberté pour soutien, sont sur le point de le voir passer aux mains de peuples plus jeunes et plus libres

Sayfa 21

Doğu Avrupa'nın güneyinde sanatçılar, filozoflar ve eski çağların hatiplerinin torunları olan ve her geçen gün eski ihtişamlarından kaybeden fakat kainatın atalarına duyduğu saygı ve onların anısı nedeniyle tarih önünde daha şanlı olan ve halklar tarafından daha çok sevilen Yunanlılar vardır. Burada pala ile elde ettikleri özgürlük için yardım almadıklarından daha genç ve özgür toplumların eline geçmek üzere olan **Yunan İmparatorluğu'nun** varisleri olan Türkler de vardır.

Sayfa :21

III. — Le premier objet de notre attention, au milieu des problèmes politiques, est l'Empire russe, qui s'est consacré, depuis la guerre de Crimée, à un travail de reorganisation intérieure, et, depuis la guerre

Sayfa :22

franco-prussienne, à un travail de préponderance extérieure. Si l'on examine ce grand peuple russe, dont les possessions sont comparables à celles des antiques empires asiatiques, et qui, semblable aux tribus en armes, parait attendre un signal pour s'élancer au combat, on y constate un bouillonnement de pensées, d'aspirations, de rêves qui démontrent l'activité fébrile de ces races jeunes, douées d'une vertu prédominante, une inébranlable espérance

Sayfa 21-22

III. – Siyasî meseleler içinde önem verdiğimiz birinci konu, Kırım savaşından itibaren yeni bir iç teşkilatlanmaya ve Fransa-Prusya savaşından beri dışanda bir üstünlük sağlamaya yönelen Rus İmparatorluğu'dur. Sahip oldukları eski Asya imparatorlukları-na benzer olan ve silâhlı kabileler gibi savaşa atılmak için bir işaret bekleyen bu büyük toplumu incelediğimizde, üstün erdemlerle donatılmış genç nesillerin heyecanlı faaliyetinin göstergesi olan bir düşünce, özlem, hayaller coşkusunu ve sarsılmaz bir umut görmek teyiz.

—

Sayfa :22

Yvan le Terrible est la personnification de la sombre autocratie : perfide et astucieux comme Auguste, fantaisiste comme Néron, soupçonneux comme Tibère, cruel comme tous les tyrans, écrasé d'ennuis au faîte de son omnipotence, et, sur la fin de sa vie, accablé sous le poids de ses remords, poussé à un véritable suicide, puisqu'il abdique en faveur d'un successeur quelconque et qu'il s'enterre avant l'heure dans l'obscurité d'un cloître; parricide affreux, qui a sacrifié son fils aîné à la raison d'État, uniquement pour lui substituer un jeune homme débile, faible d'âme et chétif de corps, impuissant à lutter contre la peste qui empoisonne les airs, contre la faim et la misère, contre les irruptions des Polonais à l'Occident, contre celles des Tartares à l'Orient des Scandinaves au Nord, et contre tant d'autres cataclysmes qu'accompagne le vent de la mort.

* Sultan Hamit II

Sayfa 22

Korkunç Ivan karanlık mutlakiyetin bir simgesidir. O, August gibi kalleş ve kurnaz, Neron gibi keyfince davranan, Tiber gibi şüpheci, bütün tiranlar gibi zalim, sınırsız gücünün doruğunda sıkıntıdan ezilen ve hayatının sonunda, vicdan azabıyla kıvranan, gerçek bir intihara sürüklenmiştir. Zira herhangi bir halef lehine tahttan feragat etmiştir ve kendini zamanında önce bir manastırın karanlığına gömmüş, sadece yerine geri zekâlı, ruhu ve vücudu zayıf olan, vebayla,

açıklık ve yoksullukla, batıda Polonyalıların, doğuda Tatarların, kuzeyde İskandinavların baskınları ve ölüm rüzgarının eşlik ettiği daha nice felâketle savaşamayacak birini koymak amacıyla, devlet uğruna büyük oğlunu feda eden korkunç bir suçludur

Sayfa :27

Aujourd'hui, depuis les modifications du traité de Paris, qui fut la revanche obtenue par la Russie des humiliations subies par elle en Crimée, les questions européennes sont subordonnées à celle qui les absorbe toutes, à la question d'Orient, si pleine de dangers.

Sayfa 27

Kırım'da maruz kaldığı küçük düşürücü yenilgiden sonra Rusya'nın öcünü aldığı Paris Antlaşması'ndaki değişikliklerden sonra, bugün Avrupa'nın meseleleri, tehlikelerle dolu ve hepsini içeren Doğu sorununa bağlıdır.

LOUIS XV

ET

ÉLISABETH DE RUSSIE

ÉTUDE SUR LES

RELATIONS DE LA FRANCE ET DE LA RUSSIE

AU DIX-HUITIÈME SIÈCLE

D'APRES LES ARCHIVES DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

PAR

ALBERT VANDAL

Ouvrage couronné par l'Académie française

Troisième Édition

250

PARIS

LIBRAIRIE PLON

E. PLON, NOURRIT ET Cie, IMPRIMEURS-ÉDITEURS

10, RUE GARANCIÈRE

1896

XV. LOUIS
ve
RUSYALI ELISABETH

Dışişleri Bakanlığının arşivlerinden yararlanarak

On sekizinci asırda

Fransa ile Rusya arasındaki ilişkiler üzerine

ALBERT DUVAL tarafından
yapılan bir inceleme

Bu eser Fransız Akademisi tarafından ödüllendirilmiştir

Üçüncü Baskı
PARIS
PLON KİTABEVİ
Basımevi-Yayıncı, E.PLON, NOURRIT & Cie

10, Rue Garancière
1896

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 250
Yazar	: Albert Vandal
Cild	: Kahve
Ebadı	:
	En : 17 cm.
	Boy : 24 cm.
Sayfa Adedi	: XV + 448
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Hulya Lüle tarafından tercüme edilmiştir.

Ön Söz (Özet)

Eski politikamızın temel ilkesi, Fransa'yı Almanya'ya karşı korumak için kuzeyde ve Avrupa'nın doğusunda ittifaklar aramak olmuştur. İsveç, Polonya ve Türkiye, Almanya'nın sınırları etrafında ikincil fakat ürkütücü güçler oluşturmuşlardır. Bu ülkeler geleneksel olarak bize sempati duymuşlar ve güçlerini bölerek düşmanlarımızı yenmeye hep hazır bulunmuşlardır.

XIV. Louis ölmeden önce, bizim lehimize olan bu durumun değişeceğini tahmin etmiştir. Türkiye çökme işaretleri vermektedir. İsveç Avrupa'da gücüyle orantılı olmayan konumundan vazgeçme aşamasındadır. Polonya yok olmaya doğru gitmektedir. Oysa, yeni bir güç, Rusya, cesaretle bu üçlü mirasa konmaya adaydır.

Bütün on sekizinci yüzyıl boyunca Fransa, Petersbourg'la ilişkilerinde iki politika arasında seçim yapmak zorunda kalmıştır. Birincisi açıkça Rusya ile birlik olmak, ikincisi ise eski kuzey ve doğu ülkeleri ile birlik olup, Rusya'yı uzaklaştırmaktır. Yani on sekizinci asırda Rusya ile olan ilişkilerimize kararsızlık hâkim olmuştur.

İşte böylece Büyük Pierre, bizimle birlik olma tutkusuyla Fransız Sarayı'na geldiğinde Fransa, önerilerini reddetmemekle beraber, onu çekingen bir tavırla karşılamış, onunla tartışmış ama fiili bir ittifak kurmamıştır. Büyük Pierre'in düşüncesi kızında daha canlı bir hisle açığa çıkmıştır. Elisabeth Petrovna onu tanımadan XV. Louis'ye aşık olmuştur. O sırada St. Petersbourg'da bulunan kralın elçisi prensesin duygularını öğrenmiş ve kralına bahsetmiştir. Gururu okşanan XV. Louis, Elisabeth'in davasını ele almıştır. Onun yardımları ve tavsiyeleriyle Elisabeth bir ihtilâl yapmış ve tacı ele geçirmiştir. Yeni imparatoriçe kralın arkasındadır. Rusya müttefikimiz olacak gibidir. Fakat XV. Louis iki devlet arasında bir anlaşmayı gerekli kılan şartları anlamamıştır. Aralarında on bir yıl süren bir kopukluk olmuş, sonra tekrar yakınlaşmış ve bu yakınlaşmadan bir politik ittifak doğmuştur. İlk defa Fransız ve Rus orduları birlikte Prusya'ya karşı savaş-

mışlardır.

Eğer XV Louis kurduğu sisteme sadık kalsaydı, Elisabeth'in II Frédéric'e karşı 1756'da kurulan lige katılmasıyla bu prensin sonu gelebilirdi XV Louis bir kez daha Rusların desteğini istiyor gibi gözüktükten sonra reddetmiştir.

Elisabeth'in, hatta XV Louis'nin olumunden sonra ve monarşinin çöküşüne kadar Fransız politikasındaki kararsızlıklar sürmüştür

Bu çalışmada, on sekizinci asırda Rusya ile olan ilişkilerimizi, özellikle XV Louis ile İmparatoriçe Elisabeth arasındaki ilişkileri inceledik Kaynak olarak Dışişleri Bakanlığının arşivlerinden, Fransız Sarayı ile Avrupa'daki temsilciler arasında yapılan yazışmalardan yararlandık.

Sayfa :18

Les Suédois et les Polonais barraient la route de la Baltique ; au Midi, les Turcs tenaient les bords de la mer Noire ; au Nord, les glaces obstruaient la mer Blanche. La Russie risquait de périr étouffée sur un territoire sans issue : pour se donner de l'air, il lui fallait combattre. Pierre le comprit. Dès le début de son règne, il enlève aux Turcs Azof, et s'ouvre ainsi l'accès de la mer Noire.

Sayfa 18

İsveçliler ve Polonyalılar Baltık Denizi yolunu kapatıyorlardı, Türkler güneyde Karadeniz kıyılarını tutmuşlardı, kuzeyde buzlar Beyaz Denizi kaplamıştı. **Rusya, çıkış yolu bulunmayan bir memlekette boğulacaktı. Pierre bunun farkına vardı** Hukumdarlığının ilk yıllarında Türklerden Azak'ı aldı ve böylece kendine Karadeniz yolunu açtı.

Sayfa :19

Charles la lui offrit, en s'engageant imprudemment dans les déserts de Russie (1708). Le Tsar le laissa s'enfoncer jusqu'au cœur même de l'empire et errer neuf mois dans les steppes; lui reculait toujours, ne hasardant point d'action décisive et comptant sur son allié naturel, l'hiver.

Sayfa 19

İsveç kralı II.Charles 1708'de Rusya çöllerine dalmıştır. Çar, doğal müttefiki kışa güvenerek, onun imparatorluğunun içlerine kadar ilerlemesine ve dokuz ay bozkırlarda dolaşmasına izin vermiştir.

Sayfa :19

La Suède n'avait qu'une armée, elle la perdit à Pultava (1709); Charles XII s'enfuit chez les Turcs avec trois cents hommes.

Sayfa 19

Tek ordusu olan İsveç, 1709'da Pultova'da yenilmiştir. XII. Charles üç yüz adamıyla Türklerin yanına kaçmıştır.

Sayfa :22

Après la mort de Louis XIV et l'écrasement de la Suède, un agent russe, Zotof, parut à la cour de France Sa mission n'avait d'autre but que de sonder nos disposi-

Sayfa :22

tions, d'apporter de bonnes paroles, et de préparer les voies à une action plus efficace. Pour consommer l'union étroite qu'il méditait, Pierre ne voulait d'autre négociateur que lui-même. Depuis longtemps, il complait visiter la France et pensait que s'il paraissait en personne à Paris, apportant dans ses mains victorieuses l'alliance de la Russie, il réussirait mieux à se faire écouter et à vaincre nos hésitations, il partit à la fin de 1716, sans annoncer officiellement le but de son voyage

En passant par l'Allemagne, il vit a Havelsberg le roi de Prusse; c'était alors Frédéric-Guillaume Ier, le père du grand Frédéric. Cet Allemand grossier, qui battait les femmes, vivait avec des sous-officiers et prétendait transformer ses États en caserne, était dans le fond un fin diplomate. Il possédait l'ambition dévorante de tous les princes de sa race, mais ne se pressait point de la satisfaire, comme s'il eût senti que son rôle devait se borner à préparer l'avenir : il formait, instruisait, exerçait l'armée prussienne sans chercher à en faire usage, se contentant de porter au plus haut point de perfection cet outil de précision que ses successeurs devaient manier avec l'audace du génie.

Sayfa 22

XIV. Louis'nin ölümünden ve İsveç'in yenilmesinden sonra bir Rus ajanı, Zotof, Fransız sarayına gelmişti. Görevinin amacı nabız yoklamak ve daha etkili bir eyleme hazırlık yapmaktı. Tasarladı-

ğı sıkı ittifakı başarmak için Pierre kendinden başka bir müzakereci istemiyordu. Uzun zamandır Fransa'yı ziyaret etmeyi düşünüyordu ve Paris'e tek başına gittiği takdirde daha iyi dinleneceğini ve tereddütlerimizi gidereceğini düşünüyordu. Amacı resmi olarak ilan etmeden 1716'da yola çıktı.

Almanya'dan geçerken Havelsberg'de Prusya kralı ve Büyük Frédéric'in babası olan I.Frédéric-Guillaume'u gördü. Kadınları döven, astsubaylarla yaşayan ve devletlerini kışlaya çevirme iddiasında olan bu kaba Alman aslında kurnaz bir diplomattı. Kendi ırkından olan tüm prenslerde olan doymak-bilmez ihtirasa sahipti ama onu gerçekleştirmek için acele etmiyordu, sanki rolünün geleceği hazırlamak olduğunu hissetmiş gibiydi: eğitiyordu, öğretiyordu, kullanmaya çalışmadan Prusya ordusunu çalıştırıyordu. Haleflerinin bir dâhi zekâsıyla yöneteceği bu hassas aleti en mükemmel hale getirmekle yetinmişti.

Sayfa :35

Dans toute cette affaire, la France manqua de droiture. Tessé laisse échapper dans ses Mémoires un aveu compromettant : « Le nouveau gouvernement, dit-il, n'avait d'autre « intention que de voltiger et d'amuser le Tsar jusqu'au « temps de son départ, sans rien conclure avec lui [2]. »

Sayfa 35

Bu işte Fransa dürüst davranmamıştır. Tessé anılarında tehlikeli bir itirafta bulunmuştur: "yeni hükümetin tek amacı, Çarla hiçbir anlaşma yapmadan, onu gidene kadar oyalamaktır".

Sayfa :45

après le service et le sermon, Pierre reçoit des mains de son chancelier une adresse dans laquelle il est prié au nom du sénat et du saint-synode de prendre le titre romain d'empereur, et de le substituer au vieux titre slave de tsar; c'est la couronne des Césars byzantins que la Russie relève pour la poser sur le front de son prince victorieux. Pierre l'entend ainsi, car dans la harangue qu'il prononce en acceptant le nouveau titre, il recommande à ses sujets d'éviter la mollesse et la corruption,

Sayfa 45

Servisin ve söylevin bitmesinde sonra Pierre kançılarından bir mahzar alır. Orada Senato ve din işleri kurulu adına, kendisinin eski Slav unvanı olan Çar'ın yerine Romalı bir unvan olan İmparator adını alması istenmişti. **Rusya, Bizanslı Sezarların tacını alıp muzaffer prensinin başına koyuyordu. Pierre bunu böyle anlamaktaydı zira yeni unvanını kabul ederken emrindekilerin rehavet ve ahlâk bozukluğundan uzak durmalarını öğütlemişti.**

Sayfa :46

Au sortir de l'église, le cortège se reforme et se rend au palais du sénat, où dans une vaste salle dominant les quais et le cours de la Néva, des tables dressées attendent mille convives.

Sayfa 46

Kilise çıkışında kortej yeniden kurulur ve senatoya gider. Orada Neva nehrinin kıyılarına bakan geniş bir salonda hazırlanmış sofralar bin misafiri beklemektedir.

Sayfa :65

mais c'est en vain qu'il renouvelle ses appels suppliants, sa cour semble l'avoir oublié et ne lui donne plus signe de vie, elle le laisse sans ressources comme sans instructions. Dénué de tout, n'osant plus se rendre au palais impérial, où il ne saurait paraître décemment et où il craint de recevoir une mise en demeure définitive, réduit à emprunter pour payer le port de ses lettres, il prend le parti de s'enfermer chez lui et de se mettre au lit, en se disant malade[1]. Humiliante et singulière situation pour un ministre de France,

Sayfa 65

Yalvaran çağnları boşunadır. Maiyetindekiler onun unutmuş gibidir. Her şeyden yoksun olarak saraya gitmeye çekinmektedir. Mektuplarının ücretini ödemek için borçlanmak durumundadır. Kendini eve kapatmaya ve hasta ilân etmeye karar verir. Bu olay, bir Fransız bakan için küçük düşürücü ve tuhaf bir durumdur.

Sayfa :69

La marquise ne s'inspira jamais que de mesquines préoccupations, et imposa à la France une politique à son image.

Sayfa 69

Markiz daima sadece kendi değersiz kaygılarıyla ilgilenmiş ve Fransa için kendi imajında bir politika uygulamıştır.

Sayfa :79

La mort de Pierre faillit devenir pour la Russie le signal de déchirements intérieurs. Il n'avait point désigné son héritier : de sa veuve Catherine ou du jeune grand-duc Pierre, qui lui succéderait? L'audace de Catherine lui assura le pouvoir. Dans les premiers jours qui suivirent la mort de son mari, on la vit tout à la fois, suivant l'expression de Lémontey, « pleurant, conspirant, régnant [1] ». Elle prit hardiment la couronne, puis se fit reconnaître par les grands, confirmer par le clergé, acclamer par le peuple. L'œuvre de Pierre le Grand fut sauvée, et le règne de Catherine Ire parut la prolongation du sien.

Sayfa 79

Pierre'in ölümü Rusya için az kalsın iç çatışmaların bir sinyali olacaktı. Kendine bir halef seçmemişti: dul eşi Catherine veya genç büyük-dük Pierre, hangisi tahtı devralacaktı? Catherine'in cesareti ona iktidarı sağlamıştır. Eşinin ölümünden sonraki ilk günlerde, Lemonty'nin deyimiyle, o hem ağlarken, hem komplo peşinde, hem saltanat sürerken görülmüştür. **Cesaretle tacı almış, ondan sonra kendini büyüklere kabul ettirmiş, papazlara tasdik ettirmiş, halk tarafından alkışlanmıştır. Büyük Pierre'in eseri kurtarılmış ve I.Catherine'in hükümdarlığı onun hükümdarlığının bir devamı olarak görünmüştür.**

Sayfa :93

La première lettre de Campredon avait été reçue le 8 mai. Le 11, M. de Morville répondit par une dissertation banale sur les affaires courantes; il ne touchait pas un mot de la proposition de mariage et ajoutait seulement en post-scriptum : « Je remets à l'ordinaire prochain de traiter « avec vous les affaires dont il est question dans votre « dernière lettre. Si on vous en parle, tenez-vous à des « assurances générales d'amitié et de dévouement[1]. » La dépêche particulière écrite par Campredon le 24 avril ne reçut pas de réponse.

La Tsarine patienta quelque temps. Toutefois, ses illusions s'envolaient : l'étroitesse d'esprit et l'égoïste ambition du duc de Bourbon lui apparaissaient et la détachaient de nous. Autour d'elle, des influences contraires à la nôtre commençaient à se révéler, et nos ennemis agissaient.

Sayfa 93

Campredon'un ilk mektubu 8 Mayıs'ta gelmiştir. Ayın 11'inde Bay de Morville güncel işlerle ilgili olağan bir cevap göndermiştir, evlilik konusundan hiç bahsetmemiş, sadece dipnot olarak "son mektubunuzdaki hususlara bir sonraki mektubumda değineceğim Eğer size bu konudan bahsedilirse, genel dostluk ve bağlılık teminatı vermekle yetinin " Campredon'un 24 Nisan'da yazdığı özel yazıya cevap alamamıştır.

Çariçe bir süre beklemiştir. Fakat, hayalleri kaybolmaktadır: Bourbon dükünün dar görüşlülüğü ve bencil ihtirası ona görünmekte ve onu bizden uzaklaştırmaktadır. **Onun çevresinde bizimkine zıt etkiler ortaya çıkmaya başlamış ve düşmanlarımız harekete geçmektedir.**

Sayfa :112

Après la paix de Belgrade, un officier français, M. de Tott, avait été envoyé au quartier général de Münich afin de régler les détails de l'évacuation de la Moldavie. Au moment où il allait quitter le camp des Russes, le feld-maréchal le prit à part et lui dit, en le priant de rapporter ses paroles au cardinal de Fleury :

« J'ai toujours été bon Français et je serai toute ma vie « bon Russe : ce n'est pas par une vue d'intérêt particulier, « mais pour le bien réciproque de ces deux États, que je me « saurais bon gré de parvenir à les unir par une alliance.

Sayfa 112

Belgrad'ta barışın sağlanmasından sonra, bir Fransız subay, Bay de Tott, Moldavya'nın tahliye edilmesinin detaylarını görüşmek üzere Münih'in karargahına gönderilmişti. Rusların kampını terk edeceği sırada, feldmareşal onu bir kenara çekmiş ve Fleury kardinaline iletmesi için şu sözleri söylemiştir: **"daima iyi bir Fransız oldum ve tüm hayatım boyunca iyi bir Rus olacağım: özel bir menfaat sebebiyle değil, iki ülkenin karşılıklı iyiliği için, onları bir ittifakla birleştirmeyi isterim."**

Sayfa :122

[1] Louis XV, voyant un jour à sa maîtresse, madame de Mailly, une toilette bizarre et prétentieuse, disait : « La Tsarine doit être mise ainsi. » E. et J. DE GONCOURT, *la Duchesse de Châteauroux*, p. 188.

Sayfa 122

2- XV. Louis, metresi olan Bayan de Mailly üzerinde tuhaf ve iddialı bir tuvalet görünce "Çariçe böyle giyinmeli" demiştir. E. Ve J.DE GONCOURT, Châteauroux Düşesi, s.188.

Sayfa :148

Si La Chétardie n'aspira point à une faveur exclusive, il trouva sans doute dans ses séductions personnelles le plus sûr moyen d'influence auprès d'une princesse qui, suivant un mot prêté au maréchal Münich, « n'était heureuse qu'autant qu'elle était « amoureuse ».

Sayfa 148

La Chétardie özel bir sevgi istemese de, kişisel cazibesinde mareşal Münih'e isnat edilen **"sadece aşık olduğunda mutlu olan"** bir prensesi etkilemenin en güvenli yolunu bulmaktaydı.

Sayfa :157

Le cardinal de Fleury avait succédé au duc de Bourbon et remplissait les fonctions de premier ministre. Sa politique timide se préoccupait peu du Nord; s'il conservait des relations amicales avec la Suède et la Pologne, c'était par habitude plutôt que par goût; il ne fondait aucune espérance sur la Russie ni pour le présent, ni pour l'avenir. Faisant

Sayfa :157

allusion dans ses instructions à la vénalité des ministres russes, il ajoutait cette parcimonieuse remarque : « L'abandon total de la Tsarine à la cour de Vienne ne changera point tant que ses ministres trouveront des avantages « pécuniaires de la part de l'Empereur, et à supposer qu'on « pût diminuer cette influence de la cour de Vienne, l'utilité qu'on en pourrait retirer ne vaudrait assurément pas « la dépense qu'il y faudrait faire [1]. »

Sayfa 157

Fleury Kardinali Bourbon dükününün yerine geçmiş ve başbakanlık görevini yürütmektedir. Onun çekingen politikası Kuzeyle pek ilgili değildir, İsveç ve Polonya ile dostane ilişkilerini muhafaza etmesi zevkten ziyade alışkanlıktan kaynaklanmaktadır, ne şimdi ne gelecekte Rusya için bir umut beslememektedir. Talimatlarında Rus bakanların çıkarcılığını ima ederek, bu **tutumlu** eleştiriyi yapmıştır "Çariçe'nin Viyana sarayında bırakılması, bakanları İmparatordan maddi avantaj sağladıkları sürece bir şeyi değiştirmeyecektir, ve farz edelim ki Viyana erkanının bu etkisi azaltılabildi, bundan sağlayabileceğimiz yarar yapacağımız masrafa değmeyecektir."

Sayfa :159

Le prince de Brunswick fut arrêté en même temps. Quant au petit tsar, Elisabeth le prit dans ses bras, et le baisant : « Pauvre enfant, dit-elle, tu es innocent, « mais tes parents sont bien coupables [1]. »

Sayfa 159

Brunswick prensi de aynı zamanda tutuklanmıştır. Küçük çara gelince, Elisabeth onu kucağına almış ve onu öperek şunları söylemiştir: **"zavallı çocuk, sen masumsun ama ebeveynlerin suçludur."**

Sayfa :159

Le jour paraissait; la bonne nouvelle volait de bouche en bouche. Tous les mécontents du régime précédent, tous ceux que poussaient l'intérêt, la crainte, ou un dévouement vrai

Sayfa :160

main, accouraient à son palais. Elle vit arriver des généraux et des moujiks, des évêques et des soldats, et accueillait tout le monde avec la même affabilité. Enfin, vers deux heures, une assemblée composée de prélats et de grands seigneurs la salua du titre d'impératrice de toutes les Russies, tandis qu'au dehors retentissaient les hourras frénétiques du peuple et de l'armée.

Sayfa 159

Gün ağarmaktaydı, iyi haber ağızdan ağıza dolaşmaktaydı. Eski yönetimden memnun olmayanlar, Elisabeth'den bir çıkar umanlar, ondan korkanlar veya ona gerçek bir bağlık duyanlar, dünkü ve gelecekteki taraftarları sarayına koşmaktaydı **[sayfa 160]** Generallerin, mujiklerin, piskoposların ve askerlerin geldiğini görmüş ve hepsini aynı naziklikle karşılamıştır. **En sonunda, saat ikiye doğru,**

yüksek rütbeli papazlar ve derebeylerinden oluşan bir kurul onu tüm Rusların imparatoriçesi olarak selamlamıştır, dışarıda ise halkın ve ordunun çılgın bağırışları duyulmaktadır.

Sayfa :160

Au milieu des émotions de la journée, Élisabeth n'avait cessé de penser à La Chétardie. D'heure en heure, elle le faisait tenir au courant des événements, et après avoir été proclamée impératrice, elle lui envoya demander conseil sur un point délicat : que fallait-il faire du jeune tsar détrôné

Sayfa 160

Günün heyecanı içinde, Elisabeth durmadan La Chétardie'yi düşünmüştür. Saat başı onu olaylar hakkında bilgilendiriyordu ve imparatoriçe ilan edildikten sonra hassas bir konuda ondan tavsiye istemiştir: tahtından olan ve tutuklanan genç Çarı ne yapmalıydı?

Sayfa :161

¹ Au dix-septième siècle, plusieurs imposteurs avaient réussi à troubler la Russie en se faisant passer pour le prince Dmitri (ou Démétrius), fils d'Ivan le Terrible et disparu en 1591. A l'égard du jeune Ivan de Brunswick, Élisabeth n'eut pas le triste courage de suivre le conseil du marquis : elle se contenta de le faire enfermer dans une forteresse où il languit vingt-trois ans, et où il mourut.

Sayfa 161

1 – On yedinci asırda, birkaç düzenbaz, 1591 de kaybolan prens Dmitri, Korkunç Ivan'ın oğlu olduğunu iddia ederek Rusya'yı karıştır-

mayı başarmıştır. Genç Ivan de Brunswick'le ilgili olarak, Elisabeth, markinin önerisini uygulama cesaretini bulamamış: onu bir kaleye kapatmakla yetinmiş ve orada yirmi-üç yıl acı ve sıkıntı çektikten sonra ölmüştür.

Sayfa :181

De l'hôtel où il était descendu à Paris, il envoya au ministère un mémoire où, mêlant comme toujours dans ses conceptions le chimérique au possible, il traçait le plan d'une confédération entre tous les États du Nord et de l'Est, la Russie, la Suède, la Prusse, la Pologne et la Turquie, sous l'égide de la France.

Sayfa 181

Paris'e geldiğinde kaldığı otelden bakanlığa bir bildiri göndermiştir. Bu yazıda, her zaman düşüncelerinde yaptığı gibi düşle mümkün olanı karıştırarak, Fransa'nın himayesinde, bütün kuzey ve doğu ülkelerini, Rusya'yı, İsveç'i, Prusya'yı, Polonya ve Türkiye'yi kapsayan bir konfederasyonun plânını çizmiştir.

Sayfa :183

Puis le peuple entendit la lecture d'un manifeste, dans lequel l'Impératrice faisait connaître que l'ancien ambassadeur d'Autriche, Botta d'Adorno, actuellement à Berlin, méconnaissant pendant son séjour en Russie ses devoirs et son caractère, s'était associé aux menées des

Sayfa :183

rebelles, avait assisté à des conciliabules tenus dans le but de renverser le gouvernement légitime de l'empire, mais que l'Impératrice allait réclamer de la reine de Hongrie le châtiment immédiat et exemplaire du coupable

Sayfa 183

Halka bir bildiri okunmuştur. Bu bildiride İmparatoriçe, halihazırda Berlin'de olan eski Avusturya Büyükelçisi, Botta d'Adorno'nun, Rusya'da kaldığı sürede karakterini ve görevlerini unutarak, isyancıların entrikalarına uyarak, imparatorluğun yasal hükümetini devirmek amacıyla düzenlenen gizli toplantılara katıldığını açıklamış ve Macaristan Kraliçesi'nden bu suçlunun derhal cezalandırılmasını isteyeceğini ifade etmiştir.

Sayfa :186

la seconde portait pour suscription : « A Sa Majesté Impériale notre chère sœur et « très-parfaite amie Élisabeth, Impératrice et *Autocratrice* « de toutes les Russies. » La Chétardie ne devait se servir de cette dernière qu'en cas d'urgente nécessité et comme argument suprême[1]. Muni d'un tel viatique, il ne pouvait échouer dans sa mission. Toutefois, M. Amelot ne jugea point superflu de lui recommander dans ses instructions écrites la prudence et la modération, et de lui prescrire, tout en s'attachant spécialement à conserver les bonnes

Sayfa :186

grâces de la souveraine, de ne se point départir envers les ministres des égards qu'exige la bienséance.

Sayfa 86

İkincisinde adres olarak: "Mağesteleri, çok sevgili kardeşimiz ve çok mükemmel arkadaşımız, tüm Rusya'nın İmparatoriçesi ve mutlak hükümdan, Elisabeth'e" görünmekteydi. La Chétardie bunu ancak acil gereksinim durumunda ve son kanıt olarak kullanmalıydı. Böyle bir dayanağa sahip olunca, görevinde başarısız olamazdı. Ancak, Bay Amelot yazılı talimatlarda ihtiyat ve itidal önermiş ve hükümdarın iyi niyetlerini muhafaza etmeye özen gösterirken, bakanlara görgü kurallarının emrettiği ilgiden vazgeçmemeyi buyurmuştur.

Sayfa :186

En retournant en Russie, il partait en guerre L'alliance moscovite lui parut une conquête à brusquer, une place à emporter d'assaut. « Il faut, disait-il, que nous nous emparions de « la Russie. » La violence naturelle de son caractere, sa haine contre les Bestouchef, son ambition exaspérée lui ôtèrent tout discernement. Il quitta Paris avec un plan qu'il s'était tracé à lui-même, dans un esprit de folle témérité. Dès son arrivée, il se poserait ouvertement en ennemi des ministres actuels de la Tsarine, se refuserait à leur rendre visite, à leur adresser la parole, à les voir. Mais un ambassadeur ne pouvait, sans manquer aux devoirs élémentaires de sa charge, suspendre toute relation avec les ministres du gouvernement auprès duquel il était accrédité.

Sayfa 186

La Chétardie Rusya'ya dönerken, savaşa gider gibiydi. Rus ittifakı ona hızlandırılması gereken bir fetih gibi görünmekteydi. "Rusya'yı ele geçirmeliyiz" diyordu. Karakterinin doğal sertliği, Bestuşef'lere beslediği kin, öfkeli ihtirası onda her türlü sağduyuyu yok etmekteydi. Kendi kendine çizdiği bir planla, çılgınca bir gözü peklikle Paris'ten ayrılmıştır. Gelir gelmez Çariçe'nin o anki bakanların karşısına açıkça düşman olarak çıkacaktı, onların ziyaretine gitmeyi, onlarla konuşmayı reddedecekti. Fakat bir büyükelçi, görevinin birinci şartlarını yerine getirmeyip, nezdinde akredite olduğu hükümetin bakanlarıyla ilişkisini askıya alamazdı.

Sayfa :192

« L'amour de la pure bagatelle, le délice d'une toilette « répétée quatre ou cinq fois par jour, et le plaisir de se « voir dans son intérieur environnée de valetaille, occu- « pent entièrement la Tsarine. Enivrée de cette situation, « elle s'imagine à proportion qu'elle en jouit être plus « adorée de ses sujets et avoir moins à craindre. L'idee « de la moindre affaire l'effraye et l'effarouche, et cette « paresse la conduit à chaque instant à laisser tout aller à « l'abandon [1]. » Tel était le portrait peu flatteur que La

Sayfa :193

Chétardie traçait de la princesse qu'il avait contribué à porter au trône. Dans d'autres dépêches, il contait par le menu les détails de la vie intime d'Élisabeth, s'étendait complaisamment sur les amours de la souveraine, se réjouissait de la vénalité des courtisans, envoyait le tarif des consciences à la cour de Russie, et mettait à nu les ressorts de l'intrigue qu'il avait ourdie

Sayfa 192

"Anlamsız şeyleri sevmek, günde dört beş kez tekrarlanan bakım ve konutunda uşaklar ortasında olma zevki Çariçe'nin tüm zamanını doldurmaktaydı. Bu durumdan başı dönen Çariçe, bundan aldığı zevk ölçüsünde emrindekiler tarafından sevildiğini ve daha az korkması gerektiğini düşünmekteydi. En küçük bir iş düşüncesi onu korkutmakta ve kaçırmakta ve bu tembellik onu her an her şeyi kendi haline bırakmaya sevk ederdi. " La Chétardie'nin tahta çıkmaya yardım ettiği prenses hakkında çizdiği portre böyleydi. (sayfa 193) Başka telgraflarda, Elisabeth'in özel hayatını detaylarıyla anlatmakta, onun aşkları, nedimlerin sahtmışlığı üzerinde durmakta ve düzenlenen entrikaların nedenlerini açığa çıkarmaktaydı.

Sayfa :209

[1] Un seul document authentique a été publié jusqu'à présent sur Bonneval, c'est le *Mémoire sur le comte de Bonneval, suivi des lettres de la comtesse de Bonneval à son mari*, par le prince de Ligne. Paris, Barbier. 1 vol. in-8°. Cet ouvrage traite surtout de la vie privée du comte-pacha, sans paraître soupçonner l'importance de son rôle politique

Sayfa 209

1- Bonneval hakkında bugüne kadar tek bir resmi belge yayınlanmıştır, o da prens de Ligne'nin Mémoire sur le comte de Bonneval, suivi des lettres de la comtesse de Bonneval à son mari/ Bonneval kontu ile ilgili anılar, Bonneval kontesinin eşine yazdığı mektuplar. Paris, Barbier, 1.inci Cilt. İn-8. Bu eser, politik rolünden şüphelenmemekle birlikte, paşa-kontun özel hayatından bahsetmektedir.

Sayfa : 223

CHAPITRE V.

GUERRE ET RÉCONCILIATION.

L'influence personnelle de Louis XV commence à se faire sentir dans la politique européenne. — La question d'Orient en 1748. — Sentiments du Roi à l'égard de la Russie. — Son goût pour le mystère et la dissimulation. — *Un visir de poche.* — L'hôtel du Temple. — Efforts du prince de Conti pour épouser Élisabeth. — Son entrevue avec les envoyés polonais. — Le Roi fait de son cousin l'instrument de ses desseins sur la Pologne et sur l'Orient. — Projet de coalition contre la Russie — Établissement de la correspondance secrète ; son but — Travaux et succès de M. des Alleurs à Constantinople. — Les Russes occupent la Finlande. — Menace d'intervention armée — Un souvenir de Bonneval. — Ambassade de M. de Broglie en Pologne ; ses résultats. — Rupture avec l'Angleterre — Le chevalier Williams se rend à Pétersbourg. Instructions belliqueuses adressées à M. de Vergennes — Un envoyé français à la cour du khan des Tartares — Imminence d'une lutte ouverte avec la Russie. — Brusque revirement — Étendue et caractère véritable de la révolution diplomatique de 1756. — Traité de Pétersbourg ; traité de Westminster ; premier traité de Versailles. — Dispositions d'Élisabeth. — Le moyen de la faire sourire. — Un voyageur intrépide — Arrestation de M. de Valcroissant — Nouvelles ouvertures. — Les habitués des réceptions du prince de Conti — Une tabatière à double fond ; ce qu'elle contient. — Les deux voyages du chevalier Douglas. — Une légende — La vérité — Première apparition du chevalier d'Eon. — Services de M. Michel. — *Les deux bonnes dames.* — Élisabeth veut conclure une alliance directe. — La France hésite ; elle s'efface derrière l'Autriche. — Étonnement d'Élisabeth. — Les Prussiens en Saxe — Guerre générale. — Accession de la Russie au traité de Versailles. — *Le bel acte secret.* — Conditions indispensables de l'alliance franco-russe — Nécessité de refréner l'ambition de Frédéric II. — Opinion d'un Danois sur le développement de la Prusse.

Sayfa 223

V.BÖLÜM

SAVAŞ VE UZLAŞMA

XV Louis'nin şahsi etkisi Avrupa politikasında kendini hissettirmeye başlar – 1748'de Doğu sorunu – Kralın Rusya'ya karşı beslediği hisler – Onun gizem ve saklamaya olan ilgisi – Bir cep veziri – Temple oteli – Conti prensinin Elisabeth'le evlenme çabaları – Polonyalı elçilerle yaptığı görüşme – Kral yeğenini Polonya ve Doğu ile ilgili amaçlarını gerçekleştirmede bir araç olarak kullanır – Rusya'ya karşı bir koalisyon tasarısı – Gizli yazışmalar, amaç - Bay de Alleurs'ün İstanbul'daki çalışmaları ve başarıları – Ruslar Finlandya'yı işgal eder – Silahlı bir müdahale tehdidi – Bonneval ile ilgili bir anı – Bay de Broglie'nin Polonya'daki büyükelçiliği, sonuçlar – İngiltere ile ilişkilerin kopması – Şövalye Williams'ın Petersbourg'a gidişi – Bay de Vergennes'e gonderilen savaşçı talimatlar – Başbuğun sarayında bir Fransız elçi – Rusya ile açık bir mücadelenin yakın olması – Anı dönüş – 1756'daki diplomatik devrimin gerçek yüzü ve kapsamı – Petersbourg Antlaşması, Westminster Antlaşması, Versailles I Antlaşması – Elisabeth'in duzenlemeleri – Onu guldürme imkanı – Cesur gezici – Bay de Valcroissant'ın tutuklanması – Yeni açılımlar – Conti prensinin verdiği resepsiyonların müdavimleri – Çift taraflı enfiye kutusu; içindekiler -

Şovalye Douglas'ın iki seyahati – Bir efsane – Gerçek –Eon Şövalyesinin ilk ortaya çıkışı – Bay Michel'in hizmetleri - İki iyi bayan – Elisabeth doğrudan bir ittifak imzalamak istiyor – Fransa tereddut ediyor, Avusturya'nın arkasında saklanıyor – Elisabeth şaşırıyor - Prusyalılar Saxe'ta – Genel savaş – Rusya'nın Versailles Antlaşması'na katılması – Gizli akit – Fransa ile Rusya arasında bir ittifakın gerekli şartları – II Frederic'in ihtirasını frenleme gereği – Prusya'nın gelişmesiyle ilgili olarak bir Danimarkalının görüşü

Sayfa :226

mais embrassant de plus vastes territoires et intéressant le sort d'un plus grand nombre d'États, elle s'agite des bords de la mer Baltique à ceux du Danube et du Bosphore; les affaires suédoise, polonaise et turque forment ses principales divisions; c'est moins la question d'Orient proprement dite que celle de l'Europe orientale.

Sayfa 226

... daha geniş toprakları kapsayan ve daha çok sayıda ülkenin kaderini ilgilendiren, Baltık Denizi kıyılarından Tuna ve Boğazın kıyılarına kadar uzanmaktadır; İsveç, Polonya ve Türk meseleleri onun başlıca bölümlerini oluşturmaktadır; bu Doğu sorunundan ziyade doğu Avrupa sorunudur.

Sayfa :230

De bonne heure, Louis de Conti s'était fait parmi les princes du sang une place unique et supérieure. La victoire de Coni, qu'il avait remportée à vingt-sept ans, avait amené sur toutes les lèvres une comparaison flatteuse avec le vainqueur de Rocroy.

Sayfa 230

Erkenden Louis de Conti soylu prensler arasında kendine üstün ve eşsiz bir yer edinmiştir. Yirmi-yedi yaşında kazandığı Coni zaferi ile tüm ağızlarda Rocroy galibi ile övücü bir mukayese dolaşmıştır.

Sayfa :249

Raviver les craintes des Tartares, aigrir leur ressentiment contre un voisin envahissant, et les amener à prendre l'initiative des hostilités, tel fut le but de la France. Louis XV leur dépêcha un agent secret, le baron de Tott ¹; par nos conseils, le khan eut bientôt réuni sa nombreuse et vaillante cavalerie et n'attendait qu'une occasion pour lui lâcher la bride.

Sayfa 249

Fransa'nın amacı Tatarların korkularını depreştirmek, istilacı bir komşuya karşı hınçlarını artırmak ve düşmanlıktan konusunda inisiyatif almalarını sağlamaktı. XV.Louis onlara gizli bir ajan gönderdi, Tott Baronu . Tavsiyelerimizle Han kalabalık ve yiğit ordusunu toplamış ve dizginini çözmek için sadece bir fırsat beklemekteydi.

Sayfa :261

L'envoi à Pétersbourg d'un agent secret fut résolu : le difficile était le choix de cet émissaire. Un diplomate de profession ne consentirait pas à se compromettre dans une aventure; un personnage subalterne n'inspirerait point confiance; dans tous les cas, un Français éveillerait par sa présence seule les soupçons du ministère russe. Ce fut le prince de Conti qui fit cesser cet embarras.

Sayfa 261

Gizli bir ajanın Petersbourg'a yollanması çözüme kavuşturulmuştu: zor olan gönderilecek kişiyi seçmekti. Meslekten diplomat

olan bir kişi maceraya atılmaya razı olmazdı; alt rütbeli bir görevli güven uyandırmazdı; her ne olursa olsun, bir Fransız sadece mevcudiyetiyle Rus bakanlığın şüphesini uyandırırdı. Conti Prensi bu sıkıntıya bir son vermişti.

Sayfa :263

Convenablement stylé, Douglas se mit en route dans le courant de l'été de 1755; mais afin de détourner les soupçons, il prit le chemin le plus long. Entré en Allemagne par la Souabe, il gagna Vienne, puis parcourut la Bohême. Il voyageait en curieux et en désœuvré : en Pologne et en Silésie, il visita les mines; à Dresde, il ébaucha une intrigue amoureuse; à Dantzick, il employa plus utilement son temps en se mettant en rapport avec diverses personnes attachées aux intérêts de la France, et en recueillant de leur bouche quelques renseignements sur la Russie.

Sayfa 263

Uygun olarak yetiştirilen Douglas 1755 yazında yola çıkmıştır; fakat şüphe uyandırmamak için en uzun yolu seçmiştir. Suab'dan Almanya'ya girmiş, Viyana'ya varmış, sonra Bohemya'dan geçmiştir. Meraklı ve aylak olarak dolaşmıştır: Polonya ve Silesya'da madenleri gezmiştir; Dresde'de bir aşk entrikası başlatmıştır; Dantzick'te zamanını daha yararlı bir şekilde değerlendirerek Fransa'nın çıkarlarına bağlı çeşitli insanlarla görüşmüş ve onlardan Rusya hakkında bazı bilgiler edinmiştir.

Sayfa :277

Le comte Esterhazy n'aspirait qu'à rompre nos anciennes relations avec la Porte; il conseilla à Douglas de ne point retarder l'accession de la Russie par une discussion intempestive. Le chevalier se résigna à éluder ses instructions : il fit insérer dans le traité l'exception prescrite, mais signa une déclaration dite *secrétissime*, par laquelle la France promettait, en cas de guerre entre la Russie et les Turcs, de fournir à sa nouvelle alliée des secours en argent.

Sayfa 277

Esterhazy kontu Douglas'a, yersiz bir tartışmayla Rusya'nın katılımını geciktirmemesini tavsiye eder. Şövalye onun talimatlarından kaçınmaya karar verir. **istenen ibareyi antlaşmaya dahil ettirir fakat çok gizli bir beyanname imzalar. Bu beyannamede Fransa, Ruslarla Türklerin savaşması halinde, yeni müttefikine para yardımı yapmayı taahhüt eder.**

Sayfa :287

Sa vie se passe à lutter contre deux ennemis dont elle commence à subir les atteintes, l'âge et la maladie. Plus femme que souveraine, malgré ses quarante-huit ans, elle songe moins à gouverner qu'à plaire, et la découverte d'une ride l'afflige autant qu'une défaite de ses armées.

Sayfa 287

Elisabeth'in hayatı artık iki düşman arasında geçmektedir: yaşlılık ve hastalık. Hükümdardan çok bir kadın, kırk-sekiz yaşında olmasına rağmen yönetmekten çok hoşa gitmeyi düşünmektedir ve bir kırışığı fark etmek ordularının bir yenilgisi kadar onu üzmektedir.

Sayfa :328

Woronzof fit savoir aussitôt que l'idée et le procédé avaient reçu l'approbation de sa souveraine : cette réponse arriva à Versailles au mois de février 1758 [2], à l'instant même où se consommait la chute de Bestouchef.

Tandis que l'empressement de l'Impératrice redoublait, celui du Roi semblait se refroidir. Après avoir le premier pris l'initiative du projet, il hésitait devant sa mise à exécution, craignant de s'engager sans retour avec la Russie.

Sayfa 328

Woronzof derhal fikir ve yöntemin hükümdarı tarafından kabul gördüğünü bildirmiştir bu cevap Versailles'a Şubat 1758'de gelmiştir, o sırada Bestouchef gözden düşmekteydi

İmparatoriçenin sabırsızlığı iki katına çıkarken, Kralınki gerilemekteydi. İlk o bu tasarıyı düşünmüş olduğu halde, onun uygulanması konusunda tereddüt ediyor, Rusya ile geri dönüşü olmayan bir yükümlüğe girmekten çekiniyordu.

Sayfa :342

En réalité, Frédéric était vainqueur; les Russes avaient vingt mille hommes hors de combat, et leur aile droite avait perdu tous ses canons. M. de Fermor n'attendait qu'une occasion pour suspendre la campagne; il donna le signal de la retraite et se replia sur la Vistule.

* Şu zamanda biz hab-ı gafletden puyan olmuşuz.

Sayfa 342

Aslında, Frederic galipti; Rusların savaşamayacak durumda olan yirmi bin adamı vardı ve sağ kanatta tüm toplarını kaybetmişlerdi Bay de Fermor harekatı durdurmak için sadece bir fırsat beklemekteydi, çekilme emrini verdi ve Vistule'e geri çekildi.

Sayfa :412

CONCLUSION

* Jamais la loi capricieuse de l'hérédité ne servit plus mal les destinées d'un grand empire que lorsqu'elle appela Pierre de Holstein à la succession d'Élisabeth Petrovna. Au moment où l'Impératrice mourut, la Russie semblait appelée à jouer en Europe un rôle prépondérant;

* İşte ..... fırsat

Sayfa 412

SONUÇ

Elisabeth Petrovna'dan sonra Pierre de Holstein'ın tahta oturmasıyla, hiçbir zaman miras kanunu buyuk bir imparatorluğun kaderine bu kadar buyuk bir kotuluk etmemiştir. Imparatoriçe olduğu zaman, Rusya Avrupa'da onemli bir rol oynayacak durumdaydı.

Sayfa :412

L'œuvre de six années allait se briser d'un seul coup entre les mains de cet enfant de trente-quatre ans, fantasque et obstiné, incapable d'une détermination réfléchie.

Sayfa 412

Altı yılın eseri, otuz-dört yaşında, kaprisli, inatçı, aklı başında bir kararlılıktan yoksun olan bu çocuğun ellerinde bir defada yok olup gidecekti.

Sayfa :420

au lieu de revenir sur ses pas, il prit la route de Vienne. Cette fois, Louis XV n'hésita pas à lui infliger un blâme sévère et à lui intimer l'ordre de rejoindre immédiatement son poste [1].

Sayfa 420

O, geri donmek yerine, Viyana yolunu tutmuştur. Bu kez, XV Louis ona ciddi bir ihtarda bulunmakta tereddut etmemiş ve derhal görevine dönmesini emretmiştir.

Sayfa :430

Tandis que notre gouvernement s'effaçait ou qu'il se consumait en efforts incohérents, le roi de Prusse proposait son alliance à Catherine II. La Tsarine hésita à l'accepter, ses vues sur la Pologne différaient essentiellement de celles de Frédéric. Celui-ci recherchait avant tout un agrandissement territorial, Catherine un accroissement d'influence.

Sayfa 430

Hükümetimiz tutarsız çabalarla yok olurken, Prusya kralı II.Catherine'e ittifak önermekteydi. Çariçe bunu kabul etmekte tereddüt ediyordu; Polonya hakkında düşünceleri Frederic'in düşüncelerinden farklıydı. Frederic her şeyden önce bir toprak genişlemesi istemekteydi, Catherine ise bir etkinlik artışı.

Sayfa :430

Assurée de notre concours, elle eût probablement écarté les offres de Frédéric; repoussée dans les tentatives qu'elle avait faites de notre côté, elle comprit l'impossibilité de se passer de la Prusse pour maintenir son autorité à Varsovie et comprimer les velléités d'indépendance qui se manifestaient en Pologne.

Sayfa 430

Bizim yardımımıza güvenseydi, Frederic'in önerilerini muhtemelen geri çevirmişti; bizden yana yaptığı girişimleri sonuçsuz

kalınca, Varşova'da otoritesini korumak ve Polonya'da ortaya çıkan bağımsızlıkla ilgili kararsızlıktan bastırmak için Prusya'dan vazgeçemeyeceğini anladı.

Sayfa :432

L'oppression que Catherine et Frédéric faisaient peser sur la Pologne avait excité un soulevement dans ce malheureux pays et provoqué l'intervention de la Turquie (1766-1768). Sur le conseil inopportun du duc de Choiseul, les Ottomans prirent en main la cause de la liberte polonaise et se jetèrent au-devant de la défaite avec une générosité imprudente.

Sayfa 432

Catherine ve Frederic'in Polonya'ya yaptığı baskı bu zavallı ülkede bir isyan doğurmuş ve Türkiye'nin müdahalesine yol açmıştır **(1766-1768) Choiseul dükünün yersiz tavsiyesi üzerine, Osmanlılar Polonya'nın özgürlüğü davasını ele almışlar ve ihtiyatsız bir cömertlikle kendilerini yenilginin karşısına atmışlardır.**

Sayfa :434

Cette union entre la Prusse, la Russie et l'Autriche ne naquit jamais d'une communauté véritable d'intérêts; elle se forma toujours sur l'initiative et sous la direction de la Prusse, qui, dans une vue d'ambition personnelle, prend son point d'appui sur l'une des deux puissances situées à ses côtés pour forcer la main à l'autre. Tantôt elle se rap-

Sayfa :434

proche de la Russie; l'Autriche, enveloppée et enserrée en quelque sorte par les deux empires du Nord, se trouve nécessairement entraînée dans leur sphère d'action; s'associant, souvent malgré elle, à leur politique, elle se voit amenée à poursuivre les avantages plus spécieux que réels qu'elle peut en retirer; elle participe au partage de la Pologne et à celui de la Turquie. Tantôt la Prusse se rapproche de l'Autriche; la Russie se voit alors obligée d'arrêter ses progrès en Orient et de borner son ambition. Le cabinet de Berlin oppose les deux puissances l'une à l'autre, puis les rapproche au moment voulu pour les courber toutes les deux sous sa volonté, et les faire concourir à l'accomplissement de ses projets. Dans la pensée de la Prusse, la triple alliance n'est pas nécessairement permanente; il suffit qu'elle se renoue à l'instant favorable et sur un signal parti de Berlin.

C'est lorsque Louis XV eut renoncé définitivement à toute pensée d'entente avec la Russie, et lorsqu'il eut répudié la politique dans laquelle la tsarine Élisabeth l'avait invité et amené parfois à entrer, que la Russie, la Prusse et l'Autriche adoptèrent le système de concessions réciproques aux dépens d'autrui qui depuis lors s'est perpétué pour le malheur de l'Europe, mais qui n'a jamais varié dans ses

Sayfa :435

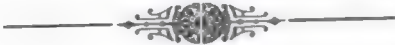
éléments essentiels. La triple alliance a survécu à l'écroulement du vieux monde, et elle se présente au dix-neuvième siècle avec les mêmes caractères qu'au dix-huitième. Ce serait d'ailleurs une erreur que de voir dans la Révolution française l'origine d'une ère diplomatique entièrement nouvelle. La Révolution, si elle a transformé l'état social de tous les peuples, n'a pas modifié très-sensiblement la situation respective des États. Sur l'horizon européen, elle apparut comme l'un de ces orages qui, éclatant soudain, bouleversent tout sur leur passage, mêlent les éléments, et troublent pour un temps l'ordre de la nature. L'orage passe, et bientôt ses traces disparaissent, les éléments épars ou confondus se rejoignent ou se distinguent, et les lois naturelles reprennent leur empire. Quand la Révolution eut passé sur l'Europe, les fronts courbés se redressèrent, les trônes ébranlés se raffermirent, et les ambitions reprirent confiance. De nos jours, la Russie obéit encore a l'impulsion de Catherine II, les politiques autrichiens suppléent au génie par les traditions, et la Prusse applique en diplomatie comme en stratégie les leçons du grand Frédéric. L'histoire ne se refait pas, mais elle se continue, et l'étude du passé, en jetant la lumière sur des desseins séculaires dont nous voyons se développer l'exécution, explique le présent et révèle parfois le secret de l'avenir.

Sayfa 434

Prusya, Rusya ve Avusturya arasındaki bu birlik hiçbir zaman gerçek bir menfaatten doğmamıştır. Hep, kişisel bir ihtiras yüzünden, yanında bulunan iki güçten birine dayanıp diğerini zorlamak isteyen Prusya'nın inisiyatifinden doğmuş ve onun yönetiminde gerçekleşmiştir. Bazen Rusya'ya yakınlaşmıştır; o zaman, iki kuzey imparatorluk tarafından sarılan Avusturya ister istemez onların hareket alanına sürüklenmiştir; istemeyerek onların politikasına uymuş, bundan elde edeceği gerçek yarardan çok özel yararları kollamaya zorlanmıştır; Polonya'nın ve Türkiye'nin bölünmesine katılmıştır. Bazen Prusya Avusturya'ya yakınlaşmıştır; o zaman Rusya Doğudaki ilerlemesini ve ihtirasını frenlemek zorunda kalmıştır. Berlin hükümeti iki gücü karşı karşıya getirip zamanı geldiğinde, kendi isteğine uymaları ve tasarılarının gerçekleşmesine yardımcı olmaları için ikisini birbirine yaklaştırmıştır. Prusya'nın düşüncesinde üçlü ittifak zorunlu olarak sürekli değildir; uygun bir zamanda ve Berlin'deki partinin bir işaretiyle yeniden tesis edilmesi yeterlidir.

XV.Louis Rusya ile herhangi bir anlaşma fikrinden tamamen vazgeçtiği ve Çariçe'nin onu bazen içine soktuğu politikayı reddettiği zaman, Rusya, Prusya ve Avusturya, diğerlerinin zararına, karşılıklı imtiyazlar sistemini benimsemişlerdir. O zamandan beri bu sistem Avrupa'nın bedbahtlığı uğruna, temel unsurları değişmeden, sürmüştür. [sayfa 435] Üçlü ittifak eski dünyanın yıkılmasından sonra yaşamış ve on dokuzuncu asra on sekizinci asırdaki özelliklerle girmiştir. Zaten Fransız Devriminde yepyeni bir diplomatik çağın başlangıcını görmek hata olurdu. İhtilal, bütün halkların sosyal devletlerini değiştirdiyse, her devletin karşılıklı durumunu çok fazla değiştirmemiştir. Avrupa ufkunda, birden patlayan, önüne çıkan her şeyi allak bullak eden, unsurları birbirine katan ve bir süre için doğanın düzenini bozan bir fırtına gibi

ortaya çıkmıştır. Fırtına diner ve izleri kaybolur, dağılmış veya birbirine karışmış unsurlar tekrar birleşir veya ayırt edilir ve doğa kanunları tekrar imparatorluklarına kavuşur. Devrim Avrupa'dan geçince, eğilmiş başlar dikildiler, sarsılmış tahtlar güçlendiler ve ihtiraslar güven kazandı. Günümüzde, Rusya hala II.Catherine'in itmesine itaat etmekte, Avusturya'nın uyguladığı politikalar geleneksel olarak dehanın yerini almakta ve Prusya diplomaside ve stratejide büyük Frederic'in verdiği dersleri uygulamaktadır. Tarih yeniden yapılmaz ama kendi kendini devam ettirir ve geçmişin incelenmesi, uygulamasının geliştiğini gördüğümüz yüzyıllık amaçlara ışık tutarak, bugünü açıklar ve bazen geleceğin sırrını verir.

L'ÉVOLUTION DE L'HUMANITÉ
SYNTHÈSE COLLECTIVE
Dirigée par HENRI BERR

DES CLANS AUX EMPIRES

L'ORGANISATION SOCIALE CHEZ LES PRIMITIFS ET DANS L'ORIENT ANCIEN

PAR

A. MORET
PROFESSEUR A L'UNIVERSITÉ DE PARIS
CONSERVATEUR DU MUSÉE GUIMET

ET

G. DAVY
DOYEN DE LA FACULTÉ DES LETTRES
DE L'UNIVERSITÉ DE DIJON

LA RENAISSANCE DU LIVRE
78, BOULEVARD SAINT-MICHEL, 78, PARIS

1923

İNSANLIĞIN GELİŞİMİ
Henri BERR tarafından yönetilen
TOPLU SENTEZ

KABİLELERDEN İMPARATORLUKLARA İLKEL TOPLUMLARDA VE ESKİ DOĞUDA SOSYAL ÖRGÜTLENME

A.MORET
Paris Üniversitesinde Öğretim görevlisi
GUIMET Müzesi Müdürü

Ve

G.DAVY
Dijon Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Dekanı

LA RENAISSANCE DU LIVRE
78, Boulevard Saint-Michel, 78, PARIS
1923

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 343
Yazar	: Prof. A[lexandre] Moret - G[eorges] Davy
Cild	: Siyah
Ebadı	:
	En : 14 cm.
	Boy : 20 cm.
Sayfa Adedi	: XXVIII + 430
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Hulya Lule tarafından tercume edilmiştir.

Ön Söz [Özet]

Birçok kez, "İnsanlığın Gelişimi" adlı eserlerin ilk ciltlerinde, sosyal faktör sorununa değindik: burada bu sorunu açıkça ele alacağız. Bu kitabın amacı sosyal sorunları tarihî açıklamalara dahil etmek.

Pozitif sosyolojinin temelleri Emile Durkheim tarafından atılmıştır O, bu Fransız ekolün kurucusu ve yirmi beş yıl boyunca başkanı olmuştur.

Durkheim grubuna ait olmaktan şeref duyan çalışma arkadaşımız G.Davy "ilkel" kelimesini çok dikkatli bir şekilde kullanmaktadır. Avustralyalılar veya Kızılderililer ilkel midir gerileyici midir? Çocukluktalar mı yoksa çocukluğa yeniden mi düştüler?

Durkheim soruyu soruyor, karar vermiyor.

İlkel insanlar her zaman dejenere insanlar değildir. Fakat unutmamak gerekir ki onlar değişmez bir geleneğin yükünü taşımaktadırlar. Çeşitli koşullar – özellikle coğrafi koşullar – onları medeniyetin akımının dışında bırakmıştır.

Toplum, tarihin bize gösterdiği gibi, kendine özgü bir gerçektir;kendi doğası ve kanunları vardır.

Toplumun yaratılışını anlamak için kalıtsallık ve taklidin mekanik etkileri ile toplumsal içgüdünün faal erdemini ayırt etmek gerekir.

Toplum ruhsal yaşama bağlıdır. Onun ilerlemelerinden faydalanır ve ona katkıda bulunmaktadır. Bireyleri içine alırken bireyselliği geliştirmektedir Oysa, bireyin gelişmesinin hem yararları vardır, hem de toplum için bir risk yaratmaktadır.

Toplumun gelişmesinde ikinci bir evre vardır – sıkı zorunluluk, mecburî uygunculuk evresi.

Toplumun gelişmesinde bir üçüncü evreden söz edebiliriz – ilki gibi doğallık değil ama bir özgürlük evresi– burada bireyin rolü gittikçe önem kazanmakta, bu da topluma canlılık ve esneklik vermektedir.

Bu değerlendirmelerin ne kadar şematik ve yeterli kanıttan yok-

sun olduğunu saklamıyoruz ancak, tekrar ediyoruz – bunları sadece varsayım olarak öne sürüyoruz. Ancak bu bağlamda sosyal gelişme için üç aşamalı bir kanundan bahsedebiliriz. Bu görüşte Durkheim sosyolojisinin özünün yansıtıldığı ve özümsendiğini görmekten mutluyuz.

Toplumun ilk belirtisi mutlak gereksinimi olarak, başlangıçta farklılaşmamış ancak yavaş yavaş farklılaşan politik, hukukî ve ahlâk kurumları ve ekonomik kurumları görüyoruz.

Bu kitaba "Tarihe Sosyolojik Giriş" adını vermedik. Bazı insanların kafasında sosyolojinin tarihe göre bir dışta oluşundan – belki de bir üstünluk sağlamasından – çekindik.

Açıklayıcı açıdan, başlıca çabamız burada daha çok iktidarın organizasyonu, toplumların yapılarındaki değişikliklerle politik kurumların ilişkilerine, bir gelişmişlik derecesinde devlet olarak adlandırılan unsurun kuruluşuna yönelmiştir.

Bu cilt, varsayımımızın öngördüğü üç evreli gelişimden, ara dönem ve üçüncü dönemim başlarına ağırlık vermektedir. En eski tarihî toplumlar hakkında bilinen az şeyi derlemekle yetinmeyip, bu zayıf verileri daha alt toplumları tanıyarak açıklamaktadır. Değerli katkılarıyla G. Davy uzun toplu bir kavmî inceleme ve sosyolojik hazırlık çabasını ustalıkla kullanmıştır.

Biri diğerini doğrulayarak, G. Davy ve A. Morel kabilenin küçük tohumundan toplumun geliştiği bu mistik havayı anımsattılar.

Bu kitabın özgünlüğü ve yarattığı karmaşık ilgi bir sosyolog ile bir tarihçinin sıkı işbirliğinden kaynaklanmaktadır.

HENRİ BEER

Sayfa :133

DEUXIEME PARTIE

DES CLANS AUX ROYAUMES

—

CHAPITRE PREMIER

LES ORIGINES DE LA VIE SOCIALE ET DES INSTITUTIONS POLITIQUES EN ÉGYPTE

4,000

I

LA MÉDITERRANÉE ORIENTALE BERCEAU DE LA CIVILISATION.

Dès le milieu de l'ère quaternaire, l'homme apparaît simultanément en Europe, Afrique, Asie, sur de nombreux sites que les découvertes accroissent chaque année; mais le premier terrain réellement propice à un développement normal de la civilisation, aux progrès d'une vie sociale et politique, n'a été trouvé par l'homme, pendant des millénaires, qu'au sud-est de la Méditerranée, du Nil à la Mésopotamie. lazım

Là, le retrait de la mer pliocène avait mis à sec un plateau calcaire s'étendant de l'Atlantique au golfe Persique. Des effondrements et des érosions y creusaient les vallées plus ou moins profondes du Nil, du Jourdain-Oronte, de l'Euphrate, et les gouffres parallèles de la mer Rouge, de la mer Morte, du golfe Persique. Des éruptions volcaniques, se faisant jour le long des fractures de l'écorce terrestre, redressèrent la péninsule du Sinaï, répandirent laves, granits, basaltes, minerais, pierres précieuses de la Nubie, du Sinaï, de l'Arabie et crayonun tarifi

Sayfa :134

de l'Élam.

Sayfa 133-134

İKİNCİ BÖLÜM

KABİLELERDEN KRALLIKLARA

BİRİNCİ FASIL

MISIR'DA TOPLUMSAL HAYATIN VE POLİTİK KURUMLARIN KÖKENİ

I

Medeniyetin Beşiği Doğu Akdeniz

Dördüncü zamanın ortalarından itibaren, insan aynı anda Avrupa'da, Afrika'da, Asya'da keşiflerin her yıl çoğalttığı yerlerde ortaya çıkmış, fakat gerçekten medeniyetin normal gelişmesine, bir toplumsal ve politik hayatın ilerlemesine uygun yer binlerce yılda ancak Akdeniz'in güneydoğusunda, Nil'den Mezopotamya'ya uzanan bölgede bulunmuştur.

Orada üstneojen denizin çekilmesi Atlantik'ten İran Körfezi'ne uzanan kireçli yaylayı kurutmuştu. Çöküntüler ve aşınmalar Nil'in, Jourdain-Oronte'ın, Fırat'ın az çok derin havzalarını ve Kızıl Deniz, Ölü Deniz ve İran Körfezi'nin paralel çukurlarını meydana getirmekteydi. Yer yüzü kabuğunun çatlamaları boyunca volkanik patlamalar, Sina yarımadasını yükseltti. Nubia, Sina, Arabistan ve Elam'ın lavlarını, granit, bazalt, maden filizleri, kıymetli taşlarını yaydılar.

Sayfa :134

Sayan

Bien plus qu'aux vastes continents asiatique et africain, l'Égypte et la Mésopotamie appartiennent au bassin méditerranéen.

Sayfa 134

Mısır ve Mezopotamya, büyük Asya ve Afrika kıtalarından ziyade Akdeniz havzasına aittirler.

Sayfa :134

Au nord de la Méditerranée, des fleuves de glace descendirent des montagnes, envahirent les plaines, forcèrent les hommes à se réfugier dans les cavernes : cela, à quatre reprises, longues de milliers d'ans, mais interrompues par des périodes tempérées. Si bien doués que fussent les hommes, dont les cavernes de France et d'Espagne nous ont conservé les peintures et les reliefs admirables, leurs progrès furent très contrariés par les invasions glaciaires; ils ne connurent que tardivement des moyens d'existence, des raisons de vivre, autres que la chasse et le pâturage; c'est seulement après des milliers d'années que ces chasseurs devinrent laboureurs, potiers, métallurgistes. Leur développement social, intellectuel, religieux subit, de ce fait, une longue stagnation : pour l'histoire de l'humanité, ils ne comptent qu'à dater du premier millénaire avant notre ère.

avrupanın Hali

tarihi başlar ?

1000

Sayfa 134

Akdeniz'in kuzeyinde, buzdan nehirler dağlardan indi, ovaları kapladı, insanları mağaralara sığınmaya zorladı: Bu dört kez, biner yıllık sürelerle, fakat ılıman dönemlerde kesintilerle oldu. Fransa'da ve İspanya'da mağaralarda resimleri ve kabartmaları muhafaza edilmiş olan insanlar ne kadar yetenekli olsalar da, gelişmeleri buz istilâlarıyla engellenmiştir; av ve otlak dışında yaşam olanaklarını geç tanımışlardır; ancak binlerce yıl sonra bu avcılar çiftçi, çömlekçi, madenci olmuşlardır. Onların sosyal, zihinsel, dinsel gelişmesi bu sebeple uzun bir durgunluk devresi geçirmiştir: İnsanlığın tarihi açısından, onlar sadece zamanımızdan önceki birinci bin yıldan itibaren varlardır.

Sayfa :135

Tout autres étaient les conditions physiques de l'Afrique du Nord et de l'Asie antérieure méridionale : point de glaciers dans ce qui sera l'habitat des peuples de l'ancien Orient · des vallées, où, pendant la période quaternaire, la terre se com..ate peu à peu, où le régime des fleuves commence à devenir régulier; des plateaux, irrigués par des pluies abondantes, où végétation et gibier suffiraient à nourrir les hommes. La race humaine a trouvé là un terrain où elle a pu progresser sans connaître des siècles d'arrêt imposés par la nature. Ainsi s'explique l'avance que les hommes de l'ancien Orient ont prise sur tous leurs contemporains quaternaires :

Sayfa 135

Kuzey Afrika ve Güney Asya'nın fizikî koşulları çok farklıydı: Eski Doğu'nun halklarının yurdu olacak yerde hiç buz yoktur; dördüncü zamanda, toprağın yavaş yavaş doldurduğu, nehir akıntılarının giderek düzenli bir hâle geldiği vadiler; yoğun yağışların suladığı ve bitki örtüsü ve av hayvanlarının insanları doyurmaya yeteceği yaylalar vardır. İnsan ırkı orada doğanın mecbur ettiği durgunluk asırlarını yaşamadan ilerleyebildiği bir toprak bulmuştur. Bu, Eski Doğu'daki insanların dördüncü zamanda diğer insanlara nazaran daha ileride olmalarının sebebidir.

Sayfa :135

C'est pourquoi l'histoire humaine doit et peut être étudiée, plusieurs milliers d'années avant que partout ailleurs, chez les peuples de l'ancien Orient.

Sayfa 135

İşte bu yüzden insanlık tarihi her yerden binlerce yıl önce **Eski Doğu halklarında** incelenmeli ve incelenebilmektedir.

Sayfa :135

A mesure qu'évolue la période quaternaire, les climats se modifient, le régime des pluies diminue; sur les plateaux de Libye, d'Arabie, de Syrie, de moins en moins irrigués, la vie humaine devient précaire; mais elle conserve ses conditions privilégiées dans les vallées du Nil et de l'Euphrate. Les premières civilisations ont donc fleuri surtout chez les habitants de l'Égypte et de la Chaldée.

ilk medeniyet

Sayfa 135

Dördüncü zaman içinde iklimler değişmeye başlar, yağışlar azalır, giderek daha az sulanan Libya, Arabistan, Suriye yaylarında insan yaşamı zorlaşmaya başlar, **ancak Nil ve Fırat vadilerinde ayrıcalıklı yaşam koşulları sürmektedir. İlk medeniyetler önce Mısır ve Kildani'de ortaya çıkmıştır.**

Sayfa :138

en Égypte, les divers stades de développement de l'âge de la pierre éclatée, taillée, polie, etc., ne se retrouvent pas ; on passe, sans intermédiaire, des stations paléolithiques aux stations néolithiques, qu'il vaudrait mieux appeler *énéolithiques*, puisque le cuivre et l'or y apparaissent déjà (2).

Sayfa 138

Mısır'da, parçalanmış, yontulmuş, Cilâlı Taş Devri'nin çeşitli aşamaları yoktur; hiç ara olmadan, Yontmataş Çağı yerleşimden Neolitik Çağ yerleşimine geçilmektedir. Aslında eneolitik demek gerekir çünkü bakır ve altın vardır.

Sayfa :138

Avec l'agriculture commence une évolution de l'outillage paléolithique; puis vient l'utilisation de la terre crue, ou cuite, l'invention de la céramique;

keramik imali

Sayfa 138

Tarımla birlikte Yonmataş Çağı'na uygun aletlerin gelişmesi başlar; **daha sonra pişmiş veya pişmemiş toprağın kullanılması başlıyor, seramik icat ediliyor.**

Sayfa :138

Là où l'on a pratiqué des sondages profonds, à l'entrée du Delta par exemple, sous 20 à 30 mètres de limon, apparaissent des poteries, des briques, et même, à Damiette, un crâne d'homme. D'après les calculs probables de l'exhaussement du sol par le limon, ces potiers vivaient il y a au moins 16000 ans (3):

Sayfa 138

Derin araştırmalarda, örneğin deltanın ağzında, 20-30 metre balçık altında, kiremitler, çömlekler ve hatta **Damiette'de bir insana**

ait kafatası bulunmuştur. Toprağın balçık tarafından yükseltilmesine ait muhtemel hesaplamalara göre, bu çömlekçiler **en az 16.000 yıl** önce yaşıyorlardı.

Sayfa : 139

Depuis 1895, J. de Morgan, G. Legrain, E. Amélineau, Flinders Petrie, Quibell et bien d'autres les ont retrouvées réparties tout le long de la vallée (1), mais au bord des sables, à la lisière des terres cultivées et du désert.

Sayfa 139

1895'ten beri, J.de Morgan, G.Legrain, E.Amelineau, Flinders Petrie, Quibell ve birçok insan bu eski yerleşim merkezlerini vadi boyunca, kumun kıyısında, ekilmiş alanların ve çöllerin sınırında bulmuşlardır.

Sayfa : 139

Ces stations énéolithiques — dont la date approximative est au minimum 5000 av. J.-C. (2) — révèlent des corps accroupis, entourés de vases, de palettes sculptées, d'armes, d'outils, d'offrandes alimentaires.

Sayfa 139

Yaklaşık en az **M.Ö. 5000** yılındaki bu neolitik yerleşim merkezlerinde, etrafında vazolar, silahlar, aletler, yiyecek sunakları bulunan diz çökmüş vücutlar vardır.

Sayfa :140

Toutes ces inventions sont-elles dues au patient génie des néolithiques égyptiens? Viennent-elles pour une part de l'étranger? Question fort débattue, dont la discussion sera mieux à sa place au cours du chapitre II. Qu'il nous suffise de dire ici qu'il n'est nullement nécessaire de recourir à l'hypothèse d'une *invasion* venue d'Asie pour expliquer le développement de la culture énéolithique d'Égypte. Il existait certainement en Asie antérieure et en Europe des hommes contemporains de ces premiers Égyptiens, mais on peut douter qu'ils fussent arrivés déjà à un stade égal, ou supérieur, de civilisation.

Sayfa 140

Bütün bu buluşlar Cilâlı Taş Devri'ndeki Mısırlıların sabırlı dehasının bir ürünü müdür? Bir kısmı yurt dışından mı gelmiştir? Bu soru çok tartışılmıştır. Bu tartışma II. Bölümde ele alınacaktır. Burada sadece, Mısır'ın eneolitik kültürünün gelişmesini açıklamak için Asya'dan gelen bir istilâ varsayımına başvurmanın gereksiz olduğunu söylemekle yetineceğiz. Mutlaka bu ilk Mısırlılarla aynı devirde Asya'da ve Avrupa'da yaşayanlar vardı, Fakat bunların aynı veya daha üstün bir medeniyet seviyesine eriştikleri şüphelidir.

Sayfa :140

D'ailleurs, il n'existe en Syrie et en Mésopotamie, à part quelques stations néolithiques de Palestine d'âge imprécis, aucune trace de l'homme antérieurement à 4000 avant J.-C. A cette date, les Égyptiens entrent presque dans la période historique de la civilisation. Il convient donc d'attribuer au génie propre des premiers habitants de l'Égypte, et aux conditions exceptionnelles présentées par la vallée du Nil, leur précoce développement : rien ne prouve que celui-ci soit dû à une invasion d'étrangers plus civilisés, dont l'existence même, ou tout au moins la civilisation, serait à

Türk

Sayfa :140

Güzel

démontrer. Mais, par contre, tout porte à croire que, chez ces premiers habitants de la vallée du Nil, les rapports et les échanges avec des populations asiatiques étaient déjà fréquents : dans cette mesure, on peut admettre que des éléments matériels importants ont pu venir d'Asie et d'Arabie en Égypte.

Sanatı getiren

Sayfa 140

Zaten, Suriye ve Mezopotamya'da M.Ö. 4000 yılından önce, tarihi belli olmayan birkaç Filistinli neolitik yerleşim merkezi dışında, bir insan izine rastlanmamıştır. Bu tarihte, Mısırlılar nerdeyse medeniyetin tarih devrine girmekteler. Dolayısıyla erken gelişmelerini Mısır'da ilk yaşayanların dehasına ve Nil vadisinin sunduğu olağanüstü koşullara bağlamak uygun olur. Hiçbir şey bunun daha medenî yabancıların istilâsına bağlı olduğunu kanıtlamamaktadır. Fakat, buna karşılık, herşey Nil vadisinin bu ilk sakinlerinin Asya topluluklarıyla ilişkilerinin olduğunu göstermektedir: bu bağlamda, önemli maddî unsurların Asya ve Arabistan'dan Mısır'a geldiğini düşünebiliriz.

Sayfa :143

des talısmans, des bâtons de magiciens ou de sorciers, sont au nombre des plus anciens objets retrouvés dans les tombes préhistoriques (1).

Sayfa :143

(1) MORGAN, XXXI, 118, fig. 47, ivoire.

işime gelen Morgandan yapılmış [illegible] Klerin [illegible] olmiyor!

Sayfa 143
Tılsımlar, sihirbaz veya büyücü sopaları, tarihöncesi mezarlarda bulunan en eski eşyalar arasındadır.

Sayfa :144

Il est impossible de ne pas se souvenir que dans l'Égypte des Pharaons il a existé, à toutes les époques, des conseils d'Anciens, appelés *Sarou* (les Princes, les grands) (2), auxquels les textes religieux des Pyramides (VIe dynastie) prêtent une origine antérieure à toute organisation politique : dans la société des dieux, qui, selon la tradition religieuse, habitèrent l'Égypte avant les hommes, le premier « corps » organisé était gouverné non par un roi (*nsout*), mais par des *Sarou* (3).

Sayfa 144
Firavunların zamanında Mısır'da daima Saru denilen (Prensler, büyükler) bir yaşlılar kurulu vardı. Piramitlerdeki dinî metinlere (VI Hanedan) göre bu kurulların kökeni her türlü politik teşkilâtlanmadan eskidir. dinî rivayete göre insanlardan önce Mısır'da yaşamış olan Tanrılar toplumunda ilk örgütlü birim bir kral (nsut) tarafından değil Saru'lar tarafından yönetilmekteydi.

Sayfa :144

C'est donc groupés par villages, formant peut-être des *clans*, que vécurent ceux qui se livrèrent à la rude tâche de mettre en valeur l'oasis d'Égypte.

Sayfa 144

Böylece, Mısır vahasını değerlendirme çabasına girişenler köylerde belki kabileler halinde yaşamışlardır.

Sayfa :145

Cependant il y avait d'autres tâches nécessaires : chasser les fauves de la vallée, choisir les animaux susceptibles de dressage, apprivoiser le bœuf, le mouton, l'âne; cultiver le sol avec le hoyau, puis, avec une charrue de silex, traînée d'abord à main d'hommes, plus tard par des bœufs; sélectionner les espèces végétales pour obtenir l'orge, le millet, le blé, la vigne; développer les industries du silex, de la céramique, tailler les pierres dures, trouver les secrets de la fonte du cuivre et de l'or. A ce labeur prodigieux, autant par l'invention incessante que par l'effort infini, nous pouvons attribuer au moins 1500 ans (antérieurs à 3500) (1). Les résultats, de ces siècles de discipline, c'est la *civilisation*, visible pour la première fois sur terre. La population qui l'a créée vivait sous un régime social et politique, dont les enseignes de tribus sont pour nous les seules marques parlantes.

De cette époque énéolithique, les tombes primitives nous ont conservé des cadavres. La race est de stature moyenne, de taille élancée ; la face est allongée, le crâne étroit ; les yeux étaient noirs, les cheveux noirs, non crépus. Rien n'indique le type nègre; au contraire, tout montre une parenté avec cette population du sud de l'Europe que Sergi appelle la *race méditerranéenne* (2).

III

PREMIÈRE PÉRIODE HISTORIQUE.

Depuis la fin du quatrième millénaire, l'Égypte s'achemine vers la transformation décisive ; les industries énéolithiques créent

(1) Cf. MORGAN, XXXI, 136.

Sayfa :146

une civilisation véritable, les groupements humains, par villages ou clans, s'unifient pour former d'abord des *états* ou royaumes, puis un seul royaume. Vers le même temps, l'écriture trouve sa forme définitive, et associe aux signes idéographiques les signes phonétiques, ce qui centuple les ressources de l'ancienne pictographie ; dès lors les souvenirs des événements peuvent se garder autrement que par tradition orale ; l'expérience acquise se transmet, l'histoire et la tradition politique se créent. Pour la première fois dans l'evolution de l'humanité, nous arrivons à une période *historique*, sur laquelle nous sommes renseignés par une tradition écrite et des monuments contemporains, et qui se relie, par une chaine ininterrompue de témoignages, à l'époque moderne. De cette histoire, les annalistes égyptiens, à qui nous devons le papyrus royal de Turin, et les compilateurs ptolémaïques, tels que Manéthon, ont établi le cadre, les uns par familles royales, les autres par *dynasties*, depuis les origines jusqu'à la période ultime (1). Nous n'en retracerons ici que les grandes lignes, réservant au volume VII l'histoire de la civilisation égyptienne, pour ne traiter ici que la place de l'Egypte dans le développement du monde oriental ancien.

Sayfa 145

Gerekli olan başka işlerde vardı. Vadiden vahşî hayvanları kovmak, eğitilebilecek olan hayvanları seçmek, sığırı, koyunu, eşeği evcilleştirmek, toprağı çapalamak, önceleri insan sonra hayvanlar tarafından çekilen bir sabanla bitkisel çeşitleri seçip arpa, darı, buğday, asma elde etmek, çakmaktaşı, seramik sanayiini geliştirmek, sert taşları yontmak, **bakır ve altını eritmenin sırrını bulmak. Hem sürekli buluşlar, hem sonsuz bir çabayla bu olağanüstü emeğe tarih olarak en az 1500 yıl (3500'den önce)** biçebiliriz.

Bu disiplinli asırların sonuncu, ilk defa yeryüzünde görülen

medeniyettir. Onu meydana getiren halk, kabile işaretleri bizim için tek konuşan izler olan bir sosyal ve politik düzende yaşamaktaydı.

İlk mezarlar bu Eneolitik Devir'den bize cesetler muhafaza etmiştir. Bu ırk orta boylu, ince belli, uzun yüzlü, dar alınlı, siyah gözlü, siyah ve kıvırcık olmayan saçlara sahipti. Hiç bir şey zenci olduklarını düşündürmemekte, aksine her şey onların Sergi'nin Akdeniz ırkı, olarak adlandırdığı güney Avrupalı bir halka benzediklerini göstermektedir.

III

İlk tarih devri

Dördüncü bin yılın sonundan itibaren, Mısır köklü bir değişime doğru yöneliyor; [sayfa146] İlk eneolitik sanayiler gerçek bir medeniyet yaratıyorlar, insan toplulukları, köy veya kabile şeklinde birleşip önce devletler veya krallıklar, daha sonra bir krallık kuruyorlar. Aynı zamanda, yazı son şeklini alıyor ve ideografik şekillere fonetik işaretler ekleniyor; artık olayların anılan sözlü gelenekten başka şekilde de muhafaza edilebilmektedir; kazanılan tecrübe aktarılmaktadır, tarih ve politik gelenek oluşmaktadır. İnsanlığın gelişiminde ilk defa, bir tarihsel döneme giriyoruz. Bu dönem hakkındaki bilgileri yazılı geleneklerden ve çağdaş yapıtlardan ediniyoruz ve bu dönem kesintisiz bir tanıklık zinciriyle modern çağa bağlanmaktadır. Mısırlı yazarlar ve Manethon gibi derleyiciler, kimi kraliyet aileleriyle, kimi hanedanlarla bu tarihin çerçevesini çizdiler. Burada sadece ana hatlarını ve Mısır'ın eski Doğu dünyasının gelişmesindeki yerini anlatacağız. Mısır medeniyetini VII. ciltte inceleyeceğiz.

Sayfa :148

Dans cette hypothèse, le début de la Ire dynastie se trouverait fixé vers 3315 ou, plus approximativement, entre 3400 et 3200 avant Jésus-Christ (2).

Mısır tarihi başlar

Sayfa 148

Bu varsayımla, I. Hanedanın başlangıcı 3315 yılı veya daha yaklaşık olarak, **M.Ö. 3400 ile 3200** yılları arasındadır.

Sayfa :163

Cependant, il existait d'autres clans chez les *Shemsou-Hor*, avec d'autres fétiches protecteurs : un des prédécesseurs de Ménès avait comme patron un scorpion, qui non seulement donne son nom à ce roi Scorpion, mais intervient pour lui dans les batailles, et detruit les villes ennemies avec un hoyau, un autre predécesseur, Narmer, a pour nom et représente sur terre, le poisson *Nar*, qui s'anime, lui aussi, pour brandir à

Fig. 8. — Aha (Ménès).

Fig. 9. — Le nom Narmer animé.

deux mains une masse sur la tête d'un Asiatique vaincu (fig. 9).

Sayfa 163

Şemsu-Hor'larda başka kabilelerde vardı ve bunların başka koruyucu putlar Menes'in seleflerinden birinin koruyucusu bir akrepti Bu koruyucu hem krala adını verir, hem onun yerine savaşlara katılır ve düşman şehirler bir çapayla yıkar, bir başka selefin adı Narmer'dir ve yeryüzünde balık, **Nar'ı** temsil eder **O da yenilmiş bir Asyalının üstünde iki eliyle bir kütle tutmak için canlanır.**

Şekil 8: Aha (Menes)

Şekil 9 Canlandırılmış Narmer adı

Sayfa :164

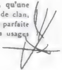
Voici quelles épithètes on décerne encore à Séti Ier vers l'an 1400 avant notre ère : « Faucon divin aux plumes bigarrées, il traverse le ciel comme la majesté de Ra ; chacal à la démarche rapide, il fait le tour de cette terre en une heure ; lion fascinateur, il bondit sur les chemins inconnus de tout pays étranger ; taureau puissant aux cornes acérées, il piétine les Asiatiques et opprime les Hittites (1). »

Sayfa 164

Çağımızdan önce 1400 yılında I.Seti için takılan sıfatlardan bazıları şöyledir " Alacalı tüylü kutsal şahin, ulu Ra gibi gökyüzünde süzülür, hızlı yürüyen çakal, dünyanın turunu bir saatte yapıyor, büyüleyici kral, yabancı ülkelerin **bilinmeyen yollarında sıçnyor; sivri boynuzlu güçlü boğa Asyalıları eziyor ve Hititlere zulmediyor."**

Sayfa :167

Nous verrons, au volume VII, qu'une trace de cet idéal totémique, où fétiches, chef, homme de clan, toutes les créations de la nature, sont traités avec une parfaite égalité confraternelle paraît s'être conservée, dans les usages **religieux, avec la notion du *Ka* (2).**

Sayfa 167

VII. ciltte, putlar, lider, kabile adamı, tüm doğa yaratıklarının kardeşçe bir eşitlikle ele alındığı bu totemle ilgili idealin bir izi, dinî âdetlerde Ka kavramıyla birlikte, muhafaza edildiğini göreceğiz.

Sayfa :179

V

L'HYPOTHÈSE D'UNE INVASION ASIATIQUE EN ÉGYPTE.

Le développement de la civilisation en Égypte et la création du premier État s'expliquent-ils seulement par les dons naturels et le travail acharné des premiers Égyptiens? Devons-nous admettre qu'une race nouvelle aurait à ce moment envahi l'Égypte et donné à son peuple l'impulsion décisive vers le progrès?

L'hypothèse d'une invasion préoccupe fortement les archeologues qui ont découvert et inventorié les tombes d'Abydos et de Negadah. D'après eux, les « serviteurs d'Horus » seraient une race conquérante qui aurait triomphé facilement des néolithiques égyptiens parce qu'elle connaissait les métaux et usait d'armes perfectionnées (1). Après avoir conquis la vallée du Nil, ils auraient enseigné aux indigènes l'usage de l'or, du cuivre, du bronze, la construction en briques et en pierres, et introduit l'écriture, ce véhicule de tout progrès et de toute organisation

Sayfa :179

c'est par eux que l'Égypte aurait passé du régime des clans à celui d'un État centralisé : en un mot, ils seraient *la race dynastique*. Mais d'où viennent-ils ? Des arguments sont allégués pour faire de la Chaldée le lieu d'origine de ces nouveaux venus : l'usage de la brique, du cylindre pour imprimer les noms sur la glaise, la similitude de certaines armes, telles que

Sayfa :180

les masses en pierre, de certaines formes d'édifices à pans saillants et rentrants (Négadah et Tello); enfin la présence sur le manche d'ivoire d'un couteau de silex, et sur quelques palettes prehistoriques, de personnages en longues robes de laine, de type sumerien, et d'animaux, lions dressés, serpents enroulés, monstres à longs cous (fig. 7), qui s'opposent symétriquement suivant un rythme asiatique très ancien (1). La civilisation égyptienne des premières dynasties resulterait du mélange de deux populations : l'une, africaine, à qui l'on devrait les armes, les poteries, les palettes anterieures à l'époque de Négadah; l'autre, originaire d'Asie, à qui reviendraient les monuments thinites (2). Mais quelle aurait été la voie d'invasion ? Ici l'on fait cas de traditions religieuses suivant lesquelles le pays de Pount, sur la mer Rouge méridionale, aurait fourni aux Égyptiens leurs dieux nationaux tels que Horus et Hathor. Les « serviteurs d'Horus » seraient venus d'Asie par le Yemen, Pount, la route de Qoséir à Coptos (3) ; parvenus à la région centrale, Hiérakonpolis-Abydos, ils y auraient construit les grands tombeaux thinites, et de là auraient fait la conquête de toute la vallée.

Niçin?

Cette théorie de l'invasion asiatique, créatrice de la civilisation « historique » en Égypte, ne satisfait plus les égyptologues. Leur principale objection se résume ainsi : Pour apporter une culture perfectionnée dans un pays, il faut soi-même posséder une organisation supérieure ; il faut qu'un centre de civilisation plus avancée se manifeste, depuis des siècles à proximité suffisante. Or, ni dans le voisinage des Égyptiens, ni nulle part ailleurs, aucun autre peuple oriental n'est arrivé à un degré pareil de civilisation, vers le milieu du quatrième millénaire. Les Sumériens, auxquels on pense tout d'abord, apparaissent brusquement dans la Mésopotamie

Mantıklı!

(1) LANGDON, XIII, t. VII (1921).

Sayfa :181

inférieure, au cours du quatrième millenaire Leurs annales permettent de remonter plus haut encore ; mais nous ne savons rien sur leur evolution depuis la sauvagerie primitive Au moment ou nous les discernons pour la première fois, ils ont deja dépasse l'âge de la pierre ; ils connaissent le cuivre, la ceramique, les constructions en briques ; ils ont une écriture idéographique et des institutions rudimentaires ; mais ni leur langue, ni leur ecriture n'ont le moindre rapport avec celles des Égyptiens, leur industrie est autrement inférieure pour la technique, la variete et surtout pour le sentiment artistique. Ont-ils éte en contact avec l'Égypte ? Rien ne s'y oppose. Les ressemblances signalées entre la ceramique, les armes, les édifices, les motifs décoratifs, peuvent attester des rapports commerciaux, par voie terrestre ou maritime ; cela suffiraità expliquer l'usage, commun à l'Élam, à la Chaldée et à l'Égypte, d'outils et de vases en cuivre, de ceramique a décor pareil, de cylindres pour marquer les noms, d'edifices en briques à pans rentrants et saillants (1) ; mais une invasion de Sumériens en Égypte, par l'Arabie ou la mer Rouge, est une supposition gratuite et aventureuse que rien ne rend vraisemblable. Quant aux traditions sur l'origine de dieux égyptiens tels que Horus et Hathor, elles n'intéressent que la zone du pays de Pount, qui, vraisemblablement, ne dépassait pas la côte africaine de la mer Rouge. En résumé, l'hypothèse que la civilisation de l'Égypte dynastique est asiatique d'origine se heurte à cette remarque essentielle : partout, jusqu'à présent, l'Égypte paraît avoir la priorité dans le domaine de la culture et de l'invention.

? Sümerlilerin ... orta asyadan ... geldikleri ...

Sayfa 179

V

Mısır'a Asya'dan Bir İstilâ Varsayımı

(Mısır'da medeniyetin gelişimi ve ilk devletin kurulması sadece ilk Mısırlıların doğal yetenekleri ve çetin çalışmalarıyla mı izah

edilebilir? O sırada bir yabancı ırkın Mısır'ı istilâ ettiğini ve halkına gelişmeye doğru bir itici güç oluşturduğunu mu kabul etmeliyiz?

Bir istilâ varsayımı, Abidos ve Negadah mezarlarını bulan arkeologları çok düşündürüyor. Onlara göre, "Horus'un hizmetkârları madenciliği bildiği için ve geliştirilmiş silâhlar kullandığı için Cilâlı Taş Devri'ndeki Mısırlılara kolayca egemen olan bir fatih ırktır. Nil vadisini ele geçirdikten sonra, yerlilere altını, bakırı, bronzu, tuğla ve taştan inşaat yapmayı, her ilerlemenin ve örgütlenmenin aracı olan yazmayı öğretmiştir. Onların sayesinde Mısır kabileler yönetiminden merkezî bir devlet yönetimine geçmiştir: Tek kelimeyle onlar hanedan ırkıdır. Fakat nereden geldiler? (sayfa 180) Öne sürülen bazı kanıtlara göre bu insanların kökeni Kildani'dir: Tuğlanın kullanılması, isimleri balçık üzerine yazmak için silindirin kullanılması, taştan kitleler gibi bazı silâhların benzerliği, çıkıntılı-girintili yüzeyli yapıların (Negadah ve Tello) benzerliği; fildişi saplı bir çakmaktaşından bıçak ve birkaç tarihöncesi palet üzerinde uzun yün elbiseli Sümer tipi insanlar, hayvanlar, terbiye edilmiş aslanlar, kıvrılmış yılanlar, çok eski bir Asya ritmine uygun olarak simetrik bir biçimde duran uzun boyunlu canavarlar) (Şekil 7). İlk hanedanların Mısır medeniyeti iki nüfusun karışımından oluşmuştur: silâhların, çömleklerin, Negadah devrinden önceki paletleri getiren Afrikalılar, diğeri Asya kökenli. Fakat istilâ hangi yoldan gerçekleşmiştir? Bazı dini rivayetlere göre Güney Kızıl Deniz'de Pount ülkesi Mısırlılara ulusal tanrıları, Horus ve Hator'u sunmuşlardır. "Horus'un hizmetkarları" Asya'dan Yemen, Pount, Qoseir'den Coptos's a giden yoldan gelmişlerdir; orta bölge Hierakonpolis-Abidos'a gelince orada büyük mezarlar yapmışlar ve oradan tüm vadiyi fethetmişlerdir.

Mısır'da "tarihi" medeniyeti yaratan bir Asya istilâsı teorisi artık Mısır konusunda uzmanları tatmin etmemektedir. Başlıca iti-

razları şöyle özetlenebilir: Bir ülkeye geliştirilmiş bir kültür getirmek için, üstün bir teşkilâtlanmaya sahip olunması, yüzyıllardır yeterli yakınlıkta olan daha ileri bir medeniyetin kendisini göstermesi gerekir. Oysa, dördüncü zamanın ortalarında, ne Mısır'ın yakınında, ne de başka hiçbir yerde, hiçbir Doğulu halk böyle bir medeniyet seviyesine erişmemiştir. İlk akla gelen Sümerler dördüncü zamanda alt Mezopotamya'da birden ortaya çıkıyorlar. [sayfa 181] Yıllıklarından daha ileri bir zamana kadar gidebiliriz, fakat ilkel hallerinden bu yana gelişmeleri hakkında hiçbir şey bilmiyoruz. İlk fark edildiklerinde Taş Devri'ni geçmişler, bakın, seramiği, tuğla ile inşaatı biliyorlar, bir yazıları ve basit kurumları var fakat ne dilleri, ne de yazılarının Mısırlılarınkiyle hiçbir ilgisi yok; sanayileri teknik, çeşit ve sanatsal duygu açısından daha alt bir seviyede. Mısırla temas halinde oldular mı? Buna bir itiraz yok. Daha önce değinilen seramik, silâhlar, yapılar, süslemelerdeki benzerlikler karayolu veya denizyolu ile ticari ilişkilerin olduğunu gösterebilir; bu Elam'da, Kildani'de ve Mısır'da bakır alet ve vazoların, aynı desenlik seramiklerin, isimleri yazmak için silindir kullanılması, girintili-çıkıntılı yüzeyli yapıların bulunmasını açıklamaya yeterli olabilir. Fakat Mısır'ın Arabistan veya Kızıl Deniz yoluyla Sümerler tarafından istilâya uğraması, hiçbir şeyin gerçekçi kılmadığı temelsiz ve tehlikeli bir varsayımdır. Horus ve Hator gibi Mısırlı tanrıların kökeni ile ilgili rivayetlere gelince, onlar da sadece Pount ülkesinin bulunduğu ve büyük bir olasılıkla Kızıl Deniz'in Afrika kıyısını geçmeyen bölgeyi ilgilendirir. Özetle, Mısır Hanedanlığı medeniyetinin Asya kökenli olduğuna dair varsayım bu temel eleştiriye takılmaktadır: Şu ana kadar, her yerde, Mısır, kültür ve buluşlar alanında önde gelmektedir.

Sayfa :182

En ce qui concerne la race, les recherches des spécialistes sur les crânes thinites démontrent que la population égyptienne est plus mélangée qu'à l'époque énéolithique.

On distingue trois types caractérisés : 1° un type du sud à petite tête, traits menus, apparenté aux Gallas Somalis et aux habitants de l'Arabie méridionale; 2° un type du nord sémitico-libyen, à tête grosse, à nez busqué, figurant sur la palette où Narmer extermine

* Fig. 12. — Égyptien du Nord. (Palette du Louvre.)

** Fig. 13. — Égyptien du Sud (Ivoire d'Hiérakonpolis). Cf Morgan XXXI p. 108, fig. 43.

les « gens du Nord »; 3° un autre type du nord brachycéphale à nez droit et court,

Bir türk-tür

* Şekil 12: Kuzey Mısırlı (Louvre'deki) Levha

** Şekil 13: Güney Mısırlı (Hierakonpolos fildişisi)

Bkz. Morgan XXXI s. 108 şekil 43

Sayfa 182

Irka gelince, kafatası üzerinde araştırma yapan uzmanlara göre, Mısır nüfusu Eneolitik Çağ'dan daha karışıktır.

Karakteristik olan üç tip ayırt edilmektedir: 1) Bir Güneyli tip, ufak tefek hatlı, Galla Somali ve Güney Arabistan'da yaşayanlara benze-

yen 2) Bir Kuzeyli tip, Sami-Libyalı gibi, büyük kafalı, kemerli burunlu, Narmer'in Kuzeylileri yok ettiği palette görülen, 3) Bir başka **Kuzeyli tip brakisefal, düz ve kısa burunlu.**

Sayfa : 183

Tel est l'état provisoire de la question : la race *dynastique* de l'Égypte reste méditerranéenne, tout en s'incorporant des éléments africains; elle contient des éléments sémitiques, sans être une colonie d'Asie. Dans le creuset de la vallée du Nil de races diverses se sont fondues; il en est sorti un peuple homogène comme son habitat, discipliné par la religion, laborieux et ponctuel par les conditions de son milieu; un peuple qui, par solidarité nécessaire, a dû se créer une morale et une conscience collective et qui émerge de la barbarie avec le rayonnement d'une loi. Voilà l'humanité intelligente qui pour la première fois, à notre connaissance actuelle, se lève sur une région du monde, et, parmi la nuit d'alentour, fait briller l'aube d'une civilisation.

Onlar da Türk!

Sayfa 183

Sorunun geçici durumu böyledir. Mısır'ın hanedan ırkı Afrikalı unsurlar içermekle birlikte **Akdenizlidir,** bir Asya sömürgesi olmadığı halde Samî unsurlar da içerir. Nil Vadisi'nde çeşitli ırklar birbirine karışmıştır, bundan dinin disiplin altına soktuğu, ortamının şartlarıyla dakik ve çalışkan, yerleşme yeri gibi homojen bir halk doğmuştur. Bu halk, gereken dayanışma ile kendine bir maneviyat ve toplu bilinç yaratmış ve bir inancın parlamasıyla barbarlıktan çıkmıştır. İşte, bildiğimiz kadarıyla ilk defa, akıllı bir insanlık dünyanın bir bölgesinde doğmakta ve etraftaki gecenin içinden bir medeniyetin ışığı parlamaktadır.

Sayfa :231

III

ELAMITES, SÉMITES SÉDENTAIRES ET SUMÉRIENS AU SINÉAR.

La civilisation des Sémites sédentaires, qui apparaît en Chaldée vers le milieu du quatrième millénaire, en est déjà au stade de la vie par cités, et présente les institutions, les arts, les métiers (y compris l'industrie métallique) d'une société évoluée.

4,000

Sayfa 231

III

SİNEAR'DA ELAMHİLER YERLEŞİK SAMİLER VE SÜMERLER

Kıldani'de dorduncu zamanın ortalarında ortaya çıkan yerleşik Samîler medeniyeti daha o zaman şehirlerde yaşam aşamasındadır ve gelişmiş bir toplumun kurumları, sanatı ve mesleklerine (**madencilik** sanayi dahil) sahiptir.

Sayfa :235

La tradition rapporte, en Chaldée comme en Égypte, une «histoire» divine qui avait précédé l'histoire humaine; la création du monde et le déluge en sont les épisodes principaux. Après le déluge, commencent des dynasties royales énumérées sur des tablettes cunéiformes retrouvées à Nippour (1); aucune date précise ne peut être affirmée antérieurement à 2474 (avènement de la IIIe dynastie d'Our); mais les tablettes dynastiques avec les totaux de règnes, tantôt fabuleux, comme c'est le cas pour le début, le plus souvent raisonnables, permettent de rétablir les cadres des familles royales, les noms des principaux souverains, jusqu'à une période qui peut remonter au debut du cinquième millénaire. A partir du règne de Mésilim (de la IIIe dynastie de Kish, vers 3630) de très

Sayfa :236

rares monuments permettent de contrôler la véracité des listes.

La Chaldée, dont le nom sémitique est *Sinéar*, constituée par le pays entre l'Euphrate et le Tigre, dans la dernière partie de leur cours, est une oasis au bord du désert arabique,

Sayfa 235

Mısır'da olduğu gibi Kıldani'de de rivayete gore insanlık tarihinden once bir ilâhî hikâye vardır, dunyanın yaratılışı ve tufan bunun başlıca bolumlerini teşkil etmektedir. Tufandan sonra Nippur'da bulunan çivi yazılı levhalarda sıralanmış olan kral hanedanlıkları başlar, **2474** yılından once kesin bir tarih verilememektedir (III. Ur hanedanlığının başlangıcı), fakat hanedanlıklarla ilgili levhalar, kraliyet ailelerinin, başlıca hukumdarların isimlerinin **beşinci bin yılın** başlarına kadar tespit etmeye olanak vermektedir.

[sayfa 236]

Samî dilinde adı **Sinear** olan Kildani, Fırat ve Dicle arasında akıntılarının sonunda bulunan bir ülke, Arabistan çölünün ortasında bir vahadır.

Sayfa :237

A la fin du quatrième millénaire, le jardin de Mésopotamie avec ses emblavures, ses vergers, ses palmeraies, ses vignes, ses pâturages pleins de troupeaux, ses riches industries et les trésors accumulés dans les temples et les boutiques, s'offrait comme une terre promise, entre les sables

Sayfa :238

du désert et les âpres montagnes de l'Iran : il attira, pendant toute son histoire, les faméliques, les pillards et les ambitieux.

Sayfa 237-238

Dördüncü bin yılın sonunda, Mezopotamya, buğday tarlaları, meyve bahçeleri, palmiye ağaçları, bağları, hayvan dolu meraları, zengin sanayisi, saraylarda ve dükkanlarda yığılmış zenginlikleriyle, çölüm kumları ile İran'ın sert dağları arasında adanmış topraklar gibiydi, tarihi boyunca, ihtiraslıların, yağmacıların ve açların ilgisini çekmiştir.

Sayfa :238

Jusqu'à l'avènement de Babylone (2225), aucune cité du Sinéar n'a pu prétendre au rôle de capitale :

Sayfa 238

Babil olana kadar (**2225**), Sinear'ın hiçbir şehri başkent olmaya aday olamamıştır

Sayfa :239

Le roi d'une ville sumérienne, Eanatoum, patési de Lagash, fonde sa puissance en écrasant le roi d'Oumma en une bataille que la *stèle des Vautours* (au Louvre) nous décrit; il reçoit l'investiture d'Enlil pour Sumer, Akkad et l'Élam (vers 3050).

Sayfa 239

Bir Sümer şehrinin kralı, Eanatum, Umma kralını Vautors'ların mezar taşı (Louvre'da)'nda tarif edilen bir savaşta yenerek iktidarını kurar; Sümer, Akkad ve Elam için Enlil unvanını alır (3050 yılı civarında).

Sayfa :240

Ar. III.

Pour la première fois, un roi du Sinear remontait l'Euphrate jusqu'à la courbe qui se rapproche de la Méditerranée et redescendait la branche du croissant qui mène à la côte de Syrie (vers 2900). Cette voie ouverte, une dynastie de Semites, issue de la ville d'Agadé, réussit à l'élargir. Vers 2850, Sargon, d'Agadé, constitua un empire qui comprit tout ce qui était civilisé dans l'Asie sémitique.

Sayfa 240

İlk defa, bir Sınear kralı Akdeniz'e yaklaşan kıvrımına kadar Fırat'tan yukarı çıkmış ve Ayça'nın Suriye kıyısına giden kısmından aşağı inmiştir **(2900 yılı civarında).**

Bu yol açılınca, Agade şehrinden gelen Samîlerin bir hanedanı, onu genişletmiştir 2850 yılına doğru, **Agade'li Sargon,** Samî Asyasında medenî ne varsa içine alan bir imparatorluk kurmuştur

Sayfa :243

L'occupation des pays amorrhéens et cananéens par Sargon et Narâm-Sin va rendre plus étroit le contact entre ces populations encore arriérées et la civilisation déjà vieille des Sémites chaldéens : pendant les 500 ans qui suivent, Amorrhéens et Cananéens apprennent à bonne école les arts de la guerre et de la paix et préparent des réserves d'énergie pour la direction future de l'empire sémitique.

L'accès à la Méditerranée recherché par Sargon et Narâm-Sin les mettait en relations immédiates avec les Egyptiens qui fréquentaient le port de Byblos et les autres escales de la côte syrienne.

Sayfa 243

Amorı ve Kanani ülkelerinin Sargon ve Naram-Sin tarafından işgal edilmesi hâlâ geri olan bu halklarla medeniyetleri eski olan Kildanılı Samîler arasındaki ilişkilerin daha sıkı olmasını sağlayacaktır Ondan sonraki 500 yılda Amoriliiler ve Kananililer iyi ellerde savaş ve barış sanatını öğreniyorlar ve Samî İmparatorluğu'nun gelecekteki idaresı için enerji rezervlerini hazırlıyorlar.

Sargon ve Naram-Sin'in Akdeniz'e ulaşım çabaları sonucunda Byblos limanı ve Suriye kıyısındaki diğer limanlara uğrayan Mısırlılarla doğrudan temas kurmuşlardır.

Sayfa :250

— De nouveau, les populations asiatiques sont profondément bouleversées, sans qu'on puisse discerner si c'est par le choc de migrations venues du Nord-Est, ou par rivalité d'ambitions autour de l'empire. Bour-Sin, successeur de Doungi, obtient en vain (vers 2390) la soumission de Zarikou, roi d'Assour (le premier qui soit connu de nous); Gimil-Sin construit en vain une « muraille », du Tigre à l'Euphrate, pour protéger la frontière nord de la Chaldée (vers 2380); lui et Ibi-Sin (2380-2358) sont assaillis par le Sud et par l'Est. Les Élamites, tout d'abord, envahissent la Mésopotamie et poussent jusqu'en Palestine : un de leurs rois, Koutour, prend le titre de suzerain des Amorrhéens (3). Mais les vaincus ripostent par une contre-attaque ; finalement, une dynastie amorrheenne prend le pouvoir à Isin, une dynastie élamite se dresse en rivale à Larsa (2357-2095). Cette situation ambiguë se résout, comme au temps de Sargon, par la victoire des Sémites amorrhéens, qui fondent, avec Soumou-Aboum, la première dynastie de Babylone (2225-1926).

Le triomphe des Amorrhéens eut des résultats très importants. La rivalité millénaire de Sumer et d'Akkad prend fin : sous ce flot nouveau de populations sémitiques, les Sumériens sont annihilés; ils disparaissent de l'histoire en tant que peuple. La Basse-Mésopotamie s'appellera désormais du seul nom d'Akkad, ou sera désignée par le nom de sa nouvelle capitale, « Babylonie ».

Sayfa 250

Tekrar Asya halkları sarsılmıştır. Ancak bunun imparatorluğun etrafındaki ihtirasların çatışmasından mı, yoksa **kuzeydoğudan** ge-

len göçlerin şokundan mı kaynaklandığı belirsizdir Dungi'nin halefi **Bur-Sin,** boşuna Asur Kralı Zariku'nun (bildiğimiz ilk Asur kralı) teslim olmasını sağlar, Cemil-Sin, Kildani'nin kuzey sınırını korumak için (2380 yılı civarında) boşuna Dicle'den Fırat'a bir "duvar" örer, o ve İbi-Sin (2380-2358) güneyden ve doğudan saldırıya uğrarlar **Elamlılar** önce Mezopotamya'yı istilâ ederler, sonra Filistin'e kadar ilerlerler Krallarından biri, **Kutur, Amorilerin** metbusu unvanını alır Fakat yenilenler bir karşı saldırıya geçerler, sonunda Isin'de bir Amori hanedanı iktidarı ele geçirir; bir Elamlı hanedanlık ta rakip olarak **Larsa'da** kurulur (2357-2095) Bu anlaşılmaz durum, Sargon zamanında olduğu gibi, Sumu-Abum ile ilk **Babil** hanedanını (2225-1926) kuran Amorili Samiler tarafından çözüme kavuşturulur

Amorilerin zaferi önemli sonuçlar doğurdu. Bin yıllık Sümer ve Akkad düşmanlığı sona erer Bu yeni Samî toplulukları akını ile Sümerler yok edilir, halk olarak tarihten silinirler. Aşağı Mezopotamya artık Akkad adıyla veya yeni başkentinin isminden Babil olarak anılır.

Sayfa :260

Il semble que les Égyptiens aient trouvé à ce moment des populations nouvelles en Nubie; du moins, voit-on apparaître dans les textes, à côté des noms déjà connus, celui d'habitants de *Kosh Koush* (Éthiopie) (3) pour désigner les belliqueux occupants du pays.

Sayfa 260

O zamanlar Mısırlılar Nubia'da yeni halklar keşfetmişlerdir; en azından yazılarda bilinen isimlerin yanında **Kaş-Kuş'ta yaşayanlar (Etyopya) gibi ifadeler yer almaktadır.**

Sayfa :263

D'autre part, il semble que, bien avant les Phéniciens qui gardaient jalousement le secret des contrées lointaines où ils trafiquaient, les pharaons s'étaient réservé ces voyages fructueux au pays de l'encens, des épices, des bois précieux, en maintenant leurs sujets dans l'ignorance de toute donnée précise sur les origines de ces denrées dont ils avaient besoin pour le culte. Était-ce là un monopole religieux? ou bien, la tradition des rapports très anciens avec une patrie primitive d'où les Égyptiens tirèrent leurs dieux Horus, Hathor, Bes et peut-être les premiers éléments de la civilisation, n'avait-elle jamais été interrompue? En tout cas, l'imagination populaire était fascinée par ce pays de Pount qu'il faut situer au debouché de la mer Rouge, sur les côtes du Yémen et des Somalis.

Sayfa 263

Ayrıca, ticaret yaptıkları uzak ülkelerin sırrını saklayan Fenikelilerden çok önce Fravunlar, tütsüler, baharatlar, kıymetli ağaçlar ülkesine verimli seyahatler yapmışlar ve ibadet için ihtiyaçları olan bu maddelerin kökeni hakkında emrindekilere herhangi bir bilgi vermekten kaçınmışlardır. **Bu bir dini tekel midir? Veya Mısırlıların Horus, Hator, Bes gibi tanrılarını ve belki medeniyetin ilk unsurlarını aldıkları ilk vatanla çok eskiye dayanan ilişkileri hiçbir zaman kopukluğa uğramamış mıdır? Her ne olursa olsun, Yemen ve Somali kıyılarında, Kızıl Deniz'in çıkışındaki bu Pount ülkesi halkların hayalini süslemekteydi.**

Sayfa :272

Vers la fin de la XIIe dynastie, et surtout sous les dynasties XIII et suivantes, se multiplièrent en Égypte des sceaux en

Sayfa :272

forme de scarabée, dont le plat porte un nom encadré de spirales : ornement caractéristique des ateliers créto-égéens.

Ainsi, de la côte asiatique aux îles méditerranéennes s'étendait une zone d'influence égyptienne, où la politique progressait sur les voies ouvertes par le commerce; mais des événements d'importance capitale vont arrêter la pénétration pacifique des Égyptiens en Asie et renverser complètement, pour quelques siècles, le rôle traditionnel des deux parties du monde oriental.

Sayfa 272

XII. Hanedanlığın sonlarına doğru ve özellikle XIII. ve sonraki hanedanlıklar zamanında, Mısır'da bokböceği şeklinde mühürler çoğalmıştır. Bunların düz kısmında sarmalla çevrili bir isim bulunmaktadır; bu Girit-Ege atölyelerinin belirgin süslemesidir.

Böylece, Asya kıyılarından Akdeniz adalarına kadar olan bölgede Mısır'ın bir etkisi hissedilmekteydi ve orada ticaretle açılan yolda politika ilerlemekteydi; fakat çok önemli bazı olaylar Mısırlıların Asya'da barışçıl bir şekilde ilerlemelerini engelleyecek ve birkaç asır boyunca Doğu dünyasının iki tarafının geleneksel rolünü tamamen yıkacaktır.

Sayfa :273

Vers la fin du troisième millénaire, des tribus de race aryenne, les ancêtres des Indo-Européens, étaient cantonnées à l'est de la mer Caspienne et de la mer d'Aral. Leur histoire antérieure est jusqu'ici inconnue. Ils se révèlent à nous au moment où, poussés en avant soit par un changement de climat dans les plaines du Turkestan, soit par la pression de

Sayfa :273

populations mongoliques, ils s'ébranlent pour chercher des terres plus fertiles, ou moins disputées. Leur flot tumultueux se divise en deux courants : l'un roule, par la route du fleuve Indus, du côté de l'Hindoustan, où il se stabilise; l'autre traverse le plateau de l'Iran et descend les terrasses qui bordent les vallées de l'Euphrate, du Tigre et du Chaboras. A ce deuxième courant appartiennent les *Mèdes*, qui s'arrêtent sur le plateau de l'Iran et en colonisent la partie sud-ouest pendant plus d'un millénaire, et les *Kassites* qui, continuant leur migration, arrivent les premiers en contact avec les Sémites de Mésopotamie.

x nekadar mantıkiyiz.

Sayfa 273

Üçüncü bin yılın sonlarına doğru Ari ırkından olan kabileler, Hint-Avrupalıların ataları, Hazar Denizi ve Aral Denizi'nin doğusunda konaklamaktaydılar. Bundan önceki tarihleri hakkında bilgi yoktur. Biz onları,Türkistan ovalarında meydana gelen iklim değişikliği ya da Moğol halklarının baskısıyla sarsılıp daha verimli veya daha az kavga konusu olan topraklar aramaya başladıklarında, tanıdık. Onların akınları iki grup halinde olmuştur; biri İndus nehrini izleyerek Hindistan'dan gelmiş, diğeri İran yaylalarını geçip, Fırat, Dicle ve Chaboras vadilerinin taraçalarından inmiştir. Medler ve Kasitler bu ikinci akına dahildirler. Medler İran yaylasında durmuşlar ve bin yıldan fazla bir süre güneybatı kısmını işgal etmişlerdir. Kasitler, göçe devam ederek, Mezopotamya Samileriyle ilk ilişkiye girenler olmuşlardır.

Sayfa :274

Les Hittites (ou Hétéens) envahirent la Mésopotamie par la vallée de l'Euphrate qu'ils descendirent, en venant de la région du Taurus ou des plateaux d'Anatolie.

C'est leur première apparition dans l'histoire ; leur origine est très incertaine, dans l'état actueldes connaissances. Nous les trouvons établis à cheval sur les grandes routes du plateau d'Asie Mineure, et répartis en deux groupes : l'un dans la vallée de l'Halys, sur le chemin qui mène à la mer Noire et dans le voisinage des mines de fer de Cappadoce ; l'autre sur

Sayfa :275

la côte de Cilicie, et dans la région des monts Taurus et Amanos, sur les chemins qui conduisent à la Méditerranée, à proximité des mines de fer du Taurus. D'où venaient-ils? Comme les Kassites, ils semblent avoir formé l'avant-garde de peuples asianiques en migration.

Sayfa 274

Hititler, Toroslar ve Anadolu yaylalarından gelip, Fırat vadisini inerek Mezopotamya'yı istila etmişlerdir.

Tarihte ilk ortaya çıkışları böyledir. Bugünkü bilgilere göre kökenleri çok belirsizdir. Onlar Anadolu yaylasının yollarında at üzerinde ve iki grup halinde bulunurlar; biri Halis vadisinde, Karadeniz'e giden yolda ve Kapadokya'nın demir madenleri civarında; [sayfa 275] diğeri Kilikya kıyısında, Toros ve Amanos dağları bölgesinde, Akdeniz'e giden yollarda, Toros demir madenleri civarında. Nereden geliyorlardı? Kasitler **gibi, göç eden Asya halklarının öncüleri gibiler.**

Sayfa :276

Les monuments figurés, dont les plus anciens ne remontent pas plus haut que le XIVe siècle, nous montrent les Hittites sous un aspect physique distinct des Sémites.

Sayfa 276

En eskileri XIV inci yüzyıldan öteye gitmeyen resimli yapılarda Hititler Samilerden farklı bir fiziki görünüm arz ediyorlar.

Sayfa :276

Le front est haut et fuyant; il se prolonge, sans dépression, par un nez fort et convexe; la bouche est épaisse, le menton court et ravalé: les yeux relevés obliquement vers les tempes : il y a quelque chose de mongolique dans ce type dont nous retrouvons aujourd'hui encore l'analogue chez les Turcs et les Arméniens (2).

XX

Sayfa 276

Alın yüksek ve geriye doğru, burun sert ve tümsekli, ağız kalın, çene kısa ve ince, gözler şakaklara doğru çekik. **Bu Moğol tipte bugün Türkler ve Ermenilerde benzeri bulunan bir şey var.**

Sayfa :278

Quant aux Hittites, après leur raid triomphal, le gros de leurs forces s'en retourna en Cilicie et en Cappadoce, chargé de trésors, de statues divines et royales, que les fouilles récentes ont exhumées (1). De cette courte domination au

Sayfa :278

Sinéar, les Hittites gardèrent le respect de la civilisation babylonienne, à laquelle ils empruntèrent les caractères de plusieurs de leurs dieux (2), beaucoup de leur art (3), et cet instrument nécessaire de la civilisation, l'écriture.

Sayfa 278

Hititler ise, başanlı baskınlarından sonra, güçlerinin büyük kısmı, yeni yapılan kazılarla gömütlerden çıkanlan hazineler, kutsal ve soylu heykellerle Kilikya ve Kapadokya'ya geri dönmüşlerdir. Sinear'da bu kısa süren egemenlikten sonra, Hititler Babil medeniyetine saygıyı muhafaza ettiler, onlardan birkaç tanrı, sanatlarını ve medeniyet için gerekli olan araç, yazıyı aldılar.

Sayfa :279

Avec les Kassites et les Hittites, un troisième élément nous apparaît, dans la masse bigarée des peuples en migration : ce sont les gens du Mitanni. Nous les voyons s'intercaler entre les Assyriens et les Hittites du Taurus, entre le Tigre et l'Oronte, à cheval sur l'Euphrate dans le « pays des Deux-Fleuves » *Naharina*, position stratégique de la plus haute importance, au carrefour des chemins qui mènent de la Mésopotamie à la mer Noire, à la Méditerranée, à l'Égypte, et *vice versa*. Les Mitanniens se distinguent des Hittites et se rapprochent des Kassites par une parenté plus étroite avec les races aryennes.

Sayfa 279

Kasıtler ve Hititlerle göç eden **karışık topluluklar** yığını içinde bir üçüncü unsur ortaya çıkmaktadır **Mitanniler**. Onlar, Asurlar ve To-

ros Hititleri arasında, Dicle ve Oronte arasında, "iki nehirli ülkede" Naharina, bir ayağı Fırat üzerinde, fevkalâde önemli bir stratejik konumda, Mezopotamya'dan **Karadeniz'e**, Mısır'a giden yolların kesiştiği yerdedirler. **Mitanniler** Hititlerden farklı ve **Kasitlere** daha yakındırlar, çünkü onların Arî ırklarla yakın bir akrabalığı vardır.

Sayfa :282

La colonie sémitique de Mazaca disparut lorsque, du Nord et de l'Est, Hittites, Mitanniens et leurs alliés vinrent occuper en force le plateau ; bientôt l'invasion hittite descendit en Mésopotamie et déferla jusqu'à Babylone.

Sayfa 282

Samî sömürgesi olan Mazaca, Hititler, **Mitanniler** ve müttefikleri kuzeyden ve doğudan gelip zorla yaylayı işgal ettiklerinde yok olmuştur, daha sonra Hitit istilâsı Mezopotamya'ya, Babil'e kadar yayılmıştır.

Sayfa :282

1760-K.
1690/80

III

L'INVASION DES HYKSÔS EN ÉGYPTE

La prise de Babylone par les Hittites (1925) tombe vers le milieu de la XIIe dynastie égyptienne; l'avènement des Kassites à Babylone (1760) coïncide avec le début de la XIIIe dynastie (vers 1788) ; c'est à la fin de la XIIIe dynastie (vers 1680) qu'une invasion venue d'Asie, celle des barbares *Hyksôs*, conquiert la Basse-Égypte. Ces grands faits sont en connexion évidente. L'Égypte, dont la richesse et la fertilité étaient proverbiales, ne pouvait échapper aux attaques des Barbares ; dès qu'ils eurent dévoré et digéré les États civilisés d'Asie, ils descendirent le couloir qui mène de l'Euphrate au Nil, le long de la côte, et tentèrent d'envahir le Delta.

Sayfa 282

III

Mısır'da Hyksos'ların İstilâsı

Babil'in Hititlerin eline geçmesi (1925) Mısırlı **XII.inci** Hanedanlığın ortalarına denk gelir, Babil'de Kasıtlerin tahta çıkışı (1760) **XIII.** Hanedanlığın (1788 civarı) başlarına denk gelir, XIII Hanedanlığın sonlarına doğru (1680 civarı) Asya'dan gelen bir akın, Hyksos'lar, Aşağı-Mısır'ı istilâ eder. Bu büyük olaylar birbiriyle ilişkilidir. **Zenginliği ve verimliliği dillere destan olan Mısır, barbarların istilâsından kaçamazdı; Asya'nın medenî devletlerini istilâ edip, yağmaladıktan sonra, Fırat'tan Nil'e doğru kıyıdan indiler ve Delta'yı ele geçirmeye çalıştılar.**

Sayfa :284

Cette période, où l'Egypte a subi les mêmes épreuves que les autres vieilles civilisations asiatiques, est encore très mal connue. De même qu'en Babylonie les textes se taisent, ou manquent, dans ces siècles critiques où Hittites et Kassites occupent le Sinéar, — de même, en Égypte, les monuments semblent disparaître, en même temps qu'approchent les Barbares. Cependant il est acquis que l'invasion fut précédée d'une période d'infiltration lente et pacifique, analogue à celle des Kassites en Babylonie.

Le récit des aventures de Sinouhet nous apprend que les émigrés égyptiens étaient nombreux et bien accueillis en Syrie au début de la XIIe dynastie. Au temps de Senousret II, l'an 6 du règne (vers 1900), environ vingt-cinq ans après la prise de Babylone par les Hittites, un tableau gravé sur les murs d'un tombeau de Beni-Hasan (Moyenne-Égypte) atteste qu'un des faits considérables de l'époque avait été l'installation loin du Delta, en pleine vallée du Nil, d'émigrés asiatiques : une bande de guerriers, armés d'arcs, de lances, de boumerangs, vêtus

Sayfa :284

de robes de laine à dessins bariolés, ou de pagnes à l'égyptienne, arrive devant le nomarque, escortant des baudets chargés d'une mince pacotille de poudre d'antimoine, produit asiatique; un joueur de lyre et un guerrier accompagnent les femmes dont les lourdes robes sont richement brodées; le chef (*keqa khast*, «cheikh du désert ») de cette petite tribu de trente-sept personnes, pousse devant lui un bouquetin, qu'il présente comme cadeau; son nom est Ibsha (fig. 22). Un scribe royal présente au nomarque une tablette où il est écrit que « des *Amou* sont venus, au nombre de trente-sept, pour apporter au nomarque de la poudre d'antimoine du Pays-vide (le Désert) » (1).

Sayfa 284

Mısır'ın eski Asya medeniyetlerinin maruz kaldığı zorlukları yaşadığı bu devre çok iyi bilinmemektedir. **Babil'de metinler olmadığı gibi Hititler ve Kasitler'in Sinear'ı işgal ettiği bu kritik asırlarda Mısır'da Barbarlar yaklaştıkça yapıtlar yok olmaktadır. Ancak, bu istiladan önce, Babil'de Kasitlerinki gibi, yavaş ve barışçıl bir sızma dönemi olduğu bilinmektedir.**

Sinouhet'in maceralarının hikâyesine göre, kalabalık olan Mısırlı göçmenler XII inci Hanedanlığın başlarında Suriye'de iyi karşılanmışlardır. II Senusret **(1900 civarı)** zamanında, Hitit'lerin Babil'i ele geçirmelerinden yirmi beş yıl sonra Beni Hasan da (Orta Mısır) **bir mezarın duvarlarına kazınan bir tablo, o devrin en önemli olaylarından birinin Delta'nın uzağında, Nil vadisinin tam ortasında Asyalı göçmenlerin yerleştirilmesi olduğunu kanıtlamaktadır: Yaylan, mızraklan, bumeranglan, alacalı desenli yün elbiseler veya Mısır tarzında peştamallar içinde bir grup savaşçı,** bir **Asya** ürünü olan antimon **tozu yüklü** iskelelere eşlik ederek **sancak reisinin** önüne geliyor, bir lir çalgıcısı ve bir savaşçı ağır işlemeli elbiseleri olan kadınlara eşlik ediyor bu otuz yedi kişilik küçük topluluğa eş-

lik eden şeyh önünde kuçük bır keçıyi iteliyor, onu hediye olarak sunuyor, onun ismı İbşa (Şekil 22) Bir kraliyet kâtibi sancak reisine bir levha sunuyor. Bu levhanın üzerinde **otuz yedi** amunun sancak reisine **çölden antimon tozu** getirdikleri yazılıdır.

Sayfa :287

Le nom d'Hyksôs, donne a ces envahisseurs, nous vient de Manéthon, cité par l'historien juif Josèphe ; il l'applique aux chefs, plutôt qu'aux peuples mêmes, et il le dit composé de deux termes : ὑκ = *hyk* qui, dans la langue sacrée, signifie *roi*, et σως dont le sens, en langue vulgaire, est *pasteur* ;

Sayfa 287

İstilâcılara verilen Hyksos adı Yahudi tarihçi Jozef'in belirttiği gibi Manethon'dan gelmektedir; bu ismi halklardan ziyade liderleri için kullanmıştır ve ıki terımden oluşmaktadır hyk, kutsal dilde kral demek, diğeri ise halk dilinde çoban demektir

Sayfa :288

De l'invasion finale, Manéthon a fait un récit (conservé par Josèphe) que nous devons citer : c'est le seul témoignage aujourd'hui conservé sur ces invasions barbares dont la Babylonie et la Syrie avaient souffert, avant la vallée du Nil.

« Sous le règne du roi Timaios (3), la colère divine souffla contre nous, je ne sais pourquoi ; contre toute attente, des hommes d'une race inconnue, venus de l'Orient, osèrent envahir notre pays, s'en emparèrent aisément et sans combat, firent prisonniers les chefs, puis brûlèrent sauvagement les villes, saccagèrent les temples des dieux et maltraitèrent outrement les habitants, égorgeant les uns, réduisant en servitude

Sayfa :288
les autres avec leurs enfants et leurs femmes. Enfin, ils firent roi l'un d'eux nommé Salatis. Il résidait à Memphis, imposa tribut à la province supérieure et à l'inférieure (4) et mit des garnisons dans les places les meilleures. Il fortifia particulière-ment la frontière de l'Est, prévoyant que les Assyriens, deve-nus un jour plus puissants, auraient le désir d'envahir par là son royaume... Aussi fortifia-t-il Avaris et y installa-t-il une garnison de 240000 hommes.

Sayfa 288

Son istilâyı Manethon anlatmıştır (bu hikâyeyi Jozef muhafaza etmiştir) Babil ve Suriye'nin maruz kaldığı bu Barbarların istilâsı ile ilgili tek tanıktır.

"Timaois Kralı zamanında, bilemediğim bir sebepten dolayı ilâhî şiddet üstumüze yağmıştır, doğudan gelen ve bilinmeyen bir ırktan olan insanlar ülkemizi istilâ etme cüretini göstermişler, onu kolayca, mücadelesiz bir şekilde ele geçirmişler, liderleri hapsetmişler, vahşi bir şekilde şehirleri ateşe vermişler, tanrıların tapınaklarını yağmalamışlar ve halka çok kötü muamele etmişler kimilerini boğazlamış, kimilerini eşleri ve çocuklarıyla tutsak yapmışlardır İsmi **Salatis** olan içlerinden birini kral yapmışlardır **Salatis Memphis'te yaşıyordu.** Aşağı ve Yukarı-Mısır bölgelerini haraca bağlamış ve en iyi yerlere garnizonlarını yerleştirmiştir Asurluların bir gün güçlenip krallığını ele geçirmeye kalkışabileceğini düşünerek özellikle doğu sınırını güçlendirmiştir Bu amaçla Avarıs'ı güçlendirmiş ve oraya **240000 kişilik** bir garnizon yerleştirmiştir

Sayfa :289
Aucun texte hiéroglyphique ne donne un récit qu'on puisse comparer à celui de Manéthon; mais il n'est pas d'usage que les documents officiels décrivent les désastres infligés à l'Égypte.

Sayfa 289

Hiçbir hiyeroglif metni Manethon'unkiyle kıyaslayabileceğimiz bir anlatım içermemektedir, fakat **resmî belgelerin Mısır'ın yaşadığı felâketleri** anlatması âdet değildir.

Sayfa :291

Les Hyksôs étaient certainement une masse hétérogène, où les Amorrhéens et les Sémites avaient été entraînés par un torrent de peuples migrateurs, animés d'un mouvement parallèle à celui des Kassites, des Hittites et des Mitanniens (1). Jamais les Cananéens, constamment vaincus par les Égyptiens, n'auraient pu, à eux seuls, forcer la barrière fortifiée du Delta ; il faut admettre qu'ils étaient encadrés par d'autres peuples, ces guerriers, dont parle Manéthon, qui continuèrent à s'entraîner aux exercices militaires dans le camp d'Avaris ; ceux-là étaient probablement des barbares vigoureux, hardis, bien armés d'épées de bronze et de fer, et utilisant les chevaux attelés aux redoutables chars de guerre, que les Égyptiens ignoraient avant leur venue. C'est ce peuple belliqueux et mieux armé que les Égyptiens, qui a vaincu les milices des nomes et les troupes noires des Pharaons, mal conduites par un gouvernement désorganisé. Ainsi, l'élément dirigeant les Hyksôs pourrait bien être une de ces nations nouvelles venues, Kassites, Hittites, Mitanniens, tandis que la cohue entraînée par l'invasion, se composait d'Amorrhéens et de Cananéens. La pénurie des documents égyptiens ne permet pas plus de précision ; mais il y a lieu d'espérer beaucoup des fouilles qui se multiplient actuellement en Syrie, sur le chemin suivi par les Hyksôs, où ils ont pu laisser des traces de leur passage.

Sayfa 291

Hyksos'lar kuşkusuz karışık bir kitle temsil etmektedirler. Amoriler ve Samiler göç eden halklar seli tarafından sürüklenmişler, Kasitlerin, Hititlerin ve Mitannilerin koşut bir hareketiyle harekete geçirilmişlerdir. Sürekli Mısırlılar tarafından yenilen Kananiler, hiçbir zaman tek başlarına Delta'nın güçlü engelini aşamazlardı; başka halklardan, şu Manethon'un bahsettiği Avaris'teki kampta askeri eğitim almaya devam eden savaşçılardan yardım almaktaydılar; bunlar muhtemelen güçlü, yürekli, bronz ve demir kılıçlarla iyi donatılmış ve Mısırlıların onlar gelmeden bilmedikleri korkunç savaş arabalarına bağlı atları kullanan barbarlardı. Mısırlılardan daha iyi silâhlanmış ve savaşçı olan bu halk sancak milislerini ve Firavunların kara ordularını yenmiştir. Böylece, Hyksos'ları yöneten bu yeni gelen uluslardan biri olabilirdi: Kasitler, Hititler, Mitanniler. Aynı zamanda istilânın sürüklediği kalabalık Amoriler ve Kananilerden oluşmaktaydı. Mısırlı belge kıtlığı daha fazla detaylı bilgi edinilmesini engelliyor. Ancak, şu anda Suriye'de, Hysos'ların geçtiği ve izler bıraktığı yerlerde yürütülen birçok kazı çalışmaları umut vaat etmektedir.

Sayfa :292

La domination des Hyksôs dans la vallée du Nil est donc un événement de l'histoire mondiale, et non pas seulement un épisode de l'histoire d'Égypte. Dans cette période de quatre-vingts ans qui va de 1660 à 1580, nous assistons à l'essai d'un grand empire barbare ; son centre de gravité est à Avaris (5) (probablement Péluse, à la limite orientale du

Sayfa 292

Nil vadisinde Hyksos'ların egemenliği, sadece Mısır tarihinde değil, dünya çapında bir olaydır. 1660-1580 arasındaki bu seksen yıllık dönemde büyük bir barbar imparatorluğunun kurulma çabalarına şahit oluyoruz; onun ağırlık merkezi Avaris'tedir (muhtemelen Peluse).

Sayfa :294

Un souverain comme Khian se réclame du dieu Ra autant que de Soutekhou et de Teschoub, car il teute d'unir sous son autorité l'Asie et l'Égypte, jusque-là toujours séparées. Il inscrit dans son premier cartouche royal le titre significatif. « Celui qui embrasse les pays ». Tout en s'appelant « le dieu bon » comme les Pharaons, il conserve ce vieux titre des cheikhs asiatiques *keqa khast*, d'où dérive peut-être « Hyksôs ». Ces prétentions à la domination universelle étaient probablement justifiées par une autorité étendue sur tout l'Orient civilisé : on lit le nom de Khian sur un bloc de granit à Gebeleïn, entre Thèbes et la première cataracte, sur une statue à Bubastis dans le Delta ; on le découvre aussi sur des scarabées dans les ruines de Gezer en Palestine ; sur un petit lion de basalte retrouvé à Bagdad, et sur un couvercle d'albâtre (2), exhumé par Arthur Evans, dans le palais minoéen de Cnossos, en Crète (3).

Sayfa 294

Khian gibi bir hükümdar Ra tanrısı olduğu kadar Sutekhu ve Teşub'a da dayanmaktadır, çünkü kendi otoritesi altında o ana kadar ayrı olan Asya'yı ve Mısır'ı birleştirmeye çalışmaktadır. Ilk kraliyet yazısında şu unvanı yazar: "Ülkeleri kucaklayan". **Firavunlar**

gibi kendini "iyi tanrı" olarak isimlendirirken, eski Asya şeyhlerinin unvanı olan ve belki de Hyksos'un kökeni olan "keqa khast" unvanını muhafaza eder. Evrensel egemenlik ihtirası tüm medeni doğuya yayılan iktidarından kaynaklanmaktadır: Khian ismi, Gebelein'teki bir granit üzerinde, Bubastis'de bir heykelin üzerinde görülmektedir; onu Filistin'de Gezer harabelerinde bokböcekleri üstünde de, Bağdat'ta bulunan küçük bir bazalttan yapılmış aslan üzerinde ve Girit'te Knossos sarayında Arthur Evans tarafından çıkarılan bir kaymaktaşından yapılmış kapak üzerinde görülmektedir.

Sayfa :296

sont donc montrés incapables de mener à bien les projets d'empire esquissés par les Sémites civilisés et organisés d'Hammourabi; mais leur domination effective, quoique précaire, sur tout le monde oriental a pu faire réfléchir les politiques avisés de Thèbes et de Babylone sur les moyens à employer pour organiser un empire plus durable.

Sayfa 296

Onlar, Hammurabi'nin orgütlü ve medeni Samilerin tasarladığı projeleri gerçekleştirememişler fakat, geçici de olsa, tüm Doğu dunyası uzerindeki egemenlikleri Teb ve Babil'i daha kalıcı bir imparatorluk kurmak için gerekli şartlar uzerinde duşunmeye sevk etmiştir.

Sayfa :299

La lutte ainsi engagée ne cessa plus. Nous possédons la biographie d'un grand capitaine de cette époque, Ahmès, fils d'Abana, originaire d'El-Kab; son père, nous dit-il, était un

Sayfa :299

soldat du roi Seqeninra, et lui-même, Ahmès, assista au sac d'Avaris, du temps du roi Ahmès I (qui fonda la XVIIIe dynastie en 1580); par conséquent, la guerre de l'indépendance commença vers 1600. Mais un roi Kamès, qui s'intercale entre Seqeninra et Ahmès I, y joua un rôle important.

Sur une tablette de bois récemment découverte à Thèbes en 1908, par lord Carnarvon, copie nous a été conservée d'une stèle commémorative élevée dans un temple de Thèbes par le roi Kamès (2). En l'an 3 de son règne, il tint conseil avec les grands du Sud pour aviser aux dangers de la situation: le roi hyksôs d'Avaris avait fait alliance avec les Nubiens, révoltés depuis que l'invasion asiatique avait brisé la force de la monarchie égyptienne; il occupait la vallée jusqu'à Hermopolis et Cusae

Sayfa 299

Böylece başlayan mücadele devam etmiştir. Elimizde bu dönemde **yüzbaşı olan, Abana'nın oğlu El-Kab'lı Ahmes'in** bibliyografyası vardır. Söylediğine göre babası kral Seqeninra'nın askeriydi ve kendisi de, kral **Ahmes I** zamanında (1580'de XVIII. Hanedanlığı kurmuştur) Avarıs'ın yağmalanmasına tanık olmuştur; dolayısıyla bağımsızlık savaşı 1600 yılına doğru başlamıştır. Seqeninra ve Ahmes I arasında, Kames adında bir kral, bu savaşta büyük rol oynamıştır.

1908 yılında Teb'de Lord Carnarvon tarafından bulunan bir tahtadan yapılmış levha üzerinde kral Kames'in Teb'de yaptırdığı bir tapınakta bulunan bir dikme taş görülmektedir. Hükumdarlığının üçüncü yılında, tehlikeli olan duruma dikkat çekmek amacıyla Güneyin büyükleri ile **toplanmıştır: Avaris'in Hyksos kralı, Mısır**

hükümdarlığının gücünü kıran Asya istilâsından beri isyan eden Nubiyalılarla ittifak kurmuştur; Hermopolis'ten Cusae'ye kadar vadiyi işgal etmişti.

Sayfa :306

Les Pharaons étaient bien renseignés sur cet état de choses; ils avaient tout à redouter d'une nouvelle invasion barbare, ou du retour offensif d'un Etat tel que le Mitanni. Pour assurer la sécurité de l Égypte vis-à-vis de l'Asie Mineure menaçante ou troublée, une seule tactique est efficace : l'occupation militaire de la branche du fertile croissant qui mène de l'Euphrate à l'isthme, et l'installation d'une tête de pont à l'extrémité du couloir d'invasion, c'est-à-dire dans cette région du Naharina qui est le glacis où aboutissent les routes de Cilicie, d'Anatolie et de l'Euphrate. Les Thoutmès et Ramsès ont compris cette nécessité stratégique : dès que la Nubie fut pacifiée, ils préparèrent l'occupation de la Syrie. L'histoire nous apprendra que les Ptolémées, les Croisés, Bonaparte, Méhémet-Ali, et jusqu'au général Allenby, dans la dernière guerre mondiale, ont obéi à la même nécessité : c'est toujours en Syrie-Palestine que les grands capitaines ont défendu la porte de l'Égypte.

Sayfa 306

Firavunlar bu durumu bılıyorlardı, yeni bir Barbar istilâsı veya Mıtannı gibi bir devletin saldırısından korkmakta haklıydılar. **Tehditkâr veya karışık olan Anadolu'ya karşı Mısır'ın güvenliğini sağlamak için, bir tek taktik etkili olurdu; verimli ayçanın Fırat'tan kıstaka giden kolunun askeri işgali ve işgal kulvarının diğer ucuna, yani Kilikya, Anadolu ve Fırat'ın yollarının vardığı eğimli olan Naharina bölgesinde bir köprübaşı yerleştirmek. Tutmes ve Ramses bu**

stratejik zorunluluğu fark ettiler: Nubia'da barış sağlanınca, Suriye'nin işgali hazırlandı. Tarih bize, Ptoleme, Haçlılar, Bonaparte, Mehmet-Ali ve general Allenby'nin son dünya savaşında, aynı zorunluluğa uyduklarını öğretecektir. Büyük askerler hep Suriye-Filistin'de Mısır'ın kapısını korumuşlardır.

Sayfa :362

Les Pharaons opposaient aux Barbares d'autres Barbares, d'où l'intérêt particulier du choc des deux armées : la campagne, menée en l'an V de Ramsès II (1295), aboutit à la bataille de Kadesh, la première des grandes batailles du monde dont nous avons le récit détaillé (3).

Sayfa 362

Firavunlar Barbarların karşısına başka Barbarlar çıkartıyorlardı, iki ordunun çarpışmasının yarattığı ilgi de bundan kaynaklanmaktadır: V. yılda Ramses II'nin seferi (1295) dünyanın büyük savaşlarından ilki olan ve elimizde detaylı anlatımı bulunan Kadesh savaşına yol açmıştır.

Sayfa :363

Vue de Shabtouna, Kadesh, sur une colline, forme un écran qui masque un grand pan de l'horizon. Derrière cet écran, Moutallou, avec toutes ses forces, attendait silencieusement Ramsès.

Sayfa 363

Shabtouna'dan bakınca bir tepenin üstünde bulunan Kadesh ufkun büyük bir bölümünü saklayan bir siper oluşturmaktadır. Bu siperin arkasında, **Mutallu bütün güçleriyle** sessizce Ramses'i beklemekteydi.

Sayfa :373

La lutte pour l'hégémonie en Syrie passe désormais au second plan des préoccupations de Khattousil : c'est le péril assyrien qui lui paraît le plus menaçant.
La diplomatie hittite se mit aussitôt à l'œuvre : contre

Sayfa :374

l'Assyrie, l'allié naturel était Babylone, l'ancienne suzeraine d'Assour. Déjà Khattousil II s'était adressé à Kadashman-Enlil II pour rappeler les alliances anciennes entre Hittites et la dynastie kassite, au moment où Ramsès II menaçait sérieusement la Syrie. Khattousil rappelle au jeune roi qu'à la mort de son père Kadashman-Tourgou, lui, Khattousil, avait écrit aux nobles de Babylone pour qu'ils reconnussent comme roi Kadashman-Enlil.

Sayfa 373

Suriye'de egemenlik için mücadele etmek artık **Kattusil** için ikinci plâna düşmektedir. Asıl Asur tehlikesi daha tehdit edici görünmektedir.

[sayfa 374]

Hitit diplomasisi derhal çalışmaya başlar. Asurlara karşı doğal müttefik Asur'un eski metbusu ["matbu" kendisine uyulan efendi] olan Babil'dir. Daha önce, **II. Kattusil**, II Ramses'in ciddi olarak Suri-

ye'yı tehdit ettiği zaman Kadaşman-Enlil II'ye Hititler ile Kasit Hanedanlığı arsındaki eski ittifakları hatırlatmak için başvurmuştu. Kattusil genç krala babası **Kadaşman-Turgu**'nun ölümünde kendisi, Kattusil'in, Babil soylularına Kadaşman-Enlil'i kral olarak tanımaları için yazdığını hatırlatır.

Sayfa :374

Ce « renversement des alliances » exécuté par Khattousil avec décision, aboutit, en l'an 1279, au fameux traité de paix avec Ramsès II : c'est le premier acte diplomatique de grande politique internationale que les archives humaines nous aient conservé.

Sayfa 374

Kattusil'in kararlılıkla gerçekleştirdiği bu "ittifakların alt üst olması" **1279** yılında II Ramses'le yapılan barış anlaşmasına yol açar bu, arşivlerde saklanmış olan ilk büyük uluslar arası politika alanındaki diplomatik karardır.

Sayfa :374

les fouilles récentes à Boghaz-Keuï ont

Sayfa :375

mis au jour deux exemplaires de la version hittite, écrits en langue babylonienne (1).

1. *Préambule.* — L'an 21, jour 21 du premier mois de l'hiver, sous la majesté du roi de la Haute et Basse-Égypte Ousermara-Setepenra, fils de Ra Ramses Meriamon.., en ce jour où Sa Majesté était dans la ville de Pi-Ramsès .. alors vint le messager du roi... et le messager de Khatti .. apportant (la tablette d'argent) que le grand chef de Khatti, Khattousil faisait apporter à Pharaon pour demander la paix à Sa Majesté Ramsès.

Sayfa 374-375

Boğazköy'de gerçekleştirilen yeniş kazı çalışmaları anlaşmanın Hitit versiyonunun, eski Babil dilinde yazılmış olan iki nushasını ortaya çıkarmıştır. [1]

(1) Önsöz 21 yılında kışın ilk ayının 21 gününde, Ra'nın, Ramses-Meriamon oğlu, Yukarı ve Aşağı Mısır kralı Usermara-Setepenra döneminde, kralın Pi Ramses şehrinde bulunduğu sırada kralın elçisi geldi ve Khattı elçisi Khattı'nın büyük lideri Kattusil Firavun a Ramses'ten barış talep etmek için (gümüş tablet).... getirmektedir.

La Vie Nationale

LA POLITIQUE

PAR

CHARLES BENOIST

PARIS
LÉON CHAILLEY, ÉDITEUR

1894

ULUSAL YAŞAM

POLİTİKA

Charles BENOIST

PARIS

Yayıncı LEON CHAILLEY

1894

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 352		
Yazar	: Charles Benoist		
Cild	: Kırmızı		
Ebadı	:		
	En	: 13.2 cm.	
	Boy	: 19.2 cm.	
Sayfa Adedi	: 266		
Not	: Kitabın ilgili bolumleri Hulya Lule tarafından tercüme edilmiştir.		

Sayfa :2

Interdépendance physique ou naturelle des hommes.

Les liens qui font de l'homme, animal vivant, un animal *sociable* ou *politique* sont multiples et de toute espèce. Il y a d'abord les liens du sang, puisqu'il naît d'un homme et d'une femme et que de lui naissent des hommes et des femmes. Il y a des liens

Sayfa :3

de famille, puisque ses enfants ne naissent pas de lui seul et qu'il est obligé de s'associer une femme pour les tirer d'elle.

Sayfa 2-3

İnsanların birbirine fizikî veya doğal bağımlılığı

Canlı bir hayvan olan insanı toplumcul veya politik bir hayvan yapan bağlar muhteliftir. Önce kan bağı vardır, çünkü bir kadın ve bir erkekten doğmuştur ve ondan da kadın ve erkekler doğmaktadır. Aile bağları vardır, çünkü çocukları sadece kendinden doğmamakta ve ondan çocuk sahibi olabilmek için bir kadınla beraber olmak zorunda.

Sayfa :4

Toutefois, même dans des communautés rudimentaires d'hommes et de femmes, l'homme et la femme devaient avoir du moins quelques fonctions différentes ; dans des communautés, encore rudimentaires, de chasseurs ou de pêcheurs, il n'est pas sûr que ceux qui se servaient des engins fussent toujours ceux-là mêmes qui les avaient fabri

Sayfa :4

ques; dans des communautes, encore rudimentaires, de pasteurs, il n'est pas sûr que tout le monde, vieil lards, hommes, femmes et enfants, fût toujours et exclusivement employé à la conduite des troupeaux. Mais ce ne sont que des conjectures, de la préhistoire; l'histoire seule nous intéresse.

Sayfa 4

Bununla birlikte, ilkel kadın ve erkek topluluklarında bile, kadın ve erkeğin en azından farklı görevleri olması gerekirdi, hâlâ ilkel olan avcı ve balıkçı toplumlarında aletleri kullananların aletleri icat edenler olduğu kesin değil, hâlâ **ilkel** olan çoban topluluklarında herkesin, yaşlı, erkek, kadın ve çocukların her zaman sürü gütmek için kullanıldıkları kesin değil. Ancak bunlar sadece tarih öncesine ait tahminlerdir, bizi sadece tarih ilgilendirmektedir.

Sayfa :7

Combien de vies d'hommes se sont incorporées au plus petit des objets que nous consommons?

Sayfa 7

Kaç tane insan, hayatı tükettiğimiz en küçük nesneye katılmıştır?

Sayfa :9

La vie de l'homme dans la société, la vie de la société, telle est la matière de la *politique*. La politique est proprement la science de la vie des hommes en société ou des sociétés humaines.

Sayfa 9

Toplumdaki insan yaşamı, toplumun yaşamı, politikanın alanı bunlardır. Politika, tam anlamıyla, toplumda insan yaşamı veya insan toplumları bilimidir.

Sayfa :12

Voilà pourquoi l'on a raison de dire que l'idée de vie est une idée fondamentale et que c'est à elle qu'il faut toujours revenir dans l'étude de la politique, qu'on l'envisage d'ailleurs comme science ou comme art

Sayfa 12

Bu yüzden yaşam fikrinin temel bir fikir olduğunu söylemekte haklıyız ve ister bilim veya ister sanat olarak değerlendirilsin, politikanın incelenmesinde hep ona temel fikre dönmeliyiz.

Sayfa :14

Le nom de société ne convient et n'appartient qu'à ces groupes « où se révèle une certaine constance dans la distribution des parties, en conséquence d'une existence réglée (1) ». On ne saurait le donner « aux groupes toujours changeants que forment les hommes primitifs ». Ils peuvent avoir même origine, mêmes usages, mêmes lois (ou mêmes coutumes), même but, même intérêt commun, mais ils se modifient, et se déplacent : la permanence, sous la même forme, dans le même lieu, leur fait défaut : ce ne sont pas des sociétés.

Sayfa 14

Toplum ismi sadece "duzenlenmiş bir yaşam nedeniyle tarafların dağılımında belli bir sureklilik olan" gruplar için uygundur. **O isim "ilkel insanların oluşturduğu sürekli değişen gruplara"** verilemez. Aynı köken, aynı âdetler, aynı kanunlar (veya aynı gelenekler), aynı amaç, aynı ortak menfaate sahip olabilirler ama değişmekte ve hareket etmekteler, onlarda aynı şekilde, aynı yerde, süreklilik yoktur, onlar toplum değildir.

Sayfa :19

Au reste, toute cette terminologie est très obscure : *Société*, *Nation*, *Peuple*, *Etat*, il n'est pas rare que l'on prenne ces termes divers pour équivalents, quoique chacun d'eux veuille rendre quelque chose de particulier, et trop souvent on les fait synonymes, au grand détriment de la netteté dans les idées et le discours.

Sayfa 19

Zaten bütün bu terminoloji çok karışıktır· **Toplum, Ulus, Halk,** Devlet, her birinin özel bir anlamı olmasına rağmen bu terimler birbiriyle çok sık karıştırılır, fikir ve söylevdeki netliğe rağmen eşanlamlı yapılır.

Sayfa :21

Quant aux sociétés contemporaines, il est à remarquer que la base principale en est (surtout pour les groupements nouveaux qui entrent dans leur composition) la libre association ou union.

Sayfa 21

Çağdaş toplumlara gelince, bunların temelinde **özgür ortaklık** veya birlik yatmaktadır (özellikle oluşumlarına dahil olan yeni gruplar için).

Sayfa :22

Nation ou *Peuple*, est-ce tout un ? Il semble qu'en français on prenne constamment l'un pour l'autre, et pourtant il doit y avoir une nuance : mais il ne sert à rien, pour la trouver, de demander du secours aux langues étrangères. L'allemand, au contraire, embrouille encore plus la question : il traduit notre *Nation* par *Volk*, que nous traduisons *Peuple*, et notre *Peuple*, précisément par *Nation*, qu'il nous emprunte.

Sayfa 22

Ulus veya Halk, hepsi bir bütün müdür? Sanki Fransızca'da sürekli biri diğeriyle karıştırılmakta, ama bir fark olmalıdır; ancak hiçbir işe yaramamaktadır, onu bulmak için yabancı dillerden yardım istemek gerekmektedir. Almanca'da aksine sorun daha da karmaşık hâle gelmektedir, bizim **Ulus** dediğimizi onlar **Volk** olarak tercüme ediyorlar, bizde onu Halk olarak tercüme ediyoruz ve bizim **Halk** dediğimizi tam olarak bizden aldıkları **Ulus** olarak tercüme ediyorlar.

Sayfa :24

sauf pour des sociétés séparées l'une de l'autre par toute la largeur du monde, comme la société française et la société chinoise, et sauf pour des États d'une physionomie très accusée, comme l'État prussien, féodal, piétiste et militariste, on ne se représente pas aise-

Sayfa :25

* X les états ; les nations a les puissant.

* Okunamadı

ment, du premier coup, comment est telle ou telle société, comment est tel ou tel État. A plus juste raison, est-il plus difficile encore de définir ce qu'est l'État; État, au singulier, car, en français, le pluriel devient quasi-synonyme de nation : les *États* ou les *nations*, et les bizarreries de la langue s'ajoutent aux obscurités de la théorie. X

Sayfa 24

Fransız toplumu ile Çin toplumu gibi birbirine çok mesafeli olan toplumlar ve feodal, piyetizm yanlısı ve militarist Prusya devleti gibi çok belirgin niteliği olan devletler haricinde, ilk anda bir toplumun veya devletin nasıl olduğunu anlayamıyoruz [sayfa 25] **Devleti tanımlamak daha mı zordur? Tekil olarak devlet zira Fransızca'da çoğul nerdeyse ulusla eşanlamlı oluyor: Devletler veya uluslar ve dilin tuhaflıktan teorinin karmaşıklığına eklenmektedir.**

Sayfa :25

Pour les anciens et pour le plus grand d'entre eux, pour Aristote, l'État n'est guère que la somme, que la totalité ou la majorité des citoyens actuellement existants. Il n'a pas d'intérêt qui ne soit la somme des intérêts de la totalité ou de la majorité des citoyens.

Sayfa 25

Eskiler için ve aralarında en büyüğü, Aristote için, Devlet şu anda var olan vatandaşların toplamı veya çoğunluğuna tekabül etmektedir **Bir bütünün çıkarlarının veya vatandaşların çoğundan başka bir çıkarı yoktur.**

Sayfa :28

Ce dont **il faut se garder**, c'est de l'excès dans un sens ou dans l'autre. Ni trop à l'État, ni trop peu. Faire de l'État un Dieu avec Hegel et ses disciples — que le mot y soit ou n'y soit pas — est certainement une absurdité.

Sayfa :28

En faire, avec quelques économistes, un monstre dévorant, « un ulcère », est une absurdité aussi épaisse. Dans cette phrase, souvent citee comme un axiome : « L'État est un mal nécessaire », il n'y a de juste que l'adjectif *nécessaire* ; l'État n'est en lui-même ni un bien ni un mal.

Sayfa 28

Bir uçta veya diğerinde aşırılıktan kaçınmak gerekmektedir. Devlete ne çok fazla, ne çok az değer biçilmelidir. Hegel ve yandaşları gibi Devleti bir Tanrı yapmak – bu kelime içinde olsa veya olmasa da – mutlaka bir saçmalıktır. Birkaç ekonomist gibi, onu bir yaratık, bir "ülser" gibi göstermek daha büyük bir saçmalıktır.

Sayfa :30

Le pouvoir de contraindre dont est doué l'État est si universel, si caractéristique, que l'État n'existe pas sans ce pouvoir et qu'on ne le trouve pas en dehors de l'État ; ces deux espèces de coercition, la contrainte fiscale et la contrainte légale, sont, comme le pouvoir lui-même, si caractéristiques et si universelles que c'est d'elles qu'on est parti pour distinguer deux types d'États. « Il y a, dit Sumner Maine, deux types d'une société politique organisée. Dans le plus ancien, la grande masse des hommes tirent des coutumes de leur village ou de leur cité la règle de leur vie ; mais ils obéissent incidemment, quoique très implicitement aux commandements d'un maître absolu, qui lève des

Sayfa :30

taxes, sans jamais légiférer. » Tous les empires de l'antiquité, à l'exception de l'Empire romain, sont des États à contrainte fiscale, des États percepteurs d'impôts.

Sayfa 30

Devletin sahip olduğu baskı gücü o kadar evrensel, o kadar özel ki devlet bu güç olmadan var olamaz ve bu güç devletten başka yerde de bulunmaz; bu iki zorlayıcı unsur, vergi baskısı ve yasal baskı, gücün kendisi gibi o kadar özel ve evrensel ki onlardan hareketle iki tip devlet tespit ettik. Sumner Maine'in dediğine göre iki tip örgütlenmiş politik toplum vardır. En eskisinde insanlar kitlesi köyleri veya kentlerinin geleneklerinden yaşamlarının kuralını buluyorlar; ancak bu arada, yasa koymadan vergileri alan mutlak bir sahibin emirlerine zımnen de olsa uyuyorlar." Roma imparatorluğu hariç, eski çağdaki tüm imparatorluklar vergi baskısı bulunan devletlerdir, vergi toplayan devletlerdir.

Sayfa :32

CHAPITRE II

De la souveraineté. — Du souverain. — Où réside le souverain. — De la loi positive. — Du droit. — De la coutume, des mœurs, de l'opinion.

Sayfa 32

II.BÖLÜM

Egemenlik – Hükümdar – Hükümdarın ikametgâhı – Pozitif yasa – Hukuk – Âdetler, gelenekler, kamuoyu.

Sayfa :33

* حكمدار مطلق

** حكومت خواص

*** حكمدار مشترك

De là, en théorie, deux espèces de souverains, le souverain *individuel* et le souverain *collégial* ou *collectif*. Lorsque le souverain est une personne unique, c'est un *monarque*; un petit groupe, c'est une *oligarchie*; un groupe assez considérable, c'est une *aristocratie*; un groupe extrêmement nombreux et considérable, c'est une *démocratie* (1).

* Hükümdâr-ı mutlak
** Hükûmet-i hâss
*** Hükümdâr-ı müşterek

Sayfa 33

Bundan teoride iki tip hükümdar çıkıyor, biri bireysel hükümdar ve toplumsal veya ortak hükümdar. Hükümdar tek bir kişi olduğu zaman, o bir hükümdar; küçük bir grup olursa bir oligarşi teşkil etmektedir; büyük bir grup olursa bir aristokrasi teşkil etmektedir; çok büyük ve önemli bir grup olursa, bir demokrasi olur.

Sayfa :33

*

**

Toujours d'après la même théorie, « la position de ces autres membres à l'égard de ce supérieur est un état de sujétion ou de dépendance.

***

(1) Classification d'Austin.

* Tâbi'iyyet
** Okunamadı
*** Metbû'iyyet-i tâbi'iyyet

Sayfa 33

Yine aynı teoriye göre "bu diğer üyelerin yönetene göre konumu bir **bağımlılık veya bağlılıktır."**

(1) Austin'in sınıflandırması.

Sayfa :34

Pour les rayer de la formule, ces épithètes trop absolues, elle commence par constater que, jamais

Sayfa :35

*

dans la réalité, « le souverain individuel ou collectif ne met effectivement en œuvre, par l'exercice de sa volonté libre, *la force latente de la société* ». Elle observe, à ce sujet, que : « un despote au cerveau malade est le seul exemple imaginable d'une pareille souveraineté » ; que « des influences multiples

Sayfa :35

modifient, délimitent, empêchent perpétuellement la direction effective des forces de la société par le souverain ». On peut sans doute bâtir *in abstracto* une telle conception de la souveraineté, mais toute l'histoire la dément, tous les faits connus la rejettent.

* Okunamadı

Sayfa 34-35

Tarihî okul, çok mutlak olan bu "sınırsız" ve "karşı konulmaz" sıfatlarını kaldırmak için önce şu tespite varıyor, **gerçekte hiçbir za-**

man "bireysel veya toplumsal hükümdar, kendi özgür iradesiyle toplumun gizli gücünü kullanmaz. Bu konuda gözlemlediği şudur; "hasta beyinli bir zorba böyle bir hükümdarlığın hayal edilebilecek tek örneğidir"; "muhtelif etkiler, toplumun gücünün hükümdar tarafından yönetilmesini sürekli olarak sınırlıyor, engelliyor, değiştiriyor. Kuşkusuz böyle bir hükümdarlık anlayışı **soyut olarak** yaratılabilir ancak, bütün tarih onu yalanlamakta, bütün bilinen olaylar onu inkâr etmektedir.

Sayfa :36

Et combien, d'autre part, la notion s'affaiblit par la difficulté de dire d'une manière certaine en qui réside, réellement et effectivement, la force coercitive, le pouvoir de contraindre. +

Sayfa 36

Diğer yandan, hükümdarlık kavramı o denli güçsüz olmaktadır, zira kesin bir şekilde, baskı yapma gücü, zorlayıcı gücün gerçekte kimde olduğunu söylemek zordur.

Sayfa :37

Condition essentielle : le souverain, individuel ou collectif, personne ou groupe, constitué et fermé, de personnes, doit être ***obéi de la société dans son ensemble*** **ou tout au moins dans sa grande majorité.**

Sayfa 37

Başlıca koşul, bireysel veya toplumsal olsun, kişi veya grup olsun hükümdara toplumun tamamı veya en azından büyük bir çoğunluğu **itaat** etmelidir.

Sayfa :39

Mais alors, le souverain, serait-ce le Parlement? Non pas, car il lui manque la puissance de contraindre, ce n'est pas lui qui met en œuvre la force de la nation. Et d'ailleurs peut-on soutenir que le Parlement lui-même n'ait pas de supérieur humain? Non pas, car périodiquement il est soumis au contrôle et au jugement du peuple, dont le suffrage universel fait, une fois tous les quatre ou neuf ans, en France, le souverain de ce prétendu souverain. Alors, le souverain, c'est le peuple? Non pas, car bien loin d'être *habituellement obéi*, condition indispensable pour qu'il y ait souveraineté, le peuple, dans sa masse, est *habituellement commandé*. (Joint à cela qu'on ne sait trop jusqu'à quel point il est permis de dire que le peuple entier forme un groupe *déterminé* de personnes: *déterminé* par rapport aux autres peuples, c'est certain, mais qu'est-ce que le peuple souverain par rapport à l'État: tous les électeurs, le pays légal?)

Sayfa 39

O hâlde, hükümdar Parlâmento mudur? Hayır zira onda zorlama gücü yoktur, ulusun gücünü seferber eden o değildir.Ayn-

ca, Parlâmentonun da üstünde bir insan olmadığını iddia edebilir miyiz? Hayır, zira o düzenli olarak halkın kontrolüne ve yargılamasına tabidir. Oy hakkı, halkı, Fransa'da her dört veya dokuz yılda bir, bu sözüm ona hükümdarın hükümdarı yapmaktadır. O hâlde, hükümdar halk mıdır? Hayır zira, hükümdarlık için gerekli koşul olan genelde itaat edilmedir ve halk bundan uzaktır, genel olarak o emir altındadır (ne derece olduğunu bilmemekle birlikte buna bağlı olarak, bütün halkın belirli bir insanlar grubu teşkil ettiğini söyleyebiliriz: Başka halklara göre belirli, bu kesin, ama Devlete nazaran egemen halk nedir; tüm seçmenler mi, yasal ülke mi?

Sayfa :40

On pourrait soutenir que la force coercitive et le pouvoir de contraindre sont, de fait, aux mains d'un groupe, assez nombreux sans l'être extrêmement, composé du président de la République, des ministres, du Parlement et de l'administration, de la magistrature, de l'armée, etc., de ce qu'on appelle les corps constitués, lequel groupe serait relativement « déterminé », serait réellement un groupe, capable d'agir avec un caractère corporatif ou collégial, le Parlement délibérant les lois, le Président les promulguant, les mi-

Sayfa :41

nistres ordonnant de les exécuter, la magistrature les appliquant, l'armée leur prêtant au besoin une sanction effective. Mais là encore il entre une large part de fiction, et de quel nom nommer ce régime bâtard, inconnu des anciennes classifications?

Sayfa 40

Baskı gücü ve zorlama gücünün, gerçekte çok aşırı olmamakla beraber yeterince çok sayıda olan, oluşturulmuş topluluklar denen **cumhurbaşkanı, bakanlar, parlâmento ve idare, yargıçlar, ordu, vs.den oluşan** bir grubun elinde olduğunu iddia edebiliriz. Bu grup göreli olarak "belirlidir", bir ortak veya birlik niteliğiyle hareket edebilen, gerçek bir gruptur. [sayfa 41] **Parlâmento yasalar konusunda müzakere eder, cumhurbaşkanı onları resmen ilân eder, bakanlar onların yerine getirilmesini emreder, yargıçlar uygular, ordu gerektiğinde etkili bir ceza verir. Ama yine burada büyük bir kurgu payı vardır ve eski sınıflandırmalara uymayan bu belirsiz yönetime hangi ad takılmalıdır?**

Sayfa :42

Laissons-là ce cadavre d'où s'est retirée la vie et, puisque la politique est la science de la vie sociale, ne fondons de théorie que sur ce qui est vivant dans la société. L'idée de souveraineté est fausse et inutile. Elle a pu être vraie et servir autrefois, pour des formes mortes aujourd'hui. C'est une curieuse anomalie, que l'esprit humain évolue rarement du même train que le monde : il va ou plus vite ou plus lentement. Combien de temps l'Europe moderne croira-t-elle encore à la souveraineté, après qu'on n'y trouvera plus, dans le fait, de souveraineté? Non, il n'y a pas à présent ou il n'y a plus de souveraineté, chez les nations de l'Europe occidentale.

Sayfa 42

Canının çekildiği bu cesedi burada bırakalım ve mademki politika toplumsal yaşamın bilimidir, teorilerimizi sadece toplumda canlı olanın üzerinde kuralım. Egemenlik düşüncesi yanlış ve yararsızdır. Bugün artık yok olmuş bazı yapılar için eskiden doğru olmuş ve kullanılmış olabilir. Tuhaf bir aykırılıktır ki insan düşüncesi nadiren dünyayla aynı yönde gelişir; ya daha yavaş veya daha hızlı gider. Gerçekte egemenlik kalmadığında daha ne kadar zaman Modern Avrupa egemenliğe inanacaktır? Hayır, Batı Avrupa uluslarında bugün veya artık egemenlik yoktur.

Sayfa :46

De toutes les lois, les lois juridiques sont les plus anciennes, les seules que les hommes aient su, au début, comprendre et formuler.

Sayfa 46

"Bütün kanunlar içinde hukukî olanlar en eskileridir, insanların başlangıçta anlamayı ve biçimlemeyi bildikleridir."

Sayfa :50

La loi et l'État, dans l'histoire des sociétés humaines, ont suivi une marche parallèle et procédé de la même façon.

Sayfa 50

Kanun ve devlet, insanlık tarihinde paralel bir seyir izlemişler ve aynı şekilde hareket etmişlerdir.

Sayfa :51

« — Entre le premier *edictum provinciale* et l'extension du droit de cité à tous les sujets de l'Empire, que de coutumes diverses abrogées, que d'institutions nouvelles fondées, et cependant une seule chose est fondée : la loi romaine dans l'Empire romain. Postérieurement, c'est des débris de l'Empire romain et sous le marteau de la loi romaine que se sont formés la plupart des États de l'Europe moderne. « Les petits groupes ont été complètement broyés et absorbés par de plus grands, qui se sont eux-mêmes dissous dans de plus grands encore, et ceux-ci ont fini par disparaître en d'autres groupes aux dimensions encore plus vastes (2). »

Sayfa 51

İlk bölgesel ferman ve yaşama hakkının imparatorluğun tüm kullarına yayılması arasında bir çok çeşitli gelenek ortadan kalkmış, yeni kurumlar kurulmuştur, ancak bir tek şey kurulmuştur: Roma İmparatorluğu'nda Roma Kanunu. Sonradan, Modern Avrupa devletlerinin çoğu Roma İmparatorluğu'nun yıkıntılarından ve Roma kanunun çekiç gücüyle kurulmuştur. "Küçük gruplar tamamen ezilmiş ve daha büyükleri tarafından yutulmuştur, onlarda daha da büyüklerin içinde yol olmuşlar ve bunlar da daha da büyük gruplar içinde kaybolmuşlardır."

Sayfa :52

La coutume.

Toutefois, même dans les États les plus centralisés sous une seule loi, dans les pays où il reste le moins de ces anciennes coutumes, il s'en faut que ce qui reste n'exerce, comme on pourrait le croire, nulle action. La coutume agit, et de bien des façons, sur la loi elle-même, d'abord, parce que l'homme, animal politique, est « un animal coutumier », naturellement ennemi des nouveautés.

Sayfa 52

Gelenek: Bununla birlikte, tek bir yasa altında olan ve eski adetlerden çok azı kalmış olan merkeziyetçi devletlerde bile, kalanın **düşünülebileceği gibi hiçbir etkisi olmaması gerekmektedir. Gelenekler kanunun kendisi üzerinde tesir eder ve bunu birçok şekilde yapar, çünkü insan önce politik hayvan, doğal olarak yeniliklere karşı olan "gelenekçi bir hayvandır."**

Sayfa :55

Ne disons donc plus la souveraineté de qui ou de quoi que ce soit. Ne disons pas seulement la vie nationale. Disons l'*autorité légale*, étant d'ailleurs entendu que cette autorité prend perpétuellement sa source et perpétuellem jeunit, se retrempe, se renouvelle dans la vie nationale ; disons les deux choses ensemble: la vie nationale et l'autorité légale.

Sayfa 55

Artık kimin veya neyin egemenliğinden söz etmeyelim. Sadece ulusal yaşam demeyelim. **Yasal otoriteden bahsedelim, tabi bu yetki sürekli olarak kaynağını ulusal yaşamdan alıyor,** sürekli yenileniyor. İki şeyi birlikte ele alalım, ulusal yaşam ve yasal otorite.

Sayfa :57

On l'a déjà remarqué (1) : le gouvernement n'est que « l'enveloppe et comme le vêtement de l'État »; il change, tandis que l'État ne change point. Un des traits principaux de l'État, la perpetuité, ou du moins la longue durée, le gouvernement ne l'a point.

Sayfa 57

Daha önce gördük hükümet sadece "**devletin** kabuğu, giysisi gibidir", değişmektedir, oysa devlet değişmez. Devletin başlıca özelliklerinden biri, **süreklilik** veya en azından uzun süresine hükümet sahip değildir.

Sayfa :58

C'est très vite fait de dire : « Il y a trois formes normales de gouvernement, la *monarchie*, l'*aristocratie*, la *démocratie*.

Sayfa 58

"Üç hükümet şekli vardır; **monarşi, aristokrasi, demokrasi**" demek çabuk karar vermektir.

Sayfa :61

Quelle faute n'a-t-on pas commise en prenant également et indistinctement pour des démocraties les trois républiques de Sparte, d'Athènes et de Rome, alors que l'une au moins d'entre elles était sûrement une aristocratie?

Sayfa 61

Sparta (Isparta), **Athena** (Atina) **ve Roma cumhuriyetlerini eşit ve ayırım yapmadan demokrasi yerine koyarak hata işlemedik mi, oysa içlerinden en azından biri mutlaka bir aristokrasiydi?**

Sayfa :62

Il n'y a pas plus de ressemblance entre la monarchie de Clovis et celle de Charlemagne, entre celle de Philippe le Bel et celle de Louis XI, entre celle de François Ier et celle de Louis XIV qu'entre celle de Louis XIV et celle de Louis-Philippe. La division ordinaire en monarchies absolues et monarchies constitutionnelles est tout à fait insuffisante : c'est le dosage des divers éléments qui détermine réellement la forme du gouvernement et, si dans un État gouverné par un roi, les éléments

Sayfa :62

démocratiques prédominent, c'est, à certains égards, plutôt une démocratie qu'une monarchie, quoi qu'en puisse prétendre une classification superficielle. Autant vaudrait prétendre, comme dit Spencer, que le requin et le marsouin sont tous deux des poissons, sous ce prétexte en apparence plausible que tous deux vivent dans l'eau. La monarchie de Clovis, ou de Hugues Capet, ou de Charles V, n'est évidemment pas constitutionnelle, et ce n'est point cependant la monarchie absolue de Louis XIV. Le coefficient, qui exprime la part de monarchie vraie, a plus d'importance, ici, que le chiffre (ou le nom) lui-même.

Exemples dans l'histoire de France.

On a parlé de quatorze siècles de monarchie constante et continue, mais que de formes mixtes de cette forme pure, en ces quatorze siècles!

X

Sayfa 62

Clovis'in krallığı ile Charlemagne'ınki arasında, Philippe le Bel ve XI.Louis, I.François ve XIV.Louis, XVI.Louis ile Louis-Philippe arasında olduğundan daha fazla benzerlik yoktur. Mutlak monarşiler ile anayasal monarşiler arasındaki olağan ayrım çok yetersizdir. Gerçekte hükümet şeklini belirleyen, çeşitli unsurların ayarlanmasıdır ve eğer kral tarafından yönetilen bir devlette demokratik unsurlar ağırlıktaysa, böyle bir sınıflandırmanın yüzeysel olduğu iddia edilse bile, o bazı yönlerden bir monarşiden ziyade bir demokrasidir. Spencer'ın dediği gibi, her ikisinin de suda yaşadığına dair geçerli bir bahaneyle köpekbalığı ile domuzbalığının her ikisinin de balık olduğunu iddia etmek daha iyidir. Clovis'in veya hugues Capet veya V.Charles'ın monarşisi kuşku-

suz meşruti değildir, XIV.Louis'in mutlak monarşisi de değildir. Gerçek monarşinin payını ifade eden katsayı burada rakamdan (veya adından) daha önemlidir.

Burada sabit ve sürekli bir on dört yüzyıllık monarşiden söz ettik, ancak bu on dört yüzyılda an şeklin kaç karışık şeklini gördük!

Sayfa :64

Tout se fait par plusieurs, mais au nom d'un seul. « La centralisation administrative a été la règle fondamentale de la monarchie romaine. »

(1) FUSTEL DE COULANGES, *Histoire des Institutions politiques de l'ancienne France. — La Gaule romaine. — Conclusion*, p. 327.

Sayfa 64

Her şey birkaç kişi tarafından ama, birinin adına yapılıyor. "İdari merkeziyet Roma monarşisinin temel kuralı olmuştur."

(1) Fustel de Coulanges, Eski Fransa'nın Politik Kurumlarının Tarihi – Romalı Galya – Sonuç, s.327.

Sayfa :65

Ce n'est plus l'ancienne aristocratie militaire ou sacerdotale des Gaulois, c'est une aristocratie gallo-romaine de fonctionnaires, qui se constitue dans l'Empire, sous le couvert et au détriment de l'empereur romain.

Sayfa 65
Artık imparatorlukta, Galyalıların eski askerî veya papazların aristokrasisi değil, Roma imparatoru aleyhine bir Galya-Roma memur aristokrasisi kurulmaktadır.

Sayfa :66

Les fonctionnaires sont moins obéis; la noblesse, en augmentant le nombre de ses clients, diminue celui des sujets immédiats de l'État. Plus que jamais on aime l'Empire, on respecte l'empereur, mais on dirait que la souveraineté impériale s'éloigne, grandissant en gloire, diminuant en force (1).

(1) FUSTEL DE COULANGES, *L'Invasion germanique et la fin de l'Empire. — Conclusion*, p. 562

Sayfa 66

Memurlara daha az itaat edilir, soylular müşterilerinin sayısını artırarak, devletin hemen yakınındaki elemanlarının sayısını azaltmaktadır. İmparatorluk her zamankinden daha çok sevilmekte, imparatora saygı duyulmakta, ama imparatorluk egemenliği uzaklaşıyor gibidir, gücü azalıp, görkemi artmaktadır.

(1) Fustel de Coulanges, Alman İstilâsı ve İmparatorluğun Sonu – Sonuç, s.562.

Sayfa :68

« En droit et en fait, rien ne fut changé tout d'abord. Clovis et ses fils, les chefs burgondes, les premiers rois wisigoths reconnaissent la suprématie des augustes et l intégrité de l'empire.

Sayfa 68

"Hukukta ve gerçekte, başlangıçta hiçbir şey değişmemiştir Clovis ve oğulları, Burgonde liderleri, ilk Wisigoth kralları Auguste'lerin üstünlüğünü kabul ederler ve imparatorluğun bütünlüğünü tanırlar

Sayfa :70

On se rappelle la phrase fameuse : « La liberté naquit dans les forêts de la Germanie. »

Sayfa 70

Şu ünlü cümle akla gelir: "Özgürlük Almanya'nın ormanlarında doğmuştur".

Sayfa :70

Dans l'ordre politique, rien que la monarchie, aussi pure qu'elle puisse exister.

Ces germes se développent dans l'ordre social, sous les rois mérovingiens, sans que l'ordre politique en soit visiblement affecté, sans que l'autorité publique intervienne.

Sayfa 70

Politik düzende sadece olabildiği kadar saf monarşi vardır.

Bu tohumlar, Merovenjli krallar zamanında, politik düzen **etkilenmeden,** kamu otoritesi müdahale etmeden, toplumsal düzende gelişirler

Sayfa :71

Voilà bien les rois fainéants et voilà bien une aristocratie.

Sayfa 71

Bunlar ne kadar **tembel** krallardır bu ne biçim bir aristokrasidır

Sayfa :77

Les États généraux, eux aussi, sont d'abord, entre les mains du roi, un instrument de règne, une arme contre l'aristocratie. Quand ils deviendront trop remuants, Parlements ou États généraux, le roi, devenu plus fort avec eux et par eux, ordonnera de passer outre aux remontrances des uns et ne convoquera plus les autres : petites escarmouches et jeux de grands enfants ; le vrai combat, c'est contre la noblesse. Charles V, Charles VII, Louis XI, François Ier, Henri IV, Louis XIII, taillent, pour ainsi dire, à même ce bloc formidable de l'aristocratie, les marches du trône. Sous Louis XIV, la monarchie, en France, est à son apogée. Est-ce la monarchie absolue, telle que l'imagine et la révèle la théorie? Non pas, sans doute, car « un despote au cerveau malade est seul capable de la concevoir » et de vouloir la réaliser.

* Par sa fille

* Kızından dolayı

Sayfa 77

Büyük devletler de önce kralın elinde bir iktidar aracı, aristokrasiye karşı bir silâhtır. Çok fazla hareketlenirlerse, parlâmentolar veya büyük devletler, onlarla ve onlar vasıtasıyla daha güçlü olan kral, bazılarının uyarılarına aldırmamayı emreder ve diğerlerini artık çağırmaz. Bunlar küçük çekişmeler, büyük çocuk oyunlarıdır. Asıl mücadele soylulara karşıdır. **V.Charles, VII.Charles, XI.Louis, I.François, IV.Henri, XIII.Louis, bu aristokrasinin müthiş kitlesinden kendilerine tahtın merdivenlerini biçiyorlar. XIV.Louis döneminde, Fransa'da monarşi doruğundadır. Teoride hayal edildiği ve açıklandığı gibi mutlak monarşi midir? Kuşkusuz hayır. Zira "sadece hasta beyinli bir zorba bunu düşünebilir" ve onu gerçekleştirmeyi ister.**

Sayfa :80

Maintenant, s'il faut encore aux hommes, pour des discussions dont la puérilité est évidente (l'histoire n'en faisant qu'à sa tête), un classement commode auquel ils sont accoutumés, gardons l'ancien : *monarchie*, *aristocratie* et *démocratie*, à condition de ne pas donner aux mots plus de vertu qu'ils n'en sauraient avoir, de ne pas mettre trop d'absolu en ce qui ne saurait être que relatif, et de ne pas vouloir insuffler la vie à des catégories de l'esprit, qui ne sauraient vivre dans les faits.

Sayfa 80

Şimdi, eğer insanlara hâlâ, çocukça tartışmalar nedeniyle, alıştıkları basit bir sınıflandırma gerekiyorsa, eskisini kullanalım. Monar-

şı, aristokrası ve demokrası, ancak bu kelimelere sahip olduklarından daha fazla erdem tanınmamalı, sadece göreli olana fazla mutlâkıyet ve olaylarda yaşayamayacak ruh kategorilerine hayat vermemeli.

Sayfa :81

(1) Sir Henry Maine. Voy. plus haut, livre I, chapitre II.

Sayfa 81

(1) Sir Henry Maine. Bkz yukarıda, I Kitap, II Bölüm

Sayfa :84

Les deux autorités se rencontrent et se choquent: « Comme chef politique, le roi vient en opposition avec l'assemblée populaire ; comme chef militaire, il vient en opposition avec l'armée, l'ensemble des

Sayfa :85

hommes en état de combattre ; avec la cour de justice populaire, il vient en opposition comme juge. » Lequel des deux, du roi ou de l'assemblée, l'emportera et soumettra l'autre ? (1)

Sayfa 84-85

İki otorite karşı karşıya gelmekte. "politik bir lider olarak kral halk meclisiyle karşı karşıya gelmekte, askeri bir lider olarak orduyla, sa-

vaşabilecek insanlarla karşı karşıya gelmekte, hakim olarak halk adaleti mahkemesiyle karşıkarşıya gelmektedir" **İkisinden hangisi, kral veya meclis, üste çıkıp diğerini boyunduruğu altına alacaktır?**

Sayfa :87

Le roi était toujours l'exécutif, la source de l'administratif et du judiciaire.

Embryons de législature.

Sayfa 87

Yasama erki embriyonları

Kral hep yürütme gücüne sahipti, idarî gücün ve yargılama gücünün kaynağıydı.

Sayfa :92

L'ordre historique est celui-ci : l'exécutif, le judiciaire, le législatif.

Sayfa 92

Tarihi sıra şu şekildedir, yürütme, yargılama, yasama.

Sayfa :93

On a dû voir, par le rapide exposé que nous venons de faire, comment, en France, et de bonne heure, le pouvoir du roi a été contre-balancé, limité, divisé dans le fait, et que la souveraineté absolue, telle que l'a imaginée la théorie, n'a tout au plus existé (si elle a jamais existé) qu'en des temps très anciens.

Sayfa 93

Yaptığımız açıklamayla Fransa'da kralın gücünün nasıl denklendiği, sınırlandığı, bölündüğü ve teoride hayal edilen mutlak egemenliğinin sadece çok eski çağlarda var olduğunu gördük.

Sayfa :94

Dans l'intervalle, le fait n'est pas toujours d'accord avec le droit; quelquefois même et pour longtemps ils sont en contradiction l'un avec l'autre. Le fait est, pendant plusieurs siècles, que le pouvoir royal est limité par les privilèges féodaux, par les libertés communales, par les Etats et par les Parlements: le droit est que le pouvoir royal est illimité. A mesure que les Etats grandissent et que la civilisation se développe, le droit, le principe prend plus de force; à mesure que la royauté se dégage, s'affermit, à mesure qu'elle monte, le principe tend à dominer, à réformer le fait, qui de lui-même tend à s'accommoder au principe.

Sayfa 94

Bu arada, gerçek her zaman hukukla uyuşmuyor, hatta bazen ve uzun bir süre için birbiriyle çelişmektedir. Gerçek şu ki birkaç yüzyılın boyunca kraliyet yetkisi, feodal imtiyazlar, bucaklara tanınan özgürlükler, devletler ve parlâmentolar tarafından sınırlanmıştır. Hukuka göre ise kraliyet gücü sınırsızdır. Devletler büyüdükçe ve medeniyet geliştikçe, hukuk, ilkeler daha fazla güçlenmekte, krallık kendini belli ettikçe, sağlamlaştıkça, ilkeler gerçeğe egemen olur, onu değiştirir, o da kendiliğinden prensipe

Sayfa :96

Au maître qui disait : « Le principe est que tous les pouvoirs soient confondus en ma personne » le XVIIIe siècle répond : « Le principe est que tous les pouvoirs, même émanant de votre personne, en soient et en demeurent séparés ».

Sayfa 96

"Bütün yetkiler bende toplanmalı" diyen efendiye XVIII.asır şöyle cevap vermektedir; "sizin kişiliğinizden doğan yetkinin bile ondan ayrılması bir prensip gereğidir."

Sayfa :96

Allons plus loin : c'est le principe de l'État moderne, quelle que soit la forme du gouvernement, opposé à la conception ancienne, romaine et impériale, de l'État. Louis XIV a été, en ce sens, le dernier des empereurs romains.

La monarchie constitutionnelle.

Qu'est-ce, en effet, que la monarchie constitutionnelle? Il faut le dire avec Bluntschli (1) : « C'est *vrai-*

Sayfa :96

Ses caractères principaux.

ment une *monarchie* », ou du moins c'en peut être une : tout dépend, pour elle comme pour la monarchie dite absolue, de la place réelle qu'occupent dans cette forme de gouvernement les éléments proprement monarchiques. Rien ne s'oppose à ce qu'on y rencontre, comme dans la monarchie dite absolue, les principaux caractères de la royauté : mais ces

Sayfa :97

caractères y doivent se concilier, et ils le peuvent, d'une part, avec « la *limitation* des pouvoirs du prince en matière de législation par la représentation des autres parties de la Nation ; d'autre part, avec la *nécessité du concours* des ministres dans l'exercice régulier de ses droits et de ses devoirs ».

Sayfa 96

Daha ileriye gidelim; hükûmet şekli ne olursa olsun, bu, eski Roma imparatorluk düşüncesinin aksine, modern devletin prensibidir.

Meşruti krallık, başlıca özellikleri

Gerçekte meşruti krallık nedir? Bluntschi'ye katılmak gerekir: "Bu gerçekten bir monarşidir" veya en azından olabilir, her şey, onun ve mutlak denilen monarşi için gerçekten monarşik olan unsurların bu hükûmet şeklindeki yerine bağlıdır. [sayfa 97] **Mutlak krallıkta olduğu gibi bunda da krallıyetin temel özelliklerine rastlamamız mümkündür. Ancak, bu özellikler onunla uzlaşmalı ve bunu bir yandan "ulusun diğer bölümlerinin temsil edilmesiyle prensin yasama konusundaki yetkilerinin sınırlandırılması, diğer yandan haklarını kullanırken ve görevlerini yerine getirirken bakanların yardımının gerekliliği ile yapabilirler."**

Sayfa :97

La monarchie europeenne n'est plus un pouvoir absolu et illimité (théoriquement) ; c'est une puissance suprême réglée par le droit, limitée par les droits

Sayfa :98

des sujets (1). » L'État moderne est une puissance juridique et, comme disent les Allemands, un État de droit, *Rechtsmacht*, *Rechtsstaat*.

L'État moderne est un État de droit.

* Modern devlet bir hukuk devletidir.

Sayfa 97-98

"Avrupa monarşisi artık mutlak ve sınırsız bir güç değildir (teorik olarak); hukukun düzenlediği ve **kişilerin** haklarıyla sınırlandırılmış yüce bir güçtür. **Modern devlet hukukî bir güçtür ve Almanların dediği gibi, bir hukuk devletidir, Reschtsmacht, Rechtstaat.**

Sayfa :99

Il y a plusieurs espèces de monarchies constitutionnelles. L'Angleterre en a fourni le type, le modèle, dont chaque nation du continent s'est fait une application plus ou moins heureuse, tantôt l'imitant trop servilement et tantôt y introduisant des modifications qui en faussaient le ressort. Le premier essai d'importation des institutions anglaises, c'est, naturellement, la France qui l'a tenté, sur le conseil ou d'après les leçons de Montesquieu.

Sayfa 99

Birkaç çeşit meşruti monarşi vardır. İngiltere bir tipini, modelini belirledi, onu kıtadaki her ulus kendine göre uyarladı, bazıları olduğu gibi kopyaladı, bazıları ise değişiklikler yaptı. İngiliz kurumlarını ithal etmeyi ilk olarak, Montesquieu'nün tavsiye ve uyarılarıyla Fransa denemiştir.

Sayfa : 100

Elle commence par un « abolit » et par un « il n'y a plus ». Il n'y a plus ni noblesse, ni pairie, ni distinctions héréditaires, ni distinction d'ordres, ni régime féodal, ni justices patrimoniales, ni vénalité, ni hérédité d'aucun office public, ni privilège, ni exception, ni jurandes, ni corporations... « Le royaume est déclaré un et indivisible, et la souveraineté, une et indivisible, comme le royaume. Mais elle ne réside plus dans le Roi; Rousseau l'a transportée ailleurs. « La souveraineté est une, indivisible, inaliénable et imprescriptible. Elle appartient à la Nation; aucune section du peuple, ni aucun individu ne peut s'en attribuer l'exercice. On se doute bien que, par la Nation elle-même, l'exercice en serait difficile et quoique aucun individu ne puisse se l'attribuer, on l'attribue à un certain nombre d'individus. « La nation, de qui seule émanent tous les pouvoirs, ne peut les exercer que par délégation. La Constitution française est représentative : les représentants sont le Corps législatif et le Roi. » Le premier pouvoir dont s'occupe la Constitution est le législatif, « délégué à une Assemblée nationale, pour être exercé par elle avec la sanction du Roi », à qui « est délégué » le

Sayfa : 100

second pouvoir, l'exécutif, dans telles et telles limites, à telles et telles conditions : « Le gouvernement est monarchique : le pouvoir exécutif est délegué au Roi, pour être exercé, sous son autorité, par des ministres et autres agents responsables. » Le troisième pouvoir, le judiciaire, est également séparé des deux autres et « délégué à des juges élus à temps par le peuple »

Sayfa 100

1791 anayasası bir "yürürlükten kaldırma" ve bir "artık yok" la başlıyor. Artık soyluluk, derebeylik, mirasla geçen unvanlar, sınıf unvanı, feodal yönetim, mamelek mahkemeleri, satılmışlık, hiçbir kamu görevinin mirasla bırakılması, hiçbir imtiyaz, ayrıcalık, lonca...yok. Krallık tek ve bölünemez ilân edilmiş ve egemenlik de krallık gibi tek ve bölünemez. Ancak o artık kralda değildir, Rousseau onu başka bir yere taşımıştır: "Egemenlik tek, bölünemez, başkasına aktarılamaz ve zaman aşımına uğramaz. O, ulusa aittir; halkın hiçbir kesimi, hiçbir kişi onu kendine mal edemez. Kuşkusuz, egemenliğin ulus tarafından kullanılması zor olurdu ve hiçbir kişinin onu kendine mal edememesine rağmen, onu birkaç sayıda kişiye teslim ediyoruz. Bütün yetkileri sadece ulustan doğmakta, ama ulus bunları sadece vekalet yoluyla kullanabilmektedir. Fransız Anayasası temsilidir. Temsilciler, yasama erki ve kraldır. Anayasanın ilgilendiği ilk güç "bir Millet Meclisine devredilen, kralın onayıyla onun tarafından kullanılacak olan yasama erkidir. Bu yasama gücüne, belli sınırlar ve şartlarda yürütme gücü olan ikinci güç devredilmiştir: "Hükümet monarşi gibidir; yürütme gücü krala devredilmiştir ve onun otoritesiyle bakanlar ve

diğer yetkililer tarafından kullanılır. Üçüncü güç, yargılama gücü de diğerlerinden ayrı ve "halk tarafından seçilen yargıçlara devredilmiştir."

Sayfa :102 La Constitution prévoit et énumère les cas où le Roi sera censé avoir abdiqué la royauté : s'il ne prête pas ce serment dans un délai fixé, ou bien s'il le rétracte, ou s'il « se met à la tête d'une armée et en dirige les forces contre la Nation, ou s'il ne s'oppose pas par un acte formel à une telle entreprise qui s'exécuterait en son nom », ou si, étant sorti du royaume, il n'y rentrait pas, sur l'invitation du Corps législatif. Et que deviendrait-il, après cette abdication forcée? Un simple citoyen

Sayfa 102

Anayasa kralın tahttan feragat ettiği sayılacağı halleri öngörmekte ve sıralamakta; eğer belirli bir sürede yemin etmezse veya yeminini geri çekerse veya "bir ordunun başına geçip ve bu kuvvetleri ulusa karşı yöneltirse veya onun adına gerçekleşebilecek böyle bir teşebbüsü kesin bir hareketle engellemezse veya krallıktan çıktıktan sonra yasama erkinin daveti üzerine geri gelmezse, bu zorla gerçekleştirilen feragatten sonra ne olacak?

Sayfa :108

L'acte constitutionnel du 24 juin 1793 est franchement républicain. « La République Française est une et indivisible. » (*Art. 1er*).

Sayfa 108

24 haziran 1793 tarihli anayasa karan cumhuriyetçi bir karardır. "Fransa Cumhuriyeti tektir ve bölünemez." (1.Madde)

Sayfa :108

Voy. *Les Constitutions d'Europe et d'Amérique*, par LAFERRIÈRE et BATBIE, pp. I-CXLIV. et 1-65.

Sayfa 108

Bkz. Avrupa ve Amerika Anayasaları, Laferriere et Batbie, s I-CXLIV ve 1-65.

Sayfa :109

Le pouvoir exécutif, distinct du législatif, est confié à un conseil (1) : « Il y a un

Sayfa :110

Conseil exécutif composé de 24 membres. » Ses attributions sont à peu près les mêmes que celles du Roi dans la Constitution de 1791. La France est divisée en départements, districts et communes, avec une administration centrale, une administration intermédiaire, une administration municipale. Le pouvoir judiciaire est, en principe, séparé des deux autres ; égalité des citoyens devant la loi et devant l'impôt : « Le code des lois civiles et criminelles est uniforme pour toute la République. » (*Art.* 85.

Sayfa 109-110

Yasama gücünden ayrı olan yürütme gücü bir kurula verilmiştir: "24 üyeden oluşan bir yürütme kurulu vardır." Görevleri 1791 Anayasasındaki kralın yetkileriyle hemen hemen aynıdır. Fransa eyalet, kaza ve bucaklara bölünmüştür ve bir merkezî idare, bir ara idare ve belediye idaresi vardır. Yargılama gücü, prensip olarak diğer ikisinden ayrıdır; vatandaşlar kanun ve vergi önünde eşittir: "medenî kanun ve ceza kanunu bütün Cumhuriyet için aynıdır." (85.madde)

Sayfa :116

Le texte même de la Constitution du 22 frimaire an VIII laissait dans le vague les attributions du Sénat conservateur. Le Sénatus-Consulte organique du 16 thermidor an X précise sur ce point et innove sur d'autres.

Sayfa 116

VIII yıl, 22 Kasım tarihli Anayasa metni muhafazakâr Senatonun görevlerini çok açık bir şekilde belirtmemişti. X yıl, 16 Ağustos tarihli örgensel Senato kararı bu konuya açıklık getiriyor ve başka konulara da yenilik katmaktadır

Sayfa :117

Les conseillers d'État n'excèderont jamais le nombre de cinquante. Le Tribunat, de son côté, est ramené à cinquante membres. Le premier Consul a le droit de faire grâce (*Art.* 56, 67, 86.) — Déjà Napoléon perce sous Bonaparte.

Sayfa 117

Devlet danışmanlarının sayısı hiçbir zaman elliyi geçmeyecektir Öte yandan, yargıçlar kurulunun üye sayısı elliye indirilmiştir Birinci konsülün affetme yetkisi vardır (madde 56, 67, 86) Daha o zaman Bonaparte'ın altından Napoleon kendini göstermekteydi

Sayfa : 118

Il y a un Conseil d'État, mais l'Empereur le préside ; un Sénat, mais c'est l'Empereur qui le préside aussi, ou, à son défaut, un de ces grands dignitaires, grand électeur, archichancelier ou architrésorier. « Le Sénat se compose : 1° des Princes français ayant atteint leur dix-huitième année ; 2° des titulaires des grandes dignités de l'empire ; 3° des quatre-vingts membres nommés sur la présentation des candidats choisis par l'Empereur ; 4° des citoyens que l'Empereur juge convenable d'élever à la dignité de sénateur. — Le président du Sénat est nommé par l'Empereur. » (*Art.* 57, 59.)

Sayfa 118

Bir Danıştay vardır, ancak onun başkanlığını imparator yapmaktadır; bir Senato vardır ama onun da başkanlığını İmparator yapmaktadır veya o olmadığı zaman onun yanındaki ulu kişilerden biri, büyük seçmen, Baş Şansölye veya Başdefterdar. "Senato aşağıdakilerden oluşmaktadır: 1) On sekiz yaşına gelmiş Fransız prensleri 2) İmparatorluğun yüksek orunlu kişilerin 3) İmparator tarafından seçilen adayların sunulmasıyla atanan seksen üye 4) İmparatorun senatör yapmayı uygun gördüğü vatandaşlar.- Senato başkanını imparator tayin eder. (madde 57, 59).

Sayfa :120

Nous avons dû nous souvenir aussi que notre premier devoir envers nos peuples était de conserver, pour leur propre intérêt, les droits et les prérogatives de notre couronne. » X

Sayfa 120

Halkımıza olan birinci görevimizin, onları menfaatı için tacımızın hakları ve ayrıcalıklarını korumak olduğunu hatırladık

Sayfa :122

La noblesse ancienne reprend ses titres; la nouvelle conserve les siens. Le Roi fait des nobles à volonté; mais il ne leur accorde que des rangs et des honneurs, sans aucune exemption des charges et des devoirs de la société. » (*Art.* 71).

Sayfa 122

Eski soylu sınıfı yeniden unvanlarına kavuşmakta, yeni soylu sınıfı da kendi unvanlarını muhafaza etmektedir. Kral istediği gibi soylu sayısını artırmakta, ancak onlara **sadece mevki ve saygınlık vermekte, toplumun görevleri ve yükümlüklerinden hiçbir muafiyet tanımamaktadır.**

Sayfa :129

Douze constitutions en moins d'un siècle, combien la lutte a été vive! Et entre qui, cette lutte? Entre des dynasties et des partis, entre diverses formes

Lutte de l'exécutif et du législatif

Sayfa :129

de gouvernement, royauté, empire, république? Assurément, mais aussi, mais bien plus, entre deux pouvoirs, entre l'exécutif et le législatif.

Sayfa 129

Yürütme ile yasama gücünün mücadelesi

Yarım yüzyıldan daha az bir sürede on iki anayasa, çıkarılmıştır, demek ki mücadele ne kadar güçlü olmuştur! Bu mücadele kimler arasında meydana gelmiştir? Hanedanlar ve partiler arasında, hükûmet şekilleri arasında, krallık, imparatorluk, cumhuriyet mi? Bu mücadele en çok yürütme gücü ile yasama gücü arasında olmuştur.

Sayfa :129

La guerre allemande lui porte le dernier coup et la Constitution de 1875,

Sayfa :130

surtout dans la manière dont on l'interprète et dont on l'applique, consacre, quant à présent, la victoire du législatif. Le législatif est certainement devenu, chez nous, le premier pouvoir de l'État, et menace de refaire à son profit la même confusion de tous les pouvoirs, pour la fin du règne de laquelle a été livré ce long combat contre les vices et les abus de l'exécutif.

Sayfa 129-130

Almanya savaşı son darbeyi vurur ve 1875 Anayasası, özellikle yorumlama ve uygulama şekliyle, şimdi yasama gücünün zaferini kabul etmektedir. Yasama gücü bizde devletin birinci gücü olmuştur ve yürütmenin kusurları ve suiistimallerine karşı verilen bu mücadelenin yapıldığı hükümdarlık döneminin sonuna doğru tekrar bütün güçlerin karmaşasını kendi lehine tekrar yaratma tehdidi mevcuttur.

Sayfa :131

Le régime parlementaire étant la collaboration de l'exécutif, représenté par un chef d'État ou des ministres responsables, et du législatif, représenté par une ou deux Chambres, la France vit, depuis 1789, sous le régime parlementaire. Depuis 1789, en effet, quelle que soit d'ailleurs la forme de gouvernement qui ait prévalu, monarchie, empire, république, aucune de ces formes n'a jamais essayé de se passer, pour gouverner, d'au moins une Chambre permanente.

Modes divers du régime parlementaire. *

1901
1789
112

* Parlementer rejimin çeşitli şekilleri

Sayfa 131

Parlâmenter rejim, bir devlet başkanı veya sorumlu bakanlar ile temsil edilen **yürütme gücünün** bir veya iki Meclisle temsil edilen yasama gücüyle **işbirliği** olduğundan Fransa, 1789'dan beri parlâmento rejimi altında yaşamaktadır. Gerçekten, 1789'dan beri hangi hükümet şekli baskın gelmiş olursa olsun, **monarşi, imparatorluk, cumhuriyet,** bunlardan hiçbiri yönetmek için en azında bir daimî Meclisten vazgeçmeye çalışmamıştır.

Sayfa :131

Les Constitutions de 1791, de 1793 et de 1848 établissaient une Chambre unique; toutes les autres, deux Chambres, avec un ou deux organes auxiliaires pour la législation, Tribunat ou Conseil d'État.

Sayfa 131

1791, 1793 ve 1848 anayasaları **tek bir Meclis** öngörmekteydi, diğer tüm anayasalar yasama gücü için bir veya iki yardımcı kurumla birlikte, **Yargıçlar Kurulu veya Danıştay,** iki Meclis öngörmüştür.

Sayfa :133

Dans les campagnes,

Sayfa :134

il fallait être propriétaire ou usufruitier d'un bien évalué à un revenu de 150 journées ou métayer de biens évalués au prix de 400 journées de travail.

Sayfa 133-134

Bir seçmen meclisinde yer alabilmek için taşrada yaşayanların 150 çalışma gününün geliri değerinde bir malın sahibi veya **intifa hakkı** sahibi olması veya 400 çalışma gününün geliri değerinde malların ortakçısı olması gerekmekteydi.

Sayfa :134

Tout citoyen actif est éligible. Est dit citoyen actif tout Français âgé de 21 ans et tout étranger, qui, domicilié en France depuis un an, y vit de son travail, ou acquiert une propriété, ou épouse une Française, ou adopte un enfant, ou nourrit un vieillard et mérite bien de l'humanité. »

Sayfa 134

Faal her vatandaş seçilebilir. Kendi çalışmasıyla geçinen veya bir mülk edinen veya bir Fransızla evlenen veya bir çocuğu evlâtlık edinen veya bir yaşlıyı besleyen ve insanlığı hak eden 21 yaşındaki her Fransız ve Fransa'da bir yıldan beri ikamet eden her yabancı faal vatandaş sayılır.

Sayfa :135

Pour le Conseil des Anciens, il faut avoir quarante ans accomplis et quinze ans de domicile ; condition peut-être assez inattendue : il faut être marié ou veuf.

Sayfa 135

Yaşlılar Kurulu için kırk yaşını doldurmuş olmak ve on beş yıldır ikamet ediyor olmak gereklidir. Belki biraz şaşırtıcı bir şart: evli veya dul olmak gerekir.

Sayfa :140

1848 Assemblée unique.

La Constitution républicaine de 1848 nous ramène à la Chambre unique. Sept cent cinquante députés, et neuf cents pour les Chambres qui seraient chargées de reviser la Constitution.

Sayfa 140

1848 Millet Meclisi

1848 Cumhuriyet Anayasası tek bir Meclis öngörmektedir. Yedi yüz elli milletvekili ve Anayasayı gözden geçirmekle görevli Meclisler için dokuz yüz üye vardır.

Sayfa :140

Le suffrage universel.

٢٥,٤٠١٧٦١
35,401761

Le corps électoral se trouva ainsi brusquement augmenté, multiplié près de trente-cinq fois. Pour les élections du mois d'août 1846, les dernières qui se soient faites sous le régime censitaire, la population s'élevant à trente-cinq millions quatre cent un mille sept cent soixante et un habitants, il n'y avait que deux cent quarante mille neuf cent quatre-vingt-trois électeurs inscrits.

Sayfa 140

Herkese oy hakkı

Seçmen kitlesi böylece birdenbire artırılmıştır, neredeyse otuz-beş katına çıkmıştır. Seçmenlik vergisi döneminin son seçimleri olan 1846 Ağustos ayı seçimlerinde, nüfus **otuz beş** milyon dört yüz bin yedi yüz altmış bir kişiden oluşmaktaydı, kayıtlı seçmen sayısı sadece iki yüz kırk bindokuz yüzseksen üçtü.

Sayfa :141

Dans le premier cas, le rapport des inscrits à la population était de 0,68 p. 100; dans le second cas, de 23,11 p. 100.

Sayfa 141

Birinci durumda, kayıtlıların nüfusa oranı 100'de 0,68 idi, ikinci durumda ise 100'de 23,11 idi.

Sayfa :141

« L'État ancien, a dit Bluntschli, était construit d'en haut; l'État moderne, au contraire, est construit d'en bas. »

C'est à sa base, dans la terre, qu'est sa force. Mais de là, un premier danger, si le fonds est mouvant et comment ne le serait-il pas, puisqu'il ne se compose, en somme, que de dix millions d'atomes juxtaposés, qui s'agrègent au hasard, en des combinaisons d'un jour, et se désagrègent le lendemain?

Sayfa 141

Bluntschi dedi ki "Eski devlet yukarıdan başlayarak inşa edilmekteydi, modern devlet, aksine, aşağıdan başlayarak inşa edilmektedir."

Aşağıda, topraktadır gücü **Ama burada birinci tehlike zeminin kaygan olmasıdır.** Nasıl olmasın ki yan yana sadece on bin atomdan oluşmakta ve bunlar rasgele bir günlük kombinasyonlarla bir araya toplanıp, ertesi gün dağılırlar?

Sayfa :141

En tout cas

Sayfa :142

et à tout le moins, par une sorte de consentement universel, on semble reconnaître à la Chambre des députés une prééminence de fait et de droit, soit sur l'autre Chambre, soit sur l'exécutif; d'où il résulte que le régime parlementaire, en France, est complètement faussé. Ce n'est plus le régime parlementaire que nous avons, mais le gouvernement parlementaire, ce qui est loin d'être la même chose. Le gouvernement parlementaire est tout ensemble l'exagération et la déviation du régime parlementaire. Le régime parlementaire, en effet, implique la collaboration sincère et sur un pied d'égalité relative des différents pouvoirs qui constituent l'État; le gouvernement parlementaire est l'absorption, généralement hypocrite, des différents pouvoirs par le législatif ou par une branche du législatif. Avec un président nommé par les Chambres, un cabinet formé par le Président, un Sénat élu au suffrage à deux ou trois degrés, une Chambre seule élue au suffrage universel direct, il est fatal que cette Chambre ait vite fait de réduire, de rogner, d'amoindrir, sinon d'annihiler les autres pouvoirs.

Sayfa 141-142

Her halde veya en azından, bir tür evrensel onama ile, milletvekilleri kamarasına ya diğer kamaraya nazaran ya da yürütme gücü-

ne nazaran bir üstünlük tanınmakta, bunun sonucu olarak da Fransa'da parlâmenter rejim tamamen bozulmuştur. **Bizdeki artık parlâmenter rejim değil, parlâmenter hükûmettir ve ikisi aynı şey değildir. Parlâmenter hükûmet, parlâmenter rejimin hem abartılmışı, hem sapmasıdır. Gerçekte, parlâmenter rejim, devleti oluşturan değişik güçlerin samimî ve göreli bir eşitlik halinde işbirliğini gerektirmektedir. Parlâmenter hükûmet, çeşitli güçlerin yasama gücü veya onun bir kolu tarafından genelde riyakâr bir şekilde kendi içine almasıdır.** Meclisler tarafından atanan bir başkan, Başkanın kurduğu bir kabine, iki veya üç dereceli bir seçimle seçilen bir Senato, tek dereceli herkese oy hakkı bulunan bir seçimle seçilen tek bir Meclis ile bu meclisin kolayca diğer güçleri azaltacağı, budayacağı, **yok edeceği** kaçınılmazdır.

Sayfa :143

L'exécutif par trop prépondérant aboutissait à une tyrannie ; le législatif par trop prépondérant doit aboutir à une tyrannie opposée ou à l'anarchie. Le temps ne tardera probablement pas, s'il n'est point déjà venu, où il faudra invoquer contre lui le même principe de la séparation des pouvoirs que l'on invoquait contre l'autre, il y a cent ou cent cinquante ans.

Sayfa 143

Baskın bir yürütme gücü bir zorbalığa yol açıyordu, **baskın** bir yasama gücü karşıt bir zorbalığa veya anarşiye yol açacaktır. Yüz veya yüz elli yıl önce birinin için **ileri sürülen** güçlerin ayrılması ilkesinin şimdi diğeri için öne sürülmesi zamanı gelmiştir.

Sayfa :143

La séparation, la distinction des pouvoirs ne suffirait pas, n'est par elle-même que quelque chose de négatif. Le fondement positif d'une bonne politique est dans leur solidarité, leur équilibre, leur harmonie. De même que la division du travail est le premier terme, et la coopération, le second terme de l'évolution économique, de même la séparation des pouvoirs est le premier et la coopération, le second terme de l'évolution politique. Une société qui ne connaîtrait ni l'un ni l'autre n'aurait jamais vécu politiquement; si elle ne connaissait que le premier, elle n'aurait fait que commencer de vivre; pour vivre pleinement, il faut qu'elle connaisse l'un et l'autre.

Sayfa 143

Güçlerin ayrılması yetmez, [bu] sadece negatif bir şeydir. Bu güçlerin dayanışması, dengede ve uyum içinde olması iyi bir politikanın temelidir. Aynı şekilde, işbölümü ekonomik gelişmenin birinci şartı, işbirliği ise ikinci şartı olduğu gibi, güçlerin ayrılması politik gelişmenin birinci koşulu, işbirliği ikinci koşuludur. Hiçbirini tanımayan bir toplum politik olarak yaşamamıştır, sadece birincisini tanıdıysa yaşamaya başlamıştır, dolu dolu yaşamak için her ikisini de tanımalıdır.

Sayfa :145

La République, proclamée tumultuairement, à Paris, le 4 septembre 1870, existe, depuis 1875, à l'état légal et organisé. Gouvernement provisoire de la France, de 1870 à 1875, elle en est, depuis 1875, le gouvernement définitif — autant qu'un gouvernement, quel qu'il soit, peut être qualifié de définitif.

Sayfa 145

[ÜÇÜNCÜ KİTAP
DEVLETİN GÖREV VE ORGANLARI]

Paris'te, 4 Eylül 1870 tarihinde kargaşayla kurulan Cumhuriyet, 1875'ten beri yasal ve örgütlü bir hâlde varlığını sürdürmektedir. 1870 ile 1875 arasında Fransa'nın geçici hükümeti 1875'ten beri kesin hükümetidir – bir hükümetin kesin olarak nitelendirilebildiği ölçüde.

Sayfa :146

Le chef du pouvoir exécutif est le *Président de la République*, élu à la majorité des suffrages par le Sénat et la Chambre des députés, siégeant ensemble comme Assemblée nationale.

Sayfa 146

Yürütme gücünün başı, Millet Meclisi'nde yer alan senato ve milletvekilleri meclisi tarafından çoğunluk oylarıyla seçilen cumhurbaşkanıdır.

Sayfa :147

En cas de vacance par décès ou pour toute autre cause, les deux Chambres réunies procèdent immédiatement à l'élection d'un nouveau Président. Dans l'intervalle, le Conseil des ministres est investi du pouvoir exécutif.

Sayfa 147

Ölüm hâlinde veya başka herhangı bir sebeple boşalma olursa, iki Kamara birlikte yeni bir Başkan seçerler. **Bu arada, yürütme gücü Bakanlar Kurulu'na verilir.**

Sayfa :148

Le Président de la République ne peut déclarer la guerre sans l'assentiment préalable des deux Chambres. Il n'est responsable que dans le cas de haute trahison. Chacun de ses actes doit être contresigné par un ministre.

Sayfa 148

Cumhurbaşkanı her iki Kamaranın onayı olmadan savaş ilân edemez. Ancak büyük ihanet durumlarında sorumludur. **Kararlarından her biri, bir bakan tarafından da imzalanmalıdır.**

Sayfa :148

Il y a présentement, en France, onze départements ministériels : Intérieur, Affaires étrangères, Justice, Finances, Guerre, Marine, Instruction publique,

Sayfa :149

Beaux-Arts et Cultes, Commerce et Industrie, Travaux publics, Agriculture, Colonies.

Sayfa 148-149

Fransa'da şu anda **on bir bakanlık vardır: İçişleri, Dışişleri, Adalet, Maliye, Savaş, Denizcilik, Milli Eğitim, Güzel Sanatlar ve Din, Ticaret ve Sanayi, Bayındırlık, Tarım, Sömürgeler.**

Sayfa :149

Auprès de chacun des ministères sont constitués de grands comités ou de grandes commissions techniques : Conseil supérieur de l'instruction publique, Conseil supérieur du commerce, Conseil supérieur de l'agriculture, etc.

Les comités techniques.

Sayfa 149

Her bakanlıkta büyük komiteler veya büyük teknik komisyonlar kurulmaktadır: Milli Eğitim Üst Kurulu, Ticaret Üst Kurulu, Tarım Üst Kurulu, vs.

Sayfa :150

Le *Sénat* se compose de trois cents membres élus par les départements de la France et de l'Algérie et par les colonies de la Guadeloupe, de la Martinique, de la Réunion et des Indes françaises. Le nombre des sénateurs assignés à chaque département varie de dix (Seine) à un seul (territoire de Belfort, départements d'Alger, d'Oran, de Constantine et colonies)

La loi du 24 février 1875 établissait que soixante-quinze sénateurs sur les trois cents qui composaient la Chambre haute, devaient être élus à vie, la première fois par l'Assemblée nationale, et ensuite, au fur et à mesure des vacances, par cooptation, c'est-à-dire par le Sénat lui-même.

Sayfa 150

Senato, Fransa, Cezayir, Guadeloupe, Martinique ve Reunion kolonileri ile Fransız Hindistanı'nın eyaletlerinden **seçilen üç yüz üyeden** oluşmaktadır. Her eyalet için tahsis edilen senatör sayısı on (Seine bölgesi) ila bir arasında değişmektedir. (Belfort bölgesi, Alger, Oran, Constantine illeri ve kolonileri)

24 Şubat 1875 tarihli kanun, **Yüksek Meclisi oluşturan üç-yüz senatörden yetmiş beşinin yaşam boyu için,** ilk önce Millet Meclisi tarafından ve daha sonra, boşalmalar oldukça Senato tarafından, kendi üyelerini **kendi seçme yoluyla** seçilmelerini öngörmekteydi

Sayfa :151

Dans chaque département ou colonie, le collège électoral qui nomme les sénateurs est formé : 1° des députés ; 2° des conseillers généraux ; 3° des conseillers d'arrondissement; 4° des délégués élus parmi les électeurs de la commune par chaque conseil municipal et dont le nombre varie de un à trente, suivant la population de la commune. L'élection des sénateurs se fait au chef-lieu du département ou de la colonie. sous la présidence du président du Tribunal civil.

Sayfa 151

Her eyalette veya kolonide senatörleri atayan Seçmen Kurulu aşağıdaki unsurlardan oluşur: 1) milletvekilleri, 2) il genel meclis üyeleri, 3) ilçe meclis üyeleri, 4) belediye nüfusuna göre bir ila otuz arasında bir sayıda olan, her belediye encümeni tarafından belediye seçmenleri arasından seçilen delegeler. Senatörlerin seçimi il merkezi veya koloninin merkezinde, hukuk mahkemesi başkanının başkanlığında yapılır.

Sayfa :152

La *Chambre des députés* est nommée pour quatre ans. Elle se compose d'environ cinq cent quatre-vingts membres, élus directement par le peuple dans les départements et dans les colonies, à raison de un député par cent mille habitants, et, au-dessus, par fraction de cent mille. Est électeur tout citoyen français, âgé de vingt et un ans accomplis, jouissant de ses droits civils et politiques. Le scrutin est uninominal ; chaque arrondissement forme au moins

Sayfa :152

* دائم انتخاب — une circonscription électorale. S'il a plus de cent mille habitants, l'arrondissement est divisé en autant de circonscriptions qu'il y a lieu, d'après le chiffre de sa population. Le vote est secret, comme pour l'élection des sénateurs et, comme pour elle, la majorité requise est la majorité absolue, avec un nombre de voix égal au quart du nombre des électeurs inscrits. S'il n'y a pas de résultat, on procède à un second tour de scrutin, pour lequel il suffit de la majorité relative.

* dâim-i intihâb

Sayfa 152

Milletvekilleri meclisi **dört yıl** süreyle atanır ve yaklaşık **dört yüz seksen** üyeden oluşmaktadır. Bunlar doğrudan halk tarafından eyaletlerde ve kolonilerde, **yüz binlik nüfus için bir milletvekili,** daha fazla nüfusu olan yerlerde yüz binlik kesimler şeklinde olmak süretiyle, seçilir. **Yirmi bir yaşını doldurmuş,** medenî ve politik haklarından yararlanan her Fransız vatandaşı seçmen olur. Seçim tek ad söylenerek yapılır, her ilçe en az bir **seçmen bölgesi** teşkil eder. Nüfusu yüz binden fazla olan ilçelerde, nüfusuna göre gerektiği sayıda bölgeye bölünür. Oylama gizlidir, senatör seçimlerinde olduğu gibi bu seçimde de, kayıtlı seçmenin dörtte birine eşit bir oy sayısıyla, gereken çoğunluk mutlak çoğunluktur. Eğer sonuç alınamazsa, ikinci bir oylamaya geçilir, o zaman göreli çoğunluk yeterli olmaktadır.

Sayfa :156

(1) Le Conseil d'État et la Cour des Comptes ont tous deux une trop longue histoire pour qu'on puisse entreprendre même de la résumer ici. On consultera avec profit le *Dictionnaire des Institutions* de CHÉRUEL, (*Conseil d'État* et *Chambre des Comptes*) et le livre très intéressant de M. LÉON A...: *Le Conseil d'État avant et depuis 1789, ses transformations, ses travaux et son personnel*

Sayfa 156

(1) Danıştay ve Sayıştayın burada özetlenemeyecek kadar uzun bir tarihleri vardır. Cheruel Kurumları Sözlüğü (Danıştay ve Sayıştay) ile Bay Leon Aucoc'un 1789 öncesi ve sonrası Danıştay, onun uğradığı değişimler, çalışmaları ve personeli adlı kitabından yararlanılabilir.

Sayfa :159

La *Cour des Comptes* se compose de : un premier président, trois présidents de chambre, dix-huit conseillers-maîtres, vingt-six conseillers référendaires de première classe, soixante conseillers référendaires de seconde classe; un procureur général, un avocat général, un greffier en chef.

* Composition de la Cour des Comptes. ** (دیوان محررات)

* Sayıştayın bileşimi
** Divan-ı muharrerât

Sayfa 159

Sayıştay aşağıdaki unsurlardan oluşmaktadır, bir Birinci Başkan, üç Daire başkanı, on sekiz avukat-danışman, yirmi altı birinci sınıf Sayıştay denetçisi, altmış ikinci sınıf denetçisi, bir başsavcı, bir genel avukat, bir başkatip

Sayfa :161

Il n'y a pas, en temps ordinaire, de *Haute Cour de justice*. Elle ne se constitue qu'en des circonstances exceptionnelles, et c'est le Sénat qui devient Haute-Cour de justice, comme la Chambre des Pairs sous la Restauration et la Monarchie de juillet.

Sayfa 161

Normal zamanda, yüksek mahkeme yoktur. O ancak olağanüstü durumlarda kurulur ve Restorasyon ve Temmuz Monarşisi döneminde Yüksek Meclis gibi, Senato yüksek mahkeme olur.

Sayfa :161

Lorsqu'il s'agit de juger une personne prévenue d'attentat commis contre la sûreté de l'État, c'est un décret du Président de la République, rendu en Conseil des ministres, qui constitue le Sénat en Haute Cour.

Sayfa 161

Devlet güvenliğine yönelik bir suçtan sanık olan bir kişiyi yargılamak söz konusu olunca, Bakanlar Kurulu'nda alınan bir Cumhurbaşkanı kararıyla Senato Yüksek Mahkeme olur.

Sayfa :164

(1) *Histoire de la civilisation en Europe.*
(2) CHÉRUEL, *Dictionnaire historique des Institutions, mœurs et coutumes de la France*

Sayfa 164

(1) Avrupa'da Medeniyetin Tarihi.

(2) Cheruel, Kurumların Tarihi Sözlüğü, Fransa'nın Örf ve Âdetleri.

Sayfa : 165

Le *département* est, en France, le siège du gouvernement local. On compte quatre-vingt-sept départements, subdivisés en *arrondissements*, *cantons* et *communes* (1). Il y a, dans chaque département, deux espèces d'autorités : 1° les autorités déléguées par le pouvoir central ; 2° les représentants des intérêts du département, nommés par les électeurs.

Sayfa 165

Fransa'da eyalet yerel hükûmetin merkezidir. **Seksen yedi tane eyalet** vardır, **bunlar ilçe, kanton ve bucak** gibi alt birimlere bolunmuştur. Her eyalette **iki tür otorite** vardır: 1) merkezi yonetim tarafından devredilen yetkiler, 2) seçmenler tarafından tayin edilen eyaletin çıkarlarını temsil edenler.

Sayfa : 168

Le Sous-Préfet est, dans l'arrondissement et sous les ordres du préfet, à peu près ce que le préfet est pour tout le département.

Sayfa 168

Kaymakam, ilçede ve valinin emrinde, vali tüm eyalet için ne ise odur.

Sayfa :170

Dans chaque Commune, il y a un maire, un ou plusieurs adjoints et un Conseil municipal.

Sayfa 170

Her belediyede bir belediye Başkanı, onun bir veya birkaç yardımcısı ve bir belediye encümeni var.

Sayfa :170

Les conseillers municipaux y sont élus au scrutin uninominal, à raison de un par quartier. La ville est divisée en vingt arrondissements, à la tête de chacun desquels se trouvent, avec des attributions purement administratives, un maire et trois ou quatre adjoints, nommés par le gouvernement. Il n'y a point de maire de Paris. Le préfet de la Seine et le préfet de police en exercent, chacun pour partie, les fonctions. Dans toutes les autres Communes de France, le maire est officier de l'état-civil et officier de police.

Sayfa 170

Belediye meclisi üyeleri, mahalle başına bir tane olmak üzere, tek isme yapılan seçimle göreve gelirler. **Şehir yirmi ilçeye bölünmüştür, bunların başında tamamen idari görevleri olan, hükümet tarafından atanan bir belediye başkanı ve üç dört yardımcısı var-**

dır . Paris belediye başkanı yoktur. Seine valisi ve emniyet müdürü, her biri, kısmen onun görevlerini yerine getirirler. Fransa'nın diğer belediyelerinde, belediye başkanı nüfus memuru ve polis memurudur.

Sayfa :171

Le maire est, vis-à-vis du pouvoir central et du préfet, délégué de ce pouvoir, le représentant de sa commune ; il est, vis-à-vis de ses propres administrés, le représentant du pouvoir central.

Sayfa 171

Belediye başkanı, merkezî yönetim ve valiye göre belediye temsilcisidir, kendi yönettiklerine göre ise merkezî yönetimdir.

Sayfa :172

CHAPITRE V

Le Pouvoir judiciaire. — Cour de Cassation. — Cours d'appel. — Tribunaux de première instance. — Justices de paix. — Tribunaux de commerce. — Conseils de Prud'hommes

Sayfa 172

V Bolum

Yargılama gücü - Yargıtay - İstinaf Mahkemesi - Bidayet Mahkemesi - Sulh mahkemeleri - Ticaret mahkemeleri - İş uyuşmazlıkları mahkemeleri.

Sayfa :172

Au sommet de la hiérarchie judiciaire, interprète suprême de la loi et gardienne des formes légales, est placée la Cour de Cassation, qui fut d'abord nommée *Tribunal de Cassation* (1).

* Okunamadı

Sayfa 172

Yargı hiyerarşisinin tepesinde, kanunun yüce yorumcusu ve yasal unsurların bekçisi olan **Yargıtay** bulunmaktadır.

Sayfa :173

Elle se divise en trois Chambres : Chambre des requêtes, Chambre civile, Chambre criminelle ; chacune d'elles a un président.

Sayfa 173

Üç daireden oluşmaktadır: Dilekçeler Dairesi, Hukuk Dairesi, Ceza Dairesi; her birinin bir başkanı vardır.

Sayfa :173

Un procureur général, des avocats généraux et des substituts exercent auprès de chaque Cour d'appel les fonctions du ministère public. Chaque Cour a dans son ressort plusieurs départements. On compte, pour toute la France, vingt-six Cours d'appel.

* Müdde-i umûmi

Sayfa 173

Bir başsavcı, genel avukatlar ve vekiller her istinaf mahkemesinde savcı görevini yerine getirir. Her mahkemenin yargılama yetkisinin olduğu birkaç eyalet vardır. Bütün Fransa'da **yirmi altı istinaf mahkemesi** bulunmaktadır.

Sayfa :175

Un des juges, désigné sous le nom de *juge d'instruction,* instruit les affaires évoquées devant le tribunal correctionnel. * مستنطق

* Müstântık

Sayfa 175

Yargıçlardan biri, **sorgu yargıcı,** ceza mahkemelerinden aktarılan davaların ilk soruşturmalarını yapıyorlar.

Sayfa :175

Pour les affaires criminelles, il y a dans chaque département, une Cour d'assises* qui tient, chaque année plusieurs sessions, et se compose : au chef-lieu d'une Cour d'appel, de trois conseillers à la Cour; aux simples chefs-lieux de département, d'un conseiller à la Cour président et de deux juges du Tribunal de première instance.

Justice criminelle, Cours d'assises * * محكمهٔ جنايت

* Ceza Mahkemesi, Ağır Ceza Mahkemesi

** Mahkeme-i cinâyet

Sayfa 175

Ceza davaları için **her eyalette,** yılda birkaç kez toplanan **bir ağır ceza mahkemesi** vardır ve şunlardan oluşur: İl merkezinde bir istinaf mahkemesi, mahkemede üç danışman; yalnız il merkezinde mahkemede bir danışman başkan ve iki bidayet mahkemesi yargıcı.

Sayfa :175

La Cour doit être, en chaque affaire, assistée d'un jury de douze membres, tiré au sort sur une liste *ad hoc*. Devant les Tribunaux de première instance, pas de jury, sinon dans les affaires d'expropriation pour cause d'utilité publique, et c'est alors un jury choisi sur une liste distincte de la liste du jury criminel.

Les magistrats de ces trois ordres, Cour de Cassation, Cours d'Appel, Tribunaux de première instance, sont inamovibles.

* Mahkeme-i temyiz

Sayfa 175

Her davada, mahkemeye, özel bir listeden kurayla seçilen **on iki üyeden oluşan bir jüri yardım etmelidir. Bidayet mahkemelerinde jüri yoktur, sadece kamu yararı için kamulaştırma davalarında olur ve o zaman ceza jürisi listesinden ayrı bir listeden seçilen bir jüriden yararlanılır.**

Yargıtay, istinaf mahkemesi ve bidayet mahkemesi, yargıçları azledilemez.

Sayfa :176

Mais les juges de paix sont, en même temps, juges de police; ils infligent de légères amendes et de courtes peines, pour les contraventions aux règlements. Ils ont la police judiciaire de leur Canton.

Sayfa 176

Sulh hukuk yargıçları aynı zamanda polis yargıcıdır, mevzuata uymayanlara hafif para cezaları ve kısa sureli cezalar verirler. Kantonlarındaki adlî polis onlarındır.

Sayfa :177

Il y a près de * ضبط کاتبی
chaque Tribunal de commerce un greffier et des huissiers. Le ministère des avocats et des avoués y est rempli par des *agréés*. ** محضر مباشر
*** محکمه خدمه‌سی

* Zabıt Kâtibi
** Muhzır mübâşir
*** Mahkeme hademesi

Sayfa 177

Her ticarî mahkemenin yakınında bir **zabıt katibi** ve **mübaşirler** vardır. Avukatların ve dava vekillerinin bakanlığı orayı vekillerle doldurmaktadır.

Sayfa :180

Les ambassadeurs jouissent de divers privilèges et immunités. Le premier est l'inviolabilité de leur personne et de leur domicile. Par une fiction juridique, leur résidence est supposée être comme un prolongement de leur propre pays : on la suppose placée hors du territoire étranger; c'est ce que l'on nomme *l'exterritorialité.* La réception des ambassadeurs est accompagnée d'un cérémonial fixé par l'étiquette des cours. La France a des ambassadeurs à Londres, Saint-Pétersbourg, Vienne, Berlin, Rome (Saint-Siège) et Rome (Quirinal), Madrid, Constantinople, Berne et Washington.

Sayfa 180

Büyükelçiler bazı ayrıcalık ve dokunulmazlıklara sahiptir. Birincisi, şahıslarının ve ikametgâhlarının dokunulmazlığıdır. Hukukî bir kurguyla, ikametgâhlarını kendi ülkelerinin bir uzantısı kabul ediyoruz. Onu yabancı topraklar dışında farz ediyoruz, buna **ülke dışı sayılırlık** diyoruz. Fransa'nın **Londra, Saint-Petersbourg, Viyana, Berlin, Roma (Saint-Siege) ve Roma (Quirinal), Madrid, İstanbul, Bern ve Washington'da büyükelçileri vardır.**

Sayfa :181

La France continentale est divisée en dix-huit régions militaires ou commandements de corps d'armée : Lille, Amiens, Rouen, Le Mans, Orléans, Châlons-sur-Marne, Besançon, Bourges, Tours, Rennes, Nantes, Limoges, Clermont-Ferrand, Grenoble, Marseille, Montpellier, Toulouse, Bordeaux

Dix-neuf corps d'armée.

*On dokuz askeri birim

Sayfa 181

Fransa, on sekiz askerî bölge veya askeri birlik komutanlığına ayrılmıştır: **Lille, Amiens, Rouen, Le Mas, Orleans, Chalons-sur-Marne, Besançon, Bourges, Tours, Rennes, Nantes, Limoges, Clermont-Ferrand, Grenoble, Marsilya, Montpellier, Toulouse, Bordeaux,**

Sayfa :182

Il y a en France cinq divisions ou préfectures maritimes : une sur la Manche, Cherbourg, trois sur l'Océan, Brest, Lorient et Rochefort, une sur la Méditerranée, Toulon.

Sayfa 182

Fransa'da beş denizcilik bölge merkezi vardır, biri **Manche denizi kıyısında Cherbourg'da, üçü Okyanus kıyısında Brest, Lorient ve Rochefort'ta, biri Akdeniz kıyısında Toulon'da.**

Sayfa :184

Police médicale, police sanitaire, etc.

dans le fait, les attributions de la police sont presque aussi complexes que la vie sociale elle-même et s'accroissent chaque jour, avec elle.

Sayfa 184

Hastane polisi, sağlık zabıtası vs.

Gerçekte, polisin görevleri sosyal yaşamın kendisi kadar karışıktır ve onunla birlikte her gün çoğalmaktadırlar.

Sayfa :184

Trois ordres d'enseignement.

L'enseignement y est réparti en trois ordres: enseignement primaire, enseignement secondaire, enseignement supérieur.

Les chefs-lieux de ces académies sont : Aix, Besançon, Bordeaux, Caen, Chambéry, Clermont, Dijon, Grenoble, Lille (anciennement Douai), Lyon, Montpellier, Nancy, Paris, Poitiers, Rennes, Toulouse (1). Le ressort de chacune d'elles comprend plusieurs départements et chacune d'elles se compose, pour l'enseignement supérieur, de plusieurs facultés ou écoles :

Sayfa :184

Lettres, Sciences, Droit,' Médecine, Pharmacie. — Les établissements d'enseignement secondaire sont les lycées ou collèges; l'enseignement primaire a dans tous les villages une école. Pour le recrutement des

Sayfa :185

professeurs de l'enseignement supérieur et de l'enseignement secondaire, il y a, à Paris, une école normale supérieure et dans chaque Faculté des cours préparatoires; pour le recrutement du personnel de l'enseignement primaire, il y a, dans chaque département, une école normale d'instituteurs. Mentionnons enfin les écoles spéciales, les écoles d'arts et métiers, les écoles professionnelles.

Sayfa 184

Üç eğitim kurumu.

Eğitim **üç kuruma** ayrılmıştır, ilk öğretim, orta öğretim, yüksek öğretim.

Akademilerin merkezleri aşağıdaki şehirlerdedir **Aix, Besançon, Bordeaux, Caen, Chambéry, Clermont, Dijon, Grenoble, Lille (eskiden Douai), Lyon, Montpellier, nancy, Paris, Poitiers, Rennes, Toulouse.** Her birinde birçok bölum bulunmaktadır, **Edebiyat, Fen Bilimleri, Hukuk, Tıp, Eczacılık.** Orta öğrenim kurumları **lise ve kolejlerden** oluşmaktadır **[sayfa 185]** İlk öğretimde her köyde bir okul bulunmaktadır Paris'te yüksek ve orta öğretim öğretmenlerini yetiştiren **bir yüksek okul** ve her fakultede bir hazırlık okulu bulunmaktadır İlk öğretim personeli için her eyalette bir öğretmen okulu vardır Ayrıca, **özel okullar, meslek sanat okullarını sayabiliriz.**

Sayfa : 185

La preuve que l État ne se désintéresse pas absolument de ce que prêchent les Églises, c est que, s'il n'y a plus, en France, de religion d'État, il n'y a que certains Cultes reconnus par l'État : le Culte catholique, les divers Cultes protestants, le Culte israélite et, pour l'Algérie, le Culte musulman

Pas de religion d'État, mais des cultes reconnus.

Sayfa 185

Devletin, kiliselerin öğretilerine tamamen kayıtsız olmadığını gösteren kanıt şudur, eğer Fransa'da artık devlet dini yoksa da, devlet **tarafından tanınan sadece birkaç din vardır: Katolik dini, çeşitli Protestan dinleri, Yahudi dini ve Cezayir için Müslüman dini.**

Sayfa : 187

Elles ne sont pas un organe distinct, mais elles baignent et alimentent tous les organes Les négliger dans l'anatomie de l'État, ce serait étudier la vie sur un cadavre

Sayfa 187

Maliye ayrı bir organ değildir, ancak diğer tüm organları beslemektedir. Devlet anatomisinde onları ihmal etmek, hayatı bir kadavra üzerinde incelemek olur.

Sayfa :189

Il a, pour employer l'expression consacrée, des bases soit « dans la nature externe » : climat et pays, soit « dans la nature de l'homme ou du peuple (1) » : race et population, soit dans ce qu'on pourrait appeler l'ambiant artificiel, l'atmosphère politique : histoire, traditions, institutions, usages, cultes, etc...

Bases de l'État dans la nature, la race, etc.

Sayfa 189

Doğada ırkta devletin temelleri.

Uygun terimler kullanılırsa, devletin "dış doğada", iklim ve memleket veya "insan veya halkın doğasında", ırk ve nüfus, veya yapay ortam olarak adlandırabileceğimiz, **politik atmosferde; tarih, gelenekler, kurumlar, alışkanlıklar, dinler,** vs. de temelleri vardır

Sayfa :200

Il n'est bruit en ce moment, dans les Chambres, dans la presse, dans l'opinion publique, que de revision et de réformes. On se tourne et se retourne avec fièvre et l'on ne sait pas clairement de quoi ou pourquoi l'on souffre, mais on sait que l'on souffre et l'on voudrait changer. A la vérité, il n'y a qu'une seule réforme à faire; ou plutôt toutes les réformes doivent être faites dans ce même esprit : il faut restaurer, rétablir entre les fonctions et les organes le juste rapport qui, en fait, est rompu. Il faut mettre ou remettre les institutions en un juste rapport avec la vie nationale.

Sayfa 200

Şu anda meclislerde, basında, kamuoyunda sadece reformlardan bahsedilmektedir. Ateşli bir şekilde dönüp durmaktayız ve açıkça neden ve niçin acı çektiğimizi bilmiyoruz, ama acı çektiğimizi biliyoruz ve bunu değiştirmek istiyoruz. Gerçekte yapılması gereken tek bir reform vardır veya daha doğrusu bütün reformlar aynı düşünceyle yapılmalıdır; aslında organlar arasında bozulan ilişkileri ve görevlerini yeniden tesis etmek gereklidir. Kurumları ulusal yaşamla doğru bir ilişkiye oturtmak lâzım.

Sayfa :201

A toutes les vies juxtaposées et superposées dans la vie nationale, c'est la loi qui « assigne une placo, les localise, les distingue en les unissant, les contient et les maintient, en prévient l'excès et le réprime : elle leur est un cadre et un frein (1). » La politique, étant, comme science, « la science de la vie des sociétés » et, comme art, « l'art de conduire la vie sociale pour le plus grand bien de la société et de ses membres, l'art de porter à la plus haute puissance et de garder en équilibre la vie de l'individu et celle de l'ensemble » (2), tout le secret de la politique est, comme science, de n'oublier aucune des vies dont est faite la vie nationale; comme art, de n'en laisser sacrifier aucune et de tenir constamment la loi dans un rapport exact avec la vie

Sayfa 201

Ulusal yaşamın içindeki tüm yaşamlara, kanun bir "yer tahsis eder, onların yerini belirler, onları birleştirirken ayırt eder, onları içinde barındırır, muhafaza eder, aşırılığını önler ve dizginler; on-

lar için bir çerçeve ve bir frendir." Bir bilim olarak politika "toplumların yaşamlarının bilimidir" ve sanat olarak "toplumun ve üyelerinin en büyük refahı için toplumsal yaşamı yönetme sanatı, en yüksek güce ulaştırma ve bireyin yaşamı ile bütünün yaşamını dengede tutma sanatı olduğundan politikanın bütün sırrı, bir bilim olarak, ulusal yaşamın parçası olan hayatlardan hiçbirini unutmaması, bir sanat olarak da bunlardan hiçbirini feda etmemesi ve kanunu sürekli olarak yaşamla doğru bir ilişkide tutmasındadır.

Sayfa :202

Ne nous lassons pas de procéder par des exemples. De nombreux indices permettent d'affirmer qu'il y a partout, à l'heure présente, une grande desaffection pour le régime et les institutions parlementaires On s'en préoccupe en plusieurs pays et déjà l'on a pu écrire que le parlementarisme touchait à une crise qui pourrait amener sa fin. Mais, de ce phénomène aussi, on ne semble avoir aperçu que les causes superficielles, le mauvais choix des députés, les mauvaises méthodes, la mauvaise besogne et la mauvaise tenue des Chambres; on n'a pas vu la cause profonde.

Sayfa 202

[Örneklerle devam edelim.]

Birçok belirti, şu anda, her yerde, parlâmenter rejim ve kurumlara karşı büyük bir soğukluk olduğunu gösteriyor. Birçok ülkede bu konuda kaygı duyulmakta ve şimdiden parlâmenter rejimin bir krize girdiği ve son bulacağı yazılmaktadır. Ancak bu olgudan da sadece yüzeysel sebepler, kötü delegelerin seçilmesi,

kötü yöntemler, kötü iş ve meclislerin kötü tutumu fark edilmiştir, derinde yatan sebep fark edilmemiştir.

Sayfa :203

La malaise ou le mal vient de là, de ce désaccord, de ce défaut d'une juste relation entre l'ordre social et le régime politique. C'est un enfantillage, d'accuser la Constitution et de proposer comme spécifique, comme panacée, de la reviser dans le sens où l'on veut le faire

Sayfa 203

Rahatsızlık veya kötülük bundan kaynaklanmakta, bu anlaşmazlıktan, toplumsal düzen ile politik rejim arasında doğru bir ilişkinin eksikliğinden doğmakta. Anayasayı suçlamak ve her derde deva olacak gibi onu istediğimiz yönde değiştirmeyi teklif etmek bir çocukluktur.

Sayfa :204

De même, le mal ne vient pas de ce qu'elle contient, en plus grand nombre, des éléments bourgeois, mais de ce qu'elle ne renferme pas, en assez grand nombre, des éléments démocratiques. Le rapport, qui était exact en 1830, l'est moins ou ne l'est plus aujourd'hui; le dosage des divers éléments est mal fait : il n'y a plus la juste relation entre les institutions et la vie

Sayfa 204

Aynı şekilde, kötülük onun çok sayıda burjuva unsuru içermesinden değil, yeterince demokratik unsur içermemesinden kaynaklanmaktadır. 1830'da doğru olan ilişki bugün daha az veya hiç yoktur, çeşitli unsurların karışımı iyi ayarlanmamıştır; kurumlar ve yaşam arasında artık doğru bir ilişki yoktur.

Sayfa :205

Comme aimait à le dire Bluntschli : *L'État moderne sera construit par en bas.*

Sayfa 205

Bluntschi'nın söylemekten zevk aldığı gibi, **modern devlet aşağıdan inşa edilecektir.**

Sayfa :207

Il faudrait enlever aux Chambres l'initiative et la préparation des lois. L'initiative en serait rendue au gouvernement, dont elle est la propriété légitime; la préparation, on la donnerait au Conseil d'État, organe admirable pour une telle fonction (1).

Sayfa 207

Meclislerden kanun hazırlama ve teklif etme inisiyatifi alınmalıdır. Bu inisiyatif yasal sahibi olan hükümete verilmeli, hazırlama yetkisi bu görev için en uygun olan Danıştay'a verilebilir.

Sayfa :212

Comme corollaire, décentraliser, si l'on peut, mais prêter attention à ne décentraliser qu'où on le peut. Toute la vie de la France est là pour dire que le gouvernement y doit être centralisé. Qu'on se rappelle ce qu'a fait la centralisation de l'Etat pour l'unification de la loi et ce qu'a fait, en retour, l'unification de la loi pour

Sayfa :213

la centralisation de l'Etat (1). Qu'on réfléchisse que la France n'est pas seule au monde et qu'elle a excité bien des jalousies ou des convoitises : militairement, ne décentralisons pas.

Sayfa 212

Doğal sonuç olarak, yapabiliyorsak merkeziyetçilikten uzaklaşmak, ama yapabildiğimiz ölçüde bundan uzaklaşmaya dikkat etmek gerekir. Fransa'nın tüm yaşamı hükümetin merkezileştirilmesi gerektiğini söylemek için buradadır. Devletin merkezileştirilmesinin kanunun bir bütün hâline gelmesi için ne yaptığını ve buna karşılık kanunun birleştirilmesinin devletin merkezileştirilmesinde ne yaran olduğunu hatırlayalım. (sayfa 213) Fransa'nın dünyada tek olmadığını ve çok kıskançlık uyandırdığını düşünelim; askeriaçıdan merkeziyetçilikten vazgeçmeyelim.

Sayfa :213 C'est le principe sur lequel se fonde solidement, inébranlablement, la politique, science de la vie des sociétés, art de conduire la vie sociale : *Répartir l'action selon la vie.*

Sayfa 213

Sağlam, yıkılmaz bir şekilde toplumların yaşamının bilimi ve toplumsal yaşamı yönetme sanatı olan politikanın ustünde durduğu ilke, **eylemi yaşama göre bölüştürmek.**

Sayfa :215

Le Président de la République n'est responsable que dans le cas de haute trahison.

Sayfa 215

Cumhurbaşkanı ancak büyük ihanet halinde sorumludur.

Sayfa :216

Les membres des familles ayant régné sur la France sont inéligibles à la présidence de la République

Sayfa 216

Fransa'da hükümdarlık yapmış olan ailelerin fertleri Cumhurbaşkanlığına seçilemezler.

Sayfa :217

ART. 5. — Les séances du Sénat et celles de la Chambre des Députés sont publiques.

Sayfa 217

5.madde.- Senato'nun ve Millet Meclisi'nin oturumları halka açıktır.

Sayfa :218

Art. 12. — Le Président de la République ne peut être mis en accusation que par la Chambre des Députés et ne peut être jugé que par le Sénat.

Les ministres peuvent être mis en accusation par la Chambre des Députés pour crimes commis dans l'exercice de leurs fonctions. En ce cas, ils sont jugés par le Sénat.

Sayfa 218

12.madde Cumhurbaşkanı sadece Millet Meclisi tarafından suçlanabilir ve sadece Senato tarafından yargılanabilir.

Bakanlar, görevlerini yerine getirirken işledikleri suçlar için Millet Meclisi tarafından suçlanabilir. Bu durumlarda Senato tarafından yargılanırlar.

Sayfa :219

Article premier. — Le Sénat se compose de trois cents membres élus par les départements et les colonies.

Sayfa 219

Birinci madde - Senato, eyalet ve koloniler tarafından seçilen **üç yüz** üyeden oluşur.

Sayfa :220

ART. 4. — Nul ne peut être sénateur s'il n'est Français, âgé de quarante ans au moins et s'il ne jouit de ses droits civils et politiques.

Sayfa 220

4.madde.- Senatör olmak için Fransız vatandaşı olmak, en az kırk yaşında olmak ve medenî ve politik haklardan yararlanıyor olmak gerekmektedir.

Sayfa :222

Loi organique du 2 août 1875 SUR LES ÉLECTIONS DES SÉNATEURS

Sayfa 222

Senatör seçimleri ile ilgili 2 Ağustos 1875 tarihli örgensel kanun.

Sayfa :229

IV

LE CONSEIL D'ETAT

LOI du 24 mai 1872, PORTANT REORGANISATION DU CONSEIL D'ETAT.

Sayfa 229

DANIŞTAY

Danıştayın yeniden yapılanması ile ilgili 24 Mayıs 1872 tarihli kanun.

R. POINCARÉ

de l'Académie française

CE QUE DEMANDE LA CITÉ

(Vingt causeries familières)

27 ILLUSTRATIONS

369

HACHETTE ET Cie

Fransız Akademisi'nden

R. POINCARÉ

YURTTAŞLIK HAKLARININ TALEBİ

(Bilinen Yirmi Sohbet)

27 RESİM

HACHETTE VE ORTAKLARI

PARİS

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri	
Envanter No	: 369
Yazar	: R [aymond] Poincare
Cild	: Kırmızı
Ebadı	:
	En : 17.4 cm.
	Boy : 25.3 cm.
Sayfa Adedi	: 112
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Ankara U. TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından tercume edilmiştir.

Sayfa : 1

L'Instruction Civique

LA SOCIÉTÉ. Nous sommes aujourd'hui si habitués à être protégés dans notre vie, dans notre travail, dans nos biens, qu'il nous semble tout naturel de voir ainsi apparaître, pour nous porter secours en

cas de besoin, des personnages dont la fonction est précisément de nous rendre ce service.

Sayfa 1

YURTTAŞLIK BİLGİSİ

TOPLUM.– Bugün yaşantımız, işimiz, mallarımız konusunda koruma altında olmaya öylesine alışmışız ki, ihtiyaç durumunda bize bu hizmeti tam anlamıyla sunmakla görevli kişilerin bizlere yardım sağlaması için, onların devreye girdiğini görmek bize çok doğal gelmektedir.

Sayfa : 1

Chez les peuples civilisés, les hommes se rendent donc tous les jours des services mutuels et cette réciprocité ne s'exerce pas seulement d'individu à individu.

Sayfa 1

O hâlde uygar toplumlarda insanlar, her gün birbirlerine karşılıklı hizmet sunarlar ve bu karşılıklı hizmet sadece bireyden bireye gerçekleşmez.

Sayfa :2

Par le seul fait que vous entrez ainsi dans une société tout organisée, et que vous acceptez les profits de cette organisation, vous assumez naturellement des devoirs envers vos semblables et envers votre pays.

Sayfa 2

Böylelikle tam anlamıyla örgütlenmiş bir toplumun içine girmek ve bu örgütlenmenin yararlarını kabul ediyor olmakla, hemcinslerinize ve ülkenize karşı siz de ödevlerinizi doğal bir biçimde kabul etmiş olmaktasınız

Sayfa :2

LA COMMUNE.

Ignorer l'emploi qui est fait des ressources communales, ce serait trahir à la fois votre intérêt et celui de vos concitoyens.

Sayfa 2

BUCAK.– Bucağın kaynaklarının kullanılır hâle getirilmesini hiçe saymak, aynı anda hem sizin çıkarınıza hem de vatandaşlarınızın çıkarlarına ihanet etmek olacaktır.

Sayfa :3

Mais si notre droit est de préférer le present au passé et d'expliquer les causes de notre préférence, nous devons cependant juger le passé sans parti pris et sans passion.

Sayfa 3

[KAMU OYLAMASI.] Ama bugünü, düne tercih etmek ve tercihimizin sebeplerini açıklamak bizim hakkımız olsa bile, yine de geçmişi taraf tutmadan ve bu konuda ihtiraslı olmadan yargılamalıyız.

Sayfa :3

INSTRUCTION PUBLIQUE.

N'est-il pas très légitime d'exiger un minimum de capacité des citoyens qui décident, par leurs votes, des destinées du pays?

Sayfa 3

KAMU EĞİTİMİ.– Ülkenin kaderini oylarıyla tayin eden vatandaşların asgari düzeyde bir kapasiteye sahip olmalarını zorunlu kılmak, oldukça yasal değil midir?

Sayfa :3

ASSISTANCE ET ASSURANCE SOCIALES. Notre grand Pascal a dit: « Tous les corps ensemble et tous les esprits ensemble ne valent pas le moindre mouvement de charité ;

Sayfa :4

cela est d'un ordre infiniment plus élevé. » Pascal a raison. Il y a cependant quelque chose de plus élevé encore que la charité individuelle ; c'est la solidarité sociale.

Sayfa 3-4

SOSYAL YARDIM VE SİGORTA. Bizim büyük Pascal'ımız "Tüm vücutların ve tüm düşüncelerin birlikteliği, en küçük bir yardımseverlik hareketi değerinde bile değildir; bu, sonsuza dek çok daha yüce bir düzende yer almaktadır." demişti. [sayfa 4] Pascal haklıdır. Bu arada bireysel yardımseverlikten çok daha yüce bir şey daha vardır; bu da sosyal dayanışmadır.

Sayfa :4

Elle exige que les départements et les communes se joignent à l'État pour assister les vieillards, les infirmes et les incurables. Elle rend la prévoyance obligatoire comme l'instruction.

Sayfa 4

[Cumhuriyet] yaşlılara, güçsüzlere ve hastalara yardım etmek için vilâyet ve bucakların devlet çatısı altında birleşmesini ister. [Cumhuriyet] eğitim gibi, zorunlu yardımı da [vatandaşlara] verir.

Sayfa :5

La Commune

(Autrefois)

AUTREFOIS.

Les Ligures occupaient le territoire de la France actuelle sept ou huit cents ans avant Jésus-Christ. Les Gaulois ou Celtes, qui jusqu'alors avaient vécu sur les rives de la Baltique et de la mer du Nord, sont venus, à partir du VIe siècle, s'installer, à leur tour, dans la riche

Sayfa :5

contrée qui s'étend du Rhin aux Pyrénées. Ce n'étaient pas des pasteurs ou des nomades, c'étaient des cultivateurs qui aimaient la terre et avaient le goût des demeures fixes. Quelques nobles avaient élevé, à l'orée des bois ou au bord des rivières, des maisons d'où, entourés de domestiques armés, ils dirigeaient des exploitations agricoles.

Sayfa 5

BUCAK

(Eski Zamanlarda)

ESKİDEN – İsa'dan yedi veya sekiz yüzyıl önce Ligur'lar, bugünkü Fransa'nın topraklarına yerleşmişlerdi. O döneme kadar Kuzey Denizi'yle Baltık Denizi'nin kıyıları üzerinde yaşamış olan Galya'lılar veya Kelt'ler, VI. yüzyıldan itibaren Ren Nehri'nden Pireneler'e kadar uzanan zengin ülkeye yerleşmeye gelmişlerdi. **Onlar çoban ya da göçebe değillerdir; toprağı seven ve yerleşik yaşamdan zevk alan çiftçilerdir. Ormanların sınırında ya da ırmakların kıyısında, çevreleri silâhlı hizmetlilerle kuşatılan birkaç soylu, evler inşa etmiş ve burada toprağın işlenmesini denetimleri altına almıştı.**

Sayfa :5

Un coin de terre se signalait-il par la douceur du climat et par l'abondance des récoltes? Aussitôt ce lieu était mis sous la protection d'une divinité familière, un chef de famille ou de tribu venait s'y fixer avec les siens, et il se formait un hameau, une bourgade ou une ville.

Sayfa 5

Herhangi bir toprak parçası, iklimin uygun ve ürünlerin bol olmasıyla mı kendini göstermektedir? Bu yer, soylu bir ailenin korunması altına girdiği andan itibaren, aile veya kavmin lideri, beraberindekilerle birlikte oraya yerleşmeye gelmekte ve [önce] küçük bir köy, [daha sonra] küçük bir kasaba ya da bir şehir oluşmaktaydı.

Sayfa :6

Mais, au IIIe et au IVe siècles, l'activité de ces corps politiques se ralentit et le régime municipal tombe en décadence.

Sayfa 6

ROMALILAR – III. ve IV. yüzyılda politik birliklerin etkinliği yavaşlamış ve yerel yönetim rejimi yıkılmıştı.

Sayfa :6

LA MONARCHIE FRANQUE. Au moment où les Francs envahirent la Gaule romaine, l'autonomie de la cité n'était plus qu'un grand souvenir. Clovis et ses successeurs mérovingiens ne jugèrent cependant pas utile d'inventer une nouvelle manière de gouverner les diverses régions du pays.

Sayfa 6

FRANK [TARZI] **MONARŞİ**.– Frank'lar Roma Galya'sını istilâ ettikleri zaman, şehrin ozerkliği artık yalnızca buyuk bır hayal değildı [!]

Clovis ve onun Merovenj'li halefleri, ülkenin çeşitli bölgelerini yönetmek için, yeni bir yönetim tarzının bulunmasının gerekli olmayacağı kanısına varmışlardı.

Sayfa :6

LA FEODALITÉ.

Parmi les paysans, quelques-uns sont libres, la plupart sont serfs. Ordinairement, les serfs ne peuvent se déplacer sans le consentement du seigneur. Ils n'ont pas le droit de témoigner en justice contre un homme libre.

Sayfa 6

FEODALITE – Koylülerın arasında bazıları ozgur, pek çoğu ıse toprak kölesidır. **Toprak köleleri, genellikle senyörlerinin rızasını almadan yerlerini değiştiremezlerdi. Adalet karşısında özgür birisi için tanıklık etme hakları yoktu.**

Sayfa :9

COMMUNES ET PAROISSES.

Beaucoup de paysans serfs obtiennent leur affranchissement. Beaucoup de paysans libres achètent à leur seigneur des avantages ou des exemptions que consacrent des chartes solennelles. Ils forment, en outre, autour de leur église, des assemblées de paroissiens qui bientôt possèdent en commun des droits d'usage et de pacage et qui se chargent même parfois de répartir dans le village l'impôt seigneurial.

Sayfa 9

BUCAKLAR VE KİLİSE ERKNI – Toprak kölelerinden pek çoğu,özgürlüklerini elde eder. Özgür çiftçilerin pek çoğu da törenlerle verilen imtiyaz belgeleriyle bağlı oldukları senyörden avantajlar veya muafiyetler satın alırlar. **Bunun yanı sıra onlar, hayvanları otlatma ve kullanma hakkına kısa sürede sahip olacak ve hatta kasabada senyörlük yükümlülüklerinin bölüştürülmesinde de bazen görev üstlenecek olan kilise erkânının meclislerini, kendi kiliseleri etrafında oluştururlar.**

Sayfa :9

Tantôt les seigneurs, par calcul ou par peur, concèdent aux villes des droits qui sont consignés dans des chartes, véritables traités de paix; tantôt les bourgeois opprimés n'obtiennent satisfaction qu'à la suite d'un soulèvement.

Sayfa 9

Bazen senyörler, gerçek barış antlaşmaları olan imtiyaz belgelerinde belirtilmiş olan hakları, ince hesaplar korku sebebiyle şehirlere bağışlarlar bazen de baskı altında kalan kent soylular, bir başkaldırının ardından ancak tatmin olurlar.

Sayfa :9

La mesure de liberté donnée aux villes ou arrachée par elles est, d'ailleurs, aussi variable que les moyens d'affranchissement employés. Ici, le servage est simplement aboli et la charte se borne à réglementer les impôts ou à proscrire les emprisonnements arbitraires. Là, une sorte de personnalité est reconnue aux villes, qui peuvent désormais acquérir des immeubles et en percevoir les revenus.

Sayfa 9

Şehirlere verilen ya da şehirler tarafından söke söke alınan özgürlüğün ölçütü kadar, özgür olmak için kullanılan yollar da değişkendir. **Bu konuda, sadece toprak köleliği ortadan kalkmış ve imtiyaz belgesi, vergilerin düzenlenmesiyle ya da keyfî bir biçimde hapsedilmelerin yasaklanmasıyla sınırlandırılmıştır.**

Sayfa :10

Votre ville ou votre village a participé, mes amis, à ce grand mouvement des XIe et XIIe siècles. En luttant contre l'oppression féodale, vos lointains ancêtres ont déjà commencé à balbutier les mots de liberté et d'égalité.

Sayfa 10

Dostlarım sizin şehriniz ya da kasabanız, XI. ve XII. yüzyıllarda bu büyük harekete katılmıştır. **Sizin çok eski atalarınız, feodal baskıya karşı mücadele ederek sizlerden çok önce özgürlük ve eşitlik sözcüklerini dillerinde dolaştırmaya başlamışlardı.**

Sayfa :10

FIN DES LIBERTÉS COMMUNALES.

Mais dès que la royauté affermie commence son grand travail d'unification nationale, les agents du roi pénètrent partout et détruisent, pièce à pièce, le pouvoir communal.

Sayfa 10

BUCAĞA ÖZGÜ ÖZGÜRLÜKLERİN SONU – Ancak güçlü krallık, ulusal birliğin oluşturulmasına yönelik büyük işe giriştiği andan itibaren kralın ajanları, her yerde ortaya çıkarlar ve bucağa özgü gücü yavaş yavaş yok ederler.

Sayfa :10

Reconnaissons que le roi n'avait pas tort lorsqu'il jugeait incompatibles avec l'unité nationale certaines des prérogatives urbaines. Il était très naturel qu'il ne laissât pas aux villes le droit de guerre et le droit de justice et qu'il ne souffrît pas l'existence d'une nuée de petits États dans l'État.

Sayfa 10

Kralın bazı imtiyazlı şehirlerin ulusal birlikle bağdaşmadıklarına kanaat getirmesi konusunda pek de haksız olmadığını kabul etmeliyiz. Kralın savaş hakkı ve adalet hakkını şehirlere bırakmaması ve devlet içinde küçük devlet bulutlarının varlığından yana sıkıntılı olmaması çok doğaldı.

Sayfa :10

A partir de 1692, Louis XIV rend, à son tour, toute une série d'édits et d'ordonnances pour enlever aux anciens électeurs des communes le droit de choisir eux-mêmes les maires; il crée des offices, c'est-à-dire des emplois publics héréditaires d'échevins, de jurats, de capitouls, de maires perpétuels. Le prétexte allégué, c'était l'intérêt des villes qu'on disait agitées et troublées par les élections.

Sayfa 10

1692 yılından itibaren XIV Louis, bucakların eski seçmenlerinden kendi belediye başkanlarını seçme hakkını geri almak için, bir dizi ferman ve yasa gücünde kararnameler çıkarır, yaşam boyu süren échevin, jurat, capitoul, belediye başkanlarının devamı niteliğindeki kamu görevleri olan görevler türetir. **İleri sürülen gerekçe, bunun seçimler sebebiyle karıştığı ve hareketlendiği söylenen şehirlerin çıkarına olduğudur.**

Sayfa :11

LE CONSULAT
ET L'EMPIRE

Dans chacune d'elles, il y avait désormais un conseil municipal, un maire, un ou plusieurs adjoints. Mais ni les adjoints, ni les maires, ni même les conseillers municipaux n'étaient élus par les intéressés. Ils étaient nommés par le premier consul ou par ses délégués, c'est-à-dire par les préfets.

Sayfa 11

BUCAK

(Modern Zamanlar)

KONSÜL VE İMPARATORLUK.– [28 Ocak 1789 ve 1789 yasalarının] her birinde, bundan böyle artık bir belediye meclisi, bir belediye başkanı, bir ya da birden fazla yardımcılar bulunmaktaydı. Ama ne yardımcılar ne belediye başkanları ne de belediye meclis üyeleri, ilgili kişiler [şehirlerde oturan] tarafından seçilmekteydi. Onlar birinci konsül veya birinci konsülün delegeleri tarafından, yani valiler tarafından atanmaktaydı.

Sayfa :11

**VERS
LA LIBERTÉ**

La nomination des conseils municipaux fut rendue aux électeurs ; mais notez que les électeurs, ce n'étaient pas, comme aujourd'hui, tous les citoyens majeurs ; c'étaient seulement les contribuables qui payaient un impôt ou « cens » déterminé. Les maires et adjoints continuaient, du reste, à être nommés par le roi ou par les préfets.

La République de 1848 compléta cette oeuvre de progrès en établissant le suffrage universel et en accordant, d'autre part, aux communes de moins de six mille âmes le droit d'élire leur maire.

Sayfa 11

ÖZGÜRLÜĞE DOĞRU – **Belediye meclis üyelerinin atanması seçmenlere geri verilmiştir, ama seçmenlerin bugünkü gibi reşit olan tüm vatandaşlar olmadığını da bir kenara not ediniz; onlar sadece belirli bir vergi veya "toprak vergisi" ödeyen vergi mükellefleriydi. Belediye başkanları ve yardımcıları, kral ya da valiler tarafından atanmaktaydı.**

1848 cumhuriyeti, genel seçimleri oluşturarak ve diğer yandan altı bin kişiden az nüfusa sahip bucaklara da kendi belediye başkanlarını seçme hakkını vererek bu ilerleme eserini tamamlamıştır.

Prolétaires de tous les pays, unissez-vous!

Bibliothèque communiste,
№ 2.

Matériaux et documents du Congrès de l'Internationale Communiste à Moscou (2—6 Mars 1919)

N. Lénine

Thèses sur la démocratie bourgeoise et la dictature prolétarienne.[1]

Sténogramme du rapport et de la résolution adoptée au Congrès.

Edition du Comité Exécutif de l'Internationale Communiste

MOSCOU 1919.

"Bütün ülkelerin proleterleri, birleşin!"

Komünist kütüphanesi
No.2

Moskova'da 2-6 mart 1919 tarihleri arasında düzenlenen
Komünist Enternasyonal Kongresi'ne ait belgeler ve malzemeler

N.LENİN

Proleterya diktatörlüğü ve burjuva demokrasisi üzerine düşünceler

Kongrede kabul edilen karar ve rapor

Komünist Enternasyonal İcra Komitesi'nin Baskısı

MOSKOVA 1919

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 385
Yazar	: Vlademir İl'iç Lenin
Cild	: Kırmızı
Ebadı	:
	En : 15.7 cm.
	Boy : 23.3 cm.
Sayfa Adedi	: 21 +1
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Hulya Lule tarafından tercüme edilmiştir.

Sayfa :10

L'essence du pouvoir des soviets consiste en ce que la base constante et unique de tout le pouvoir gouvernemental, de tout l'appareil gouvernemental, c'est l'organisation des masses jadis opprimées par le capitalisme, c'est-à-dire des ouvriers et des demi-prolétaires (paysans n'exploitant pas le travail d'autrui et ayant constamment besoin de vendre une partie au moins de leur force de travail).

Sayfa 10

Tüm hükûmet gücünün sabit ve tek temelinin ve tüm hükûmet çarkının, kapitalizm tarafından önceden ezilen halkların örgütlenmesi, yani işçiler ve yarı-proleterlere (başkasının işini işletmeyen ve sürekli emeklerinin bir kısmını satmak zorunda olan köylüler) dayanması Sovyet gücünün temelini teşkil etmektedir.

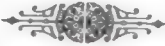
Sayfa :10

16. La vieille démocratie, c'est-à-dire la démocratie bourgeoise et le parlementarisme étaient organisés de telle façon que les masses laborieuses étaient de plus en plus éloignées de l'appareil gouvernemental. Le pouvoir des Soviets, c'est-à-dire la dictature du prolétariat est au contraire construit de façon à rapprocher les masses laborieuses de l'appareil gouvernemental. Au même but tend la réunion des pouvoirs législatif et exécutif dans l'organisation soviétiste de l'Etat ainsi que la substitution aux circonscriptions électorales territoriales d'unités de travail, comme les usines et les fabriques.

Sayfa 10

16. Eski demokrasilerde, yani burjuva demokrasisi ve parlamento sisteminde işçi kesimi giderek hükûmet çarkından uzaklaştırılmaktaydı. Sovyetlerde ise, tersine, emekçi sınıfı diktatörlü-

ğü, işçi kesimini hükûmet çarkına yakınlaştıracak şekilde oluşturulmuştur. Aynı amaçla, Sovyet devlet idaresinde yasama ve yürütme yetkileri birleştirilmiş, fabrikalar gibi çalışma birimleri de seçim bölgelerine ikâme edilmiştir.

RAMSAY MUIR
PROFESSEUR D'HISTOIRE A L'UNIVERSITÉ DE MANCHESTER

NATIONALISME ET INTERNATIONALISME

LE POINT CULMINANT DE L'HISTOIRE MODERNE

Traduit de l'Anglais
PAR
HENRY DE VARIGNY

PARIS
LIBRAIRIE PAYOT & Cie
106, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, 106

1918

4/17

RAMSEY MUIR

Mançester Üniversitesinde Tarih Profesörü

MİLLİYETÇİLİK VE ULUSLAR ARASICILIK

MODERN TARİHİN DORUK NOKTASI

İngilizceden

HENRY DE VARIGNY
tarafından çevrilmiştir

PARIS

PAYOT & Cie KİTABEVİ
106, Boulevard Saint-Germain
1918

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 417	
Yazar	: Prof. Ramsey Muir	
Cild	: Vişne	
Ebadı	:	
	En	: 12.4 cm.
	Boy	: 18 cm.
Sayfa Adedi	: 334	
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Hulya Lule tarafından tercume edilmiştir.	

Sayfa :13

I

DROIT ET LIBERTÉ

Deux principes constituent l'essence de la civilisation occidentale, et fournissent la principale distinction entre celle-ci et les autres civilisations l'ayant précédée, et ayant parfois semblé projeter sur elle leur ombre.

Le premier de ces principes est la croyance au Droit en tant que chose à laquelle il faut obéir non pas simplement parce qu'elle représente la volonté arbitraire d'un maître, humain ou divin, qui a le pouvoir de punir les infractions, mais parce qu'elle représente dans une certaine mesure réelle la volonté et la conscience organisées de la communauté, et parce que l'obéissance est, en fin de compte, au bénéfice à la fois de la communauté et de l'individu.

Une fois que le Droit en est venu à être envisagé de la sorte par une communauté, diverses conséquences suivent, qu'on aperçoit toujours être à l'œuvre, fût-ce imparfaitement et obscu-

* Garb medeniyetinin ruhunu icra-ı te'sir etmiş gibi görünen diğer medeniyetlerden temin eden iki prensip vardır: Hukuk ve hürriyet...

Sayfa : 14

vement, dans toute société du type occidental, et qui n'ont que rarement et peut-être même jamais (autant que les documents peuvent nous renseigner) été operantes dans les autres types de civilisation ayant existé sur cette planète.

La première de ces consequences est que puisque le Droit doit être considere non pas simplement comme la volonte du plus fort, mais comme un essai pour se rapprocher de la règle de la justice absolue, on sent bien que ce n'est point chose fixe et inaltérable, mais chose qui se développe, se modifie, et doit continuer à se développer et modifier jusqu'au moment où elle atteindra la plus parfaite harmonie avec les aspirations morales les plus élevées des hommes. Dans les sociétes orientales, que le corps des lois dérive des simples édits des conquérants, ou qu'il soit considéré comme dicté par la volonté des dieux, ou bien d'Allah ou de Jéhovah, il n'est pas une lettre, pas un iota, qui ne soit communement tenu pour sacre, justement parce que c'est la volonté du pouvoir, pour obligatoire non parce que juste mais parce que le pouvoir décrétant déclare toute resistance inadmissible, pour inchangeable, sauf à la volonté de son auteur

* Okunamadı
** Okunamadı
*** Okunamadı

Sayfa 13

HUKUK VE ÖZGÜRLÜK

İki ilke Batı Medeniyeti'nin özünü oluşturmakta ve bazen onu etkilemiş olan önceki medeniyetler arasındaki temel farkı göstermektedir.

Bunlardan birincisi hukuktur. Çünkü suçları cezalandırma yetkisi vardır ve bir yöneticinin insan veya tanrısal keyfi iradesini temsil etmektedir. Ama, aynı zamanda, topluluğun örgütlü iradesi ve vicdanını temsil etmekte ve sonuçta hukuka itaat hem toplum hem birey için yararlıdır.

Hukuk, bir toplumda bu şekilde düşünüldüğünde, [sayfa 14] **Batı tarzı her toplumda** rastladığımız ve **bu gezegende yaşamış diğer medeniyetlerde** nadiren veya hiç **görülmeyen** (belgelerden elde edilen verilere gore), eksik ve bellı belirsiz olsa bile, **çeşitli sonuçlara** yol açmaktadır.

Bu sonuçlardan ilki, mademki hukuk sadece **en güçlünün iradesi** gibi değil ama **mutlak adalete yakınlaşmak için bir denemedir,** bunun sabit ve değişmez bir şey olmadığını, gelişen, değişime uğrayan ve insanların en yuksek manevî istekleriyle en mukemmel uyumu elde edinceye kadar gelişmeye ve değişmeye devam edecek bir şey olduğunu görüyoruz. **Doğu toplumlarında** kanunların, ister **fatihlerin** fermanıyla, **ister Allah veya Yahova tanrılar buyurmuş olsun,** herkes tarafından **kutsal kabul edilmeyen bir tek harfi, en ufak bir unsuru yoktur.** Çünkü bu iradenin gücüdür, doğru olduğu için değil, zorunlu olduğu içindir, çunkü buyuran güç kendi isteği dışında herhangı bir karşı koymayı kabul etmez

Sayfa :15 *

Ceci n'est pas vrai exclusivement des sociétés orientales. Dans toutes les sociétés primitives des peuples occidentaux, aussi, jusqu'au moment où elles passèrent sous l'influence directe ou indirecte de la Grèce et de Rome, cette conception du Droit, en tant que chose imposée par une volonté extérieure, qu'il faut observer parce qu'il doit être observé et non parce qu'il est juste, se trouve operante.

* Okunamadı

Sayfa 15

Bu sadece Doğu toplumları için geçerli değildir. Batı'nın tüm ilkel toplumlarında da, Yunanistan veya Roma'nın etkisinin altına girene kadar, hukuk, dışarıdan bir irade tarafından zorla kabul ettirilen, doğru olduğu için değil, uyulması gerektiği için riayet edilen bir kavram olarak algılanmıştır.

Sayfa :15

Quand les hommes libres, aux cours du peuple (dont la contribution au developpement de la liberté a été absurdement exagerée) declaraient la « coutume des gens » ce qu'ils déclaraient consistait en realité en une série de formules souvent denuees de sens et irrationnelles, qu'il fallait employer parce que la coutume les imposait ; et c'est parmi les Northmen de l'Irlande qu'il a été parlé d'un homme à tel point instruit dans la loi que seul il connaissait les formules magiques, inaltérables, ancestrales, permettant de le juger pour ses propres crimes, ce qui fait qu'il echappait à tout châtiment. Une telle conception est l'antithèse absolue

Sayfa :16

de la conception du droit en tant qu'approximation dans le sens de la justice et de la raison droite, qui est devenue un des principes vitaux de la civilisation occidentale.

Une seconde conséquence découlant de l'idée du droit en tant que ni arbitraire, ni imposé par l'autorité, mais rationnel et capable de perfectionnement, c'est que, là où cette conception est admise, le Droit se montre la progéniture de la Morale, et non la Morale comme progéniture du Droit.

Le Droit, là où il est progressif, comme dans les sociétés occidentales, s'efforce toujours, avec plus ou moins de succès, de s'adapter aux exigences variables et croissantes de la morale publique ; mais il boitille toujours lentement et péniblement à la traîne, puisqu'il ne peut jamais représenter que « la plus grande mesure commune » du sens moral d'une communauté, et non les conceptions les plus élevées des esprits les plus distingués. Le Droit est comme une lourde machine de gouvernement, qui vient derrière les pionniers, pour organiser de nouvelles sphères d'obligation morale pour l'humanité, et les fortifier. Une fois qu'on a saisi cette idée, ne fût-ce qu'incomplètement, quand une fois on a vu que le Droit doit sa validité principalement au fait qu'il s'efforce d'exprimer le sens moral, il devient évident que l'obligation *

* Okunamadı

Sayfa :17

d'obéir, bien qu'imposée par la police, n'est pas due à ce que la police l'impose, mais se trouve, en fin de compte, être de même nature que l'obligation où l'on est d'obéir à des règles où la police n'intervient pas. Pour un homme honorable, une promesse lie autant qu'un contrat : l'obligation morale n'est donc pas limitée par les sphères du Droit. Elle est aussi fortement opérante dans des sphères que le Droit n'a pas encore conquises et organisées : par exemple * la sphère des rapports entre Etats.

Et affirmer qu'il n'y a pas d'obligation de moralité internationale parce qu'il n'y a pas de droit international qu'une police internationale ferait respecter, ce qui implique que le droit tire sa validité de la force, c'est essentiellement nier la conception même du Droit qui est le principe vital de la civilisation occidentale. La conception de la nécessité ultime d'un droit international est le produit logique de la conception occidentale de la nature du droit en soi.

Les Romains, qui ont le plus fait pour établir notre idée du Droit dans le monde avaient bien le sentiment qu'il en est ainsi, comme ils le firent voir en essayant d'élaborer, dans la pratique comme dans la théorie, un *jus gentium*, un droit de tous les peuples.

Une troisième conséquence de la vue occi

* Okunamadı

Sayfa :18

dentale du Droit est que, puisque celui-ci n'existe pas simplement comme volonté arbitraire d'une puissance supérieure mais est fait pour l'avantage commun et la protection commune de tous, c'est le devoir de tout particulier de collaborer à son observation. Ce n'est point un pouvoir aveugle qu'il s'agit de satisfaire ou de tourner, mais un intérêt commun à protéger et à maintenir. Des cas peuvent se présenter, et se présentent, naturellement, où les exigences du droit peuvent sembler à l'individu hostiles aux besoins supérieurs de sa propre conscience ; et dans ces cas il se produit ce conflit vivifiant d'obligations d'où sort le progrès. Pourtant ils sont assez rares pour ne pas invalider cette généralisation que, dans l'opinion occidentale nul peuple ne peut être dit pleinement civilisé, s'il n'y a pas, largement répandu parmi ses éléments, le sentiment de l'obligation de tous, non seulement d'obéir à la loi, mais de lui obéir volontairement, et de travailler à la maintenir et faire observer. Peut-être un des contrastes les plus frappants entre les peuples qui ont pleinement absorbé les idées de la civilisation occidentale, et ceux qui ne l'ont pas fait se trouve-t-il dans la faiblesse relative de ce sens d'obligation chez les derniers. Dans l'Inde, par exemple, il est évident que chez une grande partie de la population, ce sentiment d'obli-

Sayfa :19

gation n'existe encore qu'à peine.

* Okunamadı

Sayfa 15

Özgür insanlar, halk mahkemelerinde (ki bunun özgürlüğe katkısı akılsızca abartılmıştır) "insanların âdetlerini" **açıklarken,** aslında açıkladıkları şey çoğunlukla anlamsız, mantıksız bir formüller dizisiydi, bunlar gelenekler emrettiği için yerine getirilmeliydi, ve Kuzey İrlanda'da bir adam kanunları o kadar iyi biliyordu ki işlediği suçlarla ilgili sihirli, değişmez, atalardan gelen formülleri sadece o bildiğinden tüm cezalardan kurtulmaktaydı.

[sayfa 16]

Böyle bir kavram, batı medeniyetinin önemli ilkelerinden biri hâline gelen doğru sağduyu ve adalete yaklaşım olarak hukuk kavramının mutlak bir karşısavdır.

Keyfi olmayan ve yönetim tarafından empoze edilmeyen ama akılcı ve mükemmeleştirilebilen bir hukuk düşüncesinden doğan ikinci bir sonuçta, onun kabul gördüğü yerde hukuk maneviyatın devamı gibi görünmekte, yani maneviyat hukukun bir devamı gibi görünmektedir.

Hukuk ilerleyici olduğu zaman, Batı medeniyetlerinde olduğu gibi, daima, ama az çok başarılı bir şekilde, toplum maneviyatının değişken ve artan taleplerine uymayan çalışmaktadır. Çünkü bir topluluğun manevî anlayışının sadece "en büyük ortak noktayı" temsil edebilmekdedir, en seçkin kişilerin en yüksek düşüncelerini değil. Hukuk, insanlık için yeni manevî zorunluklar düzenlemekt ve onları sağlamlaştırmak amacıyla gelen öncülerden sonra gelen hükûmetin ağır bir makinesi gibidir. **[sayfa 17] Hukuk** manevî bir anlam ifade ettiği sürece geçerlidir. Bu fikri kabul ettiğimiz zaman, itaat zorunluluğu polis tarafından empoze edildiği hâlde, sonuçta polisin müdahale etmediği kurallara uyma zorunluluğuyla benzerlik arz etmektedir. Saygıdeğer bir insan için **verilen bir söz bir sözleşme kadar bağlayıcıdır: Manevî zorunluluk hukuk çerçevesiyle sınırlı de-**

ğildir. Hukukun henüz kendine bağlayıp düzenlemediği alanlarda da **kuvvetle işlemektedir: Örneğin devletler arası ilişkilerde.**

Ve hukukun gücünü zorla elde ettiği anlamına gelen, **uluslararası bir polisin** uymaya zorlayacağı uluslararası bir hukuk olmadığı için uluslar arası bir ahlâk **zorunluluğu** yok demek, Batı medeniyetinin **hayati ilkesi olan hukuk kavramını reddetmektir. Bir uluslararası hukukun gereksinimi hukukun Batı'daki anlayışının mantıkî bir sonucudur.** (sayfa 418-419) Dünyaya hukuk kavramımızı yaymak için en fazla çaba harcayan Romalılar böyle olduğuna inanıyorlardı ve bunu pratikte ve teoride bir jus gentium, tüm halkların bir hukukunu tesis etmeye çalışarak göstermişlerdir.

Hukuk konusunda Batılı görüşün bir üçüncü sonucu da, madem ki o yalnızca bir yüksek gücün keyfi iradesi şeklinde değil herkesin ortak yararı ve koruması için yaratılmıştır, her birey onu korumaya katkıda bulunmalıdır. Bu memnun edilmesi gereken bir güç değil, korunması ve muhafaza edilmesi gereken bir ortak çıkardır. Bazı durumlarda, doğal olarak, hukukun gereksinimleri bireyin önemli ihtiyaçlarına ters gelebilir, böyle durumlarda canlandırıcı bir zorunluluklar çatışması meydana gelir ve bundan gelişme doğar. Ancak bunlar, Batı görüşüne göre herkesin kanuna uyma zorunluluğu olduğu ve bunu kendi iradesiyle yaptığı, onu gözetmek ve muhafaza etmek için çalıştığı takdirde medenî bir halk olduğu genellemesini geçersiz kılacak kadar çok sayıda değillerdir. Belki Batı medeniyetinin düşüncelerini tamamen benimsemiş halklarla, bunu yapmayanlar arasındaki en dikkat çekici çelişkiler Batı medeniyetinin düşüncelerini benimsememiş olanlardaki bu zorunluluk hissinin göreli eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Örneğin Hindistan'da toplumun büyük bir kesiminde bu zorunluluk hissinin olmadığı aşikârdır.

Sayfa :22

LYSIS. — Vers la Démocratie nouvelle. In-16...... 4 •

Que valent nos institutions démocratiques? Sont-elles responsables de nos malheurs? Comment les transformer pour sauver la France? Après la hantise de la guerre ces questions obsèdent nos consciences et les remplissent d'un malaise indéfinissable.

Tel qu'il fonctionnait, notre régime était stérile : il a laissé le pays se dépeupler, s'amoindrir, déchoir tristement à l'égard des grands États dont il était l'égal autrefois dans les domaines de l'agriculture, de l'industrie, du commerce, qui sont vitaux pour la puissance des peuples.

Pas une seule des grandes questions intéressant notre pays n'a été résolue par lui : alcoolisme, hygiène publique, éducation, enseignement technique, marine marchande, ports de mer, canaux, crédit au commerce et à l'industrie, décentralisation, réforme administrative, défense nationale, etc...

Dans son livre intitulé « Vers la Démocratie nouvelle », Lysis part de ces constatations cruelles. Écrivain d'avant-garde, mais esprit indépendant, il ne ménage pas les vérités. Ce qu'il dit est terrible, mais on ne peut le réfuter.

Où allons-nous? Comment transformer la démocratie pour qu'elle devienne un régime viable? Quels changements apporter à nos institutions et à nos idées pour régénérer notre pays? Telles sont les questions palpitantes dont traite cet ouvrage.

LYSIS. — Pour renaître. In-16.................. 4 •

Dans ce livre l'auteur réalise le tour de force de rendre sensible à M. Tout le Monde l'intérêt qui s'attache à la technique industrielle, si l'expression n'est pas trop pâle pour résumer sa pensée : on la rendra plus fidèlement en disant que Lysis s'est donné pour but de montrer la puissance de la science, quand elle sort de la tour d'ivoire du laboratoire pour épauler l'homme d'action, car c'est de la science que dépend le progrès matériel, c'est elle qui change la condition des peuples, c'est sur elle avant tout que nous devons compter pour relever notre pays et payer nos dettes. L'homme le moins versé dans les choses de la production lira ce livre comme un roman

Sayfa 22

LYSIS. – Yeni bir demokrasiye doğru. In-16....................4

Demokratik kuruluşlarımızın değeri nedir? Mutsuzluklarımızın sorumlusu onlar mıdır? Fransa'yı kurtarmak için onları nasıl değiştirmeliyiz? Savaş korkusuyla bu sorular vicdanlarımızı rahatsız etmektedir.

Yönetimimiz kusurludur, halklarının güçlü olması için hayati önem taşıyan alanlarda, tarım, sanayi, ticarette başka ülkelerle eşit konumda olan ülkemizin zayıflamasına, küçülmesine sebep olmuştur.

Ülkemizin büyük sorunlarından hiçbirini çözume kavuşturmamıştır, alkolizm, kamu sağlığı koruması, eğitim, teknik öğrenim, ticim filosu, deniz limanları, kanallar, ticaret ve sanayi kredileri, yerinden yönetme, idarî reformlar, millî savunma, vs ..

"Yeni Demokrasiye Doğru" adlı kitabında Lysis bu acımasız tespitlerden yola çıkmaktadır. Öncü bir yazar olan, ama bağımsız düşünen Lysis gerçekleri gizlemez Söyledikleri korkunçtur ama çürütülemez.

Nereye gidiyoruz? Varlığını sürdürmesi için demokrasiyi nasıl değiştirmeliyiz? Ülkemizi diriltmek için kurumlarımızda ve fikirlerimizde ne gibi değişiklikler yapmalıyız? Bunlar bu eserde ele alınan çok ilginç sorulardır.

LYSIS. – Yeniden doğmak için. In-16...............................4

Bu kitapta yazar herkesin dikkatini sınaî tekniğe çekmeye çalışmaktadır Düşüncesini özetlemek gerekirse· Lysis'in amacı bilimin gücünü göstermektir, çünkü maddî gelişme ona bağlıdır, halkların içinde yaşadığı koşulları değiştiren odur, ülkemizi kalkındırmak ve borçlarımızı ödemek için öncelikle ona önem vermeliyiz. Üretim işlerine kendini en az vermiş olan insan bu kitabı roman gibi okur.

Sayfa :26

OKAKURA (KAKUZO). — **Les Idéaux de l'Orient. — Le Réveil du Japon.** — Traduction de JENNY SERRUYS, Avec une préface de M. A. GÉRARD, ancien ambassadeur de France à Tokio. In-8................ 4 »

Okakura (Kakuzo) (1863-1913) mérite, s'il ne l'a pas encore, sa place dans la littérature internationale, dans l'histoire et la psychologie des peuples, *comme l'écrivain japonais qui a analysé avec le plus de profondeur l'âme et l'esprit du Japon*, l'idéal de cette civilisation puisée aux sources les plus anciennes de l'Asie, et qui a, d'autre part, résumé en un livre aussi lumineux que concis, outre les treize premiers siècles de la vie de son pays, le demi-siècle vraiment prodigieux, de 1853 à 1905, qui a vu se consommer, avec la révolution du Japon et la restauration du pouvoir impérial, l'élévation du Japon au rang de grande puissance, non seulement asiatique, mais mondiale.

Sayfa 26

OKAKURA (KAKUZO). – Doğu'nun idealleri. – Japonya'nın uyanışı – Jenny Serruys'in çevirisi, Tokyo'daki eski Fransız Büyükelçisi Bay A.Gérard'ın önsözü ile. In-8.............4

Okakura (Kakuzo), uluslararası edebiyat, ulusların tarihi ve psikolojisi alanlarında yerini hak etmiş bir yazardır. Özlü olduğu kadar dahice olan bu kitapta, Japonya'nın ruhunu, en eski Asya medeniyetlerinden olan bu ülkenin ideallerini derinlemesine incelemiş, ülkesinin ilk on üç asrını, bir devrimin gerçekleştiği ve imparatorluğun tesis edilmesiyle Japonya'nın sadece Asya'nın Değil dunya'nın güçlü ülkeleri arasına girdiği gerçekten olağanüstü bir yarım asır olan 1853-1905 devrini özetlemiştir.

Sayfa :32

ROSS (Edward-Alsworth), professeur à l'Université de Wisconsin. — **La Chine qui vient.** Traduction française

— 32 —

Sayfa :33

de **Florian-Marie Delhorbe.** Ouvrage *illustré* de 28 photographies. In-18.............................. 4 »

On a écrit beaucoup de livres sur la Chine. Mais la plupart de ces livres sont l'œuvre rapide de voyageurs séduits par le pittoresque immédiat et extérieur d'une civilisation très différente de la nôtre. Pour la première fois un véritable sociologue a cherché à comprendre et à expliquer la Chine d'aujourd'hui, la Chine qui change, la Chine qui vient. A ce titre, l'ouvrage de M. E.-A. Ross est une révélation.

Sayfa 32-33

ROSS (Edward-Alsworth), Wisconsin Üniversitesi'nde profesör. – Çin geliyor. Florian-Marie Delhorbe'un Fransızca çevirisi. 28 fotoğrafın yer aldığı bir eser. In-18....................4

Çin hakkında çok kitap yazılmıştır. Fakat bu kitapların çoğu bizden oldukça farklı olan bir medeniyetin ilk dış renkli görüntüsünden etkilenen gezginlerin kısa zamanda yazdıkları eserlerdir. İlk defa, gerçek bir sosyolog, çağdaş, değişen, gelişen Çin'ini anlamaya ve anlatmaya çalışmıştır.

Sayfa :34

SECRÉTAN (Henri-F.). — La population et les mœurs. In-8.. 4 »

Erudit au courant de tous les textes, statisticien minutieusement informé, philosophe indépendant de tout dogmatisme, M. Secrétan, descendant de l'antiquité à nos jours, étudie le problème si actuel de la diminution de la natalité dans les divers pays et les conséquences que cette diminution peut entraîner.

Sayfa 34

SECRETAN (Hemi-F). - Nüfus ve ödetler, In-8.................. 4

Bütün konularda derin bilgisi olan, titiz bir istatistikçi, her tür dogmatizmden uzak bir felsefesi olan Bay Secrétan, çok güncel olan bir sorunu, eski çağlardan günümüze çeşitli ülkelerde doğum oranının düşmesini ve muhtemel sonuçlarını irdelemektedir

Sayfa :41

WELLS (H.-G.). — M. Britling commence à voir clair. Roman traduit de l'anglais. In-16.............. 5 »

Jamais le merveilleux talent du célèbre écrivain anglais ne s'est mieux affirmé que dans ce roman qui a fait sensation tant en Angleterre qu'en Amérique, et qui demeurera sans doute son chef-d'œuvre « Ce M. Britling, écrit M. Paul Souday dans le *Temps*, c'est dans une large mesure M. Wells lui-même, et c'est, jusqu'à un certain point, un personnage représentatif de l'Angleterre contemporaine. Aussi le livre joint-il à l'attrait d'une narration piquante et dramatique, une réelle valeur documentaire. »

Sayfa 41

WELLS (H-G). – Bay Britling anlamaya başlıyor. İngilizce'den çevrilen bir roman. In-16........5

Ünlü İngiliz yazarın muhteşem yeteneği, Amerika'da olduğu kadar İngiltere'de yankı uyandıran bu romanda olduğu kadar hiçbir eserinde kendini göstermemiştir ve bu eser muhtemelen onun baş yapıtı olarak kalacaktır Bay Paul Souday, Le Temps/Zaman adlı eserinde: "Bay Britling, büyük ölçüde bir Bay Wells'tir ve bir ölçüde de günümüz İngiltere'sinin bir temsilcisidir" diyor "Bu yüzden bu kitapta çarpıcı ve dramatik bir anlatımın çekiciliği ile gerçek bir belgesel değer birleşmiştir."

Sayfa :43

ASQUITH (H. H.). — L'Avenir de l'Univers......	0 10
ASQUITH (H. H.). — La Guerre, ses causes et sa signification	0 20
CAZAMIAN (Louis). — Les Forces britanniques. *Lettre à tous les Français*..............................	0 20

Sayfa 43

Risaleler

ASQUITH (H.H.). – Kainatın geleceği	**0 10**
ASQUITH (H.H.). – Savaş, nedenleri ve anlamı.	**0 20**
CAZAMIAN (Louis). – İngiliz güçler. Bütün Fransızlara mektuplar	**0 20**

Sayfa :44

DUBOIS (D^r^). — Influence de l'esprit sur le corps . . 1 25

HEADLAM (J.-W.). — Le Réveil de l'Angleterre. *Lettre à un neutre* 0 10

HEADLAM (J.-W.). — L'Angleterre est-elle égoïste? 0 20

LLOYD GEORGE (M. David). — La guerre européenne

— 44 —

Sayfa :45

Discours prononcé au Queen's Hall de Londres, le 19 septembre 1914 . . . . 0 10

Sayfa 44

DUBOIS (Dr). – Ruhun vücut üzerindeki etkisi 1 25

HEADLAM (J.W). – İngiltere'nin uyanışı. Bir tarafsıza mektup 0 10

HEADLAM (J.W.). – İngiltere bencil midir? 0 20

LLOYD GEORGE (M.David). – Avrupa savaşı. 19 eylül 1914'te Londra Queen's Hall'da yapılan bir konuşma. 0 10

Sayfa :46

ROLLIER (Dr A.). — L'héliothérapie 1 25

Sayfa :46

TOYNBEE (Arnold J.). — Les massacres arméniens. 1 25

Petite Bibliothèque Romantique

J.-J. ROUSSEAU......... Rêverie du promeneur solitaire .... 3 .

Sayfa 46

ROLLIER (Dr.A.). - Güneş tedavisi.	1 25
TOYNBEE (Arnold J.). - Ermeni katliamları.	1 25
Küçük Romantik Kütüphane	
J.J. ROUSSEAU - Yalnız gezenin rüyaları	3

Sayfa :47

Petite Bibliothèque d'Hygiène

1 fr. 50 le volume *relié toile souple*

BARD (Dr)...............	Hygiène du cœur.
BOURGET (Dr)	Hygiène de l'estomac et des intestins.
CHATELAIN (Dr).........	Hygiène du système nerveux.
DIND (Dr)...............	Hygiène de la peau.
EPERON (Dr)...........	Hygiène de l'œil.
JACQUEROD (Dr)........	Hemoptysies tuberculeuses.
MERMOD (Dr)...........	Hygiène de l'oreille, de la gorge et du nez.
MERMOD (Dr)...........	L'Hygiène de la voix.
MONNERON-TISSOT (Mme).	Hygiène du malade.

Sayfa :47

WINZELER . .... Hygiène de la bouche et des dents.

Bibliothèque Miniature

12. J. JOUBERT....... Pensées.

14. NAPOLÉON .... Pensées.

19. MARC-AURÈLE ... Pensées.

Sayfa 47

Sağlık Korumasıyla ilgili Küçük Kütüphane

BARD (Dr.) .... Kalp sağlığı
BOURGET (Dr.) .... Mide ve bağırsakların sağlığı
CHATELAIN (Dr.) .... Sinir sistemi sağlığı
DIND (Dr.) .... Deri sağlığı
EPERON (Dr.) .... Göz sağlığı
JACQUEROD (Dr.) .... Vereme bağlı kan tükürmesi
MERMOD (Dr.) .... Kulak, burun, boğaz sağlığı
MERMOD (Dr.) .... Ses sağlığı
MONNERON-TISSOT(Bn) . ... Hastanın temizliği
WINZELER .... Ağız ve diş temizliği

Minyatür Kütüphane

12. J.JOUBERT .... Düşünceler
14. NAPOLEON .... Düşünceler
19. MARC-AURELE .... Düşünceler

Sayfa :48

22. PASCAL .... Pensées.
23. EPICURE .... Pensées.

Sayfa 48

22. PASCAL........................... Düşünceler
23. EPICURE.......................... Düşünceler

VICTOR COSTIN
Professeur à l'Université de Jassy

Lá corruption légale et l'esclavage international

420

— IASSY —
IMPRIMERIE „VIAŢA ROMÎNEASCĂ" S. A.
1921.

D.:100

Victor Costin
Jassy Üniversitesi Profesörü

YASAL BOZULMUŞLUK VE ULUSLAR ARASI KÖLELİK

--Jassy—
"Viata Romineasca" matbaası S.A.
1921

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 420
Yazar	: Prof. Victor Costin
Cild	: Yeşil
Ebadı	:
	En : 12 cm.
	Boy : 17.8 cm.
Sayfa Adedi	: 325 + 4
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Arzum Orhon tarafından tercüme edilmiştir.

Giriş yazısı

L'auteur sera très reconnaissant aux personnes qui voudront bien lui faire connaître les critiques faites à cet ouvrage, soit en lui envoyant les articles respectifs, soit en lui indiquant les ouvrages où il pourrait les trouver.

Giriş yazısı

Yazar bu kitap hakkında yapılmış eleştirileri kendisine karşılıklı makaleler göndererek ya da bu eleştirileri bulabileceği kitapları belirterek tanıtmak isteyen kişilere müteşekkir olacaktır.

PRÉFACE

La plupart des réflexions que l'on lira dans ce petit livre datent de loin; il y a, en effet, longtemps que je me suis aperçu que *cela va mal* et qu'il y a beaucoup de choses à refaire dans notre organisation sociale. Quelques petits articles que j'ai publiés là-dessus ont passé inaperçus ce qui probablement voulait dire que les maux que je signalais ne gênaient personne ou qu'il y avait intérêt à cacher la gêne qu'ils produisaient.

La guerre mondiale fit tomber le masque et l'on vit clairement que dans les moments difficiles que l'on traversait, alors que le salut de la patrie exigeait l'union et le concours de tous, on ne pouvait compter ni sur la capacité du gouvernement ni sur

la sagesse du parlement ni sur le patriotisme des citoyens. La machine qui en temps normaux allait d'elle même par la force des choses, s'arrêta brusquement faute de conducteur et de graissage.

C'est alors que je me mis à vérifier le bienfondé des résultats auxquels m'avaient conduit mes réflexions et qu'il me sembla voir se confirmer mes conclusions.

Constater les maux dont souffre notre organisation sociale et y remédier est chose aisée. Malheureusement, les remèdes se heurtent presque toujours à des combinaisons que les gouvernements sont obligés de respecter dans un régime constitutionnel.

Ön Söz

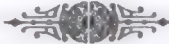
Bu küçük kitapta okuyacağımız fikirlerin buyuk çoğunluğu eskilere dayanıyor, uzun zaman once fark etmiştim ki işler kötüye gidiyor ve sosyal duzenimizde yeniden ele almamız gereken çok şey var. Bu konuda yazdığım bazı küçuk makaleler goze çarpmadı ve bu da büyük olasılıkla şunu gostenyor ki altını çizdiğim, yolunda gitmeyen olaylar kimseyi rahatsız etmiyor ya da bu düzensizlikleri saklamak onların menfaatlerine oluyor.

Dünya Savaşı, içinden geçtiğimiz zor zamanlarda açıkça yaşadıklarımızı ortaya çıkardı ve maskeleri düşurdu Vatanın selâmeti bir birlik kurmayı ve herkesin rekabete girmesini gerektirdiyse de ne hükümetin kapasitesine, ne parlâmentonun durustluğüne ne de yurttaşların vatanseverliğine guvenemedik Normal zamanda farklı olguların gücüyle kendi kendine işleyen makine, aniden kondüktör ve

yağlama hatası yüzünden duruverdi.

Böylelikle düşüncelerimin beni götürdüğü sonuçların sağlamlığından emin olmak ve vardığım sonuçları doğrulamak istedim.

Sosyal düzenimizin yakındığı düzensizlikleri ortaya çıkarmak ve bunlara çare bulmak kolay bir şeydir. Ne yazık ki bulunan çareler hemen hemen her zaman, anayasal bir rejimde hükümetlerin uymak durumunda oldukları kombinasyonlarla çatışıyor.

ÉTUDES DIPLOMATIQUES

LA POLITIQUE DE L'ÉQUILIBRE

1907-1911

PAR

GABRIEL HANOTAUX

DE L'ACADÉMIE FRANÇAISE

L'Entente cordiale et l'"encerclement". — La Crise orientale : Jeune-Turquie; Bosnie et Herzégovine. — L'Affaire marocaine.

Deuxième édition

PARIS
LIBRAIRIE PLON
PLON-NOURRIT ET Cie, IMPRIMEURS-ÉDITEURS
8, RUE GARANCIÈRE — 6^e

1912

DİPLOMATİK İNCELEMELER
H. 228

DENGE POLİTİKASI
1907-1911

Yazar: GABRIEL HANOTAUX
(Fransız Akademisi'nden)
Samimi Uzlaşı ve "Çember İçine Alma"
Doğu Krizi: Genç Türkiye; Bosna Hersek
Fas Sorunu

2. Baskı
PARİS

PLON KİTAP EVİ
Yayınlayanlar: PLON-NOURRAT VE ORTAKLARI

RUE, GARANCIÈRE, NO: 6
Yayın Yılı: 1912

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 421	
Yazar	: Gabriel Hanotaux	
Cild	: Kahve	
Ebadı	:	
	En	: 11 cm.
	Boy	: 18 cm.
Sayfa Adedi	: V + 449	
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Ankara Ü. TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından tercüme edilmiştir.	

Sayfa :1

AVERTISSEMENT

Le présent volume est le recueil des Études diplomatiques que j'ai publiées dans la Revue hebdomadaire, *de 1907 à 1912. Écrites au fur et à mesure que se déroulaient les événements, elles s'inspiraient d'une pensée unique, ramener la France à sa politique traditionnelle, la politique de l'équilibre entre les différentes puissances. C'est cette pensée dominante qui est exprimée par le titre de l'ouvrage.*

La logique des faits, qui se sont déroulés conformément aux prévisions qui y sont exposées, me permet de réimprimer ces études sans y changer une ligne.

Ayant essayé de caractériser, dès le début, la portée réelle et les limites de l'« Entente cordiale », n'ayant d'autre dessein que de mettre l'opinion française en garde contre le dange-

reux illusionnisme qui prétendait attribuer à l'« Entente » la valeur d'une « alliance », j'ai vu les preuves de l'exactitude de ce point de vue s'accumuler si catégoriquement, dans ces derniers temps, que je n'ai qu'à le constater ici.

La politique de l'« encerclement », — tant vantée au début, — a paru, à l'user, ce qu'elle était : une chimère.

L'affaire marocaine occupait exclusivement nos forces et notre attention, dans cette période si délicate et parfois si douloureuse de notre histoire : en subordonnant ainsi notre action à une seule et unique ambition, notoirement déclarée, nous perdions la liberté de mouvements nécessaire pour manœuvrer : nous prêtions le flanc à nos adversaires et à nos amis. Ils se sont trouvés d'accord, au fond, pour nous ligoter dans les traités de 1904 et de 1911 et pour tenir notre politique marocaine en suspens avec cette complication espagnole qui n'est pas encore réglée à l'heure où j'écris.

Quand la crise turque s'est produite, on put croire qu'elle s'accomplissait au profit de la poli-

tique libérale et des puissances occidentales. En réalité, elle était « nationaliste » et « ottomane ». Après l'affaire de Bosnie et Herzégovine, le cabinet de Londres, surpris, crut pouvoir contre-balancer l'accroissement de l'influence germanique. On proposa la réunion d'une conférence où devaient se régler les « compensations ». C'eût été un Congrès de Berlin retourné. Mais l'énergie manquait à ces velléités purement protocolaires. L'accord ne put se faire entre l'Angleterre et la Russie sur la « question des Détroits ». La politique occidentale, la politique de la Triple Entente échoua dans les Balkans, en Crète, à Constantinople, en Asie, en Perse. L'Italie, qu'on croyait séduite, rentra dans la Triple Alliance non sans obtenir, par son habile sagesse, que l'Europe fermât les yeux sur l'occupation de la Tripolitaine. *

Au cours de cette période agitée, la France, assistant impuissante aux déconvenues de sa diplomatie et à la faillite des traités secrets, n'a eu qu'un recours : elle-même. Après s'être rendue, une première fois, à une injonction qui l'attei-

* Eşsiz bilgelikleri sayesinde değil, bizim eksikliğimizden dolayı

Sayfa : IV

gnait dans son indépendance gouvernementale, elle a dû, pour écarter de nouvelles humiliations, s'arracher, un instant, à ses travaux pacifiques et se dresser debout sur sa frontière.

Dans ces deux circonstances, la masse vit plus clair que ses chefs et l'opinion fut mieux conduite que le gouvernement. Elle opéra avec une sûreté, une finesse et un sang-froid parfaits, déchira les cartes déjà crayonnées, et les clauses déjà formulées. Elle rétablit, autant que possible, au-dessus de la tête des négociateurs, les affaires compromises.

Rien ne fut plus admirable que ce mouvement. Il prouve que les peuples ont tort de s'en remettre aveuglément de leurs intérêts et de leur honneur aux experts patentés : pour avoir le sentiment national, il n'est encore que la nation.

Finalement, dans ces circonstances émouvantes, le risque fut disproportionné aux résultats : les clauses du traité franco-allemand sur le Maroc et l'abandon du Congo forment une cruelle rançon du protectorat marocain et de la paix.

Toute l'erreur vient de la subordination de notre diplomatie, pendant dix ans, à des influences et à des directions étrangères. La France, trop longtemps égarée, n'a qu'à reprendre sa pleine indépendance pour exercer parmi les puissances, sans hâte imprudente et sans fausse vanité, l'autorité qui lui appartient.

Son rôle est tout tracé : elle est un agent d'équilibre. Appuyée sur l'alliance russe, elle n'a qu'à laisser les événements se dérouler pour que son heure sonne.

Le retour à une politique libérée et véritablement nationale, telle doit être la leçon des événements qui se sont déroulés au cours des cinq dernières années et dont on trouvera, dans le présent volume, l'histoire diplomatique. Les faits sont plus éloquents que les paroles : ce sont eux qui ont rendu le verdict et qui forment la véritable conclusion du livre.

G. H.

29 février 1912.

OKUYUCUNUN DİKKATİNE

Bu cilt 1907-1912 yılları arasında Revue adlı haftalık dergide yayımladığım diplomatik incelemelerin derlemesidir. Olaylar cereyan ettikçe yazılan bu incelemeler, tek bir düşünceden esinleniyordu, Fransa'yı geleneksel politikasına, farklı güçler arasındaki denge politikasına geri götürmek. Bu baskın düşünce, eserin başlığıyla ifade edilmektedir.

Burada sergilenen öngörülere uygun biçimde cereyan eden olayların mantığı, bu incelemeleri, tek bir satırını değiştirmeden yeniden yayımlamama olanak sağlandı.

Başından beri "Samimi Uzlaşının" sınırlarını ve gerçek dayanağını belirlemeye çalışarak ve bir "ittifak" değerindeki "uzlaşı" vermeyi ileri süren tehlikeli kuruntuya karşı sadece Fransız düşüncesini korumaktan farklı bir amaca sahip olduğumdan, son dönemlerde benim burada sadece saptayabileceğim bu bakış açısının kategorik olarak toplanmış kanıtlarını gördüm.

Başlangıçta oldukça ovunulen "Çember içine alma" politikasının uygulandıkça ne olduğu, yani bir düşlem olduğu ortaya çıkmaktadır.

Fas sorunu, bu çok hassas ve bazen de tarihimiz açısından oldukça acıklı bu dönemde, dikkatimizi ve güçlerimizi aşırı şekilde meşgul ediyordu. Eylemimizi, açıkça ifade edilmiş tek ve biricik tutkumuza bu şekilde bağlayarak dilediğimiz gibi yönetmek için gerekli hareketlerin özgürlüğünü kaybediyorduk. Rakiplerimize ve arkadaşlarımıza çanak tutuyorduk. 1904 ve 1911 antlaşmalarında bizim elimizi kolumuzu bağlamak, henüz çözümlenmemiş İspanyol karışıklığıyla bizim Fas politikamızı askıya almak için aslında onlar yazdığım şu saatte antlaşmaya varmışlardı.

Türk krizi meydana geldiğinde, bu krizin liberal politikanın ve Batılı güçlerin yararına sonuçlanacağına inanılabilirdi. Aslında bu kriz, "Milliyetçi" ve "Osmanlıydı". **Bosna-Hersek olayından sonra şaşır-**

mış Londra kabinesi, Cermen etkisinin artışını dengeleyebileceğini zannetmişti. "Tazminatların" çözümlenmesi gerektiği bir konferans toplantısı önerildi. Bu, hareketli geçen Berlin Kongresi'ydi. Ama bu enerji, tamamen protokole dair kararsızlıklan gideremedi. Antlaşma, İngiltere ve Rusya arasındaki "Boğazlar Sorunu"nda düğümlenip kalıyordu. Batı politikası ve Üçlü İttifak politikası Balkanlar'da, Girit'te, İstanbul'da, Asya'da, İran'da başarısızlığa uğradı. **Kandırılmış zannedilen İtalya, üçlü ittifaka geri dönmekle hiçbir şey elde etmemiş sayılmaz, İtalya'nın ustalığı sayesinde Avrupa, Trablusgarp'ı işgal etmesine göz yumdu.**

Bu hareketli dönem boyunca diplomasisinin düş kırıklıklarına ve gizli antlaşmaların iflasına zayıf bir şekilde katkıda bulunan Fransa'nın başvuracağı bir tek şey vardı. Bizzat kendisi İdarî bağımsızlığında ona ulaşacak bir emre boyun eğdikten sonra, diğer aşağılanmalara maruz kalmamak için uzlaşmacı hareketlerinden bir an olsun kurtulmak ve sınırları üzerinde ayakta kalmak zorundaydı.

Bu her iki durumda da halk, ileriyi yöneticilerinden daha açık görmüş ve kamuoyu, hükümetten daha iyi yönetmiştir. Halk, tam bir kesinlik, incelik, mükemmel bir soğukkanlılıkla hareket etmiş ve daha önce çizilen haritaları ve daha önceden belirlenmiş maddeleri yırtmıştır. Kamuoyu, mümkün olduğunca, görüşmecilerin liderlerinin de üzerinde yapılmasına karar verilen işleri düzene koymuştur.

Hiçbir şey bu hareketten daha çok hayranlık uyandırıcı olamaz. Bu hareket, halkların çıkarını ve onurunu, düşüncesizce uzmanlara bırakmakta haksız olduklarını ortaya koyar. Ulusal duyguya sahip olmak için ulusun iradesinden daha iyi bir şey yoktur.

Sonuç olarak bu heyecan verici durumlarda risk, sonuçlarla orantılı değildi. Fransız-Alman antlaşmasının Fas ve Kongo'nun bırakılması konusundaki maddeleri Fas himayesinin ve barışın acımasız bir bedelidir.

Bütün hata, bizim diplomasimizin on yıl boyunca etkilere ve yabancı yönetimlere bağımlılığından ileri gelmektedir. Çok uzun bir süre yolunu şaşırmış olan Fransa'nın, yersiz gurura ve gereksiz aceleciliğe kapılmadan kendine ait otoritesini bu güçler arasında uygulamak için tam bağımsızlığını geri almaktan başka çaresi yoktur. Rolü her yönüyle belirlenmiştir, bir denge kurucudur artık. Rus ittifakına sırtını dayamış Fransa'nın, olayları akışına bırakmaktan başka yapacak bir şeyi yoktur. Taa ki ışın ucu ona dokununa kadar.

Serbest ve tam anlamıyla ulusal bir politikaya dönüş, bu son beş yılda cereyan eden olayların bir dersi niteliğinde olmalıdır. Bu ciltte diplomasi tarihini göreceğiz. Olaylar sözlerden daha etkilidir. Hükmü veren ve kitabın nihaî sonucunu oluşturan bunlardır.

G. H.

29 Şubat 1912

Sayfa : 10

Partout on voit des provinces se hausser au rang de patries, des races particulières revendiquer leur autonomie, les unes remuant dans leurs tombeaux, les autres s'agitant dans leurs langes ; les patois, les jargons se perpétuent et se refusent à l'absorption ambitieuse des langues dominantes : norvégien contre suédois, flamand contre wallon, polonais contre allemand, hongrois contre tchèque, bulgare contre grec, l'Europe se divise et se subdivise encore. X

* X tout l'Europe contre la Turquie.

* * Tüm Avrupa Türkiye'ye karşı.

Sayfa 10

Her yerde, eyaletlerin yurt genelinde baş kaldırdıkları, bazı özel ırkların özerkliklerini talep ettikleri görülüyor. Bazıları mezarlarında kıpırdanarak, diğerleri kundaklarında hareket ederek; yerel ağızları, argoları devam ettirerek baskın dillerin içinde ısrarlı bir şekilde erimeyi reddediyorlar. Norveçli İsveçliye, Flâman Vallon'a, Polonyalı Alman'a, Macar Çekoslovak'a, Bulgar Yunan'a karşı, Avrupa bölünüyor ve hatta ayrışıyor.

Sayfa :40

Les fonctionnaires marocains, en tant qu'ils représentent l'autorité du sultan, doivent être inquiets, tout comme les étrangers, en présence du mouvement xénophobe qui les menace eux-mêmes dans leurs connivences déjà anciennes et notoires avec la « réforme ». Le sultan aurait fait exprimer à notre chargé d'affaires ses regrets de ce qui se passe :

Sayfa 40

Fashi memurlar, Sultanın otoritesini temsil ettiklerinden, hepsi yabancılar gibi, reformla apaçık ortaya çıkan ve çok eski olan gizli bünyesinde, bizzat kendilerini tehdit eden ırkçılık hareketinin karşısında olduğu gibi endişe duyuyor olmalıydılar. Sultan, olup bitene dair üzüntülerini, bizim bu işle yükümlü kıldığımız kişiye açıklayabilirdi.

Sayfa :53

L'attitude de l'Espagne a été un peu obscure dans la phase critique qui vient de se produire. Ses hésitations s'expliquent naturellement. La perspective de

Sayfa :53

sacrifices considérables a pu retenir les conseillers du roi Alphonse ; une tendance très visible de l'opinion publique à tirer un parti quelconque des événements s'est produite d'abord, et paraît se dissiper à la clarté des faits.

Sayfa 53

Yakın zaman içinde ortaya çıkan kritik evrede İspanya'nın tutumu biraz karışıktı. Tereddütleri bunu doğal olarak açıklıyor. Hatırı sayılır fedakârlıkların ortaya koyduğu görüntü, Kral Alfons'un danışmanlarını alıkoyabilmiştir. Öncelikle olaylardan herhangi bir çözüm yolu çıkarmaya yönelik çok hızlı bir kamuoyu eğilimi belirdi ve bu eğilim, olayların ışığında dağılıyormuş izlenimi bırakıyordu.

Sayfa :54 CHAPITRE IV

L'EUROPE QUI NAIT

I

Dix années — de 1870 à 1880 — furent une période de liquidation et de tassement. L'Allemagne avait grandi subitement et démesurément ; elle joua des coudes. On la respectait ; on la craignait plus encore : elle put en prendre à son aise. Bismarck arrangea les choses à sa façon en ce congrès de Berlin dont il fut, à la fois, le Metternich et le Talleyrand.

* Fransız ve Alman muharebesi

Sayfa 54

IV. BÖLÜM

AVRUPA DOĞUYOR

I

1870'ten 1880'e kadarki on yıl, bir tasfiye ve yavaşlama dönemidir. Almanya ani ve aşırı bir biçimde buyumüştü, kendine yol açmıştı. Ona saygı duyuluyordu, ondan daha fazla korkuluyordu. Bunu canı istediği gibi yapıyordu. **Bismarck, Berlin Kongresi'nde hem Metternich'i hem de Talleyrand'ı olduğu gibi, olayları kendine göre düzenliyordu.**

Sayfa :57

Un des avantages de cette politique, c'est qu'elle desserra les peuples de l'Europe un peu trop pressés les uns contre les autres, qu'elle les arracha à de dangereux tête-à-tête et qu'elle permit, par un détour, les premières conversations. Il y eut désormais plus de jeu dans les relations de puissance à puissance. On vit les difficultés sous un autre angle et en relation avec des problèmes nouveaux. Et puis, un événement considérable se produisit : l'Angleterre rentra sur la scène.

Sayfa 57

Bu politikanın [Amerikan politikası] **avantajlarından biri, birbirlerine karşı biraz fazla acelesi olan Avrupa halklarını serbest bırakmak, onları karşı karşıya gelme tehlikesinden kurtarmak ve dolaylı olarak ilk görüşmelere olanak sağlamaktır. Bundan böyle devletler arası ilişkilerde, birçok oyun vardı. Sorunları başka bir açıdan ve yeni problemlerle ilişki içinde görüyoruz. Ve ardından çok önemli bir olay meydana geldi; İngiltere sahneye geri döndü.**

Sayfa :84

la femme, en un mot, qui ne cherche pas à « faire l'homme » ni à « faire l'ange », et qui ne s'expose pas à « faire la bête » ; — je dirais une femme pot-au-feu, si cet éloge « bien français » n'impliquait quelque diminution. Instruite, éclairée, sentimentale, passionnée, amoureuse, tout cela Victoria le fut, mais dans les limites des *convenances* : — cette fois, l'éloge est bien anglais, — anglais du temps de la reine Victoria

Sayfa 84

Kadın, tek kelimeyle, erkek ya da melek gibi görünmeye çalışmayan aynı zamanda aptal gibi görünme tehlikesiyle de karşı karşıya kalmayandır. Eğer tamamen Fransızlara ait olan bu övgünün anlamında herhangi bir azalma yoksa, ben buna evine bağlı bir kadın diyeceğim. İyi yetişmiş, zeki, duygusal, tutkulu, âşık. Victoria bütün bunlara sahipti, ama görgü kurallarıı ölçüsünde. –Bu kez, övgü tamamen İngilizdir- ama Kraliçe Victoria döneminin İngilizi.

Sayfa :84

L'Église catholique dit, des personnes entrées en religion, qu'elles sont les épouses du Christ : Victoria ne fut plus, après la mort du prince consort, que l'épouse du peuple anglais.

Sayfa 84

Katolik kilisesi, din adamı olan kişilerin, Hz. İsa'nın eşleri olduğunu söyler. Victoria ise kocasının (kral değildir) ölümünden sonra sadece İngiliz halkının eşidir.

Sayfa :87

Mais, là encore, elle prend les choses avec beaucoup de sang-froid et de mesure : pas exaltée, certes, pas même bigote; croyante, tout bonnement, comme par hygiène et bon régime de la vie;

Sayfa 87

Ama yine burada da olayları çok fazla soğukkanlılıkla ve ihtiyatlı bir şekilde ele alıyordu. **Sağlık ve iyi yaşam tarzı olarak algıladığı işlerde coşkulu olmadığı gibi, yobaz da değildi.**

Sayfa :87

Il y a eu, dans sa vie, des douleurs immenses qui n'ont pas altéré son équilibre d'âme... Merveilleuse disposition pour un monarque parlementaire!

Sayfa 87

Robert Peel'in hayatında ruhi dengesini bozmayan sonsuz acılar vardı... Parlâmenter bir hükümdar için harika bir nitelik.

Sayfa :91

Quand un cabinet tory fut appelé aux affaires, à la chute de lord Melbourne, il prétendit renouveler le personnel féminin qui accompagnait la reine. Celle-ci se défendit, pied à pied, et manœuvra si bien que, non seulement elle refoula les prétentions

Sayfa :91

du chef du cabinet en formation, mais qu'elle empêcha le cabinet de se former. Pour une fille de vingt ans, ce n'était pas si mal. Elle s'attira les éloges d'un des ministres qui illustrèrent son règne : « Seule, sans conseil, la reine se tint ferme contre tous ces assauts ;

Sayfa 91

Bir Tory kabinesi Lord Melbourne'nin düşüşünden sonra iş başına çağınldığında, kraliçeye eşlik eden bayan personeli yenilemeyi öngörür. Kraliçe adım adım kendini savunuyordu ve öyle oyuna getiriyordu ki sadece oluşacak kabinenin şefinin iddiaları geri püskürtmekle kalmıyor, aynı zamanda kabinenin oluşmasını da engelliyordu. 20 yaşındaki bir kız için bu, hiç de fena değildi. Onun saltanatını ünlendiren bakanlardan birinin övgülerini almıştı. "Tek başına, kimseden öneri almadan, tüm bu saldırılara karşı dayanıyordu."

Sayfa :136

mon grand père *

La première tend à la liberté par la dissociation, et l'autre par l'organisation ; la première recherche l'appui de l'étranger, l'autre est nationaliste..

* Dedem

Sayfa 136

Birincisi ayrılmayla, diğeri örgütlenmeyle özgürlüğe yönelmektedir. Birincisi yabancının desteğini ararken diğeri milliyetçidir.

Sayfa :136

Il était « Jeune-Turc » à sa manière. En détruisant une milice barbare, survivant au passé, il manifestait sa foi dans l'idée qui était déjà celle des Turcs intelligents, ses contemporains, à savoir que l'Empire ne s'assurerait l'avenir qu'en se rapprochant de l'Europe. Le célèbre amiral Halil-Pacha disait, en 1830, au retour d'un voyage en Russie : « Je reviens de plus en plus convaincu que, si nous ne nous hâtons d'imiter l'Europe, nous devrons nous résigner à repasser en Asie. »

Sayfa 136

Sultan Mahmut, tarzına bakılırsa "Genç Türk"tü. Geçmişte yaşayan barbar bir milisi ortadan kaldırarak, çağdaşları zeki olan Türklerin "İmparatorluğun geleceğinin Avrupa'ya yaklaşarak emniyet altına alınacağı" düşüncesiyle hareket ederek inancını ortaya koyuyordu. Ünlü Amiral Halil Paşa, 1830 yılında Rusya'ya yaptığı bir seyahat dönüşünde "Eğer Avrupa'yı taklit etmekte acele etmezsek Asya'ya geri dönmek zorunda kalacağımıza dair kanaatim günden güne artmaktadır." diyordu.

Sayfa :144

Résultat final : un universel mécontentement, mécontentement qui n'est plus contenu que par l'espionnage et la violence à haute pression. La machine broie, ainsi, à vide, en usant ses propres ressorts, jusqu'à l'heure où elle se sera brûlée elle-même et où elle éclatera... On se sentait, hier, au penchant d'une ruine fatale, absolue et prochaine.

Sayfa 144

Nihaî sonuç: Evrensel bir hoşnutsuzluk. Sadece yüksek düzeydeki şiddetle ve casuslukla sınırlı kalmayan bir hoşnutsuzluk. Makina, kendi kendine yanacağı ve patlayacağı ana kadar kendi kaynaklarını kullanarak öylece boş boş öğütüyor... Dün ölümcül, mutlak ve kaçınılmaz bir yıkımın eşiğinde olduğu hissediliyordu.

Sayfa :189

L'Autriche, portée de plus en plus vers le bas Danube, se sera rangée un peu à l'ouest, et aura fait place à l'Italie, celle-ci se glissant, qui sait? en Albanie, ou bien encore vers le Tyrol ou le Trentin. L'affaire du Monténégro aura scellé l'accord... Rien ne dit que ces arrangements existent : mais tout le prouve.

Une Triple Alliance aux ambitions renouvelées et précisées, se mettant en marche vers le sud, visant Constantinople, Salonique, Janina, Tripoli, tel est le personnage dont les gestes historiques vont occuper l'Europe et le monde pendant les décades prochaines.

Sayfa 189

Gittikçe Aşağı Tuna'ya doğru kayan Avusturya, biraz batıya yerleşecektir ve yerini Arnavutluk'a veya daha ötelere Tirol'a, Trentin'e giren İtalya'ya bırakacaktır (kimbilir?). Monténogra olayı antlaşmayı onaylayacaktı. Hiçbir şey bu düzenlemelerin var olduğunu göstermemektedir. Ama her şey bunu doğrular gibidir.

Yenileşme ve kesinleşme tutkusundaki üçlü bir ittifak; İstanbul, Selânik, Janina Tripoli'yi amaçlayarak güneye doğru yola koyulur; sanki tarihi hareketlerinin gelecek on yılda Avrupa'yı ve dünyayı meşgul edeceği bir kişilik gibi.

Sayfa :190

Sayfa 190

"Alliance Hâdisesi", Üçlü ittifak olayı

Sayfa :191

Analyses.

Sur les lieux, les moyens font défaut ou à peu près. La péninsule des Balkans n'est, pour le moment, qu'une poussière de peuples. La grande force que fut l'empire ottoman appuyé sur l'islamisme, est brisée; l'élément de pondération et d'équilibre qu'il représentait, tel quel, en Europe, a été détruit ou s'est ruiné de lui-même; la révolution militaire, en renversant le seul simulacre qui subsistât, a précipité cette décadence.

Du jour au lendemain, on peut se trouver en pré-

Sayfa :192

sence de je ne sais quelle anarchie barbare où les pires passions seront déchaînées. Si, comme il est probable, le comité *Union et Progrès* est emporté dans la bagarre, que reste-t-il? Une vague chance de voir se constituer, *in extremis*, une dictature militaire capable de maintenir l'ordre. Mais à quel prix?

Compter sur Constantinople pour défendre Constantinople et l'Empire serait l'illusion suprême. Le péril immédiat exigera les interventions européennes. Tant de vies menacées et de labeur accumulé attendent du secours. L'heure va sonner. Elle sonne...

Les nationalités chrétiennes fondées successivement sur les ruines de l'Empire : Grèce, Roumanie, Serbie, Bulgarie, Monténégro ne sont pas prêtes à recueillir l'héritage. Dressées les unes contre les autres, se surveillant jalousement, cherchant des appuis au dehors par suite de rancunes trop longues ou de visées trop courtes, elles n'ont pas su se coaguler en une masse unique capable de s'imposer à elle-même une règle et d'assurer l'avenir. Elles sont surprises en pleine formation et en pleine querelle.

Seule, la Bulgarie, comme la plus voisine et la mieux préparée, a une chance de ramasser quelque butin dans la mêlée ; mais sa position est bien risquée, après la part qu'elle a prise aux événements récents. Elle a successivement abandonné la Russie pour l'Autriche et l'Autriche pour la Russie. Où en est-elle? Où va-t-elle? Que peut-elle? Le tsar Ferdinand est-il de taille à coiffer la couronne des Césars de Byzance qui tomberait de la tête du sultan?

Sayfa 191

İnceleyelim.

Bu ülkelerde, çözüm yolları yoktu veya yok denecek kadar azdı. Balkan Yarımadası, şu an sadece bir halk sürüsüdür. Osmanlı İmparatorluğu'nun İslâmiyete dayandırdığı büyük güç kırıldı; Avrupa'daki gibi denge ve düzen unsurunu temsil eden şey yıkıldı veya kendi kendini yok etti. Askerî devrim, var olan tek taslağı yıkarak bu düşüşü hızlandırdı.

[sayfa 192] Bugünden yarına en kötü tutkuların uyanmış olduğu, bilmem hangi başıboş barbarlığın varlığında görülebilir. Eğer (bilindiği üzere) "İttihat ve Terakki" komitesi kavganın içine çekilirse geriye ne kalır? Çok uç bir plânda düzeni elinde tutmaya muktedir askerî bir diktatörlüğün oluştuğunu görmek çok nadir bir şans. Ama ne pahasına?

İstanbul'u ve imparatorluğu savunmak için İstanbul'a bel bağlamak aşırı bir hayal olur. Anî bir tehlike, Avrupa müdahalesini gerektirecektir. Birçok tehdit edilmiş hayat ve birikmiş emek yardım bekliyor. Saat çalacak. Çalıyor...

İmparatorluğun yıkıntıları üzerine art arda kurulmuş Hristiyan milliyetler; Yunanistan, Romanya, Sırbistan, Bulgaristan, Montenegro mirası geri almaya hazır değiller. Birbirlerine karşı kafa tutmuşlar, birbirlerini kıskanç bir şekilde gözetleyerek çok uzun süren kinlerin ya da çok kısa hedeflerin ardından dışardan destek arayarak bizzat kendileri için bir kural benimsemeye ve geleceği teminat altına almaya muktedir tek bir kitle hâlinde kalmayı bilemediler. Tam birleşmenin ve kavganın ortasında şaşırıp kalırlar.

Sadece, en yakın komşu ve en iyi hazırlanmış olan Bulgaristan'ın karışıklık içinde bazı ganimetleri toplama şansı vardır. Ama, son olaylarda iştirak ettiği taraftan sonra durumu oldukça riskli bir hâle geldi. Dönüşümlü olarak Rusya'yı Avusturya için, Avusturya'yı Rusya için terk etti. Tam olarak ne taraftaydı? Nere-

ye gidiyordu? Ne yapabilirdi? Çar Ferdinand, Sultan'ın kafasını koparacak Bizans sezarlarının tacını yapabilecek güçte miydi?

Sayfa :196

چوجوغی والده سندن قارنی یاروب آلمه اصولی

Sayfa 196

[Atatürk'un notu] "Çocuğu validesinden karnını yarıp alma usulü."
[Atatürk "Opération" kelimesinin Türkçe karşılığına bakmış.]

Sayfa :197

Il n'y aura probablement pas d'opération césarienne,... à moins qu'il ne surgisse César.

Sayfa 197

[12. BÖLÜM
YENİ TÜRKİYE]

Sezar, aniden ortaya çıkmazsa... bir Sezar operasyonu, muhtemelen olmayacaktır.

Sayfa :198

Un prince évanescent, des comités anonymes, un parlement décoloré, une opinion insaisissable, en tout quelque

Sayfa :198

chose de fantomatique et de spectral... et cela vit.
Cela vit par sa fragilité même : on ne sait à qui se prendre. Voyez ces nouveaux massacres d'Arméniens ; jadis on incriminait le sultan : non sans raison, puisque ayant la charge, il assumait la responsabilité.

Sayfa 198

Gittikçe gözden düşen bir prens, ortak komiteler, renksiz bir parlâmento, anlaşılamaz bir düşünce, bütününde düşsel ve hayaleti andıran bir şey... ve bu durum böyle sürüyor.

Bu durum, kırılganlığıyla yaşıyor; kime çatılacağı bilinmiyor. Şu yeni Ermeni katliamlarına bakınız; vaktiyle sultanı suçluyorduk; hiç nedensiz olmasa da, görevi olduğundan, sorumluluğunu kabul ediyordu.

Sayfa :199

En somme, personne ne commande, personne n'obéit... et personne n'insiste. On attend. Si le sang coule, on détourne la tête, il faut bien se satisfaire à peu de frais puisque, incontestablement, sont libéraux et humains les hommes du comité *Union et Progrès*.
Comme tous les hommes politiques du monde, ils ne veulent qu'une chose : rester au pouvoir. Après les efforts qu'ils ont faits pour ébranler d'abord, puis pour renverser Abd-ul-Hamid, ils savent qu'ils jouent

Sayfa :200

leurs têtes. Par conséquent, leur résolution est aussi ferme sur ce point que peut l'être résolution humaine. Ils lutteront jusqu'à la mort. Cette volonté, fille de la nécessité, est une grande force.

Sayfa 199-200

Netice itibarıyla, hiç kimse emretmiyor, hiç kimse itaat etmiyor... ve hiç kimse de ısrar etmiyor; bekleniyor. Eğer kan akarsa başlar, başka yöne çevriliyor. Mademki "İttihat ve Terakki" Birliği'nin adamları insandırlar ve hoşgörülüdürler, az emekle yetinmek gerekir.

Tüm dünyadaki politikacılar gibi tek şey istiyorlar: İktidarda kalmak. Abdul Hamit'i ilk etapta sarsmak, daha sonra da devirmek için yaptıkları çabalardan sonra canlarını tehlikeye attıklarını biliyorlardı. Sonuç olarak bu konuda gösterdikleri kararlılık, insan ırkının göstereceği kadar kesindir. Ölene kadar mücadele edeceklerdir. Gerekli olan bu irade büyük bir güçtür.

Sayfa :200

Le parlement n'a pas été él dans des conditions telles qu'il inspire une grande confiance au régime actuel.

Sayfa 200

Parlâmento, o günkü rejime büyük güven veren şartlarda seçilmedi.

Sayfa :202

La Crète n'appartient plus que fictivement à l'Empire ottoman. Mais si celui-ci laisse périr ce qui lui reste d'autorité, il perd ses communications avec la Tripolitaine et le dernier lambeau de son pouvoir dans la Méditerranée. Après Rhodes et Samos, cette île est tout ce qui subsiste du chapelet de l'archipel peu à peu égrené. Si elle échappe, la Turquie est finie comme puissance maritime

Sayfa 202

Girit artık, düşüncede Osmanlı İmparatorluğu'na ait değildir. Şayet Osmanlı İmparatorluğu, kendisine otoriteden kalanın yok olmasına izin verirse Trablusgarp ve Akdeniz'deki gücünün son parçasıyla olan iletişimini kaybeder. **Rodos ve Samos'tan sonra yarımadanın tüm seçim kaynağını oluşturan bu ada da diğerlerinden yavaş yavaş kopar. Eğer bu ada, elden giderse Türkiye deniz gücü bakımından biter.**

Sayfa :203

Disons-le franchement, la question crétoise, c'est la question méditerranéenne.

Cela, la Sublime Porte ne l'ignore pas (qu'il s'agisse de la Vieille-Turquie ou de la Jeune-Turquie) ; elle n'ignore pas que son salut est dans la rivalité des puissances, et elle ne laissera pas traiter par prétérition la question crétoise, parce que ce serait, du même coup, son palladium qu'elle briserait en brisant la doctrine de l'*intégrité*. Entamée sur ce point, comment résisterait-elle autre part ? Comment répondrait-elle aux ambitions toutes prêtes, en Albanie, en Macédoine, en Tripolitaine ?

Sayfa 203

Açıkça söylemeliyiz ki Girit sorunu, aslında Akdeniz sorunudur.

Bunu Osmanlı Hükûmeti bilmemezlikten gelemez. "İster yaşlı Türkiye, ister genç Türkiye" olsun, kurtuluşunun güçlerin rekabetinde olduğunu bildiği için Girit sorunu ima edilse bile ele alınmasına izin vermeyecektir. Çünkü bu fırsat bulmuşken bütünlük doktrinini kırıp yok edeceği ayakta kalabilme yolu olacaktır. **Bu noktada bölünmüş olan Babıâli, başka türlü nasıl ayakta kalacaktır? Arnavutluk'taki, Makedonya'daki ve Trablusgarp'taki tüm isteklere nasıl cevap verecektir?**

Sayfa :227

— Je crains, dis-je à l'Empereur, que la politique française ne fasse fausse route. En intervenant au Mexique, elle va se mettre à dos la République des États-Unis, et c'est juste le contraire de ce qu'il conviendrait de faire. Les États du Nord ont le vent en poupe ; c'est avec les États du Nord qu'il faut marcher. Votre Majesté dispose d'un instrument admirable, c'est la richesse acquise de la France. Les États-Unis ont besoin d'argent ; ils se sont engagés à fond dans la construction de leurs voies ferrées. Portez de ce côté les ressources disponibles du pays. Encouragez hardiment l'union des capitaux français et de l'initiative américaine. Ne craignez rien ; l'affaire est bonne et elle payera. En faisant, dès le début, le premier choix parmi ces grandes entreprises, la France recueillera un superbe bénéfice matériel et un incomparable bénéfice moral ; elle aura pris des arrhes sur le plus bel avenir qu'il y ait au monde ; elle se sera fait des amis tout en s'assurant des clients.

Sayfa 227

Fransa politikasının yanlış yolda olmasından korkuyorum, dedim imparatora. Meksika'ya müdahale ederek Amerika Birleşik Devletleri Cumhuriyeti'ne sırtını dönecektir ve bu yapılması gerekenin tam tersidir. Kuzey devletlerinin işleri yolunda gidiyor; Kuzey devletleriyle beraber hareket edilmesi gerekir. Majesteleriniz harika bir araca sahip; bu araç, Fransa'nın edindiği zenginliktir. ABD'nin paraya ihtiyacı vardı. Tamamıyla kendi demir yollarının yapımına giriştiler. Ülkenin sahip olduğu kaynakları bu yöne çekiniz. Ülkenin var olan kaynaklarının birliğini ve Amerikan inisiyatifini çekinmeden cesaretlendiriniz. Hiçbir şeyden korkmayınız. İş iyi ve iyi para edecek. İşin başında büyük şirketler arasında tercih yapılırken Fransa, süper bir maddî kazanç ve eşsiz bir manevî yarar sağlayacaktır. Dünyadaki en güzel gelecekten payını almış olacak. Müşterilerine güven vererek onları kendisine arkadaş yapacaktır.

Sayfa :266

L'auteur, dès les premières lignes, affirme l'importance du sujet : « Pour la Russie, toute la fameuse question d'Orient se résume dans ces mots : de quelle autorité dépendent les détroits du Bosphore et des Dardanelles ; qui en est le détenteur? »

Peut-être y aurait-il, ici, quelque réserve à faire. L'histoire de la Russie dans l'orient de l'Europe n'est pas seulement commandée par des intérêts matériels, si pressants soient-ils ; elle est animée aussi de préoccupations morales et surtout religieuses. Combien de fois n'est-il pas arrivé que les diplomates et les hommes d'État ont eu la main forcée par le courant de l'opinion? Il n'y a pas un cœur russe où ne retentisse, comme un écho douloureux, le nom de Sainte-Sophie. J'ai vu des visages, d'ordinaire contenus, s'émouvoir

Sayfa :267

à ce nom, et les larmes jaillir. Qui ne saurait surprendre ces sentiments serait indigne de comprendre les mobiles de l'action russe. Et puis, le sang parle : le slavisme n'est pas seulement un mot et la politique des nationalités n'est pas close avec les annales du dix-neuvième siècle. Oui, le problème est plus ample et plus complexe.

Sayfa 266

Daha ilk satırlardan itibaren yazar, konunun önemini belirtir. "Rusya için Doğu'nun bu ünlü sorunu şu sözcüklerle özetlenir: İstanbul ve Çanakkale Boğazları hangi otoriteye bağlıdır? Bunları elinde tutan kimdir?

Burada belki dikkat edilmesi gereken birkaç husus olabilir. Avrupa'nın doğusundaki Rusya'nın tarihi her ne kadar baskın olsa da sadece maddî kaygılarla yönetilmedi. Aynı zamanda manevî ve özellikle dinî kaygılarla canlı kalmıştır. Diplomatların ve devlet adamlarının kamuoyunun etkisiyle zorlandıkları [olaylar] kaç kez başlarına gelmiştir. Sainte Sophie adının acıklı bir yankı gibi kulaklarında çınlamadığı tek bir Rus yoktur. [sayfa 267] Bu isimle heyecanlanan, gözyaşları içine akmış rahipler, yüzler gördüm. Bu duygulardan dolayı şaşırmayanların, Rus eyleminin nedenlerini anlaması pek mümkün değildir. Ve sonra kan konuşur. Slavcılık sadece basit bir sözcük değildir ve ulusların politikası 19. yüzyılın tarih yıllığıyla sona ermez. Evet sorun, daha geniş ve daha karmaşıktır.

Sayfa :269

Elle se rue à la conquête des Détroits ; ses flottes et ses cosaques débordent par mer et par terre. Mais, chaque fois, elle est arrêtée dans sa victoire : le nœud se serre au moment où elle croit le briser.

Sayfa 269

II Katerina, boğazların fethi için saldırır. Filolarını ve süvarilerini denizden ve karadan çıkarırlar. Ama her seferinde zaferi engellenir. Tam yok edeceğine inandığı anda, olay tekrar düğümlenir.

Sayfa :271

Après la guerre de Crimée, les conditions de l'action russe se modifièrent encore. On vit alterner ce que Bismarck appelait « la douche chaude » et « la douche froide »

Sayfa 271

Kırım Savaşı'ndan sonra, Rus eyleminin şartları tekrar gözden geçirilir. Bismarck'ın "sıcak duş" ve "soğuk duş" olarak adlandırdığı şeyin art arda yaşandığı görülür

Sayfa :301

Le groupement Angleterre, France, Russie n'est pas d'une solidité à toute épreuve : il s'en tient, pour se définir lui-même, à des formules timides, modestes et qui n'engagent personne .

Sayfa 301

[18. BÖLÜM
"ÇEMBER İÇİNE ALMANIN İFLSI"]

İngiltere, Fransa ve Rusya gruplaşması **sağlam bir dayanışma değildir.** Gruplaşma, kendi kendini tanımlamak için çekingen, mütevazı ve kimseyi içine almayan formüllerle yetinir.

Sayfa :305

Sur ce terrain, la situation de la France est prépondérante. L'abondance des capitaux que son épargne met aux mains de ses hommes d'affaires lui a permis de peser, d'une façon presque exclusive, sur les affaires turques. La participation au service de la Dette, la direction de la Banque ottomane sont ses principaux moyens d'action.

Sayfa 305

Bu alanda Fransa'nın (mali) durumu üstündür. Tasarrufunu iş adamlarının eline verdiği sermaye bolluğu, oldukça aşırı bir şekilde Türk işleri konusunda kendisine üstünlük sağladı. Borç hizmetine girmesi ve Osmanlı Bankası yönetimi, en önemli hareket araçlarıydı.

Sayfa :307

Les Jeunes-Turcs ont beau s'enorgueillir de leur « succès » d'un jour, **les lendemains sont tristes. La politique allemande, s'ils s'abandonnent entièrement à elle, les soutiendra comme la corde soutient le pendu.** Cette entreprise de captation et d'insinuation (que ce

Sayfa :307

soit par les chemins de fer, que ce soit par les capitaux), couvre, fort mal d'ailleurs, une politique d'invasion et de conquête. Les financiers qui font de la finance sont parfois bien exigeants et bien agaçants, moins, pourtant, que ceux dont les « avances » servent d'amorces à de plus profonds calculs.

Sayfa 307

Genç Türkler, bir günlük başarılarıyla boşa gururlandılar, daha sonraki günlerde üzüntülüydüler. Eğer kendilerini tamamen Alman politikasına bırakırlarsa Alman politikası onları halatın asılmış kişiyi tuttuğu gibi destekleyecekti. **Bu dolandırıcılık ve nüfuz etme şirketi, (gerek demir yollarıyla, gerek sermayeyle) ayrıca oldukça kötü olan bir istila ve fetih politikasını içinde barındırır. Gerekli parayı veren para babaları, bazen oldukça doyumsuz ve sinir bozucudurlar. Ama yine de çok ince hesaplanmış yem işlevi gören avansların sahiplerinden daha az doyumsuz ve sinir bozucudurlar.**

Sayfa :308

Elle n'a pas oublié qu'elle est, par Venise, l'héritière « d'un quart et demi de l'empire grec ». Le marquis de San Giulano, dans son discours récent, conseille de prendre patience; mais quand l'heure des réalisations aura sonné, l'Italie ne se contentera pas des belles paroles que paraît lui avoir prodiguées le comte d'Ærenthal.

Sayfa 308

Üçlü İttifak, Venedik tarafından Yunan İmparatorluğu'nun dörtte birinin yarı fazlasının mirasçısı olduğunu unutmadı. Kısa bir süre önceki konuşmasında San Guilano Markizi sabretmeyi tavsiye eder. Gerçekleştirileceklerin saati geldiğinde İtalya, Orantal Kontu'nun ona ithaf ediyor gibi görünen güzel sözlerden hoşnut kalmayacaktır.

Sayfa :319

Une telle politique est-elle sage, est-elle avisée? C'est ce que l'avenir dira. La Russie s'est laissé, bien souvent, séduire par le mirage d'une entente à trois avec les deux empires germaniques, l'Allemagne servant de X courtier honnête » et d'arbitre

*

X [illegible]

* Prens Bismarck'ın Berlin Kongresi'nde söylediği söz

Sayfa 319

Böyle bir politika mantıklı mıdır, önceden düşünülmüş müdür? Gelecek bunu gösterecek. Rusya çoğu zaman Üçlü İttifak'la iki Alman İmparatorluğu arasındaki bir uzlaşmanın büyüsüne kapılmıştır. Almanya "şerefli tellâl" ve hâkim görevindeydi...

Sayfa :320

L'Allemagne se prépare donc un vaste champ d'ex-

Sayfa :321

ploitation ou d'expériences au centre de l'Asie. C'est pourquoi sa politique est si active et, en même temps, si insinuante et si souple à Constantinople : chemins de fer, fournitures de curassés, de canons et de fusils, missions militaires, décorations, emprunts, rien ne manque. On accepte tous les risques politiques, pécuniaires, diplomatiques ; et la même tactique qui investissait le « sultan rouge », s'accommode très bien de la Jeune-Turquie. Il faut gagner la partie, coûte que coûte, puisqu'elle est engagée à fond.

Sayfa 320-321

Bu yüzden Almanya'nın politikası, İstanbul'da oldukça aktif, aynı zamanda bir o kadar girişken ve esnektir. Demir yolları, dayanıklı yiyecekler, toplar ve silâhlar, askerî görevler, dekorasyonlar, ödünç almalar; hiçbir şey eksik değildi. Parasal ve diplomatik, hatta "Kızıl Sultan"a verilen ve Genç Türkiye'nin de gayet iyi uyduğu taktik politika dâhil, tüm politik riskler kabul edilir. Her ne pahasına olursa olsun, mademki işin içine kadar girdi, oyunu kazanması gerekir.

Sayfa :322

La France tout le temps sur le devant de la scène ; c'est elle qui fait les gestes comme si elle était le principal rôle, tandis que les autres restent dans la coulisse. Avec un savoir-faire et une énergie, d'ailleurs fort louables, notre diplomatie et notre

Sayfa :322

finance ne lâchent pas la Jeune-Turquie ; M. Bompard, secondé par M. Revoil, s'efforce d'arracher celle-ci à la politique d'aventure où elle s'est jetée délibérément. Bons terre-neuve, n'attendant d'autre récompense que quelques os à ronger dans le partage des concessions secondaires, d'un avenir économique incertain, octroyées négligemment et *sans garanties*... En fait, nous nous sommes engagés dans une négociation difficile et presque sans issue. Un journal, généralement favorable à l'Angleterre, disait : « La France *doit traiter solidairement avec l'Angleterre la question des voies asiatiques; les nécessités de sa politique générale l'indiquent.* » C'est assez clair !

Sayfa 322

Fransa her zaman ön plândadır. Diğerleri kuliste kalırken sanki baş aktörmüş gibi oynayan odur. Son derece övgüye şayan bir hüner ve enerjiyle diplomasimiz ve paramız Genç Türkiye'nin yakasını bırakmıyor. M. Ravoil tarafından desteklenen M. Bampard, Genç Türkiye'yi bile bile atıldığı maceracı politikadan çekmeye çalışır. Herkesin yardımına koşan iyiliksever adamlar, hiçbir garantisi olmayan, baştan beri ihmal edilmiş, kararsız bir ekonomiden, ikincil arazi (üretim sektörü) paylaşımında birkaç kemiği kemirmekten daha farklı ödüller bekler. Aslında zor ve hemen hemen çıkışı olmayan bir görüşmenin içine girdik. İngiltere taraftarı bir gazeteye göre; "Fransa, İngiltere ile Asya yollarının sorunu konusunda müteselsil olarak anlaşmalıdır. Fransa'nın genel politikasının gereklilikleri bunu gösterir." Bu yeterince açıktır!

Sayfa :325

L'histoire a marché. Elle apporte, avec des points de vue nouveaux, les plus angoissantes réalités. Elle nous presse ; elle pose le redoutable dilemme. Afrique ou Asie, alliance ou entente : il faut choisir !

Sayfa 325

Tarih yol aldı. Yeni bakış açılarıyla en kaygı verici gerçeklikleri önümüze koyuyor. Bizi sıkıştırıyor. Korkunç ikilemi soruyor. Afrika mı yoksa Asya mı, ittifak mı, uzlaşma mı? Tercih etmek gerekir.

Sayfa :339

Non ; il faut en finir. La France est, une fois de plus, l'apôtre de la justice, le champion de la civilisation : elle fera ce qu'elle doit faire ; les concessions qu'elle a consenties, elle les reconnaîtra, tous les arrangements possibles, elle s'y prêtera.

Sayfa 339

Hayır. Bu işe burada son vermek gerekir. Fransa, bir kez **daha adaletin öncüsü**, uygarlığın şampiyonu olduğunu gösterdi. Yapması gerekeni yapacaktır. Fransa, verdiği imtiyazları tekrar kabul edecek ve her türlü düzenlemeye razı olacaktır.

Sayfa :375

En même temps nous faisions à l'Espagne les concessions que voile encore le fameux traité secret de 1904 et, à l'Italie, nous laissions les mains libres à Tripoli. Toute la vieille politique française : isolement africain, intégrité ottomane, était abandonnée pour cette conception nouvelle. Du même coup, nous étions engagés à fond dans l'affaire marocaine ;

Sayfa 375

Aynı anda İspanya'ya, 1904'ün ünlü gizli antlaşmasının hâlen gizlediği ayrıcalıkları veriyoruz. İtalya'nın da Trablusgarp'ta istediği gibi davranmasına izin veriyoruz. Afrika'nın tecrit edilmesi ve Osmanlı'nın bütünlüğü, tüm bu eski Fransız politikaları, bu yeni kavramla terk edildi. Bu arada, Fas olayının içine kadar girmiştik.

Sayfa :425

Les puissances germaniques, un instant émues, se décident à mettre à l'épreuve la force de résistance du fragile appareil qui leur était opposé. L'Autriche-Hongrie se met d'abord en mouvement ; elle pèse sur les Balkans et engage l'affaire de Bosnie et Herzégovine, non sans s'être assuré la complicité d'une cliente de la Russie, la Bulgarie. La Russie est battue deux fois, à Sofia et à Belgrade ; elle ne peut même obtenir la compensation, réclamée par elle, la liberté des Détroits. Mauvais début pour la Triple Entente.

L'Autriche satisfaite, l'Allemagne s'occupe de ses propres affaires : elle tâte l'Angleterre et la France

Sayfa :425

à Constantinople, l'Angleterre et la Russie en Asie, la France et l'Angleterre au Maroc. A Constantinople, la « Jeune Turquie » abandonne les puissances occidentales ; aux conférences de Potsdam, la Russie consent au partage d'influence en Perse et adhère au projet du chemin de fer de Bagdad ; au Maroc enfin, la France est mise en demeure de s'expliquer avec l'Allemagne.

Sayfa 425

Bir an heyecanlanan Cermen güçleri, kendilerine karşı dayatılan hassas aracın dayanma gücünü sınamaya karar verirler. Avusturya-Macaristan ilk olarak harekete geçer ve Balkanlara yüklenir. Rusya'yla, Bulgaristan'ın suç ortaklığından emin olmadan Bosna-Hersek olayına giriştiler. Rusya, Sofya'da ve Belgrad'da iki kez yenildi. Boğazların serbestliğini ve talep ettiği tazminatı bile elde edemedi. Bu Üçlü İttifak için kötü bir başlangıçtı.

Avusturya hoşnut, Almanya kendi meseleleriyle meşgul. İngiltere ve Fransa'nın İstanbul konusunda, İngiltere ve Rusya'nın Asya, Fransa ve İngiltere'nin Fas konusunda nabzını yokluyor. İstanbul'da "Genç Türkiye" Batılı güçleri terk ediyor, Potsdam Konferansları'nda Rusya, İran'daki nüfusun paylaşımına razı olur ve Bağdat demir yolu projesine katılır. Son olarak Fas konusunda ise Fransa, Almanya'ya durumunu açıklamakta zorlanır.

Sayfa :443

A nos portes, la guerre italo-turque met en péril à la fois l'équilibre méditerranéen et l'équilibre balkanique. L'homme malade est, encore une fois, bien malade. Il est impossible de prévoir quel incident

Sayfa :443

peut produire la crise. La mort du comte d'Ærenthal changera, peut-être, les dispositions gouvernementales en Autriche-Hongrie et cela suffirait. Un coup de barre, donné à faux, jetterait au rocher la barque

Sayfa :444

qui, d'ailleurs, fait eau de toutes parts. La Bulgarie, la Serbie, le Monténégro, l'Albanie, la Macédoine n'attendent qu'un signal. En un tel péril, le besoin de se concerter est tel que la Russie oublie ses blessures d'hier et envoie à Vienne le grand-duc André pour chercher les éléments d'une entente pourtant si difficile et si souvent trompeuse.

Sayfa 443

Kapımızdaki, İtalya-Türkiye savaşı aynı anda hem Akdeniz'in hem de Balkanlar'ın dengesini tehlikeye sokar. Hasta adam bu kez daha da hastadır. Hangi olayın krize yol açacağını önceden kestirmek imkânsızdır. Orantal Kontu'nun ölümü, belki Avusturya-Macaristan'daki idari düzenlemeleri değiştirecektir ve bu yeterli olabilir. Ters yöne yapılmış bir yön değiştirme, zaten her tarafından su almış bir kayığı kayalara çarptıracaktır. [sayfa 444] Bulgaristan, Sırbistan, Mantenegro, Arnavutluk, Makedonya sadece bir işaret bekliyorlar. Böyle bir tehlikede, birine akıl danışma ihtiyacı ile Rusya, önceki yaralarını unutur, oldukça zor ve çoğu zaman aldatıcı bir ittifağın elemanlarını aramak için Baş Dük Andre'yi Viyana'ya gönderir.

Sayfa :446

de notre situation internationale, fidèles à nos amitiés, mais soucieux d'abord de notre honneur et de nos intérêts, n'oubliant rien, ne craignant personne, ne bravant personne, nous pouvons réclamer notre rang et tenir notre place dans les conseils qui vont décider de l'avenir du monde.

24 février 1912.

Sayfa 446

Uluslar arası durumumuzdan, dostluklarımıza sadık, ama her şeyden önce onurumuzdan ve çıkarlarımızdan kaygılı, hiçbir şeyi unutmadan, hiç kimseyi korkutmadan, hiç kimseye meydan okumadan mevkinizi isteyebiliriz ve dünyanın geleceğine karar verecek tavsiyelerde yerimizi korumalıyız.

24 Şubat 1912

80

Bibliothèque de Philosophie scientifique

LOUIS CAZAMIAN

MAÎTRE DE CONFÉRENCES A LA SORBONNE

L'Angleterre moderne

SON ÉVOLUTION

451

PARIS
ERNEST FLAMMARION, ÉDITEUR
26, RUE RACINE, 26

1913

Bilimsel Felsefe Dizisi

SORBONNE ÜNİVERSİTESİ KÜRSÜ BAŞKANI

LOUIS CAZAMIAN

MODERN İNGİLTERE VE GELİŞİMİ

PARİS
Yayıncı: ERNEST FLAMMARION
26 RUE RACINE, 26
1918

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 451
Yazar	: Louis Cazamian
Cild	: Kahverengi
Ebadı	:
	En : 12.2 cm.
	Boy : 17.8 cm.
Sayfa Adedi	: 329
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Ankara Ü. TÖMER Dil Öğretim Merkezi tarafından tercume edilmiştir.

Ön Söz (Alıntı)

Bir asırdan beri İngiltere tarihi, kendi soyundan gelen **içgüdüsel uyum sağlama** eğilimiyle modern yaşam şartlarının doğurduğu plânlı eğilim arasındaki sürtüşmenin etkisindedir

Sayfa :5

L'effort constant par lequel une nation vit et dure, accroît ou maintient sa vie, est avant tout une adaptation. Adaptation aux conditions naturelles : le milieu physique et humain ; aux conditions sociales: la nécessité d'un ordre économique, politique, moral. Le développement d'un pays, quelle que soit la période examinée, est caractérisé dans son ensemble par le mode et le degré de cette adaptation. Justifiée partout, cette affirmation n'est nulle part plus vérifiable qu'en Angleterre ; c'est la marque propre du génie anglais, on le sait, d'avoir compris ou du moins appliqué plus tôt qu'ailleurs la solution pratique du problème de l'existence nationale;

Sayfa 5

Bir ulusun yaşadığı, varlığını sürdürdüğü, yükseldiği, istikrarlı bu kuşku götürmez çaba, fiziksel ve insanî çevreden oluşan doğal, ahlâkî, siyasî ve ekonomik bir düzen gerektiren sosyal şartlara tamamıyla uyum göstermekten başka bir şey değildir. Bir ülkenin ilerlemesi, araştırma aşaması ne olursa olsun, bütünü içinde bu uyumun düzeyi ve biçimiyle belirginleşir. Her yerde doğru-

lanan bu sav, hiçbir yerde İngiltere'den daha doğrulanabilir durumda değildir; bu, İngiliz dehasının gerçek bir işaretidir. Bilindiği gibi, İngiltere'de ulusal varlık sorununun pratik çözümü, başka yerlerden daha çabuk uygulanmış ve anlaşılmıştır.

Sayfa :6

voit apparaître deux types principaux de méthode. L'une est instinctive; elle consiste à laisser agir, par une sorte de système sens système, les forces innombrables et diverses de redressement, d'assouplissement et d'équilibre par lesquelles les individus d'un peuple, ou ses groupes naturellement constitués, s'adaptent spontanément aux nécessités de la vie.

Sayfa 6

İki tip temel yöntemin ortaya çıktığı görülür. İlki sayısız ve değişik kalkındırma, esnekleştirme, denge güçlerinin düzensiz bir sistemle hareket etmesini ve halkın ya da grupların hayatın gereksinimlerine bu güçlerle doğal bir şekilde uyum sağlamasını içerir.

Sayfa :7

L'autre se définirait par son caractère intellectuel, réfléchi. Ici, à l'effort spontané des adaptations particulières, s'ajoute, et se substitue même dans une certaine mesure, un besoin de coordination, de symétrie, une recherche de clarté et d'ordre, une mise en rapport consciente et volontaire des moyens aux fins et des moyens entre eux.

Sayfa 7

Diğeri ise zihinsel, düşünsel özelliğiyle tanımlanabilir. Özel uyum sağlamalar, anlık çabaya eklenir ve belli bir ölçekte, bir düzenleme, simetri ihtiyacı, açıklık ve düzen araştırması, bilinçli ve istekli olarak mevcut olanaklarla kendi aralarındaki olanakların temasa geçirilmesinin yerini alır.

Sayfa :8

Depuis un siècle, les conditions générales de la vie économique, sociale, et morale, se sont profondément transformées ; et il semble que le facteur intellectuel et scientifique ait pris parmi elles une importance chaque jour plus grande.

Sayfa 8

Bir asırdan beri, hayatın ekonomik, sosyal ve ahlâkî koşulları çok derin olarak değişti ve bilimsel, düşünsel etkenleri bu koşullar arasında her geçen gün daha büyük bir önem kazanmış gibi görünmektedir.

Sayfa :15

Pour lutter contre la concurrence des peuples rivaux, plus jeunes, mieux armés de logique et de méthode; pour élever le niveau de sa valeur humaine, faire de chaque citoyen un élément plus actif, plus instruit, plus utile de l'effort total; pour être capable d'entreprendre, au besoin, la défense de son sol contre un

Sayfa :15

envahisseur formidablement armé; pour accroître en un mot — un mot qui a fait fortune — « l'efficacité nationale », l'Angleterre fait aujourd'hui un admirable effort.

Sayfa 15

Daha genç, yöntem ve mantıksal olarak daha iyi donanmış rakip ulusların rekabeti ile **mücadele etmek için; insanî değerini yükseltmek, her vatandaşı daha etken, daha eğitimli, genel çabada daha yararlı kılmak için; ihtiyaç hâlinde, onun toprağını mükemmel bir şekilde silâhlanmış bir istilâcıya karşı savunmaya kalkışma becerisinde olmak için; kısacası - servet yapan sözcük olan - "millî başarıyı" artırmak için, İngiltere hayran kalınacak bir çaba gösteriyor.**

Sayfa :15

Rajeuni par l'infusion d'une vigueur nouvelle, imprégné de radicalisme, le parti libéral prend hardiment la tête des réformes nécessaires; il représente en Angleterre, dans une plus large mesure que jamais, la correction systématique des abus sociaux.

Sayfa 15

Yeni bir kuvvetin içine girmesiyle, içine işlemiş köktencilikle yenilenen, cesurca gerekli reformların başına geçmiş olan Liberal Parti, İngiltere'de hiç olmadığı kadar geniş bir ölçüde, sosyal **yolsuzlukların** sistematik olarak düzeltilmesini temsil etmekteydi

Sayfa :22

La facilité des échanges, l'extension du marché, appellent une production plus intense; la grande industrie sort du grand commerce.

Sayfa 22

Alışveriş kolaylığı, pazarın gelişmesi, daha yoğun bir üretimi gerektirmektedir; **büyük sanayi, büyük ticaretten kaynaklanmaktadır.**

Sayfa :31

Le socialisme scientifique n'a pas eu en Angleterre la même fortune qu'en Allemagne; et l'interventionnisme s'y est moins manifesté sous la forme de théories systématiques que sous celles de doctrines sentimentales et d'activités empiriques. C'est seulement à une date récente que l'étude positive du problème social, de ses facteurs matériels et moraux, de ses solutions ou atténuations possibles, est devenue un élément de l'état d'esprit général où l'on peut voir la caractéristique de l'Angleterre actuelle — le souci volontaire et réfléchi d'une meilleure organisation nationale.

Sayfa 31

Bilimsel sosyalizm, İngiltere'de Almanya'yla aynı kadere sahip olmadı; orada müdahalecilik duygusal doktrinlerden daha az sis-

tematik bir kuram şeklinde ortaya çıktı. Çok yakın bir tarihte, sosyal problem ve bu problemin maddî ve manevî etkenleri, çözümleri ya da olası hafifletici unsurları bugünkü İngiltere'nin öz yapısını görebileceğimiz genel anlayışın bir parçası oldu – daha iyi bir millî organizasyonun kararlı ve düşünülmüş kaygısı.

Sayfa :53

IV

Entre l'économie classique et le Darwinisme, les affinités sont profondes et la transition est facile.

Sayfa 53

Klâsik ekonomi ve Darwinizm arasındaki benzerlik, çok derindir ve birinden öbürüne geçiş basittir.

Sayfa :329

Sayfa 329

İÇİNDEKİLER

Partilerin çağdaş değişimi; le home rule (1870'de Issaac Butt tarafından kurulan organizasyon, home rule adlı bir hareket sloganı ile gerçekleştirdi. İngiltere İmparatorluğuna karşı İrlanda'nın özgürlüğünü koruma harekatı.) ve aynı görüşte olan liberaller; Birlik Partisi'nin oluşumu; eğilimleri – III. Liberalizm krizi ve uyanışı; partinin temel öğeleri; eğilimlerinin karışık özellikleri – III – son zamanlardaki siyasî anlaşmazlıklar; sebepleri ve sonuçları.

RENÉ GROUSSET

LE RÉVEIL DE L'ASIE

L'IMPÉRIALISME BRITANNIQUE

ET

LA RÉVOLTE DES PEUPLES

462

PARIS
LIBRAIRIE PLON
PLON-NOURRIT ET Cie, IMPRIMEURS-ÉDITEURS
8, RUE GARANCIÈRE - 6e

RENÉ GROUSSET

ASYA'NIN UYANIŞI İNGİLİZ SÖMÜRGECİLİĞİ VE HALKLARIN İSYANI

PARİS

PLON KÜTÜPHANESİ

PLON-NOURRIT VE CİE, IMPRİMEURS- EDİTEURS
8, RUE GARANCİERE- 6.

Çankaya Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No	: 462
Yazar	: René Grousset
Cild	: Kahverengi
Ebadı	:
	En : 12.1 cm.
	Boy : 18 cm.
Sayfa Adedi	: III + 251
Not	: Kitabın ilgili bölümleri Arzum Orhon tarafından tercüme edilmiştir.

Sayfa : 4

Les clubs Hentchakiste et Daschnakiste, fondés à Genève et à Tiflis par des émigrés arméniens, entreprirent de rédimer leur ancienne patrie, sans se rendre compte que depuis huit siècles cette autre Palestine s'était saturée d'allogènes. Les violences verbales de ces théoriciens ne contribuèrent pas médiocrement à rompre l'entente séculaire des Turcs et des Arméniens. Imprudence d'autant plus grande que le paysan turc ne manquait pas de griefs contre le boutiquier et l'usurier arméniens qui, trop souvent, l'exploitaient. D'où la naissance en Turquie d'un anti-arménisme assez analogue à ce qu'est l'anti-sémitisme en Occident.

Sayfa 4

Ermeni göçmenler tarafından Tiflis ve Cenevre'de kurulan Hentchakiste (Hençakist) ve Dashnakiste(Daşnakist) cemiyetleri, sekiz yüzyıldır, diğer Filistin'in azınlıklarla dolup taştığının farkına varmadan, eski vatanlarını günahlarından arındırmaya giriştiler. Bu kuramcıların söz konusu şiddet eylemleri, Türklerin ve Ermenilerin yüzyıllık beklentilerini az da olsa ortadan kaldırmaya yetmedi. Türk köylüsünün, kendilerini sık sık kışkırtan Ermeni tefeci ve esnafına karşı yakınmaları, oldukça ihtiyatlı davranmalarına rağmen, son bulmadı. Batı'daki Yahudi karşıtlığına benzer gelişen Türkiye'deki Ermeni karşıtlığı bu şekilde ortaya çıktı.

Sayfa :5

En résumé, malgré les difficultés de la question arménienne et de la question kurde, l'Asie Mineure était un pays foncièrement turc. Cette robuste Turquie anatolienne, longtemps masquée aux regards par la Turquie byzantine et levantine de Stamboul, se révéla à l'Europe surprise dès que disparut l'Empire ottoman.

Sayfa 5

Özetle, Kürt ve Ermeni sorununun ortaya çıkardığı zorluklara rağmen, Küçük Asya (Ön Asya) Türklerin çoğunlukta olduğu bir Türk yurdu olmuştur. Uzun süre Stamboul (İstanbul) Yakındoğu ve Bizans Türkiyesi olarak kabul edilen bu sarsılmaz Anadolu Türkiyesi, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışıyla birlikte Avrupa'ya açılmıştır.

Sayfa :8

En entrant dans la lutte, le gouvernement d'Enver Pacha proclama la guerre sainte. Cette mesure dangereuse, destinée à provoquer la révolte des sujets musulmans de la France, de l'Angleterre et de la Russie, resta sans effet. Le loyalisme des populations de l'Afrique du Nord envers la France, celui des musulmans de l'Inde envers l'Angleterre ne se démentirent point. L'Égypte, où l'agitation était réelle, fut tenue en respect par les précautions prises. L'arme religieuse que les Turcs dirigeaient

Sayfa :8

contre l'Entente, se retourna contre eux. L'Angleterre, qui avait depuis longtemps des intelligences en Arabie, suscita la révolte de ce pays, non seulement contre le pouvoir politique des Turcs, mais contre leur hégémonie religieuse. A l'autorité pontificale du sultan, elle opposa le prestige du chérif de La Mecque, descendant authentique du prophète et qui, en droit musulman, pouvait avoir autant de titres au khalifat.

Sayfa 8

Mücadeleye girerek, Enver Paşa hükûmeti kutsal savaşı ilân etmiş oldu. Fransız, İngiliz ve Rus Müslümanları isyana teşvik etmeyi amaç edinmiş bu tehlikeli amaç sonuca ulaşamamıştır. Kuzey Afrika halklarının Fransa'ya, Hintli Müslümanların İngiltere'ye karşı meşruiyetlerini ortaya koymaları da yetmemiştir. Karışıklıkların en yoğun yaşandığı Mısır'da, alınan önlemlerle, olaylar bastırılmıştır. Türklerin İttifak'a karşı oluşturdukları İslâm ordusu buralara yönelmiştir. Uzun süre Arabistan üzerinde hakimiyet kuran İngiltere, bu ülkeyi yalnızca Türklerin siyasî gücüne karşı değil, aynı zamanda dinî üstünlüğüne karşı da ihanete yöneltmiştir. Sultanın Papa ile eşdeğer, peygamberden devraldığı dinî otoritesi Mekke Prensi'nin prestijiyle çatışıyordu.

Sayfa :10

L'Empire ottoman n'existait plus. Malgré la bienveillance de l'Europe, notamment de la France qui, comprenant son utilité historique, eût désiré

Sayfa :10

le maintenir, il s'était délibérément suicidé. L'heure était venue de procéder à cette grande liquidation orientale annoncée depuis si longtemps que la diplomatie avait fini par ne plus y croire.

Pour être durable, le nouveau statut de l'ancienne Asie ottomane devait correspondre au passé des races, aux aspirations nationales, au degré de culture de chaque région. L'Anatolie et la Thrace orientale, domaine incontesté de la race turque, devaient rester aux Turcs. Une Turquie nouvelle devait s'y former, dégagée du vieux byzantinisme ottoman, guérie des mauvais rêves du panislamisme et du pantouranisme, mais assurée par ses vainqueurs d'une existence libre et respectée dans ses frontières ethniques. Plus à l'est, un foyer arménien pouvait être constitué, mais un foyer assez restreint pour être viable, n'empiétant pas sur les domaines turc et kurde et limité, par conséquent, au vieux pays pagratide d'Ani, de Kars et d'Érivan. La Syrie devait, sous la sauvegarde de la France, être élevée au rang de nation, la Syrie tout entière, de l'Euphrate à la frontière d'Égypte, la Syrie sans alliages étrangers, car toute tentative pour la noyer dans on ne sait quel empire anglo-arabe,

Sayfa :11

toute, combinaison pour l'amputer de la Palestine seraient autant d'attentats à son être national. En Irak, un régime arabe, « néo-abbasside », pouvait être établi sous la garantie de l'Angleterre dont les intérêts étaient particulièrement importants dans le golfe Persique

Sayfa 10

Osmanlı İmparatorluğu yıkılmıştı. Avrupa'nın, özellikle de bu imparatorluğun tarihteki yerinin farkında olan ve bu yerin önemi nedeniyle varlığının sürmesi gerektiğine inanan Fransa'nın iyi niyetine rağmen, Osmanlı İmparatorluğu göz göre göre kendi sonunu hazırlamış oldu. Böylece, diplomasinin inancı olmasa da uzun süredir söz konusu olan Doğu'nun anndırılması sürecinin zamanı gelmişti.

Süreklılığın sağlanması için, eski Osmanlı Asyası'nın yeni statüsü, her bölgenin kültürü çerçevesinde ırkların geçmişine, milli değerlere uygun düşmelidir. Türk ırkının tanınmış alanı olan **Anadolu ve Doğu Trakya bölgeleri Türklerde kalmalıdır. Burada, eski Osmanlı Bizans entrikacılığının etkisinden kurtulmuş, panislâvizm ve pantûrancılığın açtığı yaraları sarmış, özgür mevcudiyetini kazanmanın vermiş olduğu destekle ve etnik sınırlara saygı gösteren yeni bir Türkiye kurulmalıdır. Daha doğuda, Türk ve Kürt topraklarına tecavüz etmeden, Ani, Kars ve Erivan bölgelerini kapsayan sınırlı bir alanda bir Ermeni ocağı oluşturulabilir. Fransa'nın himayesi altında bulunan Suriye, Arafat'tan Mısır sınırına, yabancı bir katılım olmaksızın, ulus mertebesine ulaşmalıdır.** [sayfa 11] Çünkü bu yolda herhangi bir İngiliz-Arap İmparatorluğu'nun güdümünden kurtul-

mak için sarf edilen tüm girişimler, Filistin'i saf dışı etmek için yapılan tüm ittifaklar, dış mihraklar tarafından sabote edilecektir. Irak'ta, İngiltere garantisinde ve İngiltere'nin Pers Körfezi'ndeki önemli menfaatleri doğrultusunda, "neo- Abbasi" bir Arap rejimi kurulabilir

Sayfa :11

Le Conseil suprême, sur presque tous les points, prit le contre-pied de ce programme. L'impérialisme britannique, inspiré par les Anglo-Indiens de la nuance Curzon sous le couvert des puritains d'affaires de la nuance Lloyd George, substitua aux solutions naturelles une série de combinaisons qui perpétuèrent la guerre parce qu'elles faussaient partout les données de l'histoire.

Sayfa 11

Yüksek Kurul, hemen hemen her konuda bu programın tersini savundu. Lloyd George ayrımcılığı meselelerinin puritanizm adı altında Hintli-İngiliz Curzon ayrımcılığı tarafından esinlenilen İngiliz sömürgeciliği, savaşı sürdüren bir dizi ittifak yerine doğal çözümleri koymayı tercih ediyordu. Çünkü bu ittifaklar tarihin akışını değiştiriyordu.

Sayfa :16

3. *La révolte kémaliste.*

Les Turcs avaient fait le sacrifice de leurs anciens territoires arabes. Quand on voulut leur enlever le « Turkestan anatolien », ils se mirent en devoir

Sayfa : 16

de le défendre. Ce ne fut pas, cette fois, l'impérialisme factice d'un Talaat et d'un Enver, aventuriers sans racines qui avaient joué leur patrie sur les cartes du panislamisme et du pantouranisme. Ce fut un peuple de paysans courant aux armes parce qu'on touchait à sa terre. Négligeant Constantinople, où la Turquie officielle était tombée dans la vassalité britannique, le plus énergique des généraux ottomans, Moustapha Kémal, alla fonder une nouvelle Turquie, — libre celle-là, d'une liberté indomptable et farouche, — au fond de l'Anatolie orientale.

Sayfa 16

3. Kemalist Başkaldırı

Türkler kendilerine ait eski Arap topraklarını feda ettiler. "Anadolu Türkistan" dan çıkarılmak istendiklerinde bu bölgeyi korumayı görev bildiler. **Bu sefer, bu çabalar panislâvizm ve pantûrancılık uğruna ülkelerini ateşe atmaktan çekinmeyen Enver ve Talat Paşaların sahte sömürgecilik maceralarından farklıydı. Topraklarına kast edildiğinde orduya koşan bir köylü halkı meydana getirdi. Osmanlı generallerinin en ataklarından Mustafa Kemal, Türkiye'nin İngiliz derebeyliğinin boyunduruğu altına düştüğü Konstantinople** (İstanbul)**'u göz ardı ederek, Doğu Anadolu'yu merkez alarak- boyun eğmez bir özgürlük anlayışıyla-yeni bir Türkiye kurmak için adım attı.**

Sayfa :18

Pensant, grâce à la complicité du khalife osmanli, disposer de l'autorité religieuse dans le monde de l'Islam, l'Angleterre n'avait plus entre les mains qu'un pontife déchu, sans obédience et sans prestige. De plus, en traitant ostensiblement ce khalife comme un simple râja indien, elle soulevait dans l'Islam entier, de l'Égypte aux Indes, d'el Azhar à Aligarh, une vague d'indignation qui allait ébranler les assises mêmes de l'Empire britannique.

Sayfa 18

Osmanlı Halifesi'nin suç ortaklığı sayesinde İslâm dünyasındaki dinî otoriteyi yıkmayı düşünerek **İngiltere'nin elinde saygınlığını yitirmiş, itiatsiz ve günahkâr bir papazdan başka bir şey kalmamıştı. Bununla beraber, bu halifeyi açıkça basit Hintli bir raca olarak görerek, Mısır'dan Hindistan'a, Azar'dan Aligar'a tüm İslâm dünyasında Britanya İmparatorluğu'nun bile temellerini sarsan büyük bir öfkeye yol açtı.**

Sayfa :19

La Turquie véritable, celle d'Angora, tint l'acte de Sèvres pour nul et non avenu. Dans ces conditions, il allait falloir imposer à Angora les clauses de Sèvres. La première conséquence de cette étrange paix fut donc une nouvelle et double guerre : guerre ouverte

Sayfa : 19

entre Angora et la Grèce, guerre dissimulée entre l'Empire britannique et le monde musulman.

La portée de la révolte kémaliste dépassait, en effet, et de beaucoup, les frontières de l'Anatolie. L'Angleterre, en s'attaquant à l'Islam, s'était heurtée à une puissance morale dont elle avait sous-estimé la force. Le loyalisme des sujets musulmans de l'Entente au cours de la guerre européenne, avait abusé le cabinet de Londres. Mais la situation était bien changée depuis la chute d'Enver Pacha. L'oppression subie par le khalifat ou sa domestication, l'injure faite à la race turque, cette race impériale de l'Islam qu'on prétendait subordonner aux « raias » levantins, c'était plus que le fatalisme musulman ne pouvait en supporter.

Sayfa 19

Gerçekten bağımsız Ankara hükûmetinin temsil ettiği Türkiye, Sevr Antlaşması'nı hiç imzalanmamış saydı. Bu şartlar altında, Ankara'ya Sevr Antlaşması'nın hükümlerini kabul ettirmek gerekecekti. **Bu sahte barışın ilk sonucu yeni ve şiddeti iki kat artmış bir savaş oldu: Öyle bir savaş ki Ankara ve Yunanistan arasında başlayıp, Müslüman dünyası ve Britanya İmparatorluğu arasında gizliden gizliye devam etti.**

Kemalist başkaldırının etkisi Anadolu'nun sınırlarının ötesine geçti. İslâm dünyasına saldıran İngiltere, gücünün sınırlarını tahmin edemediği bir ahlâkî güçle karşı karşıya kaldı. Müslüman tarafların, Avrupa savaşı sırasında, İttifak'a gösterdikleri bağlılık, Londra kabi-

nesini yanılgıya düşürdü. **Ama durum, Enver Paşa'nın başarısızlığa uğramasından sonra tamamen değişti. Halifenin zulüm ve baskıları ya da halkı ehlileştirme çabaları, Türk ırkına yapılan haksızlıklar, Yakın Doğulu "reaya"**(Osmanlı İmparatorluğu'nda Hristiyan uyruklulara verilen ad)**'ya bağlı olması istenilen, sömürülen bu İslâm ırkının yaşadıkları Müslüman kaderciliğinin bile dayanabileceğinden fazlaydı.**

